

Økonomiske analyser

27. årgang

3/2008

Innhold

Konjunkturtendensene	3
1. Internasjonal økonomi	4
2. Konjunkturutviklingen i Norge	10
<i>Helge Brunborg, Inger Texmon og Silje Vatne Pettersen:</i>	
Nye befolkningsframskrivninger	29
<i>Bjart Holtsmark:</i>	
U-land eller i-land – hvor ligger løsningen på klimaproblemet?	42
Forskningspublikasjoner	50
Innholdsfortegnelse for Økonomiske analyser de siste 12 måneder	54
Tabell- og diagramvedlegg	
Konjunkturindikatorer for Norge	1*
Nasjonalregnskap for Norge	17*
Makroøkonomiske nøkkeltall og OECDs prognoser for utvalgte land	55*
Makroøkonomiske hovedstørrelser for Norge, regnskap og prognoser	60*

Redaksjonen ble avsluttet tirsdag 27. mai 2008.

Spørsmål om konjunkturutviklingen:

Torbjorn.Eika@ssb.no, tlf. 21 09 48 07

Roger.Bjornstad@ssb.no, tlf. 21 09 48 17

Andreas.Benedictow@ssb.no, tlf. 21 09 47 98

Signerte artikler står for forfatterens regning.

Konjunkturtendensene og artiklene er tilgjengelig på internett: www.ssb.no/oa/

Redaksjonen: Ådne Cappelen (ansv.), Helge Brunborg, Torbjørn Eika, Bente Halvorsen, Elin Halvorsen, Johan Heldal, Tom Kornstad og Knut Sørensen.

Redaksjonssekretær: Aud Walseth, telefon: 21 09 47 57, telefaks: 21 09 00 40

Redaksjonens adresse: Statistisk sentralbyrå, Forskningsavdelingen, P.b. 8131 Dep, NO-0033 Oslo

Trykk: Statistisk sentralbyrå

Økonomiske analyser

utgis av Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå. Forskningsavdelingen ble opprettet i 1950 og har ca. 100 ansatte. Knappt halvparten av virksomheten finansieres av eksterne oppdragsgivere, hovedsakelig forskningsråd og departementer. Avdelingen er delt i 7 grupper og ledes av forskningsdirektør Ådne Cappelen.

- Skatt, fordeling og konsumentatferd
Forskningsleder Thor Olav Thoresen
- Klima- og energioekonomi
Forskningsleder Annegrete Bruvoll
- Makroøkonomi
Forskningsleder Roger Bjørnstad
- Arbeidsmarked og bedriftsatferd
Forskningsleder Torbjørn Hægeland
- Offentlig økonomi
Forskningsleder Erling Holmøy
- Økonomisk vekst og miljø
Forskningsleder Mads Greaker
- Demografi- og levekårsforskning
Forskningsjef Randi Kjeldstad

**Økonomiske analyser utkommer med 6 nummer i året.
Neste utgave publiseres 28. august 2008.**

Standardtegn i tabellen	Symbol
Oppgave mangler	..
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	0
Foreløpige tall	*

Konjunkturtendensene

Økonomiske indikatorer viser nå at norsk økonomi kan ha passert konjunkturtoppen og at vi nå er inne i en periode med lavere vekst. Det er særlig utviklingen i husholdningenes konsum og boliginvesteringer som trekker i retning av en lavere vekst. Også svakere vekstimpulser fra en internasjonal konjunkturedgang bidrar til omslaget i norsk økonomi. På den annen side vokser investeringer i næringsvirksomhet fortsatt mye og viser ingen umiddelbare tegn til å avta. Konjunkturbildet i Norge er derfor ikke entydig. Derimot er den internasjonale konjunktursituasjonen klart preget av lavere vekst. Særlig i USA er den svake utviklingen tydelig, men også hos mange andre av Norges tradisjonelle handelspartnere er det utsikter til svakere vekst framover.

Inflasjonen har økt og er nå over 3 prosent i OECD-området. Når man justerer for økningen i prisene på energivarer er prisveksten mer moderat. Ser man også bort fra den sterke veksten i matvareprisene, er inflasjonen slett ikke høy. I Norge har konsumprisveksten tiltatt dels av de samme grunnene som i andre land. I tillegg har lønnsveksten gradvis tatt seg opp og produktivitetsveksten avtatt. Dette fører til økt prisvekst. Råvareprisene er nå på et historisk høyt nivå. Oljeprisen setter stadig nye rekorder. Noen matvarepriser kan ha passert pristoppen og uten negative tilbudssidesjokk og værforhold som begrenser produksjonen, kan disse prisene falle framover. Vi har imidlertid ennå ikke sett det fulle gjennomslaget av de høye energi- og matvareprisene på den samlede inflasjonen. Økningen i råoljeprisen og elektrisitetsprisene fra høsten 2007 til 2008 vil trekke opp den underliggende inflasjonen målt med KPI-JAE med om lag et halvt prosentpoeng både i år og neste år. Denne indirekte inflasjonseffekten har sentralbanker med inflasjonsmål antakelig søkt å motvirke ved hjelp av økte renter, mens de stort sett har sett bort fra den direkte effekten av økte energipriser på samlet KPI.

Norsk økonomi har nå vært gjennom den sterkeste konjunkturoppgangen siden "jappebølgen" midt på 1980-tallet. Den samlede økningen i BNP Fastlands-Norge har vært større denne gangen, men den trendmessige veksten i økonomien er høyere nå enn på 1980-tallet slik at konjunkturutslaget er litt mindre. I motsetning til oppgangen på 1980-tallet har oppgangen siden 2003 vært drevet av en sterk investeringsvekst snarere enn konsumvekst. Konjunkturoppgangen har nå vart i vel fire år som på 1980-tallet. Oppgangen på 1990-tallet varte i vel seks år og var nesten like sterk som siste oppgang, men den startet fra den dypeste lavkonjunkturen siden andre verdenskrig. Mens de to forrige oppgangene falt sammen med sterk vekst i utvinning av olje og gass, har det i løpet av denne oppgangen vært nedgang i petroleumsutvinningen. Likevel har oppgangen vært preget av at Norge er en oljeøkonomi. Det skyldes både at petroleumsinvesteringene har økt mye i denne oppgangen og at høyere oljepriser har muliggjort positive impulser til veksten i fastlands-økonomien fra finanspolitikken selv om denne har holdt seg godt innenfor handlingsregelen.

Introduksjonen av nye handlingsregler for den økonomiske politikken våren 2001, hadde til hensikt å gjøre norsk økonomi mer stabil og tilpasset Norges situasjon som en oljeøkonomi. Man kan nå spørre seg om man har lykket med å stabilisere norsk økonomi bedre enn tidligere. Vurdert ut fra stabilisering av realøkonomien, er den konjunkturoppgangen vi har bak oss, om lag like sterk som de to foregående oppgangene. Konjunkturtoppen er minst like høy som forrige topp og forrige konjunkturbunn litt dypere enn bunnen i 1982, men ikke så dyp som i 1991. Altså ser det ikke ut til å ha skjedd vesentlige endringer i vår evne til å stabilisere realøkonomien. Svingninger i arbeidsløsheten viser noe av det samme bildet med særlig stort utslag fra 1987 til 1992 og derpå følgende nedgang fram til 1998, men den har vist mindre endringer siden. Ser man på det nominelle bildet har variasjonen i inflasjonen målt med KPI-veksten vært relativt stor i senere år, men dette skyldes hyp-pige og store endringer i energiprisene. Imidlertid har også KPI-JAE vært mer volatil enn KPI-veksten på 1990-tallet, noe som åpenbart henger sammen med en mer volatil nominell valutakurs. Nå skal man være varsom med å legge stor vekt på en slik enkel sammenlikning over tid, siden denne i seg selv ikke kan fortelle hva som ville ha skjedd dersom politikkinnetningen og "reglene" fra før 2001 hadde vært fulgt, istedenfor de vi nå har. Men utviklingen siden 2001 viser at Norge fortsatt har utfordringer i stabiliseringspolitikken.

1. Internasjonal økonomi

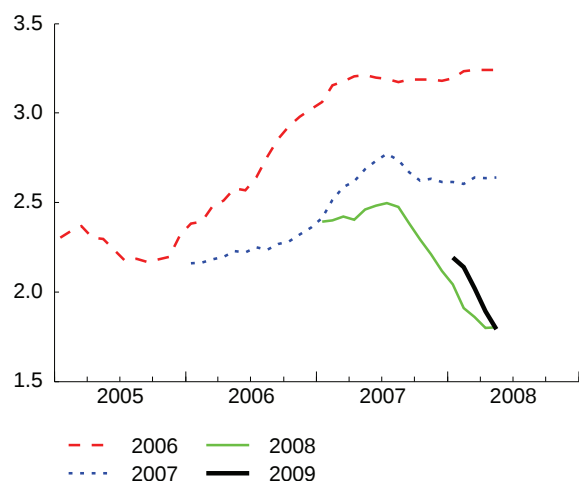
Internasjonal økonomi er for tiden preget av store kontraster. På samme tid har vi sett akselererende prisstigning i råvaremarkedene og store problemer i internasjonale finansmarkeder, svak vekst i USA og høy vekst i mange utviklingsland. Framover ser vi for oss en normalisering av finansmarkedene og at råvareprisene vil flate ut på et noe lavere nivå enn dagens. Internasjonal økonomi er nå på vei inn i en markert nedgangs-konjunktur. Veksten i amerikansk økonomi har stoppet opp. Også i Europa er konjunkturedgangen i ferd med å manifestere seg. Boligmarkedet spiller en sentral rolle i mange OECD-land for tiden. Fallende boligpriser i USA, Spania, Irland og Storbritannia har sørget for bråstopp i boliginvesteringer, og legger en demper på husholdningenes konsum. I Kina og India og mange andre utviklingsland er den økonomiske veksten fortsatt høy, men vi venter at svak vekst i OECD-området vil trekke veksten ned også der. For 2008 er våre anslag om lag på linje med Consensus Forecasts. Vi venter imidlertid at konjunkturedgangen vil vare lenger, og for 2009 er våre vekstanslag lavere enn det som for tiden synes å være gjengs oppfatning. I 2010 og 2011 ventes veksten å ta seg opp igjen, i tråd med en normal konjunktursykel.

Mens oljeprisen i skrivende stund viser få svakhets-tegn, ser imidlertid flere andre råvarepriser ut til å ha passert toppen. Oljeprisen var i slutten av mai rundt 130 dollar fatet, opp fra 70 dollar i august i fjor og 20 dollar i 1999. En del av økningen kan forklares med at dollaren har svekket seg kraftig i denne perioden, men også målt i kroner eller euro er oppgangen i oljeprisen formidabel. Så godt som hele økningen i oljeetterspørselen kommer nå fra utviklingsland, særlig Kina og India. Så lenge det er begrensede muligheter til økt oljeproduksjon på kort sikt, vil oljeprisene falle mar-

kert bare dersom oljeetterspørselen faller. I USA selges det færre og mindre biler, og kjørelengden ser ut til å avta. Bensinsalget har siden i fjor høst falt for første gang siden 1970-tallet. Eurostyrkingen har sørget for en mindre oljeprisøkning i Europa, men heller ikke der går den upåaktet hen. I Rajasthan i India rapporteres det om kraftig prisøkning på kameler, som kan være et substitutt for bil på de trakter. Kina og Indonesia har nå kuttet bensinsubsidiene, slik at konsumentene i større grad får merke oljeprisoppgangen. En bred internasjonal konjunkturedgang vil legge en demper på oljeetterspørselen, slik at oljeprisen stabiliserer seg. Vi legger nå til grunn at oljeprisen vil holde seg på 120 dollar gjennom hele prognoseperioden. Usikkerheten om prisutviklingen på olje er imidlertid meget stor. Det skyldes både at priselastisiteten i etterspørselen er liten og at verdens oljeproduksjon er nær sin kapasitet.

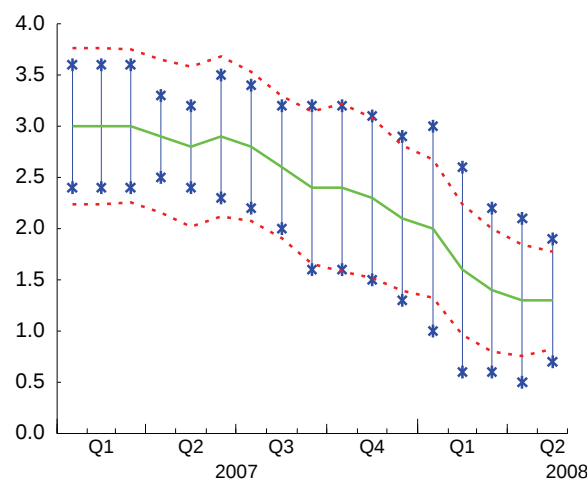
Også matvareprisene skjøt i været i fjor høst. En underliggende, langsiktig faktor bak økende matvarepriser er økende etterspørsel etter proteinrik mat i en stadig rikere verden. Kjøttproduksjon er mindre kalorieffektivt, og fortrenger korn og risproduksjon. Matproduksjon er dessuten energiintensivt. Dermed har høye energipriser sammen med dårlige avlinger mange steder og økt produksjon av biodrivstoff, bidratt til kraftig prisvekst siden i fjor sommer. Selv om biodrivstoff bare står for om lag 1,5 prosent av det globale drivstofftilbudet, utgjorde det ifølge IMF halvparten av økningen i etterspørselen etter korn og mais i 2007, hovedsakelig på grunn av subsidiert, maisbasert etanol produsert i USA. Knapphet på en del viktige matvarer i internasjonale markeder har skapt uro og demonstrasjoner, og ført til økende proteksjonisme hos flere store ris- og korneksporterende land. Mange har innført eksportrestriksjoner og til og med forbud, som bidrar

Figur 1.1. BNP-vekstanslag for Norges handelspartnere for årene 2006-2009 gitt på ulike tidspunkter

Kilde: Consensus Forecasts.

Figur 1.2. BNP-vekstanslag for USA for 2008 på ulike tidspunkter. Gjennomsnittsanslag (linje) med +/- 2 standardavvik (stjernepunkter) og +/- "normalt" avvik (stiplet)

Kilde: Consensus Forecasts.

til ytterligere prisstigning på det som omsettes i internasjonale markeder. Alminnelig gode avlinger framover kan ventes å bidra til en normalisering av prisene. Det er dessuten rikelig tilgang på dyrkbar mark, som en kan forvente blir satt i virksomhet relativt raskt som respons på høye priser. FNs matvareindeks, som regnes som et godt mål på matpriser globalt, falt for første gang på 15 måneder i april.

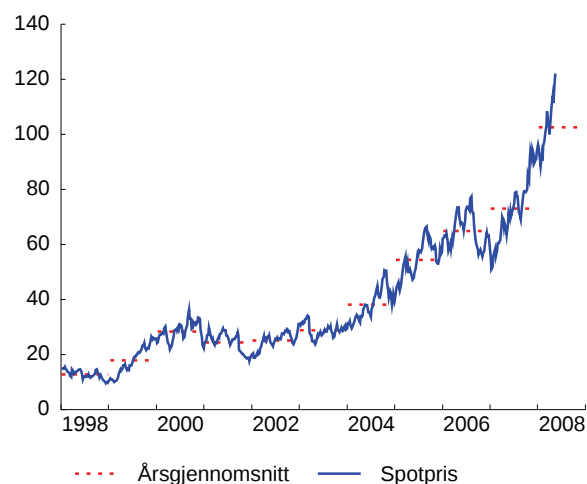
Voldsom investeringsvekst og byggeaktivitet blant annet i Kina har bidratt til at også metallprisene har skutt i været siden tidlig på 2000-tallet. Imidlertid har prisene på aluminium og de fleste andre metaller flatet ut den siste tiden. Vi legger til grunn at aluminiumsprisene vil falle noe, men at de stabiliserer seg på et relativt høyt nivå.

Kinas og en del andre lavkostlands inntog i den globale økonomien har bidratt til lave priser på konsumvarer i industriland og stigende priser på råvarer. Prisene på klær og en del andre ferdigvarer har falt i en årrekke, etter hvert som Kina og andre lavkostland har tatt over stadig mer av den globale produksjonen. Dette har bidratt til den lave inflasjonen internasjonalt gjennom det meste av 2000-tallet. Etter hvert har imidlertid den sterke økonomiske veksten og tilhørende etterspørsel etter råvarer og energi ført til en eksplosiv vekst i prisene på slike innsatsvarer. Det kan se ut til at dette nå mer enn oppveier prisfallet på ferdigvarer, slik at konsumprisveksten tiltar de fleste steder.

Særlig prisene på olje og mat bidro til at konsumprisveksten akselererte i fjor høst. I USA og euroområdet er nå tolv måneders prisvekst henholdsvis om lag 4 og 3,5 prosent. I Kina har konsumprisene steget med hele 8 prosent det siste året, men en betydelig del av dette ser ut til å skyldes midlertidige faktorer som dårlige avlinger og svinepest.

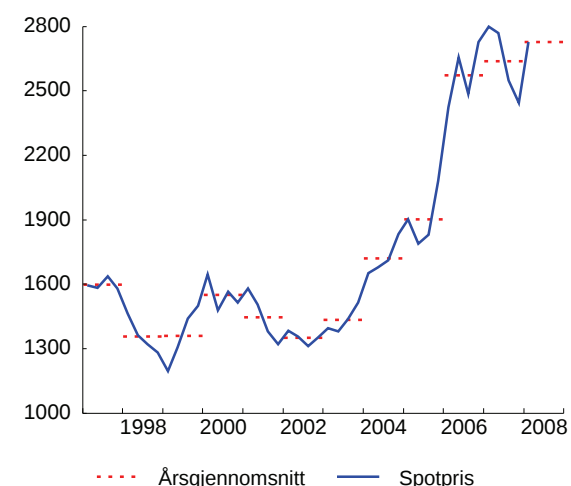
Den amerikanske sentralbanken har kuttet styringsrenta kraftig for å motvirke kollapsen i boligmarkedet. Også i Storbritannia har styringsrenta blitt satt ned noe. Bank of England indikerte nylig at de ikke venter rentekutt de neste to årene, og slår dermed følge med den europeiske sentralbanken, Bank of Japan og Federal Reserve i USA, som alle indikerer at de vil holde renta uendret den nærmeste tiden av frykt for tiltakende inflasjon. Uroen i internasjonale finansmarkeder varer ved, og sørger for unormalt høyt påslag på styringsrenter til pengemarkeds- og lånerenter. Realrenta er likevel lav de fleste steder. Dette er bakgrunnen for at sentralbankene signaliserer tilbakeholdenhet med hensyn til ytterligere rentekutt den nærmeste tiden, tross svake vekstutsikter. Vi venter at inflasjonen vil avta mot slutten av året, som følge av lavere mat- og råvarepriser samt svakere økonomisk vekst. Det kan bane veien for rentekutt. Vi legger til grunn at den europeiske sentralbanken kutter styringsrenta med til sammen 0,5 prosentpoeng gjennom første halvår 2009. Videre antar vi at rentepåslaget reduseres betydelig. Pengemarkedsrenta forventes dermed å falle gradvis med om lag

Figur 1.3. Spotprisen på råolje, Brent Blend. Dollar per fat

Kilde: Norges Bank.

Figur 1.4. Spotprisen på aluminium. Dollar per 100 pund (lbs.)

Kilde: IMF.

ett prosentpoeng, til 3,8 prosent neste sommer. I USA ventes renta å holde seg lav framover.

1.1. Nedgangen fortsetter i amerikansk økonomi

Konjunkturedgangen i amerikansk økonomi fortsetter. BNP-veksten har vært nær null de to siste kvartalene. Husholdningene rammes av strengere kredittrestriksjoner, lavere boligpriser, høyere mat- og bensinpriser, svakere arbeidsmarked og reallønnsnedgang. Boliginvesteringene har nå falt ni kvartaler på rad, og er nå nær 35 prosent lavere enn for to år siden. Omsetningen av boliger har ikke vært lavere på 20 år. Det samme gjelder for boligbyggingen. Brede indekser indikerer at boligprisene har falt med mer enn ti prosent det siste året. Nedturen i boligmarkedet gir seg nå utslag i husholdningenes forbruk, der veksten har avtatt markert siden sist sommer. Også veksten i investeringer utenom bolig har vist en avtakende tendens, og falt i 1. kvartal. Det var særlig investeringer i infrastruktur som trakk ned. Den svake dollaren sørget imidlertid for et positivt

bidrag fra nettoeksporten. Også finanspolitikken bidrar positivt til veksten, først og fremst over forsvarsbudsjettet.

Fallende aksjekurser bidrar sammen med fallende boligpriser til at husholdningenes formue faller for første gang på fem år. Sentralbankens rentekutt har imidlertid i liten grad senket husholdningenes lånekostnader. Husholdningene har i stor grad fastrentelån som er tilknyttet utviklingen i renter med lang løpetid, der rentenedgangen har vært liten. I tillegg har det blitt vanskeligere å få lån i kjølvannet av subprime-krisen, som avslørte at utlånspraksisen tidligere var altfor liberal. Bankene har tatt store tap. Som følge av dette har egenkapitalkravene økt, og det stilles strengere krav til dokumentasjon av inntekter og kredittverdighet. Med strengere kredittrestriksjoner vil færre få lån. Det gir en dobbel smell til boligmarkedet: Flere boliger er til salgs, men færre kan kjøpe.

De langt fleste amerikanske boliglån er såkalt «no recourse». Det innebærer at hvis boligens verdi blir mindre enn lånet, så kan låntakeren simpelthen overlate huset til banken, i motsetning til i Norge (og Europa) der låntakere er ansvarlige for å tilbakebetale hele lånet uansett. Det omtales gjerne som «jingle mail» når låntakere poster husnøkklene sine, og med det overlater (deler av) kapitaltapet, til banken. Et fall i boligprisene rammer dermed amerikanske banker hardere enn europeiske.

Et svakt arbeidsmarked bidrar også til å svekke husholdningssektoren. Sysselsettingen har falt de fire siste månedene. Arbeidsledigheten har steget fra bunnen på 4,4 prosent i fjor vår, og er nå 5 prosent. Aksjemarkedet har tatt seg noe opp den siste måneden, men den brede S&P 500 indeksen er likefullt om lag 10 prosent lavere enn toppen i fjor høst. Forventningsindikatorer viser at husholdningenes tillit til økonomien har falt markert og er på et lavt nivå.

Den svake utviklingen i husholdningssektoren kan også føre til økende betalingsproblemer knyttet til kredittkort, studielån og billån. Slike lån har blitt strukturert og solgt til investorer på samme måte som boliglån. Det er fortsatt usikkert hvor mye den sviktende tilgangen på kreditt har rammet husholdningene. Som nevnt avtar konsumveksten. En presset husholdningssektor kan imidlertid også bære bud om mer trøbbel i gjelds- og finansmarkedene framover.

Ekspansiv finanspolitikk vil imidlertid understøtte husholdningenes økonomi framover. Det er vedtatt en «redningspakke» til banker og boligeiere. Sjekker på opptil 1800 USD per husholdning blir delt ut i perioden mai-juli. Det vil gi betydelig stimulans til økonomien utover sommeren og høsten.

I industrien ser vi også en avmatning, tross svak dollar. Veksten har avtatt markert både i produksjon og investeringer. En årsak til at næringslivet lenge klarte

Tabell 1.1. **Makroøkonomiske anslag ifølge ulike kilder. Årlig endring i prosent**

	BNP-vekst				Prisvekst			
	2006	2007	2008	2009	2006	2007	2008	2009
USA								
NIESR	2,9	2,2	1,3	1,7	2,8	2,5	4,3	2,9
ConsF	2,9	2,2	1,3	1,9	3,2	2,9	3,8	2,4
EU-kom	2,9	2,2	0,9	0,7	3,2	2,8	3,6	1,6
OECD	2,9	2,2	2,0	2,2	3,2	2,8	2,7	1,9
IMF	2,9	2,2	0,5	0,6	3,2	2,9	3,0	2,0
SSB	2,9	2,2	1,2	0,7				
Euroområdet								
NIESR	2,9	2,6	1,5	1,9	2,1	1,8	2,4	2,3
ConsF	2,9	2,6	1,5	1,6	2,1	2,1	3,1	2,1
EU-kom	2,9	2,6	1,7	1,5	2,2	2,1	3,2	2,2
OECD	2,9	2,6	1,9	2,0	2,2	2,1	2,5	2,0
IMF	2,9	2,6	1,4	1,2	2,2	2,1	2,8	1,9
SSB	2,9	2,7	1,5	0,8	2,2	2,1	3,3	2,2
Handelspartnere								
NIESR	3,4	2,9	1,9	2,2	2,0	1,9	2,8	2,4
ConsF ¹	3,2	2,6	1,7	1,8	2,1	2,1	3,0	2,1
EU-kom	3,4	2,9	1,9	1,7	2,1	2,2	3,0	2,1
OECD	3,4	2,9	2,4	2,3	2,1	2,1	2,4	2,1
IMF	3,4	2,9	1,6	1,4	2,1	2,2	2,8	2,0
SSB	3,3	2,9	1,8	1,0				

¹ Uten Kina.

Kilde: NIESR fra april, Consensus Forecasts fra mai., EU-kommisjonen fra april, IMF fra april og OECD fra desember 2007. Alle prisanslagene fra NIESR gjelder konsumdeflatoren.

seg godt tross stadig høyere oljepriser er at bedriftene har profittert på å flytte produksjonen til lavkostland, særlig i Asia. Disse gevinstene kan nå være i ferd med å bli spist opp. Veksten i næringslivets overskudd har falt markert. Forventningsundersøkelser indikerer også svake framtidsutsikter i næringslivet.

Inflasjonen steg markert i fjor høst, og har siden ligget rundt 4 prosent. Det skyldes sterk prisvekst på matvarer, energi og metaller. For de fleste andre varer er prisveksten lav eller fallende. Kjerneinflasjonen, som ekskluderer mat- og energivarer, har ligget stabilt i overkant av 2 prosent i flere år. Det er heller ikke tegn til tiltakende lønnsvekst. Med våre anslag om utflating i råvarepriser er det derfor rimelig å forvente at inflasjonen faller tilbake til sentralbankens komfortsone.

Den amerikanske sentralbanken (Fed) har satt ned styringsrenta med til sammen 3,25 prosentpoeng siden september i fjor, og den er nå på 2 prosent. I den samme perioden har dollaren svekket seg med om lag 10 prosent mot euro. Siden tidlig i 2002 har den svekket seg fra 0,9 til 1,55 dollar for en euro i slutten av mai i år.

Ekspansiv penge- og finanspolitikk vil bidra noe til å dempe nedturen i amerikansk økonomi. Lavere renter og markedsintervensjoner skaffer isolert sett bankene billigere finansiering og senker lånekostnadene for næringsliv så vel som husholdninger. Bankene er imidlertid mer tilbakeholdne med å finansiere risikable investeringer, og rentepåslaget har økt. Både bedrifter

og husholdninger må betale betydelige risikopremier på lån, særlig om de har høy gjeld eller svak kredittverdighet, og mange sliter allerede med å betjene eksisterende lån. Dette bidrar til å dempe ekspansiviteten i pengepolitikken. Vi venter at den svake utviklingen i amerikansk økonomi varer ved et godt stykke inn i 2009, før veksten igjen begynner å ta seg opp mot slutten av året.

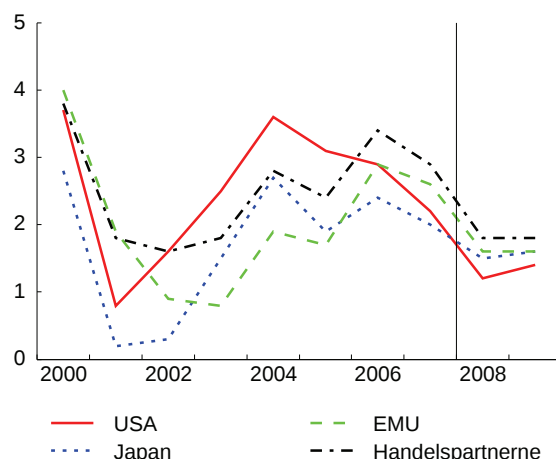
1.2. Europa: Stille før stormen?

I vår forrige rapport så vi for oss en relativt sterk konjunkturavmatning i euroområdet, hovedsakelig som følge av finansiell uro og utsikter til lavere vekst i USA. Selv om stadig mer tyder på at USA er inne i en markert lavkonjunktur, har imidlertid avmatningen så langt i liten grad manifestert seg i makroøkonomiske data for Europa. Dette kan skyldes at konjunkturerne i Europa og USA, blant annet som følge av de siste års globalisering, er blitt mer uavhengige av hverandre. Som sist ser vi likevel for oss enn klar avmatning av veksten i euroområdet med en vekstrate under én prosent i 2009. Mot slutten av 2009 ventes konjunkturerne å snu, og veksten kommer godt opp mot slutten av prognoseperioden.

Foreløpige nasjonalregnskapstall tyder på at veksten i euroområdet under ett var uventet sterk i 1. kvartal. Ifølge Eurostats Flash-estimat steg BNP med 2,8 prosent målt som årlig rate, godt hjulpet av en sterkt voksende tysk økonomi der varmt vær og høye kapitalinvesteringer bidro til en kvartalsvekst som tilsvarer hele 6 prosent regnet som årlig rate. Også fransk økonomi bidro til å understøtte det positive inntrykket med en årlig førstekvartalsvekstrate på 2,4 prosent, delvis understøttet av sterk eksportvekst og fortsatt høy investeringsvekst. De sterke tallene for euroområdet under ett skjuler imidlertid store innbyrdes vekstforskjeller landene imellom. For mens landene i nord viste solid vekst var veksten langt svakere i den sydlige delen av euroområdet. I Spania for eksempel viser foreløpige tall at veksten for 1. kvartal var den svakeste på over ti år (1,2 prosent som årlig rate), og selv om nye foreløpige tall for Italia tyder på at veksten tok seg opp i 1. kvartal etter å ha vært negativ i det forrige kvartalet, er en annualisert kvartalsvekstrate på 1,6 prosent fortsatt lavt.

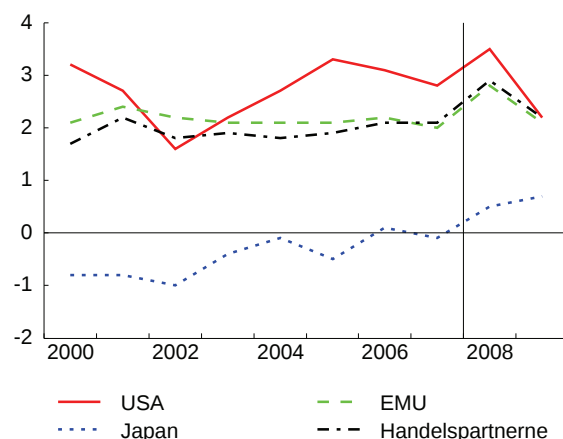
Selv om veksten i euroområdet var uventet høy i 1. kvartal er det flere forhold som nå tyder på at euroområdet er på vei mot en konjunkturedgang. Ser vi på utviklingen i viktige indikatorer som industriproduksjon og detaljhandel har det vært et markant fall i månedsveksten gjennom 1. kvartal. Utviklingen i en rekke stemningsindikatorer peker dessuten i samme retning. For eksempel viste den tyske Ifo-indeksen, som måler stemningen i tyske bedrifter, sitt sterkeste fall i april siden 11. september 2001. Den tilsvarende indikatoren for fransk industri falt i samme måned kraftig etter flere måneder med stabil utvikling. I tillegg falt stemningsindikatoren til det tyske forskningsinstituttet ZEW, en studie basert på en utvalgsundersøkelse blant institusjonelle investorer og finansanalytikere, i april til sitt laveste nivå siden 1999, og signaliserer med dette at

Figur 1.5. BNP-vekst for USA, Japan, euroområdet og Norges handelspartnere

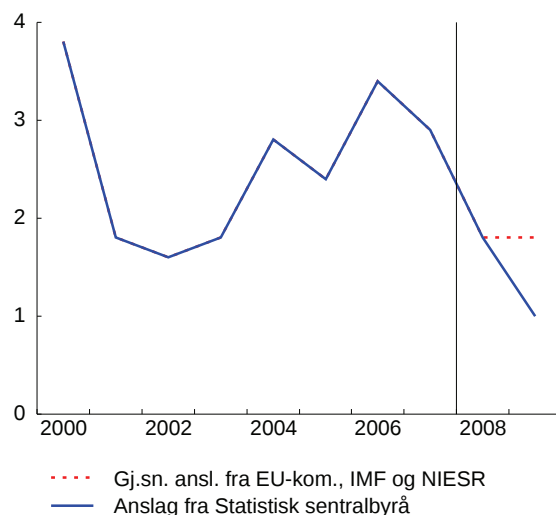
Kilder: Gj.sn. av anslag fra EU-kommisjonen, OECD, NIESR og Consensus Forecasts.

Figur 1.6. Konsumprisvekst for USA, Japan, euroområdet og Norges handelspartnere

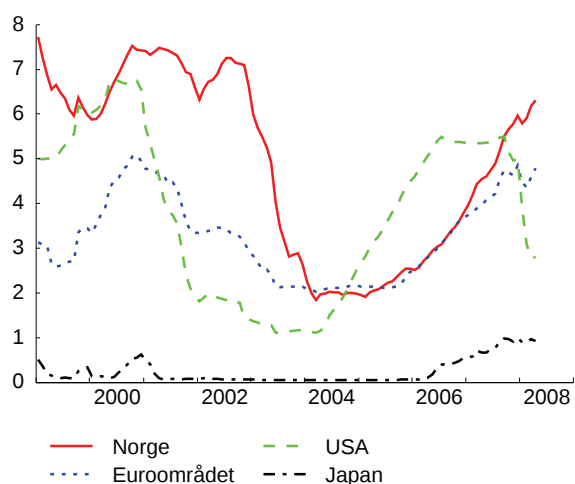

Kilder: Gj.sn. av anslag fra EU-kommisjonen, OECD, NIESR og Consensus Forecasts. Prisanslagene fra NIESR gjelder konsumdeflatoren.

Figur 1.7. BNP-vekst for Norges handelspartnere

Figur 1.8. Internasjonale renter. 3-måneders pengemarkedsrente

Kilde: Norges Bank.

konjunkturedgangen i euroområdet kan bli alt annet enn mild. Mye av industriveksten i euroområdet de siste åra har vært basert på eksport, noe som har bidratt til å gjøre veksten mer sårbare for en global nedgangskonjunktur. Når nå de negative effektene av uroen i finansmarkedet etter hvert brer om seg blant euroområdets største handelspartnere, Storbritannia og USA, er det derfor sannsynlig at euroområdets eksportrettede industri også vil måtte forberede seg på svakere vekst. Relativt svake eksporttall for tysk og fransk økonomi for månedene februar og mars kan være en første indikasjon på dette. Dessuten klager industrien i euroområdet nå langt mer høylydt på at den sterke euroen virker hemmende på etterspørselen.

Allerede før uroen i finansmarkedene tok til sist sommer bidro konsumet til å trekke etterspørselsveksten i euroområdet ned. Finansuroen vil trolig dempe konsumveksten ytterligere. Og detaljhandelen viste et nytt fall i mars – det fjerde i løpet av de siste seks månedene – noe som førte til at detaljhandelen i mars lå hele 1,6 prosent lavere enn det den gjorde samme måned ett år tidligere. Ser vi på Spania, inntil nylig en økonomi preget av sterk vekst i konsum og BNP, falt detaljhandelen i mars med hele 5 prosent i forhold til samme måned året før. En liten oppgang i Tyskland var ikke nok til å hindre en nedgang i euroområdet som helhet.

Foruten svak kjøpekraft reflekterer den svake detaljhandelen en heller pessimistisk stemning blant konsumentene i euroområdet. EU-kommisjonens indikator for konsumenttillit har vist en fallende trend helt siden mai 2007, et fall som har kommet til tross for sterk sysselsettingsvekst og lav ledighet. Selv om husholdningenes disponible inntekt vokste med 3,8 prosent i slutten av 2007, har mye av økningen blitt spist opp av prisstigningen som har fulgt i kjølvannet av høstens sterkt stigende olje- og matvarepriser.

Som det fremgår av differansen mellom rentene i euroområdets interbankmarked og ESBs styringsrente

er krisen i finansmarkedene langt fra over. Banker forventes å måtte ta flere tap på sine porteføljer, og likviditets- og tillitsproblemer i forbindelse med prising av risiko er med på å skape et unormalt høyt påslag på styringsrenta til pengemarkedsrentene. Høyere priser og redusert tilgangen på kreditt vil ha negative følger for husholdningenes konsum og bedriftenes investeringer fremover. Dette vil også kunne bidra til å forsterke den korreksjonen som pågår i en rekke av euroområdets boligmarkeder, med klare negative konsekvenser for vekstutsiktene.

Stigende råvarepriser har i det siste vært en kilde til hodebry for økonomiske beslutningstakere. Inflasjonen falt riktignok fra 3,6 til 3,3 i april, men med den utviklingen vi for tiden ser i oljeprisen vil det ta tid før inflasjonen kommer ned mot ESBs inflasjonsmål. Den sterke prisveksten fra september til desember i fjor, kombinert med våre relativt dystre internasjonale konjunkturvurderinger og en antagelse om at matvareprisene kommer til å falle, vil bidra til å bringe inflasjonen ned mot slutten av året. I 1. kvartal 2009 venter vi således at inflasjonen vil være nede i 2,5 prosent. Deretter ventes den å falle ytterligere, slik at den fra høsten 2009 er om lag i overensstemmelse med ESBs inflasjonsmål.

Sist så vi for oss at det internasjonale konjunktururomslaget, kombinert med høye oljepriser og sterk euro, ville få ESB til å kutte styringsrenta med opptil 1 prosentpoeng i perioden fra sommeren 2008 til utgangen av første halvdel 2009. Gitt siste tids utvikling i inflasjonen og våre nye reviderte prognoser for det framtidige inflasjonsforløpet, tror vi imidlertid nå at en eventuell rentenedgang fra ESBs side vil sitte langt inne så lenge inflasjonen ikke viser klare tegn til å avta. Med uendret rente vil uansett realrenta falle. Avtakende inflasjon fra høsten av vil skape rom for en viss rentenedgang. Vi ser derfor for oss at ESB gjennom første halvår 2009 vil kutte sin styringsrente med 0,5 prosentpoeng. Dette vil i så fall gi en styringsrente på 3,5 prosent. Risikopremien som skyldes finansiell uro antas å falle. Rentepåslaget kan imidlertid tenkes å bli liggende permanent noe høyere enn før, som følge av en strukturell endring i prisingen av risiko etter finansmarkedskrisen. Vår rentebane for euroområdet representerer en større rentenedgang enn det som for tiden er priset inn i markedet for fremtidige renteavtaler. Der er styringsrenta, under forutsetning av en videreføring av dagens risikopremie, antatt å bli liggende på 4 prosent fram til mars neste år. Legger man til grunn en viss reduksjon i rentepåslaget framover, priser imidlertid det samme markedet nå inn en renteoppgang fra ESB. Markedets reaksjon på de foreløpige BNP-tallene for euroområdet førte til at avviket mellom markedsrenta og rentekontrakten for mars neste år krøp kraftig inn. Avviket fra våre anslag kan blant annet skyldes vår noe mer kritiske holdning til hva førstekvartalstallene har å fortelle om nåtidssituasjonen. En annen årsak kan være at markedet, blant annet som følge av siste tids utvikling i oljeprisen, nå ser for seg et mer stagflasjonspreget konjunkturforløp framover.

Utviklingen i oljemarkedet

Spotprisen på Brent Blend har steget fra 95 dollar fatet i begynnelsen av 2008 til om lag 130 dollar fatet mot slutten av mai. Som gjennomsnitt over årets første fem måneder har prisen vært om lag 102 dollar per fat, mot noe over 72 dollar som årsgjennomsnitt i 2007.

Det er flere årsaker til at oljeprisen økte kraftig gjennom inneværende år. For det første har oljeetterspørselen fortsatt å øke i Asia og i Midt-Østen. For det andre har oljeproduksjonen vært lavere enn forventet i flere områder, som Irak, Nigeria og Nordsjøen. Dessuten har OPEC hatt lite ledig produksjonskapasitet, noe som har bidratt til økt bekymring for konsekvensene av et produksjonsbortfall. Dette har igjen ført til store innkjøp på futuresmarkedet for olje. Ifølge Petroleum Intelligence Weekly har omsetningen i dette markedet vokst raskt de siste årene.

Ifølge IEA (International Energy Agency) er nå lagrene av råolje og ferdigprodukter i de fleste regioner i OECD på et normalt nivå, bortsett fra mellomdestillater som diesel. Siden vi er inne i sesongen for bilkjøring i USA, vil dette kunne føre til at disse lagrene reduseres ytterligere.

IEA forventer at oljeetterspørselen vil øke med 1,0 million fat per dag fra 2007 til 2008. Det er en nedgang fra tidligere anslag, og skyldes først og fremst en forventet reduksjon i etterspørselen i OECD for tredje året på rad. Oppgangen er

i første rekke ventet å komme i Asia og Midt-Østen. Det er etterspørselen etter transportoljer som fortsatt utgjør hoveddelen av økningen i oljeetterspørselen, siden det er vanskelig å erstatte oljebruken i transportsektoren.

Samtidig anslår IEA at produksjonen utenfor OPEC går opp med 0,7 millioner fat daglig. Økningen er spesielt forventet å komme i Russland, den kaspiske regionen og Brasil. Økningen i produksjonen i Nord-Amerika vil bli motvirket av reduksjoner i Norge, Storbritannia og Mexico, slik at produksjonen i OECD-området reduseres i 2008. Saudi-Arabia har signalisert at de vil øke produksjonen av råolje med 0,3 millioner fat daglig fra 1. juli. Siden det allerede er forventet en liten økning i OPEC-produksjonen gjennom 2008, betyr det at de globale lagrene av råolje kan komme til å øke noe utover 2. og 3. kvartal i inneværende år. Det er ikke unormalt med en viss lageroppbygging i denne perioden, for å stå godt rustet foran vinterhalvåret, når oljeetterspørselen er størst.

Det hersker usikkerhet om hvor stor ledig produksjonskapasitet OPEC har, men de fleste anslag ligger rundt 2 millioner fat per dag. Flere analytikere forventer en viss økning i produksjonskapasiteten de nærmeste to årene. Dette kan redusere risikoen knyttet til uventede produksjonsbortfall. Vi legger til grunn at oljeprisen faller gradvis litt på kort sikt og blir liggende på 120 dollar fra neste kvartal og ut prognoseperioden.

2. Konjunkturutviklingen i Norge

Konjunkturtoppen ser nå ut til å være nådd i Norge for denne gang etter en oppgang som har vart siden 2003. I perioden 2004-2007 har gjennomsnittlig vekst i brutto nasjonalprodukt (BNP) for Fastlands-Norge vært fem prosent. Oppgangen er den sterkeste siden oppgangen midt på 1980-tallet, og arbeidsledigheten har kommet ned på et nivå vi ikke har sett siden den gangen. Til tross for dette har både lønns- og prisveksten hittil vært moderat. Dette er i ferd med å endre seg blant annet som følge av sterk vekst i internasjonale råvarepriser.

Foreløpige tall fra kvartalsvis nasjonalregnskap (KNR) for 1. kvartal 2008 viser en markert lavere vekst enn i foregående kvartaler og er også lavere enn hva vi regner som normal, eller trendmessig, veksttakt i norsk økonomi. Det er imidlertid vanskelig å tolke kvartals-tallene denne gangen fordi påsken i sin helhet falt i første kvartal i år. Det er uvanlig og derfor vanskelig å justere for i sesongjusteringen. For å kunne fastslå med større sikkerhet at et omslag i økonomien faktisk har skjedd, er det således nødvendig å vurdere et større informasjonssett enn KNR-tallene for 1. kvartal.

Tabell 2.1. **Makroøkonomiske hovedstørrelser. Regnskapstall for 2006-2008. Vekst fra forrige periode. Prosent**

	2006	2007	Sesongjustert			
			07:2	07:3	07:4	08:1
Realøkonomi						
Konsum i husholdninger mv.	4,7	6,4	0,9	1,1	1,0	0,3
Konsum i offentlig forvaltning	2,9	3,6	1,1	1,4	0,6	0,7
Bruttoinvesteringer i fast realkapital	7,3	9,3	3,3	4,6	5,0	-4,8
Fastlands-Norge	7,6	9,4	2,5	1,9	8,3	-5,9
Utvinning og rørtransport	2,9	5,5	4,8	6,5	-3,7	-1,7
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	4,8	6,2	1,2	1,3	2,3	-0,8
Eksport	0,4	2,8	-2,2	2,9	-0,2	1,0
Råolje og naturgass	-6,6	-2,8	-6,8	3,7	-2,8	2,3
Tradisjonelle varer	6,2	9,0	0,4	2,5	4,4	0,2
Import	8,1	8,7	1,7	3,5	6,6	-2,8
Tradisjonelle varer	9,6	8,1	0,5	1,1	3,5	2,2
Bruttonasjonalprodukt	2,5	3,7	0,6	1,6	1,3	0,2
Fastlands-Norge	4,8	6,2	1,5	1,9	1,1	0,2
Arbeidsmarkedet						
Utførte timeverk	2,6	4,2	1,5	0,8	1,0	1,0
Sysselsatte personer	3,4	4,0	1,3	1,0	1,0	0,8
Arbeidsstyrke ²	2,2	3,1	1,2	1,0	1,0	0,7
Arbeidsledighetsrate, nivå ³	3,4	2,5	2,5	2,5	2,5	2,4
Priser og lønninger						
Lønn per normalårsverk ⁴	4,9	5,6	5,7	5,5	5,3	5,3
Konsumprisindeksen (KPI) ⁴	2,3	0,8	0,3	0,2	1,4	3,5
KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) ⁴	0,8	1,4	1,4	1,6	1,6	2,1
Eksportpriser tradisjonelle varer	11,4	2,2	1,7	-3,4	0,4	-0,9
Importpriser tradisjonelle varer	4,7	3,4	0,7	-2,0	-0,8	2,1
Utenriksregnskap						
Driftsbalansen, milliarder kroner	373,4	372,1	75,0	97,5	113,2	..
MEMO (ujusterte nivåttall)						
Pengemarkedsrente (3 mnd. NIBOR)	3,1	5,0	4,6	5,2	5,8	5,9
Utlånsrente, banker ⁵	4,3	5,9	5,6	6,1	6,7	7,0
Råoljepris i kroner ⁶	413,8	423,4	414,1	435,3	483,2	516,4
Importveid kronekurs, 44 land, 1995=100	92,5	90,8	92,0	89,8	88,4	88,4
NOK per euro	8,05	8,02	8,10	7,92	7,88	7,96

¹ Konsum i husholdninger og idelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i Fastlands-Norge.

² Definert som summen av ledige ifølge AKU og sysselsetting ifølge nasjonalregnskapet fratrukket utlendinger i utenriks sjøfart.

³ Ifølge AKU.

⁴ Prosentvis vekst fra samme periode året før.

⁵ I slutten av perioden.

⁶ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

Veksten i internasjonal økonomi og særlig for Norges handelspartnere, er lavere nå enn tidligere. Det gjelder særlig for USA, men også euroøkonomien viser klare tegn til avmatning. Konsensusanslagene for BNP-veksten i OECD-området de neste par årene er nå vesentlig nedjustert, og for 2008 er de om lag på linje med våre anslag. Vi ser imidlertid for oss at den internasjonale konjunkturedgangen vil vare lenger enn det konsensusanslagene indikerer, og har betydelig lavere vekstanslag for 2009. Våre anslag for internasjonal økonomi er om lag uendret fra vår forrige konjunkturoversikt. Norsk eksport av tradisjonelle varer øker nå mindre enn tidligere, i tråd med hva man kan forvente i kjølvannet av et internasjonalt omslag.

Strammere pengepolitikk sammen med økt finansiell uro har ført til økte renter og en sterk kronekurs. Det har bidratt både til lavere eksportvekst og til at husholdningenes etterspørsel vokser mindre enn tidligere. Særlig gjelder dette husholdningenes boliginvesteringer og kjøp av varige forbruksvarer. Igangsetting av nye boliger har falt klart, og ifølge KNR-tallene har boliginvesteringene falt gjennom de fire siste kvartalene. Bilkjøpene viser også en nedadgående tendens etter at de økte klart gjennom fjoråret. Veksten i husholdningenes etterspørsel har vært en viktig drivkraft bak oppgangen i norsk økonomi i senere år, og et omslag her vil påvirke hele økonomien.

De siste tallene for utviklingen på arbeidsmarkedet antyder at sysselsettingsveksten kan være noe svakere enn tidligere. Nedgangen i arbeidsledigheten ser ut til å ha stoppet opp, og tilgangen på ledige stillinger har flatet ut. Presset i arbeidsmarkedet er likevel fortsatt meget høyt, men presset forsterkes ikke lenger slik det gjorde gjennom 2007 og inn i 2008.

Konjunkturbildet er imidlertid langt fra entydig. Norsk økonomi mottar fortsatt klare vekstimpulser fra petroleumsinvesteringene, næringsinvesteringer i fastlandsøkonomien og offentlig kjøp av varer og tjenester. Særlig er investeringsveksten i fastlandsøkonomien fortsatt høy, og det er neppe grunn til å regne med noen avmatning i veksten før mot slutten av dette året. Petroleumsinvesteringene forventes fortsatt å øke, og med dagens svært høye oljepriser er det ressurstilgangen og ikke lønnsomheten som legger begrensninger på investeringsveksten. Finanspolitikken fortsetter å gi stimulanse til veksten, og ifølge Revidert nasjonalbudsjett (RNB) 2008 vil underliggende vekst i utgiftene kunne bli litt høyere i 2008 enn i fjor. Offentlig forvaltnings kjøp av varer og tjenester antas imidlertid å vokse i om lag samme tempo i år som i 2007.

Det sterke veksten i norsk økonomi sammen med økte inflasjonsimpulser fra utlandet, særlig som følge av økte råvarepriser, har ført til høyere konsumprisvekst enn tidligere. Målt med konsumprisindeksen (KPI) er inflasjonen nå over 3 prosent, og selv om man justerer for avgiftsendringer og energivarer (KPI-JAE) tok prisveksten seg klart opp gjennom 2007 og inn i 2008.

Inflasjonen målt ved KPI-JAE er derfor nå nær målet for sentralbankens politikk for første gang siden 2002. Lønnsveksten er også tiltakende og reallønnsveksten er fortsatt høy. I et internasjonalt perspektiv har reallønnsveksten i Norge vært meget høy lenge. Det gjør at veksten i husholdningenes etterspørsel antakelig vil holdes godt oppe selv om vi får et omslag i norsk økonomi fra svært høy til mer moderat vekst.

Våre anslag for internasjonal økonomi framover er basert på at veksten hos våre handelspartnere vil bli klart lavere enn i de foregående årene. Dette, sammen med økt tilbud av råvarer, vil ventelig føre til at den sterke økningen i de fleste råvareprisene stopper opp. Vi legger til grunn at internasjonale matvarepriser kan falle noe utover i 2008 og inn i 2009, mens oljeprisen kan holde seg på et uvanlig høyt nivå siden tilbuds-sideresponsene her er tregere. Med disse antakelsene vil verdensøkonomien ikke gå inn i en periode med klart høyere inflasjon enn vi har opplevd de siste 10-15 årene. Vi kan da se for oss et relativt tradisjonelt konjunkturforløp framover.

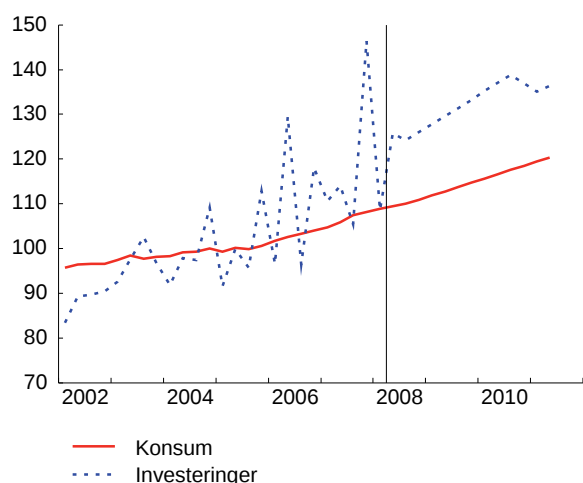
Skulle derimot dette litt optimistiske bildet vise seg ikke å slå til, står mange sentralbanker overfor et dilemma. I en periode med lav vekst i økonomien er det ønskelig med stimulanse i form av lave renter, slik situasjonen er i USA for tiden. Da lar ikke sentralbanken den relativt høye inflasjonen, når vi regner inn matvarepriser og energipriser, påvirke rentesettingen i første omgang. Hvis derimot inflasjonsimpulsene fra disse råvaremarkedene skulle fortsette, og ikke minst forplante seg til andre deler av økonomien, vil hensynet til å holde moderat inflasjon kunne få flere sentralbanker til å øke rentene igjen selv om realveksten i økonomien er lav. Det vil i så fall kunne forsterke og forlenge konjunkturedgangen.

Norsk økonomi har i flere år nytt godt av fallende importpriser på industrielle ferdigvarer og ikke minst på mange konsumvarer. Hvis økte matvarepriser i lavinntektsland fører til en sterk vekst i lønningene i disse landene, blant annet fordi matvarer utgjør en stor del av budsjettet for industriarbeidere i slike land, vil perioden med fallende importpriser kunne snus til en periode med importert inflasjon også i Norge. Mens Norges Bank i flere år har tolket den lave importerte inflasjonen som et tilbudssidesjokk for norsk økonomi som det ikke er fornuftig å motvirke fullt ut gjennom pengepolitikken, er spørsmålet om et tilsvarende reson-nement skal gjelde hvis importprisveksten skulle bli klart positiv framover.

2.1. Stabil vekst i offentlig etterspørsel

Offentlig forvaltnings kjøp av varer og tjenester var om lag på samme sesongjusterte nivå i 1. kvartal 2008 som i 4. kvartal 2007. Den lave veksten siste kvartal skyldes i stor grad at det ble importert en fregatt i 4. kvartal i fjor. I RNB 2008 anslås veksten i konsum i offentlig forvaltning i 2008 til 3,2 prosent og veksten i bruttoinvesteringene til 5,4 prosent. Vi bygger våre

Figur 2.1. Offentlig forvaltning. Sesongjusterte volumindekser, 2005=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

beregninger på de samme anslagene. For konsumet er dette anslaget det samme som vi hadde i vår forrige konjunkturoversikt, mens investeringsanslaget nå er litt høyere enn sist. Veksten i realverdien av stønader til husholdningene, som utgjør om lag en tredjedel av utgiftene i offentlig forvaltning, økte med knapt to prosent fra 1. kvartal 2007 til samme kvartal 2008. Den lave veksten skyldes blant annet en nedgang i utbetalingen av dagpenger fordi arbeidsløsheten er redusert, mindre kontantstøtte og reduksjon i diverse stønader fra statsforvaltningen. Veksten i alderspensjoner fra Folketrygden mv. trekker derimot stønadsveksten opp.

RNB for 2008 viser at det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet i 2007 var ubetydelig. I hovedsak skyldes dette en oppjustering av skatteinntektene som følge av den sterke veksten i norsk økonomi. Det strukturelle, oljekorrigerte budsjettunderskuddet (SOBU) var vesentlig større og utgjorde 3,6 prosent av trendnivået for BNP Fastlands-Norge. Anslaget for SOBU i 2008 er klart høyere og er nå anslått til 4,3 prosent av produksjonstrenden. Den reelle underliggende utgiftsveksten i statsbudsjettet i 2008 er i RNB anslått til i overkant av tre prosent i år mot vel to og en halv prosent i 2007. Dette innebærer at budsjettet antakelig virker noe mer ekspansivt i 2008 enn i 2007. Ifølge RNB vil 2008 bli det tredje året på rad hvor den forventede realavkastningen av Statens Pensjonsfond - Utland ved inngangen av året er større enn SOBU. Tatt i betraktning konjunkturutviklingen, er dette i tråd med intensjonene bak handlingsregelen.

Våre anslag for finanspolitikken i årene 2009-2011 er basert på ganske stiliserte forutsetninger. Vi legger til grunn at veksten i offentlig forvaltnings kjøp av varer og tjenester vil fortsette om lag i samme takt som i 2007 og 2008 samt at skattesatsene er reelt uendrede. Disse anslagene innebærer at man vil bruke mindre enn fire prosent av fondskapitalen i Statens Pensjonsfond

- Utland i hele prognoseperioden. Verdien av Statens Pensjonsfond - Utland ved inngangen til 2008 var 2018,5 milliarder kroner. Selv om verdien av fondsplaseringene sank betydelig i første kvartal i år, vil fondet ved utgangen av 2008 kunne bli vel 2300 milliarder kroner slik RNB anslår. Dagens høye oljepriser og store overføringer til fondet trekker anslaget oppover, mens fortsatt turbulente forhold i verdens finansmarkeder sammen med en styrking av kronekursen, kan gi svak avkastning regnet i norske kroner.

Vi har lagt til grunn jevn og moderat realvekst i utgiftene fordi fortsatt høyt press i norsk økonomi tilsier moderate impulser fra finanspolitikken. Skulle derimot tilbakeslaget i norsk økonomi bli kraftigere enn vi ser for oss, har Norge betydelig finanspolitisk handlefrihet til å stimulere økonomien i årene framover.

2.2. Rentenedgang fram til 2010

Norges Bank skal fastsette renta på bakgrunn av en avveining mellom å stabilisere inflasjonen, kronekursen og utviklingen i produksjon og sysselsetting. Det operative målet for pengepolitikken er en årsvekst i konsumprisene som over tid er nær 2,5 prosent. Den lave inflasjonen de siste årene kan i stor grad betraktes som resultatet av tilbudssidesjokk i form av fallende importpriser og høy produktivitetsvekst. Slike effekter fra tilbudssiden kan lede til en situasjon der inflasjonen er lav samtidig som kapasitetsutnyttelsen er høy. Norges Bank må da, i tråd med den pengepolitiske forskriften, foreta en avveining mellom å stabilisere inflasjonen i forhold til det operative målet og å stabilisere utviklingen i produksjon og sysselsetting.

Siden juli 2005 har Norges Bank økt styringsrenta gradvis fra 1,75 prosent til 5,5 prosent i april 2008. Pengemarkedsrenta følger normalt styringsrenta med et påslag. Dette påslaget har over tid ligget rundt ¼ prosentpoeng, men er noe høyere når renta forventes å øke og noe lavere når den forventes å falle. Siden sommeren 2007 har påslaget imidlertid vært vesentlig større på grunn av uroen i finansmarkedene. I slutten av mai 2008 var pengemarkedsrenta om lag 6,5 prosent, ett prosentpoeng høyere enn styringsrenta.

Inflasjonen målt ved konsumprisindeksen justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) var i august 2006 nede i 0,4 prosent. Prisveksten har deretter gradvis tatt seg opp, og i april 2008 var 12-månedersveksten i KPI-JAE 2,4 prosent. Konsumprisveksten, målt ved KPI-JAE, har dermed kommet nær målet for pengepolitikken etter flere år med lav prisvekst.

Den innenlandske kredittveksten målt ved 12-månedersveksten i publikums innenlandske bruttogjeld (K2) var 13,9 prosent i mars 2008, ned fra 14,2 prosent måneden før. Husholdningenes gjeldsvekst var på 11,0 prosent i mars 2008. Dette er den laveste 12-månedersveksten siden 2004, og indikerer at renteøkningene nå demper lånelysten.

Den europeiske sentralbanken (ESB) økte styringsrenta med 0,25 prosentpoeng til 4,0 prosent i juni 2007. Siden har den vært på dette nivået. Pengemarkedsrenta i euroområdet lå i mai 2008 på rundt 4,8 prosent. Forskjellen mellom pengemarkedsrenta og styringsrenta er altså nesten like stor som i Norge. Differansen mellom norsk pengemarkedsrente og pengemarkedsrenta i euroområdet var dermed om lag 1,7 prosentpoeng ved utgangen av mai.

Gjennom 2007 varierte verdien på en euro fra i underkant av 7,70 til 8,40 norske kroner, med om lag 8 som årsgjennomsnitt. I de fem første månedene i 2008 har verdien på en euro ligget rundt 7,90 kroner. Den amerikanske dollaren falt betydelig i verdi i løpet av 2007 og inn i 2008 målt mot de fleste andre valutaer. Også den norske krona styrket seg mot dollaren. Mens en dollar kostet nærmere 6,40 kroner i januar 2007, var verdien falt til rundt 5,00 - 5,10 kroner i mars 2008, og har siden holdt seg på dette nivået. Målt med den importveide kronekursen, der vektene er basert på sammensetningen av norsk import, har den norske krona styrket seg med om lag 8 prosent fra inngangen til 2007 til mai i år.

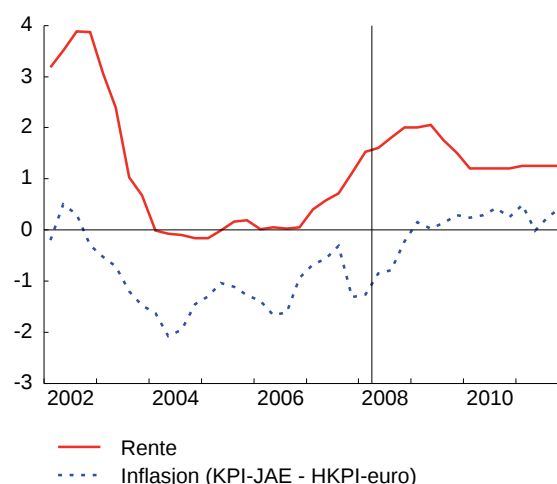
Blant annet på grunn av et høyere rentenivå i Norge tror vi den norske krona vil styrke seg i verdi mot andre valutaer. På årsbasis anslår vi at krona styrker seg med 5,4 prosent i år og ytterligere 3,2 prosent neste år, målt ved den importveide kronekursen. Målt mot euro innebærer kronestyrkingen at kursen beveger seg gradvis ned til rundt 7,50 i 2009, før kronen igjen svekkes noe ut prognoseperioden.

På grunn av en svak konjunkturutvikling i euroområdet legger vi til grunn at renta der reduseres. Pengemarkedsrenta i euroområdet antas å komme ned i 3,8 prosent i 2009 og 2010, noe som er ett prosentpoeng lavere enn i mai i år. Deretter antar vi at renta øker noe, til 4,0 prosent i 2011, i tråd med bedre internasjonale konjunkturer.

Også i Norge vil trolig rentenivået falle i prognoseperioden. Rentereduksjonen vil dels komme gjennom en gradvis normalisering av rentepåslaget, og dels ved at Norges Bank reduserer styringsrenta. Rentereduksjonen følger av lavere vekst i Norge og for å hindre en enda kraftigere styrking av krona. Pengemarkedsrenta antas å falle jevnt gjennom 2009 og komme ned i 5,0 prosent ved inngangen til 2010. Som følge av økt vekst, samt høyere utenlandsk rente, øker renta noe igjen slik at den er rundt 5,25 prosent i 2011. Den norske pengemarkedsrenta vil dermed ligge rundt 1¾ prosentpoeng over renta i eurolandene i 2008 og 2009, mens rentedifferansen reduseres til om lag 1¼ prosentpoeng i 2010 og 2011.

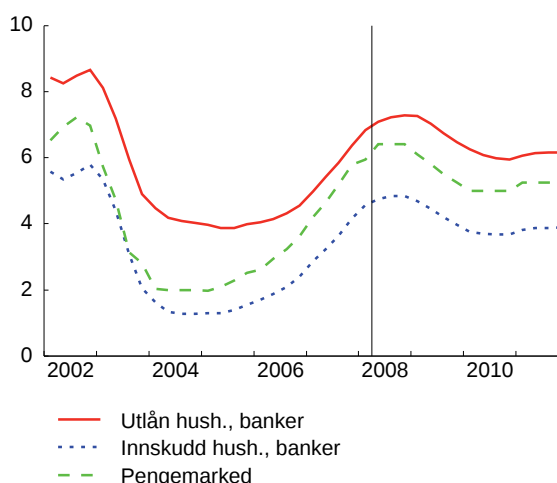
Ved en normalisering av påslaget innebærer denne utviklingen i pengemarkedsrenta tre reduksjoner i styringsrenta fram mot 2010 og en renteøkning i 2011.

Figur 2.2. Rente- og inflasjonsforskjeller mellom norske kroner og euro. Prosentpoeng

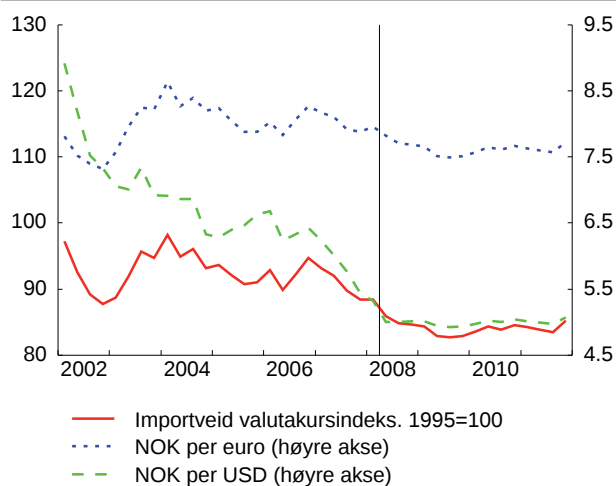
Kilde: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

Figur 2.3. Norske renter. Prosent

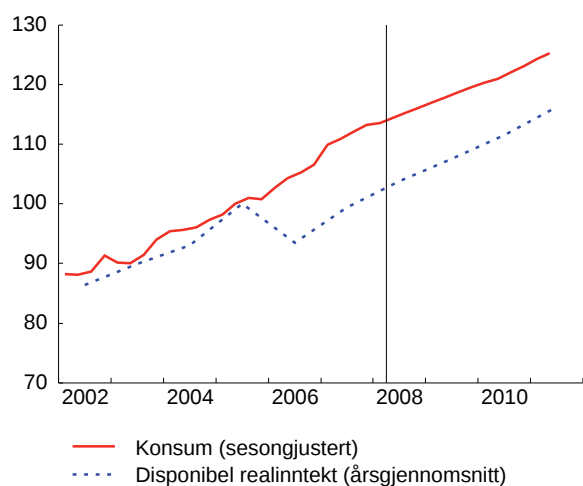
Kilde: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

Figur 2.4. Valutakurser

Kilde: Norges Bank.

Figur 2.5. **Inntekt og konsum i husholdninger mv. Volumindekser, 2005=100**

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

I Økonomiske analyser 4/2007 har vi beregnet effekten av en isolert norsk renteendring på blant annet prisstigningen, BNP Fastlands-Norge og kronekursen. En økning i renta på ett prosentpoeng vil ifølge beregningene redusere inflasjonen med 1,1 prosentpoeng etter ett år, mens BNP reduseres med 1,0 prosent. Effekten på inflasjonen og BNP-veksten blir mindre etter hvert. BNP-nivået blir fordoblet etter tre år. Virkningen på BNP går særlig gjennom husholdningenes tilpasning og konsekvensene av kronekursendringer, mens det meste av virkningen på inflasjonen går gjennom kronekursen. Norske kroner vil bli i overkant av 5 prosent mer verdt i løpet av de første tre årene etter renteøkningen.

2.3. Avdempet konsumvekst

Sesongjusterte KNR-tall viser at konsumet i husholdninger og ideelle organisasjoner steg med beskjedne 0,3 prosent i 1. kvartal i år regnet fra kvartalet før. Mens konsumet av tjenester gikk opp med 0,4 prosent, sank varekonsumet med 0,2 prosent. Viktige varegrupper som matvarer og klær og sko viste nullvekst. Samtidig var det en nokså klar nedgang i konsumet av elektrisitet og kjøp av egne transportmidler, noe som bidro vesentlig til å trekke varekonsumet ned. Konsumet av teletjenester og fritidstjenester økte mest av tjenestene. Det øvrige tjenestekonsumet viste svak vekst eller nedgang i årets første kvartal. Detaljomsetningsindeksen for april og nybilsalget i april og i de tre første ukene av mai tyder også på at husholdningene har dempet konsumveksten så langt i 2008.

På årsbasis venter vi nå at konsumet vil øke med vel 3 prosent i år, en klar avdemping av veksten som i fjor var på hele 6,4 prosent. Konsumutviklingen i fjor må i stor grad ses i lys av høy underliggende realinntektsvekst og lavere realrente etter skatt gjennom de senere årene. Spareraten – det vil si sparing regnet som andel av disponibel inntekt – sank til et så lavt nivå som -0,4 prosent i 2007.

Tabell 2.2. **Husholdningenes disponible realinntekter. Prosentvis vekst fra året før**

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Totalt	6,5	6,4	4,3	3,7	3,7	4,2
Eksklusive aksjeutbytte	4,1	5,7	2,8	3,0	3,5	4,0

Kilde: Statistisk sentralbyrå

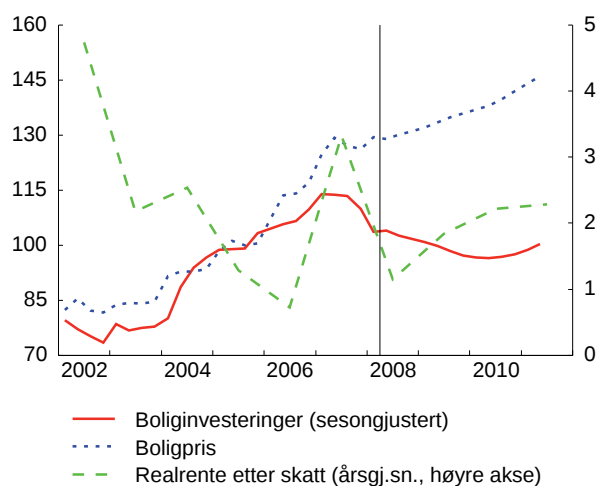
Vi venter nå at veksten i husholdningenes disponible realinntekter vil bli om lag 4,5 prosent i 2008 og nesten 4 prosent som årlig gjennomsnitt ut prognoseperioden. Også når vi ser bort fra utbytteutbetalingene, som i liten grad er konsummotiverende, vil inntektsveksten ventelig være høy, men klart svakere enn i 2007. Denne utviklingen vil komme som følge av fortsatt sterk vekst i husholdningenes lønnsinntekter, men også i næringsinntekter og offentlige stønader, i all hovedsak fordi stadig flere mottar alderspensjon fra Folketrygden. Høyere konsumprisvekst demper imidlertid realveksten i husholdningenes inntekter. Samtidig vil husholdningene øke sin gjeld noe mer enn sine rentebærende fordringer. Det henger sammen med at boliginvesteringene fortsatt vil være høye selv om de nå er fallende. Sammen med en renteoppgang vil det slå ut i en svak utvikling i netto renteinntekter, noe som trekker veksten i disponibel inntekt ned. Realrenta etter skatt antas å bli vel 1 prosent i 2008, klart lavere enn i 2007, for så å stige til vel 2 prosent som årlig gjennomsnitt i perioden 2009-2011. Alt i alt gir inntekts- og renteutviklingen som her legges til grunn en vekstbane i konsumet på om lag 3 prosent de nærmeste årene. Våre prognoser innebærer altså en betydelig avdempet konsumvekst sammenlignet med den høye veksten i 2007 og i de foregående årene.

Spareraten ventes å stige gradvis fra et nivå på -0,4 prosent i fjor til noe under 4 prosent i 2011. Høyere sparing reflekteres i en markant økning i husholdningenes nettofinansinvesteringer. Målt i løpende priser vil husholdningene, som hadde nettofinansinvesteringer på -73 milliarder kroner i 2007, komme ut med -14 milliarder kroner i 2011. At boliginvesteringene ventes å falle gjennom prognoseperioden, bidrar også til økningen i husholdningenes nettofinansinvesteringer.

2.4. Fall i boliginvesteringene

Ifølge foreløpige KNR-tall økte boliginvesteringene med 5,5 prosent i 2007, mot 6,6 prosent året før. Den sterke veksten i boliginvesteringene siden slutten av 2003, som har vært drevet av sterk realinntektsvekst, lavere realrenter og høy prisvekst på boliger i annenhåndsmarkedet, er nå klart avdempet. Ifølge sesongjusterte KNR-tall har boliginvesteringene falt etter 1. kvartal i fjor. Denne utviklingen forsterket seg i 1. kvartal i år. Statistikk over igangsetting av nye boliger, som KNR-tallene i stor grad bygger på, viser at den nedadgående trenden gjennom 2007 ble videreført i 1. kvartal i år.

Det høye nivået på boligkapitalen og nedgangen i byggeaktivitet gjennom 2007 og så langt i 2008, peker i retning av et klart fall i boliginvesteringene gjennom

Figur 2.6. **Boligmarkedet. Venstre akse indekser, 2005=100, høyre akse prosent**

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

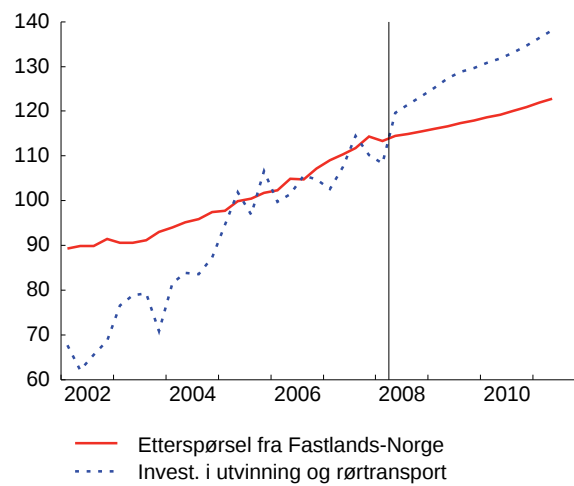
inneværende år og neste år, om enn fra et høyt nivå. Utsikter til noe høyere vekst i disponibel realinntekt samt relativt lave realrenter tilsier imidlertid at boliginvesteringene vil ta seg noe opp igjen mot slutten av prognoseperioden.

Boligprisene har siden 2003 utviklet seg sterkt og veksten var vel 12 prosent i 2007. Fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år økte boligprisene med 2,6 prosent mot hele 6,6 prosent i samme periode i fjor. Veksten i realprisene på boliger i annenhåndsmarkedet ligger nå an til å avta fra om lag 11,5 prosent i 2007 til rundt -1,5 prosent i 2008, for så å øke gradvis til om lag 4 prosent i 2011. Prognosene for realprisene på boliger de nærmeste årene må ses i sammenheng med den antatte utviklingen i realrenter og i husholdningenes disponible realinntekt.

2.5. Høyt trykk i investeringene på sokkelen

Investeringene innen utvinning og rørtransport fortsetter å vokse. KNR-tallene viser at investeringsvolumet økte med 5,5 prosent fra 2006 til 2007, en svak nedjustering i forhold til tidligere publiserte tall. Tallene viser også at investeringene i årets første kvartal ligger tilsvarende høyere, sammenliknet med nivået i det første kvartalet av 2007. Mens investeringene tilknyttet leting og felt i drift tiltar, faller investeringene i rør og på land. Definisjonsmessig har anleggene tilknyttet Snøhvit og Ormen Lange endret status fra feltutbygging til felt i drift, og ferdigstillingene forklarer derfor mye av den endrede sammensetningen på investeringstyper.

Oljeselskapenes vilje til å lete har i en periode vært høy, men har blitt begrenset av riggekapasiteten. Leteviljen skyldes forventninger om høy oljepris i lang tid framover og av at det fremdeles er lovende gjenstående letearealer. Funnraten i 2007 har vært forholdsvis høy, med mange små og mellomstore funn i nær tilknytning til eksisterende infrastruktur. Forekomstene på

Figur 2.7. **Innenlandsk etterspørsel. Sesongjusterte volumindekser, 2005=100**

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

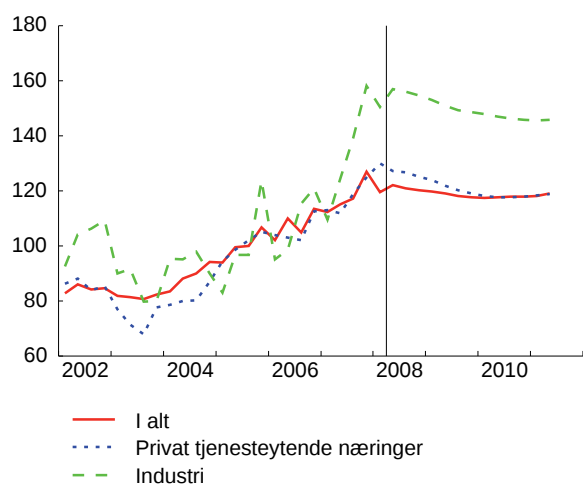
disse antas derfor å kunne hentes opp både billigere og raskere enn funn som gjøres i mindre modne områder. Vi forventer at letingen tiltar ytterligere etter hvert som riggekapasiteten utvides. I vår prognose har vi lagt til grunn at dette får konsekvenser for investeringene i feltutbygging. Vi antar nå en betydelig høyere oljepris enn tidligere, men vi regner ikke med at det vil slå ut i særlig høyere investeringsvolum på kort sikt.

Investeringene i felt i drift ventes å øke klart framover, fordi investeringer tilknyttet utvinning av haleproduksjonen på eksisterende felt er blitt lønnsomme med de senere års høye oljepris. Også nye funn i nærheten av eksisterende felt ventes å bidra til å øke investeringer i tilknytning til eksisterende infrastruktur. Med forholdsvis gode funnrater så langt, taler mye for at oppgangen i feltutbygging gjennom de siste to årene fortsetter. På land forventer vi derimot en atskillig svakere investeringsutvikling. Nå som landanleggene i tilknytning til feltene Snøhvit og Ormen Lange stort sett er ferdigstilte, er det ingen tegn til nye landanlegg av betydning som kan forhindre et markant fall i landinvesteringene. Også investeringene i tilknytning til rørtransport antas å falle ytterligere, men vil kunne øke noe igjen utover i prognoseperioden.

For inneværende år ser vi for oss at det samlede investeringsvolumet vil stige med nærmere 10 prosent. Videre legger vi til grunn at investeringene fortsetter å vokse gjennom vår prognosehorisont, men da med en noe lavere takt.

Den forrige investeringstoppen fra 1998 ser ut til å ha blitt passert allerede i 2007, og vi antar at investeringene vil bli liggende over dette nivået i hele prognoseperioden. Den relative betydningen – målt som andel av BNP Fastlands-Norge – er likevel mindre enn i 1998. Den gangen utgjorde investeringene om lag 8 prosent av BNP Fastlands-Norge, mot vel 6 prosent i år. Selv med et klart høyere investeringsnivå i 2011, vil andelen

Figur 2.8. **Investeringer i Fastlands-Norge. Sesongjusterte volumindekser, 2005=100**

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

ventelig bli liggende godt under 7 prosent. Med synkende investeringer i landanlegg i perioden foran oss vil importandelen i investeringene antakelig bli høyere enn den har vært de siste årene, slik at impulsene til fastlandsøkonomien svekkes.

KNR-tallene viser at utvinningen av olje og gass ble knappe 6 prosent lavere i 2007 enn i året før. Produksjonsfallet avtok mot slutten av 2007, og tallene viser nå at utvinningen i 1. kvartal i år ligger om lag på samme nivå som tilsvarende kvartal i 2007. Når det tas hensyn til normale sesongvariasjoner tyder tallene på en svak oppgang fra kvartalet før. Bak disse tallene ligger det en svært forskjellig utvikling for utvinningen av olje og gass. Mens oljeutvinningen fortsetter å falle, har gassutvinningen økt markert i de to siste kvartalene. Dette relateres til at produksjonen sesongmessig er høyere gjennom vinterhalvåret samt driftsoppstart på gassfeltene tilknyttet både Ormen Lange og Snøhvit på slutten av fjoråret. Noen oppstartsproblemer medførte utsettelse av produksjon, slik at utvinningen skjøt ytterligere fart i årets 1. kvartal. I de foreløpige tallene kompenserer nå den økte gassutvinningen helt for bortfallet av oljeproduksjon.

Vi legger til grunn at oljeutvinningen fortsetter å falle i resten av prognoseperioden, men langt mindre enn tidligere antatt. Gassutvinningen antas å øke årlig med 10 prosent i både inneværende og neste år, for så å vise en klart lavere vekst deretter. Disse anslagene innebærer at den samlede utvinningen synker svakt i 2008, øker noe gjennom 2009, for så å holde seg på dette nivået ut resten av prognoseperioden. Gassutvinningen vil utgjøre en stadig større del av petroleumsutvinningen framover. Målt i verdi utgjorde gassen noe under 24 prosent av petroleumsutvinningen i 2005, og andelen gass antas å øke til i underkant av 40 prosent i 2011.

2.6. Fortsatt høye investeringer i næringsvirksomhet

Fra 2003 til 2007 har investeringene i fastlandsnæringene økt med nær 60 prosent. Fra 2006 til 2007 steg de med 12,5 prosent. De sesongjusterte KNR-tallene viser en økning i investeringene i fastlandsnæringene på 3,1 prosent fra 4. kvartal 2007 til 1. kvartal 2008. Mens investeringene i industri og bergverk falt med 4,9 prosent, steg de i annen vareproduksjon med 9,4 prosent. Innenfor tjenester var det ifølge de sesongjusterte tallene en investeringsøkning på 4,1 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år.

SSBs siste investeringstelling fra mars i år tyder på at investeringsveksten i industrien fortsetter i 2008. Målt i faste priser kan det ligge an til en vekst i industriinvesteringene på opp mot 20 prosent i år. Forventning om et svært høyt investeringsnivå innenfor næringsmiddelindustri, oljeraffinering og kjemisk industri samt maskinindustrien er hovedårsaken til dette. Utsikter til en halvering av investeringene innenfor treforedling bidrar til å dempe oppgangen noe.

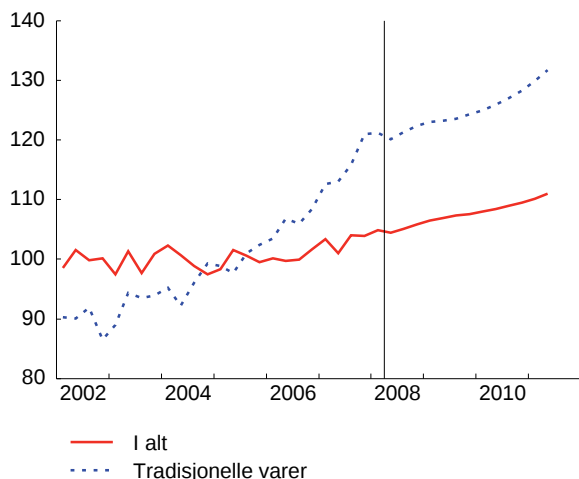
Fra 2009 og ut prognoseperioden faller industriinvesteringene noe, men på grunn av den sterke investeringsveksten i perioden 2003-2008 innebærer dette et fortsatt høyt investeringsnivå. Etter at investeringene har vokst med over 40 prosent i løpet av de to siste årene, antar vi at investeringsveksten innen kraftforsyning avtar framover. I år anslår vi at investeringsveksten blir om lag som i 2007, det vil si godt over 10 prosent.

Sterk investeringsvekst gjennom hele konjunkturoppgangen har medført at kapitalbeholdningen i private tjenesteytende fastlandsnæringer har økt med over 15 prosent i løpet av fire år. Det høye nivået på kapitalbeholdningen, sammen med svakere konjunkturer, bidrar til at investeringene i disse sektorene ventes å vokse langt mer moderat framover enn fjorårets vekst på 11,4 prosent. For fastlandsnæringene samlet anslår vi en investeringsvekst på i underkant av 8,5 prosent i år, mens investeringene faller i 2009 i takt med en mer dempet vekst i produksjonen. En noe høyere realrente vil også bidra til å dempe veksten i investeringene.

2.7. Avdempet eksportvekst i år

En begynnende nedgangskonjunktur internasjonalt, høy kostnadsvekst i eksportrettede næringer og sterk kronekurs ser nå ut til å bidra til lavere eksportvekst av tradisjonelle varer. Sesongjusterte KNR-tall viser at veksten var 0,2 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Dette representerer en klar nedgang fra kvartalet før, da veksten var 4,4 prosent. Nedgangen kan i stor grad tilskrives utviklingen i eksporten av verkstedsprodukter. Eksporten av verkstedsprodukter steg med 2,8 prosent, en markert nedgang i forhold til kvartalet før, da den steg med hele 11,2 prosent. Eksporten av metaller ble redusert i 1. kvartal. Fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år steg samlet eksport med 1 prosent.

Figur 2.9. Eksport. Sesongjusterte volumindekser, 2005=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

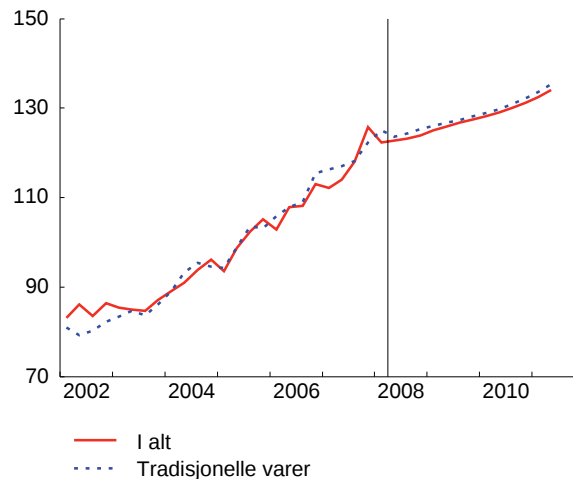
Eksporten av olje og naturgass steg med hele 2,3 prosent, mens vekstnedgangen for eksporten av tjenester var mer moderat enn for tradisjonelle eksportvarer.

Prisene på tradisjonelle eksportvarer gikk ned med 0,9 prosent i 1. kvartal i år i forhold til 4. kvartal i fjor. En fortsatt prisøkning på olje og naturgass bidro til at prisene på samlet eksport steg med 2,8 prosent. Prisen på råolje er nå rundt 45 prosent høyere enn 1. kvartal i fjor. Metallprisen fortsetter å synke, og den var 14 prosent lavere i 1. kvartal i år enn tilsvarende kvartal i fjor.

Etterspørselsveksten hos våre viktigste handelspartnere har vært høy siden 2004. Det har bidratt til den sterke eksportveksten de siste årene. Vi legger til grunn at etterspørselsveksten nær halveres i år, og deretter reduseres ytterligere i 2009. Dette vil – sammen med en svekket kostnadsmessig konkurranseevne, redusert eksport av elektrisitet og en sterkere kronekurs – bidra til en nedgang i eksportveksten for tradisjonelle varer til knappe 5 prosent i inneværende år og ytterligere ned til 2 prosent i 2009. Etter 2009 venter vi at den internasjonale konjunkturutviklingen vil bedres. Det bidrar til at eksportveksten tiltar, og kommer opp i om lag 5 prosent mot slutten av prognoseperioden. I prognoseperioden ventes eksporten av tradisjonelle varer å vokse mindre enn etterspørselen fra våre viktigste handelspartnere. Det innebærer reduserte markedsandeler som følge av tapt konkurranseevne.

I år legger vi til grunn en fortsatt nedgang i eksporten av olje og naturgass. I 2009 antar vi imidlertid at eksporten av olje og naturgass stiger i forhold til året før. Det blir i så fall første gang siden 2002. Veksten flater ut, men fortsetter ut prognoseperioden. Eksportveksten av tjenester antas å ligge høyere enn for tradisjonelle varer i prognoseperioden – i likhet med de siste årene. Samlet eksportvekst blir likevel noe lavere enn for tradisjonelle varer gjennom prognoseperioden.

Figur 2.10. Import. Sesongjusterte volumindekser, 2005=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

2.8. Redusert importvekst

Importutviklingen har vært drevet av konjunkturoppgangen siden 2004. I fire år på rad har importveksten vært over 8 prosent. Vi ser nå tegn til et taktstykke i økonomien og en avmatning av importveksten.

Samlet import ble redusert med 2,8 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år når det justeres for normale sesongvariasjoner. Dette skyldes hovedsaklig forsvarsimport av en fregatt i 4. kvartal i fjor samt mindre import av råolje, oljeplattformer og tjenester. Tradisjonell vareimport fortsatte å øke, men veksten falt til 2,2 prosent etter en vekst på 3,5 prosent kvartalet før. Avdempingen i importen kan forklares med en nedgang både i privat konsum og i fastlandsinvesteringene som har en høy importandel.

På tross av styrkingen av den importveide kronekursen var det en bred økning i importprisene på 1,7 prosent i 1. kvartal i år. Denne prisstigningen skyldes økte internasjonale råvarepriser samt generelt høyere kostnadsvekst hos mange av våre handelspartnere.

I inneværende år legger vi til grunn en importvekst på 4,9 prosent for tradisjonelle varer og 4,8 prosent samlet. Framover mot 2010 venter vi at veksten i fastlandsøkonomien dempes og at importveksten avtar. Virkningene av fallet i aktivitetsvekst på importen dempes noe av en anslått sterkere krone i 2009. Den sterke krona bidrar til at importveksten antas å bli sterkere enn veksten i innenlandsk etterspørsel, noe som innebærer økte importandeler. Importveksten i 2009 og 2010 anslås til noe under tre prosent, og vi regner med at samlet import omtrent følger utviklingen i den tradisjonelle vareimporten.

2.9. Normalisering av BNP-veksten

Den økonomiske veksten var i 2007, målt ved BNP Fastlands-Norge, den høyeste på flere tiår. Siden forrige konjunkturbunn ble nådd i 2003, har den gjennomsnittlige veksten i fastlandsøkonomien vært 5 prosent

Tabell 2.3. **Makroøkonomiske hovedstørrelser 2007-2011. Regnskap og prognoser. Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår**

	Regnskap 2007	Prognoser								
		2008			2009		2010		2011	
		SSB	FIN	NB	SSB	NB	SSB	NB	SSB	NB
Realøkonomi										
Konsum i husholdninger mv.	6,4	3,3	3,7	3 1/2	2,9	1 3/4	2,7	2 1/4	3,6	3
Konsum i offentlig forvaltning	3,6	3,2	3,2	2 3/4	3,2	3 1/4	3,4	..	3,1	..
Bruttoinvestering i fast realkapital	9,3	4,6	4,8	..	-0,5	..	0,4	..	2,3	..
Utvinning og rørtransport ¹	5,5	9,9	10,0	7 1/2	6,6	5	3,0	5	4,9	0
Fastlands-Norge	9,4	2,8	3,4	5 1/4	-2,4	3/4	-0,5	..	1,4	..
Næringer	12,5	8,3	7,0	..	-4,9	..	-2,3	..	0,8	..
Bolig	5,5	-8,3	-4,0	..	-3,9	..	-2,5	..	4,7	..
Offentlig forvaltning	7,8	5,5	5,4	..	5,7	..	5,9	..	-0,7	..
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ²	6,2	3,2	3,5	3 3/4	2,0	2	2,3	2 1/2	3,1	3
Lagerendring ³	-1,3	0,0	..	..	0,0	..	0,0	..	0,0	..
Eksport	2,8	1,5	2,4	..	2,3	..	1,4	..	2,6	..
Råolje og naturgass	-2,8	-1,8	-0,2	..	2,6	..	0,1	..	0,1	..
Tradisjonelle varer ⁴	9,0	4,9	4,3	5	2,0	1 1/4	2,6	..	5,1	..
Import	8,7	4,8	6,0	5 1/4	2,7	2 1/4	2,5	..	4,1	..
Tradisjonelle varer	8,1	4,9	6,1	..	2,5	..	2,6	..	4,6	..
Bruttonasjonalprodukt	3,7	2,3	2,4	3	2,0	2 1/4	1,8	1 3/4	2,5	2 1/2
Fastlands-Norge	6,2	2,9	3,2	3 1/2	1,9	2	2,3	2 1/4	3,2	2 3/4
Arbeidsmarked										
Sysselsatte personer	4,0	2,6	2,4	2 1/4	1,5	1/4	1,0	0	1,3	1/4
Arbeidsledighetsrate (nivå)	2,5	2,6	2,4	2 1/2	2,8	3	3,1	3 3/4	3,0	4
Priser og lønninger										
Lønn per normalårsverk	5,6	6,0	5 1/2	6	4,8	5 1/2	4,2	5	5,2	4 3/4
Konsumprisindeksen (KPI)	0,8	3,9	3,2	3	3,1	2 3/4	2,1	2 1/2	2,1	2 3/4
KPI-JAE ⁵	1,4	2,5	2,4	2 1/4	2,3	2 1/4	2,2	2 1/2	2,2	2 3/4
Eksportpris tradisjonelle varer	2,2	1,9	-1,5	..	-2,3	..	4,1	..	6,3	..
Importpris tradisjonelle varer	3,4	-0,4	0,3	..	0,2	..	1,7	..	2,4	..
Boligpris ⁶	12,3	2,4	..	..	3,6	..	3,3	..	6,1	..
Utenriksøkonomi										
Driftsbalansen, mrd. kroner	372,1	517,0	429,4	..	605,8	..	639,5	..	671,9	..
Driftsbalansen i prosent av BNP	16,3	19,9	17,2	..	21,8	..	22,0	..	22,1	..
MEMO:										
Husholdningenes sparerate (nivå)	-0,4	1,5	0,3	..	2,0	..	3,0	..	3,7	..
Pengemarkedsrente (nivå)	5,0	6,3	6,4	5 3/4	5,7	5 1/2	5,0	5	5,3	5
Utlånsrente, banker (nivå) ⁷	5,7	7,1	..	..	6,9	..	6,1	..	6,1	..
Råoljepris i kroner (nivå) ⁸	423	575	500	..	594	..	601	..	602	..
Eksportmarkedsindikator	7,6	4,9	..	..	2,4	..	4,9	..	8,2	..
Importveid kronekurs (44 land) ⁹	-1,7	-5,4	-3 1/4	-4 1/4	-3,2	1 1/2	1,0	2	0,1	1

¹ Finansdepartementets anslag inkluderer tjenester tilknyttet oljeutvinning.² Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.³ Endring i lagerendring i prosent av BNP.⁴ Norges Bank gir anslag for tradisjonell eksport, som også inkluderer en del tjenester.⁵ KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE).⁶ Selveier.⁷ Bankutlån i alt. Gjennomsnitt for året.⁸ Gjennomsnittlig spotpris, Brent Blend.⁹ Positivt tall innebærer svekket krone. Finansdepartementet gir anslag på konkurranseprisindeksen.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (SSB), Finansdepartementet, St.meld.nr. 2 (2007-2008) (FIN), Norges Bank, Pengepolitisk rapport 1/2008 (NB).

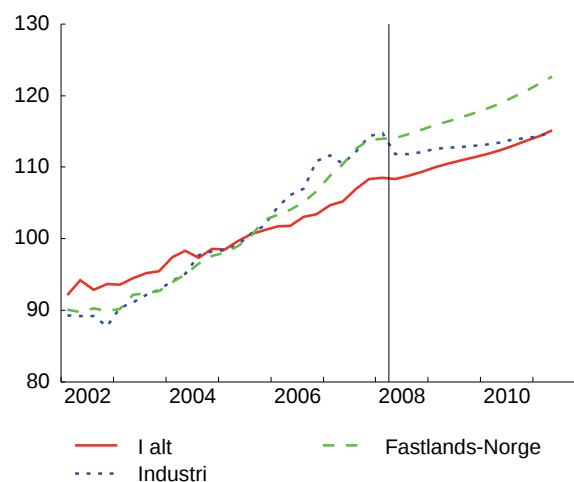
årlig. Det er den største BNP-veksten i løpet av en konjunkturoppgang siden 1980-tallet. Veksten i samlet BNP har vært klart lavere enn veksten i fastlandsøkonomien, i hovedsak som følge av fall i samlet petroleumsutvinning.

Veksten i fastlandsøkonomien har de siste par årene vært bredt basert med sterk vekst i industri, bygge- og anleggsvirksomhet og privat tjenesteyting. Dette henger sammen med at veksten i de ulike etterspørselskomponentene også har vært ganske jevnt fordelt. Veksten i husholdningenes konsum har vært høy, og også boliginvesteringene har økt mye. Bruttoinvesteringene i oljevirkosomhet og i næringer i fastlandsøkonomien har vokst sterkt, og på fastlandet fortsetter veksten ifølge sesongjusterte KNR-tall inn i 2008. Eksporten med unntak av olje og gass har også vært høy, godt hjulpet av høy vekst i verdensøkonomien og en gunstig utvikling i bytteforholdet for norsk økonomi. Med så sterk vekst i privat sektor har veksten i offentlig forvaltning vært begrenset av hensynet til konjunkturstabiliseringen. Som følge av disiplin i finanspolitikken, en konjunkturrell bedring av skatteinntektene og sterkt økende oljepriser, har den offentlige budsjettbalansen bedret seg betydelig i løpet av oppgangen. Det motsatte har skjedd med husholdningenes finansielle sparing.

Vi ser nå for oss en klar avdempning av veksten framover. KNR-tallene for 1. kvartal 2008 viser at veksten har falt markert. Det er imidlertid vanskelig å tolke de sesongjusterte tallene fordi påsken i sin helhet falt i 1. kvartal i år, noe som er uvanlig. Den svake veksten i internasjonal økonomi vil gi seg utslag i lavere norsk eksportvekst både av varer og tjenester framover. Husholdningenes etterspørsel ser ut til å vokse svakere enn tidligere, og særlig boliginvesteringene viser en svak utvikling med fallende igangsettingstall i flere kvartaler. En gradvis strammere pengepolitikk har antakelig bidratt til å redusere husholdningenes etterspørsel. Sterk krone og økende innenlandsk kostnadsnivå har dempet eksportveksten. Når det gjelder næringsinvesteringene, er det derimot ingen tegn til svakere vekst. Også investeringene i petroleumsvirksomheten antas å vokse i prognoseperioden, og det samme gjelder kjøp av varer og tjenester i offentlig forvaltning som vil opprettholde samme veksttakt som tidligere. Makrobildet på etterspørselssiden er derfor ikke entydig.

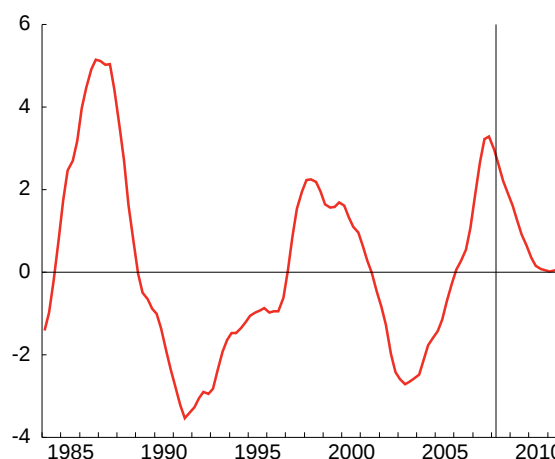
På produksjonssiden vil svakere eksportvekst bidra til svakere vekst i deler av det eksportorienterte næringslivet og industrien spesielt. Deler av industrien vil imidlertid bli stimulert av fortsatt vekst i petroleumsinvesteringene. Nedgangen i boliginvesteringene vil dempe aktiviteten i bygge- og anleggsbransjen, men den fortsatt sterke veksten i investeringene i næringsbygg og i infrastruktur for øvrig vil bidra til å holde produksjonsveksten oppe. Men vi ser for oss lavere vekst enn i 2007. Også innen tjenesteytende sektorer vil en mer dempet konsumvekst framover bidra til lavere produksjonsvekst.

Figur 2.11. **Bruttonasjonalprodukt. Sesongjusterte volumindekser, 2005=100**

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 2.12. **BNP Fastlands-Norge. Avvik fra beregnet trend i prosent**

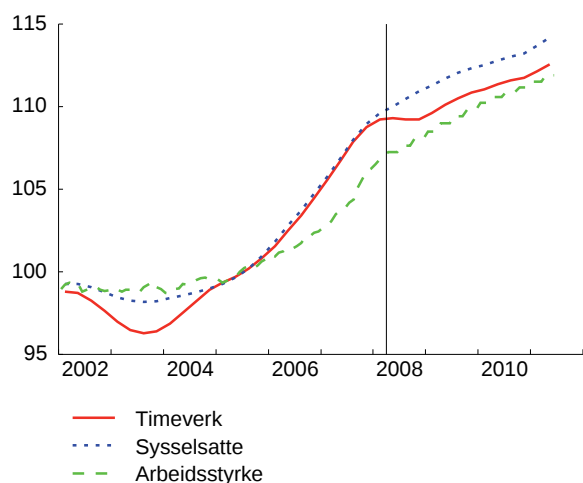

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Vi anslår at veksten i BNP Fastlands-Norge vil bli om lag 3 prosent i 2008. Dette er en halvering av veksten fra året før, men er likevel ganske nær anslått trendvekst for norsk økonomi. Selv om omslaget i veksten i Norge forventes å bli betydelig, vil veksten likevel være høy sammenliknet med OECD-området. Med de forutsetninger vi legger til grunn om finanspolitikken vil veksten i produksjon i offentlig forvaltning bli om lag som i fastlandsøkonomien forøvrig. Nedgangen i oljeproduksjonen i 2008 vil bidra til at BNP i alt anslås å vokse med 2,3 prosent i 2008.

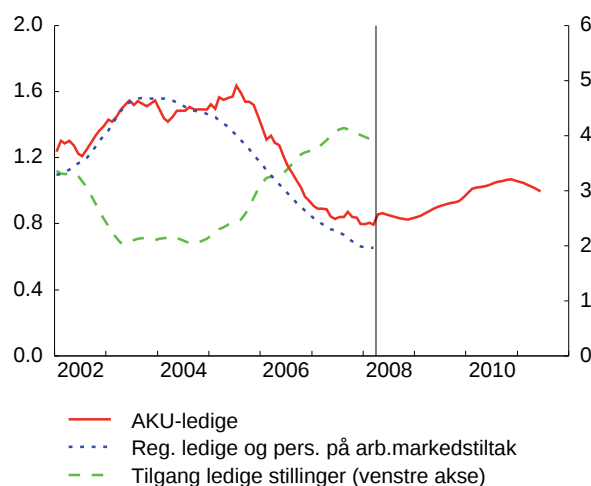
Vi forventer at veksten i fastlandsøkonomien blir klart lavere i 2009 og ser, som før, for oss at vi gjennom dette året klart vil merke en avdempning av høykonjunkturen. Den viktigste årsaken til at veksten dempes ytterligere sammenliknet med inneværende år er en svakere vekst i næringsinvesteringene. Svakere vekst gir mindre impulser til husholdningenes etterspørsel.

Figur 2.13. **Arbeidsstyrke, sysselsetting og timeverk.**
Sesongjusterte og glattede indekser, 2005=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 2.14. **Arbeidsledige og tilgangen på ledige stillinger.**
Prosent av arbeidsstyrken. Sesongjustert og glattet

Kilde: Arbeidsdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

Eksportveksten antas å bli ytterligere dempet i 2009. Med en svakere investeringsvekst vil avdemningen i veksten omfatte store deler av næringslivet. Den antatt stabile produksjonsveksten i offentlig forvaltning vil bidra til å stabilisere utviklingen i tråd med handlingsregelens intensjoner. Som omtalt ovenfor, regner vi med at en lavere vekst i økonomien vil føre til at sentralbankene i Europa vil redusere rentene noe. Vi legger videre til grunn at forskjellen mellom styringsrenter og pengemarkedsrenter normaliseres. Samtidig antas det at veksten i råvarepriser stopper opp slik at inflasjonen dempes. Derfor endres ikke realrentene mye fra 2008 til 2009. En sterkere krone innebærer at pengepolitikken i Norge er kontraktiv også i 2009. Dette bidrar til å dempe veksten i konsum og investeringer. I 2009 vil en forventet kraftig vekst i gassproduksjonen og bare moderat nedgang i oljeproduksjonen bidra til at BNP-veksten i alt kan bli litt høyere enn veksten i fastlandsøkonomien.

I tråd med hva vi tidligere har lagt til grunn i våre konjunkturanalyser, ser vi for oss et nytt internasjonalt oppsving gjennom 2010. Det vil i så fall bli fra et om lag konjunkturnøytralt nivå på produksjon i fastlandsøkonomien. Våre anslag innebærer derfor at Norge ikke vil oppleve noen egentlig lavkonjunktur etter to år med moderat vekst. Et omslag internasjonalt vil stimulere eksporten, og i 2011 vil eksportveksten bidra til å trekke veksten i økonomien opp. I 2010 og 2011 vil heller ikke nedgang i produksjonen av olje og gass trekke den samlede veksten særlig ned, og faktorbruken i petroleumssektoren gir normalt betydelige impulser til fastlandsøkonomien. Vi regner videre med at inntektsveksten for husholdningene bidrar til at boliginvesteringene snur og igjen viser oppgang fra slutten av 2010. Sammen med om lag uendrede investeringer i næringslivet og fortsatt vekst i petroleumsinvesteringer og i offentlig forvaltning, vil da bygge- og anleggsvirksomheten oppleve et omslag oppover igjen. Det samme vil gjelde for industrien som også stimuleres av omslaget i eksporten. Med økt produksjonsvekst i næringslivet og sterkere vekst i sysselsettingen vil konsumveksten i husholdningene også ta seg opp, slik at produksjonen i tjenesteyting igjen vil øke. Vi anslår at veksten i fastlandsøkonomien blir 2,3 prosent i 2010 og om lag ett prosentpoeng høyere i 2011. Dette er litt høyere enn anslått trendvekst. Med disse anslagene vil norsk økonomi oppleve en ny oppgangskonjunktur mot slutten av 2010. Vi legger derfor til grunn at rentene da igjen vil øke litt i likhet med styringsrenten i euroområdet.

2.10. Nær et gulv i ledigheten?

Sesongjusterte tall fra KNR viser fortsatt sterk sysselsetningsvekst. Veksten i sysselsatte personer fra 4. kvartal i fjor til i 1. kvartal i år var på 0,8 prosent. Dette er likevel den laveste veksten siden 4. kvartal 2006. Også sesongjusterte tall fra Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) viser en noe lavere sysselsetningsvekst etter årsskiftet. Den lavere sysselsetningsveksten vitner om en moderat avmatning i arbeidsmarkedet så langt i år.

Både i 2006 og 2007 var årsveksten i sysselsettingen den høyeste som har vært registrert på over 40 år. Fra 2005 til 2007 økte sysselsettingen med nesten 180 000 personer, eller 7,6 prosent. Veksten har vært særlig sterk i forretningsmessig tjenesteyting og bygge- og anleggsnæringen, med nær 20 prosent vekst i denne toårsperioden. Veksten i utleie av arbeidskraft har tiltatt i takt med arbeidsinnvandringen de siste årene. Utleie av arbeidskraft er en del av forretningsmessig tjenesteyting, og det kan være grunn til å tro at også mange av disse har arbeidet i bygge- og anleggsnæringen.

Mens sysselsettingen i forretningsmessig tjenesteyting fortsatte å vokse sterkt i 1. kvartal i år – og faktisk sterkere enn i noe annet kvartal i løpet av denne oppgangskonjunkturen – ble det registrert en sesongjustert nedgang på 1 prosent i sysselsettingen i bygge- og anleggsnæringen sammenliknet med 4. kvartal i fjor. Det er første kvartalet siden 2. kvartal 2003 at de sesongjusterte nasjonalregnskapstallene viser syssel-

settingsnedgang i denne næringen, og nedgangen er i tillegg relativt stor. Utviklingen kan gjenspeile en vridning mot mer bruk av innleid arbeidskraft, noe som kan forklare den sterke sysselsettingsveksten i forretningsmessig tjenesteyting, men kan også reflektere et konjunkturomslag i norsk økonomi. Tradisjonelt påvirkes sysselsettingen i bygge- og anleggsnæringen raskt ved et konjunkturomslag. Også i industrien sett under ett var det en sesongjustert nedgang i sysselsettingen i 1. kvartal i år, etter 11 kvartaler på rad med økt sysselsetting.

Selv om sysselsettingen har vokst betydelig, også ifølge den ferskeste statistikken fra AKU, har den sesongjusterte ledighetsraten fra AKU målt som tremåneders glidende gjennomsnitt, kun gått ned med 0,1 prosentpoeng siden mai 2007 og har ligget på 2,4 prosent hittil i år. Også nedgangen i den sesongjusterte registrerte ledigheten er blitt mer dempet. Ved utgangen av april i år var 1,6 prosent av arbeidsstyrken registrert helt ledige, 0,3 prosentpoeng lavere enn ved utgangen av mai i fjor. Det er dermed nesten like høy vekst i arbeidsstyrken som i sysselsettingen. En viktig årsak til dette er den økte arbeidsinnvandringen. Utviklingen tyder på at ledigheten neppe vil komme lenger ned. Uten den sterke veksten i arbeidsinnvandringen ville det nå trolig vært betydelig større mangel på arbeidskraft.

Drevet av sterk etterspørselsvekst og høye priser i de internasjonale råvaremarkedene har norske industribedrifter hatt en betydelig produksjonsvekst de siste årene. Ikke minst har sterk vekst i oljeinvesteringene bidratt til det. Men også andre deler av industrien enn leverandørindustrien har opplevd høy lønnsomhet. Dette har bidratt til at sysselsettingen i industrien har økt med over 20 000 personer fra 2005 til 2007. Fortsatt vekst i oljeinvesteringene vil også i årene framover bidra til å holde sysselsettingsveksten i industrien oppe. Svakere vekst i eksportmarkedene, kombinert med sterk krone og en relativt høy kostnadsvekst i Norge, trekker i motsatt retning. Våre anslag innebærer at industrisysselsettingen kan komme opp i mer enn 290 000 personer i løpet av 2008. I så fall må vi tilbake til 2000 for å finne tilsvarende høy industrisysselsetting. Våre prognoser innebærer imidlertid om lag uendret industrisysselsetting deretter. Med disse anslagene vil norsk industri i årene framover samlet sett bli mer avhengig av å kunne levere varer til olje- og gassvirksomheten, og således bli mer sårbar overfor et eventuelt tilbakeslag i det globale oljemarkedet med tilhørende fall i oljeinvesteringene.

Norsk økonomi har ifølge KNR og våre beregninger nå passert en konjunkturtopp. Våre prognoser tilsier at nedgangen fortsetter og at det blir en klart svakere sysselsettingsvekst i tiden framover. Fortsatt ekspansive impulser fra finanspolitikken og oljeinvesteringene innebærer imidlertid at konjunkturedgangen blir svært moderat sammenliknet med tidligere nedgangsperioder. Veksten i samlet sysselsetting reduseres fra 4,0 prosent i 2007 og 2,6 prosent i 2008 til 1-1½

prosent årlig i perioden 2009-2011. Økningen i samlet sysselsetting på 100 000 personer i perioden 2008-2011 fordeler seg om lag likt mellom privat og offentlig tjenesteyting. Forklaringen på sysselsettingsveksten i disse næringene er at en relativt god inntektsutvikling i husholdningene samt stadig mer bruk av oljepenger over statsbudsjettet holder den private og offentlige konsumveksten oppe.

Vi legger til grunn at også veksten i arbeidsinnvandringen avdempes, slik at den lavere sysselsettingsveksten i mindre grad slår ut i høyere arbeidsledighet. Med fortsatt vekst i befolkningen i arbeidsdyktig alder og relativt sett færre yngre og eldre blant disse, har vi beregnet at veksten i arbeidsstyrken likevel blir noe høyere enn sysselsettingsveksten. Dette bringer ledigheten gradvis opp, fra 2,5 prosent i 2007 til 3,1 prosent i 2010. I 2011, åtte år etter forrige konjunkturbunn, er det ifølge prognosene en ny konjunkturoppgang i norsk økonomi og ledigheten kommer noe ned igjen. Prognosene på konjunkturomslag så langt fram i tid er imidlertid svært usikre.

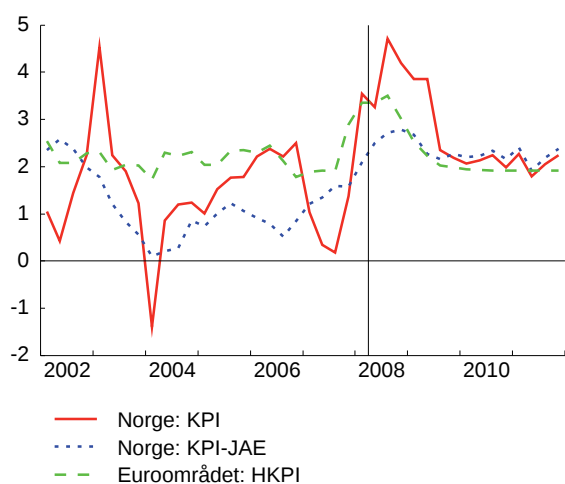
2.11. Lønnsveksten normaliseres

Det er normalt at lønnsveksten tiltar sent i en oppgangskonjunktur. Slik har det gått også denne gangen. I lys av at sysselsettingen har økt formidabelt og ledigheten aldri før har blitt redusert i samme tempo som i 2006 og 2007, har lønnsveksten i denne konjunkturoppgangen helt fram til og med første halvår 2007 vært relativt moderat. I år ser det ut til at lønnsveksten blir om lag 6 prosent – den høyeste siden 1998.

I store deler av privat sektor har de sentrale tariffoppgjørene i år kommet i havn uten konflikter. Partene i disse oppgjørene har selv anslått en vekst i årslønnen innenfor tariffområdene på om lag 5,6 prosent. Tallet inkluderer fullårseffekten fra tillegg gitt i løpet av 2007 og lønnsglidningen i tariffområdene. For privat sektor samlet kommer i tillegg lønnsveksten for de med lokal lønnsdannelse. I offentlig sektor har alle organisasjonene med unntak av UNIO i kommuneoppgjøret godtatt et oppgjør som på tilsvarende vis anslås å innebære en årslønnsvekst på 6,2 prosent.

Vi gir anslag på veksten i lønn per normalårsverk, som skiller seg fra årslønnsbegrepet ved at det blant annet også inkluderer overtid. Tilstramningen i arbeidsmarkedet de siste årene har bidratt til økt overtidsomfang og en høyere vekst i lønn per normalårsverk enn i årslønnen. En mer dempet sysselsettingsvekst framover kan snu denne utviklingen. På den annen side legger vi til grunn en relativt høy lønnsvekst blant grupper med lokal lønnsdannelse i privat sektor i år. Siden den samlede lønnsveksten økte markert gjennom fjoråret til tross for moderate tariff tillegg, økte trolig lønningene til de med lokal lønnsdannelse betydelig i fjor høst. I år kommer fullårseffekten fra disse tilleggene. Sammen med fortsatt god lønnsevne i næringslivet og et stramt arbeidsmarked, tror vi dette bidrar til å trekke den samlede lønnsveksten i privat sektor nærmere lønnsveksten

Figur 2.15. **Konsumprisindeksen. Prosentvis vekst fra samme kvartal året før**

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

i offentlig sektor i år. Samlet sett anslår vi, som sist, veksten i lønn per normalårsverk for hele økonomien til 6,0 prosent i 2008.

Lønnsomheten i næringslivet har vært høy på hele 2000-tallet, særlig etter 2003. Ser vi de siste fire årene under ett har ikke lønnskostnadens andel av den samlede faktorinntekten i markedsrettet virksomhet utenom olje- og gassutvinningen vært lavere siden 1970. Den høye lønnsomheten skyldes delvis høy prisvekst på viktige norske eksportprodukter, men i tillegg har også produktivitetsveksten vært høy. Avmatningen i internasjonale konjunkturer, en svakere produktivitetsvekst og den høyere lønnsveksten vil imidlertid bidra til en normalisering av lønnskostnadsandelen i år. Det trekker lønnsveksten ned til neste år. Fullårseffektene av tilleggene som blir gitt i år innebærer likevel en relativt høy lønnsvekst på årsbasis fra 2008 til 2009, og arbeidsmarkedet vil fortsatt være stramt. Vi anslår lønnsveksten neste år til 4,8 prosent.

Etter 2009 stabiliseres ledigheten ifølge våre prognoser på rundt 3 prosent. Lønnsomheten i næringslivet vil også være på et mer normalt nivå. Konsumprisveksten reduseres til 2 – 2,5 prosent etter hvert som bidragene fra de økte energi- og matvareprisene blir uttømt. Uten nye sterke konjunkturrelle impulser anslår vi dermed at lønnsveksten kommer ytterligere ned i 2010 og anslås til 4,2 prosent. I løpet av 2010 snur konjunkturedgangen internasjonalt til ny oppgang. Prisveksten på tradisjonelle eksportvarer vil da trolig ta seg opp, og lønnsomheten i industribedriftene vil bedres. Dette bringer igjen med seg en høyere lønnsvekst i 2011. Anslaget vårt er på 5,2 prosent.

2.12. Høyere inflasjon

Inflasjonen målt med 12-månedersveksten i konsumprisindeksen justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) har økt gradvis gjennom nesten to år. I september 2006 var inflasjonen helt nede i 0,4

prosent, mens den i april i år var kommet opp i 2,4 prosent. Fra utgangen av fjoråret til april i år steg inflasjonen med 0,6 prosentpoeng. En oppsplitting av KPI-JAE etter leverende sektor viser at det i denne perioden har vært økte inflasjonsimpulser fra alle hovedgrupper. Den største økningen har vært for norskproduserte varer inkludert jordbruks- og fiskevarer, mens endringene for importerte konsumvarer har vært beskjedne.

Når kjøpekraften av husholdningenes inntekter skal vurderes, er det veksten i den samlede konsumprisindeksen (KPI) som er det relevante prisstigningsmålet. Utviklingen i KPI har lenge vært dominert av elektrisitetsprisene. På sensommeren i fjor bidro svært lave elektrisitetspriser i forhold til samme periode året før til at KPI-veksten ble negativ. Fra august i fjor til januar i år økte elektrisitetsprisene ifølge KPI med over 60 prosent, noe som bidro til at KPI-veksten kom opp i 3,7 prosent. Deretter har elektrisitetsprisene falt, slik at veksten i KPI har kommet ned i 3,1 prosent i april til tross for økte oljepriser og økningen i veksten i KPI-JAE.

En rekke faktorer bidrar til å forklare økningen i inflasjonen i Norge. Konjunkturoppgangen har gitt økt vekst i lønnskostnadene. Mot slutten av konjunkturoppgangen og i starten av nedgangen har også produktivitetsveksten falt. Økte energipriser trekker opp produksjonskostnadene i alle virksomheter, og økte råvarepriser inkludert matvarer virker i samme retning. De prisdempende effektene av at en stadig større andel av importen kommer fra lavkostnadsland kan ha blitt mindre. Dette kan både skyldes at denne overflyttingen er redusert i omfang og at kostnadsnivået i lavkostlandene øker.

Det ligger an til at inflasjonen fortsatt vil tilta i månedene framover på grunn av økte timelønnskostnader og svak produktivitetsvekst. Økningen som vi har sett i matvarepriser på verdensmarkedet, i tillegg til økte maksimalpriser på norske landbruksprodukter, trekker i samme retning. Styrkingen av krona vil motvirke dette. Den importveide kronekursen var midt i mai om lag 8 prosent sterkere enn ved årsskiftet 2006-2007. Noe av denne styrkingen har trolig allerede manifestert seg i lavere priser på importerte konsumvarer, men virkningen er neppe uttømt. Vi regner i tillegg med at kronekursen styrker seg ytterligere fram mot sommeren neste år.

Som årsgjennomsnitt anslår vi at veksten i KPI-JAE kommer opp på Norges Banks inflasjonsmål på 2,5 prosent i år. Beregningene våre viser deretter om lag uendret eller litt lavere inflasjon. Konjunkturomlaget trekker lønnskostnadsveksten litt ned, og etter hvert vil også produktivitetsveksten ta seg opp. Vi legger til grunn at internasjonale energi- og råvarepriser ikke vil fortsette å øke, men til dels gå ned i de neste årene. Litt høyere internasjonal prisvekst på ferdigvarer og litt svakere krone fra annet halvår 2009 motvirker denne nedgangen mot slutten av prognoseperioden.

Virkninger av økte energipriser

Det har i lengre tid vært en klar tendens til at energipriser har steget mer enn prisene på andre varer og tjenester. Oljeprisen har gjennom de fem siste årene steget relativt jevnt, mens elektrisitetsprisene har svingt mye, men rundt en stigende trend. Energivarer utgjør en betydelig del av husholdningens budsjett. Varegruppene drivstoff og smøremidler samt elektrisitet og fyring med mer har til sammen en vekt i KPI på om lag 8 prosent. Når energiprisene øker, er det imidlertid ikke bare den direkte prisøkningen på disse varene som påvirker prisene i husholdningene står overfor. Energivarene brukes som innsatsfaktor i alle typer produksjon, og prisene på de aller fleste produkter vil dermed etter en tid stige som følge av økte energipriser. Energiprisene påvirker også lønningene, og derigjennom prisene. Høyere energipriser vil dermed bidra til å øke prisnivået generelt.

For å kaste lys over disse indirekte virkningene gjøres en beregning hvor oppmerksomheten rettes mot den innenlandske lønns- og prisdannelsen. Vi bruker en spesialversjon av KVARTS-modellen – og forutsetter at renter og valutakurs ikke blir påvirket. Vi har likeså fjernet lønnseffektene som skyldes endringer i presset på arbeidsmarkedet som kan oppstå for å fokusere på de nominelle virkningene via pris- og lønnsdannelsen.

Den siste kraftige veksten i elektrisitetsprisene kom gjennom 4. kvartal i fjor og det siste løftet i oljeprisen startet også omtrent samtidig fra et nivå på 75 dollar eller 435 kroner per fat. I denne analysen sammenholdes den faktiske utviklingen forlenget med våre anslag i referansebanen i denne konjunkturoversikten, med en kontrafaktisk bane hvor oljeprisen målt i kroner og elektrisitetsprisene er uendret fra og med 4. kvartal i 2007.

Som vist i tabellen, trekker energiprisøkningen etter 3. kvartal i fjor veksten i KPI opp med over 2 prosentpoeng i 2008 og nær halvannet prosentpoeng neste år før virkningene ebber ut gjennom slutten av beregningsperioden. Det meste

av dette er en direkte følge av energiprisutviklingen, men de indirekte virkningene er også betydelig: Inflasjonen målt ved KPI-JAE øker med rundt et halvt prosentpoeng både i 2008 og 2009. Anslagene på prisveksten i 2009 år er revidert klart opp i forhold til vår forrige konjunkturrapport. Økte anslag på energipriser forklarer mye av denne økningen, både for KPI og KPI-JAE hvor energivarene er holdt utenom.

Årsaken til at KPI-JAE øker som en følge av økte energipriser er at økte levekostnader utløser krav fra lønnstakerne om å bli kompensert gjennom økt lønnsvekst. De økte lønns- og energikostnadene i næringslivet veltes deretter delvis over på produktprisene. På litt sikt medfører den lavere lønnsomheten i næringslivet redusert lønnsvekst igjen, og etter at lønnsveksten har økt både i år og neste år, reduseres lønnsveksten markert mot slutten av beregningsperioden.

Det er viktig å merke seg at dette er en partiell analyse: Utenom energivarene har verdensmarkedsprisene ikke blitt endret, og heller ikke den internasjonale konjunkturutviklingen er påvirket. I følge standardmodellen påvirker oljeprisen også valutakursen. Dette er det heller ikke tatt hensyn til. Ei heller renteresponsen en kan vente fra Norges Bank er med i beregningene.

Virkninger av faktiske og antatte endringer i energiprisene etter 3. kvartal 2007. Forskjell mellom nivå i referansebane og alternativbane i prosent, og mellom vekstrater i prosentpoeng

	2007	2008	2009	2010	2011
Elektrisitetsprisene til husholdningene	8,3	49,8	78,3	77,3	77,3
Oljepris i kroner	2,9	33,1	36,8	38,3	38,4
Vekst i KPI	0,3	2,2	1,4	0,2	0,0
Vekst i KPI-JAE	0,0	0,5	0,6	0,2	0,0
Lønnsvekst	0,0	0,9	0,6	-0,1	-0,6

I beregningene legger vi til grunn at råoljeprisen øker med 150 kroner fatet fra 2007 til 2008. Dette trekker KPI opp med anslagsvis ¾ prosent. Store snømengder i fjellet, relativt høy temperatur og tekniske problemer knyttet til krafteksporten til utlandet har bidratt til at elektrisitetsprisene i Sør-Norge har falt kraftig denne våren. Terminprisene på Nordpool indikerer imidlertid at elektrisitetsprisene vil komme til å øke markert utover høsten. Vi legger til grunn at elektrisitetsprisene, slik de måles i KPI, vil øke med om lag 30 prosent på årsbasis i år. Dette kan øke KPI med om lag 1¼ prosent. Terminprisene peker i retning av økte kraftpriser også i 2009, men med en noe lavere vekst enn i år. Etter 2009 antas det om lag uendrede energipriser.

Det vedtatte avgiftsopplegget for 2008 vurderes som nær inflasjonsnøytralt. Vi legger til grunn at det heller ikke foretas noen reelle avgiftsendringer i resten av prognoseperioden. Med disse forutsetningene gir beregningene en KPI-vekst i 2008 på 3,9 prosent, klart høyere enn økningen i KPI-JAE på 2,5 prosent. Også til neste år regner vi med at KPI vil øke mer enn KPI-

JAE, med vekstrater på henholdsvis 3,1 og 2,3 prosent. Deretter vil om lag uendrede energipriser bidra til at veksten i KPI blir litt lavere enn for KPI-JAE.

2.13. Rekordhøye overskudd i utenriksøkonomien

Overskuddet på handelsbalansen eksklusive eksport av olje og gass ble redusert fra 2006 til 2007. Utviklingen i både priser og volum trakk i samme retning. Samtidig falt eksportverdien av olje og gass. Til sammen gjorde dette at overskuddet på handelsbalansen overfor utlandet ble redusert med rundt ti prosent. Dermed ble veksttrenden fra 2002 brutt. Vi venter imidlertid at overskuddet vokser igjen i årene som kommer. Foreløpige KNR-tall for 1. kvartal i år viser en sterk økning i eksportoverskuddet. Det skyldes i stor grad at importen av tjenester og tradisjonelle varer gikk ned og at oljeprisen økte kraftig i forhold til kvartalet før. Handelsoverskuddet som var over 120 milliarder kroner innebærer en økning på vel 20 milliarder kroner i løpet av ett kvartal.

Høy og stigende oljepris har i flere år bidratt betydelig til de store overskuddene i handelen med utlandet. Prisstigningen i dollar har vært så stor at den har dominert en fallende dollarkurs og et noe redusert utvinnings- og eksportvolum. Vi ser for oss at denne pris- og kursutviklingen stort sett flater ut i inneværende år. En svært høy oljepris på om lag 575 kroner fatet i årsgjennomsnitt vil bidra til at overskuddet på handelen med utlandet forventes å øke fra vel 356 milliarder kroner i 2007 til nesten 522 milliarder kroner i 2008. Det blir en rekordstor økning på 46 prosent. Neste år venter vi en ytterligere økning i overskuddet på opp mot 16 prosent. Som følge av flere år med store investeringer i olje- og gassutvinning har vi lagt til grunn at volumet på olje- og gasseksporten øker for første gang siden 2002, og at nivået holdes ut prognoseperioden. Sammen med en rekordhøy oljepris og en sterk vekst i priser på tradisjonelle eksportvarer vil det bringe overskuddet på handelen med utlandet godt over 600 milliarder i 2010 og 2011.

Vi regner med at de årlige underskuddene i rente- og stønadsbalansen siden 2000 vil snu til overskudd neste år som følge av at Statens pensjonsfond – Utland vokser kraftig i takt med statens inntekter fra olje- og gassutvinningen. Vi venter dermed at økende overskudd på rente- og stønadsbalansen i 2010 og 2011 vil bringe overskuddene på driftsbalansen langt over 600 milliarder kroner de siste årene i prognoseperioden.

Tabell 2.4. **Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2005- priser. Millioner kroner**

	Ujustert		Sesongjustert							
	2006	2007	06.2	06.3	06.4	07.1	07.2	07.3	07.4	08.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	864 839	920 108	215 220	217 351	220 013	226 821	228 866	231 317	233 641	234 349
Konsum i husholdninger	828 966	882 331	206 311	208 332	210 895	217 560	219 508	221 801	223 989	224 559
Varekonsum	428 799	461 680	106 541	107 900	109 127	114 178	114 903	116 314	116 787	116 606
Tjenestekonsum	371 049	387 552	92 334	92 896	94 786	95 314	96 433	97 227	98 470	98 885
Husholdningenes kjøp i utlandet	52 544	57 331	13 220	13 394	13 157	13 972	14 189	14 290	14 969	15 180
Utlendingers kjøp i Norge	-23 426	-24 232	-5 784	-5 858	-6 175	-5 905	-6 017	-6 030	-6 238	-6 113
Konsum i ideelle organisasjoner	35 873	37 778	8 910	9 019	9 119	9 261	9 359	9 516	9 653	9 790
Konsum i offentlig forvaltning	398 571	412 731	99 270	100 038	100 709	101 450	102 539	104 016	104 674	105 356
Konsum i statsforvaltningen	207 093	211 241	51 675	51 882	52 175	52 420	52 591	52 998	53 221	54 189
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	179 907	183 027	44 901	45 080	45 294	45 389	45 562	45 949	46 121	47 096
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	27 186	28 213	6 773	6 802	6 881	7 031	7 029	7 049	7 100	7 093
Konsum i kommuneforvaltningen	191 478	201 490	47 595	48 156	48 534	49 030	49 947	51 018	51 453	51 166
Bruttoinvestering i fast realkapital	392 400	428 803	100 174	97 699	100 697	100 932	104 293	109 078	114 562	109 115
Utvinning og rørtransport	90 799	95 816	22 340	23 248	23 049	22 574	23 665	25 194	24 257	23 840
Tjenester tilknyttet utvinning	-259	-1 605	-152	449	178	-403	9	-845	-366	-258
Utenriks sjøfart	16 381	22 361	5 094	4 558	2 213	4 372	4 371	7 051	6 557	6 397
Fastlands-Norge	285 479	312 231	72 893	69 444	75 257	74 389	76 248	77 677	84 114	79 136
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	227 167	249 376	55 783	56 707	59 649	59 778	61 184	63 740	64 775	64 791
Næringer	139 305	156 684	33 985	34 757	37 047	36 299	37 747	40 379	42 119	43 440
Industri og bergverk	23 943	29 191	5 422	6 344	6 651	6 020	6 848	7 654	8 704	8 280
Annen vareproduksjon	25 745	27 681	6 629	6 705	6 435	6 211	7 088	7 414	6 860	7 505
Tjenester	89 616	99 812	21 934	21 708	23 961	24 067	23 812	25 311	26 554	27 655
Boliger (husholdninger)	87 862	92 692	21 798	21 950	22 602	23 479	23 437	23 361	22 656	21 351
Offentlig forvaltning	58 312	62 855	17 110	12 737	15 609	14 611	15 064	13 938	19 339	14 345
Lagerendring og statistiske avvik	59 525	53 830	12 006	17 355	15 728	8 943	12 919	11 567	20 717	18 956
Bruttoinvestering i alt	451 924	482 633	112 180	115 054	116 425	109 875	117 213	120 644	135 279	128 071
Innenlandsk sluttanvendelse	1 715 335	1 815 473	426 670	432 443	437 147	438 146	448 618	455 977	473 595	467 776
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendring)	1 548 889	1 645 070	387 383	386 833	395 979	402 661	407 653	413 011	422 429	418 841
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	456 883	475 586	116 380	112 775	116 317	116 062	117 603	117 954	124 013	119 701
Eksport i alt	872 004	896 529	216 591	217 056	220 844	224 551	219 536	225 990	225 637	227 807
Tradisjonelle varer	243 615	265 463	61 195	60 701	62 146	64 499	64 743	66 377	69 292	69 437
Råolje og naturgass	399 603	388 490	99 247	99 719	97 743	101 231	94 338	97 796	95 067	97 236
Skip, plattform og fly	12 608	12 837	1 840	3 357	4 124	2 548	3 808	4 019	2 462	1 844
Tjenester	216 177	229 739	54 311	53 279	56 831	56 273	56 646	57 799	58 816	59 290
Samlet sluttanvendelse	2 587 339	2 712 001	643 262	649 499	657 991	662 698	668 154	681 967	699 232	695 583
Import i alt	592 414	644 130	147 901	148 267	155 006	153 654	156 307	161 731	172 433	167 669
Tradisjonelle varer	384 920	416 197	94 654	95 768	101 311	102 181	102 703	103 802	107 420	109 787
Råolje og naturgass	1 899	4 786	235	235	880	776	1860	674	1463	264
Skip, plattform og fly	14 907	19 812	5 844	3 808	2 005	2 891	3 275	5 954	7 692	6 270
Tjenester	190 688	203 334	47 168	48 457	50 810	47 805	48 469	51 301	55 859	51 348
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	1 994 924	2 067 872	495 361	501 231	502 984	509 044	511 846	520 236	526 799	527 914
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	1 520 691	1 615 455	377 308	381 332	386 709	394 448	400 461	408 167	412 605	413 404
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	474 233	452 416	118 053	119 899	116 275	114 596	111 385	112 070	114 195	114 511
Fastlands-Norge (basisverdi)	1 296 145	1 375 482	321 654	323 512	330 501	335 805	341 140	346 927	351 718	353 869
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	1 013 216	1 083 356	251 102	252 611	259 078	263 901	268 459	273 402	277 743	278 808
Industri og bergverk	185 585	194 216	45 940	46 339	48 009	48 336	47 857	48 544	49 497	49 710
Annen vareproduksjon	144 921	158 393	35 852	35 384	36 095	38 110	39 603	40 763	40 165	40 123
Tjenester inkl. boligjenester	682 709	730 747	169 310	170 888	174 974	177 455	181 000	184 095	188 082	188 975
Offentlig forvaltning	282 929	292 126	70 552	70 901	71 423	71 904	72 681	73 524	73 975	75 062
Produktavgifter og -subsidier	224 547	239 973	55 654	57 821	56 208	58 643	59 322	61 240	60 886	59 534

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 2.5. **Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2005-priser. Prosentvis endring fra foregående kvartal**

	Ujustert		Sesongjustert							
	2006	2007	06.2	06.3	06.4	07.1	07.2	07.3	07.4	08.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	4,7	6,4	1,5	1,0	1,2	3,1	0,9	1,1	1,0	0,3
Konsum i husholdninger	4,6	6,4	1,5	1,0	1,2	3,2	0,9	1,0	1,0	0,3
Varekonsum	4,1	7,7	1,1	1,3	1,1	4,6	0,6	1,2	0,4	-0,2
Tjenestekonsum	4,1	4,4	1,7	0,6	2,0	0,6	1,2	0,8	1,3	0,4
Husholdningenes kjøp i utlandet	13,1	9,1	5,6	1,3	-1,8	6,2	1,6	0,7	4,8	1,4
Utlendingers kjøp i Norge	4,0	3,4	4,5	1,3	5,4	-4,4	1,9	0,2	3,4	-2,0
Konsum i ideelle organisasjoner	6,5	5,3	0,9	1,2	1,1	1,6	1,1	1,7	1,4	1,4
Konsum i offentlig forvaltning	2,9	3,6	0,8	0,8	0,7	0,7	1,1	1,4	0,6	0,7
Konsum i statsforvaltningen	1,7	2,0	0,7	0,4	0,6	0,5	0,3	0,8	0,4	1,8
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	2,5	1,7	0,6	0,4	0,5	0,2	0,4	0,8	0,4	2,1
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	-3,3	3,8	0,7	0,4	1,2	2,2	0,0	0,3	0,7	-0,1
Konsum i kommuneforvaltningen	4,4	5,2	1,0	1,2	0,8	1,0	1,9	2,1	0,9	-0,6
Bruttoinvestering i fast realkapital	7,3	9,3	7,4	-2,5	3,1	0,2	3,3	4,6	5,0	-4,8
Utvinning og rørtransport	2,9	5,5	1,8	4,1	-0,9	-2,1	4,8	6,5	-3,7	-1,7
Tjenester tilknyttet utvinning	-74,2	520,8	-79,3	-395,1	-60,3	-326,4	-102,2	..	-56,7	-29,4
Utenriks sjøfart	25,3	36,5	14,4	-10,5	-51,5	97,6	0,0	61,3	-7,0	-2,4
Fastlands-Norge	7,6	9,4	7,9	-4,7	8,4	-1,2	2,5	1,9	8,3	-5,9
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	7,0	9,8	1,8	1,7	5,2	0,2	2,4	4,2	1,6	0,0
Næringer	7,3	12,5	2,1	2,3	6,6	-2,0	4,0	7,0	4,3	3,1
Industri og bergverk	8,3	21,9	3,7	17,0	4,8	-9,5	13,7	11,8	13,7	-4,9
Annen vareproduksjon	13,8	7,5	11,9	1,1	-4,0	-3,5	14,1	4,6	-7,5	9,4
Tjenester	5,3	11,4	-0,8	-1,0	10,4	0,4	-1,1	6,3	4,9	4,1
Boliger (husholdninger)	6,6	5,5	1,2	0,7	3,0	3,9	-0,2	-0,3	-3,0	-5,8
Offentlig forvaltning	10,1	7,8	34,0	-25,6	22,5	-6,4	3,1	-7,5	38,8	-25,8
Lagerendring og statistiske avvik	28,1	-9,6	-18,0	44,6	-9,4	-43,1	44,5	-10,5	79,1	-8,5
Bruttoinvestering i alt	9,7	6,8	4,0	2,6	1,2	-5,6	6,7	2,9	12,1	-5,3
Innenlandsk sluttanvendelse	5,5	5,8	2,0	1,4	1,1	0,2	2,4	1,6	3,9	-1,2
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendring)	4,8	6,2	2,5	-0,1	2,4	1,7	1,2	1,3	2,3	-0,8
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	3,8	4,1	4,6	-3,1	3,1	-0,2	1,3	0,3	5,1	-3,5
Eksport i alt	0,4	2,8	-0,4	0,2	1,7	1,7	-2,2	2,9	-0,2	1,0
Tradisjonelle varer	6,2	9,0	3,2	-0,8	2,4	3,8	0,4	2,5	4,4	0,2
Råolje og naturgass	-6,6	-2,8	-3,9	0,5	-2,0	3,6	-6,8	3,7	-2,8	2,3
Skip, plattformer og fly	13,5	1,8	-44,0	82,5	22,8	-38,2	49,4	5,5	-38,8	-25,1
Tjenester	8,1	6,3	5,3	-1,9	6,7	-1,0	0,7	2,0	1,8	0,8
Samlet sluttanvendelse	3,8	4,8	1,2	1,0	1,3	0,7	0,8	2,1	2,5	-0,5
Import i alt	8,1	8,7	5,0	0,2	4,5	-0,9	1,7	3,5	6,6	-2,8
Tradisjonelle varer	9,6	8,1	1,8	1,2	5,8	0,9	0,5	1,1	3,5	2,2
Råolje og naturgass	-50,9	152,0	-57,7	0,3	274,2	-11,8	139,7	-63,8	117,1	-82,0
Skip, plattformer og fly	24,1	32,9	79,8	-34,8	-47,4	44,2	13,3	81,8	29,2	-18,5
Tjenester	5,4	6,6	6,8	2,7	4,9	-5,9	1,4	5,8	8,9	-8,1
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	2,5	3,7	0,1	1,2	0,3	1,2	0,6	1,6	1,3	0,2
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	4,8	6,2	0,6	1,1	1,4	2,0	1,5	1,9	1,1	0,2
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	-4,1	-4,6	-1,7	1,6	-3,0	-1,4	-2,8	0,6	1,9	0,3
Fastlands-Norge (basisverdi)	4,8	6,1	0,6	0,6	2,2	1,6	1,6	1,7	1,4	0,6
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	5,5	6,9	0,6	0,6	2,6	1,9	1,7	1,8	1,6	0,4
Industri og bergverk	7,1	4,7	1,6	0,9	3,6	0,7	-1,0	1,4	2,0	0,4
Annen vareproduksjon	-0,7	9,3	-3,9	-1,3	2,0	5,6	3,9	2,9	-1,5	-0,1
Tjenester inkl. boligjenester	6,5	7,0	1,3	0,9	2,4	1,4	2,0	1,7	2,2	0,5
Offentlig forvaltning	2,2	3,3	0,8	0,5	0,7	0,7	1,1	1,2	0,6	1,5
Produktavgifter og -subsidier	5,0	6,9	0,9	3,9	-2,8	4,3	1,2	3,2	-0,6	-2,2

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 2.6. **Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindekser. 2005=100**

	Ujustert		Sesongjustert							
	2006	2007	06.2	06.3	06.4	07.1	07.2	07.3	07.4	08.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	102,1	102,8	102,0	102,6	103,1	102,1	102,4	102,7	104,0	105,0
Konsum i offentlig forvaltning	104,2	108,9	103,9	104,9	105,9	107,3	108,5	109,2	110,5	111,9
Bruttoinvestering i fast kapital	104,3	110,3	102,9	106,0	106,5	107,9	110,4	111,8	111,0	112,5
Fastlands-Norge	103,9	109,7	102,7	105,0	105,7	107,8	109,2	110,2	111,3	112,3
Innenlandsk sluttanvendelse	..	..	103,3	104,5	103,3	104,8	105,9	106,1	106,0	106,5
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	103,0	105,6	102,6	103,6	104,3	104,5	105,2	105,7	107,1	108,1
Eksport i alt	115,3	116,3	114,2	114,0	116,7	112,1	115,1	112,8	125,3	128,8
Tradisjonelle varer	111,4	113,9	109,6	114,8	115,7	114,5	116,4	112,4	112,9	111,8
Samlet sluttanvendelse	..	..	107,0	107,7	107,8	107,3	108,9	108,3	112,2	113,8
Import i alt	103,3	106,5	100,9	104,0	107,5	107,1	107,9	105,8	105,6	107,5
Tradisjonelle varer	104,7	108,3	102,0	105,0	109,6	109,0	109,8	107,6	106,8	109,0
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	108,4	110,1	108,8	108,7	107,8	107,3	109,2	109,1	114,4	115,9
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	103,6	106,1	103,9	104,2	104,0	105,7	105,8	105,5	107,4	106,8

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 2.7. **Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindeks. Prosentvis endring fra foregående kvartal**

	Ujustert		Sesongjustert							
	2006	2007	06.2	06.3	06.4	07.1	07.2	07.3	07.4	08.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,1	0,7	1,1	0,6	0,5	-1,0	0,3	0,3	1,4	1,0
Konsum i offentlig forvaltning	4,2	4,5	1,6	1,0	1,0	1,3	1,1	0,7	1,2	1,3
Bruttoinvestering i fast kapital	4,3	5,8	1,7	3,0	0,5	1,2	2,3	1,3	-0,7	1,3
Fastlands-Norge	3,9	5,6	0,8	2,2	0,7	2,0	1,2	1,0	1,0	0,9
Innenlandsk sluttanvendelse	..	..	1,9	1,1	-1,2	1,5	1,0	0,3	-0,1	0,5
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	3,0	2,6	1,2	1,0	0,7	0,1	0,7	0,5	1,3	1,0
Eksport i alt	15,3	0,9	-1,7	-0,2	2,4	-3,9	2,7	-2,0	11,1	2,8
Tradisjonelle varer	11,4	2,2	2,9	4,7	0,8	-1,1	1,7	-3,4	0,4	-0,9
Samlet sluttanvendelse	..	..	0,5	0,6	0,1	-0,5	1,5	-0,5	3,6	1,4
Import i alt	3,3	3,1	0,2	3,1	3,4	-0,4	0,7	-1,9	-0,2	1,7
Tradisjonelle varer	4,7	3,4	-0,2	2,9	4,4	-0,5	0,7	-2,0	-0,8	2,1
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	8,4	1,6	0,6	-0,1	-0,8	-0,5	1,8	-0,1	4,8	1,3
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	3,6	2,4	1,4	0,3	-0,2	1,6	0,1	-0,2	1,7	-0,6

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

2.14. Temabokser i Konjunkturtendensene. 2004-2007

ØA 1/2008

- Hvilken rentebane vil gi 2,5 prosent inflasjon?, 14.
- Realøkonomiske effekter av et kraftig børsfall, 21.
- Kraftmarkedet framover, 24.
- Verdensmarkedspriser på matvarer og prisutviklingen for matvarer i Norge, 25.
- Direkte og indirekte importandeler, 31.

ØA 6/2007

- Virkninger på norsk økonomi av et kraftigere internasjonalt tilbakeslag, 22-23.

ØA 4/2007

- Uro i internasjonale finansmarkeder, 9.
- Betydningen av renta i boligmarkedet, 15.

ØA 3/2007

- Virkninger av å "følge" handlingsregelen, 11.
- Virkninger av økt arbeidsinnvandring, 20-21.

ØA 1/2007

- Betydningen av internasjonale priser for norsk økonomi, 21.
- Kraftmarkedet framover, 22.
- Direkte og indirekte importandeler, 29.

ØA 6/2006

- Valutakursen med Norges Banks rentebane og SSBs modeller, 11.
- Betydningen av nedgangen i ledighet for lønnsvekst og inflasjon, 19.

ØA 1/2006

- Alternativ lønnsvekstberegning, 20.
- Utsiktene i kraftmarkedet framover, 22.
- Konjunkturtrekk i norsk økonomi i de siste 25 årene, 28-29.
- Direkte og indirekte importandeler, 30.

ØA 6/2005

- Virkninger av høyere rente, 11.
- Sykefravær og lønnsinntekter, 19.
- Lønnsvekst i lys av industribedriftenes lønnsomhet, 20.

ØA 4/2005

- Hva skjer dersom handlingsregelen ikke følges?, 11.
- Forklaringsfaktorene bak valutakursutviklingen de senere år, 13.

ØA 3/2005

- Virkningen av en sterkere krone, 14.

ØA 1/2005

- Utsiktene i kraftmarkedet framover, 21.
- Noen viktige drivkrefter bak konjunkturutviklingen 2000-2008, 22-23.

ØA 6/2004

- Virkningen av økte oljeinvesteringer i 2005-2007, 13.
- Husholdningenes formuesplassering, 14.
- Nye EU-land: Statistikk om arbeidsinnvandring, 18.
- Redusert sykefravær, 20.
- Fortsatt internasjonal oppgang – en alternativ prognosebane, 22-23.

ØA 4/2004

- Norges Banks utfordring, 13.
- Virkninger av en "normalisering" av pengemarkedsrentene, 23.
- På vei mot inflasjonsmålet – også i modellarbeidet, 24-25

ØA 3/2004

- En oljesmurt alternativbane, 22-24.

ØA 1/2004

- Kraftmarkedet i 2003 og utsiktene framover, 24.

Nye befolkningsframskrivninger

**Helge Brunborg, Inger Texmon
og Silje Vatne Pettersen**

Statistisk sentralbyrå la nylig fram nye befolkningsframskrivninger både for landet som helhet og for alle kommuner. I tillegg er det laget en egen framskriving av innvandrerbefolkningen. De nye beregningene viser at Norge kan oppleve sterk befolkningsvekst i årene framover, særlig hvis den høye innvandringen fortsetter.

1. Innledning

Framskriving av folkemengden er beregninger som viser hvordan folketallet, fordelt etter kjønn og alder, vil endre seg under gitte forutsetninger om fruktbarhet, dødelighet og flyttinger inn og ut av landet. I mange land gjøres beregningene bare på nasjonalt nivå, men i våre beregninger framskrives folkemengden dessuten etter region, slik at også innenlands flytting inngår i beregningene. Framskriving av innvandrerbefolkningen gjøres ved hjelp av en separat modell, og foreløpig har denne ingen regional dimensjon.

Fordi det er stor usikkerhet om den framtidige utviklingen i de fire komponentene som inngår: *fruktbarhet, dødelighet, innenlands mobilitet*, og ikke minst i nivået for *nettoinnvandring*, består de nye befolkningsframskrivingene av en rekke beregninger der det er brukt ulike kombinasjoner av forutsetninger for komponentene. Denne gang er det imidlertid bare utarbeidet ett alternativ for innenlands flytting, i tillegg til et nullflyttingsalternativ. Forutsetningene har fått betegnelsene L (lav), M (mellom), H (høy), K (konstant) eller O (ingen flyttinger). Bokstavene som beskriver alternativene står alltid i denne rekkefølgen, og tabell 1 viser det konkrete innholdet i disse alternativene. Et gitt beregningsalternativ beskrives derfor ved fire karakterer, for eksempel angir navnet MMMM at mellomnivået er brukt for henholdsvis fruktbarhet, levealder for menn og kvinner, innenlands mobilitet og nettoinnvandring. Det er dette alternativet, iblant også omtalt som referansealternativet, som anses som det mest realistiske. Den store usikkerheten i framskrivingene illustreres ved lav- og høyalternativene. De alternativene som gir lavest og høyest nasjonal vekst, er henholdsvis LLML, der alle komponenter er forutsatt slik at de bidrar til lav befolkningsvekst, og HHMH, der alle komponenter bidrar til høy befolkningsvekst. Vi anser det imidlertid som lite realistisk at alle komponenter skal anta ytterverdiene

samtidig og for en lang tidsperiode. I boksene på neste side er det gitt en omtale av framskrivingsmodellene og en forklaring på de sentrale begrepene i tabell 1.

2. Forutsetninger om fruktbarhet

Det er denne gang regnet med litt høyere fruktbarhetsnivå i mellomalternativet enn i den forrige framskrivingen, som ble offentliggjort i desember 2005. Det er antatt et samlet fruktbarhetstall (SFT, se boks 1) på 1,85 barn per kvinne fra og med 2012, fordi SFT

Tabell 1. Oversikt over forutsetningene for framskrivingene 2008-2060

	Regi- strert	Alternativer				O
		L	M	H	K	
Samlet fruktbarhetstall (barn per kvinne)						
2007	1,90					
2017-2060		1,5	1,85	2,05		
Forventet levealder for nyfødte (år)						
Menn						
2007	78,24					
2060		84,0	86,3	87,9	78,2	
Kvinner						
2007	82,66					
2060		87,3	90,2	92,7	82,7	
Innenlands mobilitet						
2008-2060		Flyttemønster som i 2003-2007				0
Nettoinnvandring per år						
2007	39 500					
2008		39 600	40 000	44 200		0
2009		38 400	41 500	47 300		0
2040-2060		10 000	20 000	32 300		0

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Helge Brunborg er seniorforsker ved Seksjon for demografi og levekårsforskning (hbr@ssb.no)

Inger Texmon er seniorrådgiver ved Seksjon for demografi og levekårsforskning (iet@ssb.no)

Silje Vatne Pettersen er førstekonsulent ved Seksjon for demografi og levekårsforskning (svp@ssb.no)

Framskrivingene er presentert i to pressemeldinger, «Befolkningsveksten fortsetter» (<http://www.ssb.no/folkfram/>) og «Sterk vekst i innvandrerbefolkningen» (<http://www.ssb.no/innvfram/>). Detaljerte tall kan finnes på <http://statbank.ssb.no/statistikkbanken/>.

Boks 1. Modeller for framskrivning av befolkningen

Framskrivingene utføres ved hjelp av tradisjonelle *kohort-komponent-modeller*. Den største forskjellen mellom de to framskrivingene er at framskrivingen av folkemengden (modellen BEFREG) utføres på regionalt nivå (94 økonomiske regioner og 430 kommuner), mens framskrivingen av innvandrerbefolkningen bare gjennomføres på nasjonalt nivå. På den annen side er innvandrerpopulasjonen delt inn i tre grupper etter opprinnelsesland (se egen boks) og dessuten delt inn etter om de er etterkommere (barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre) eller om de selv har innvandret. I begge modeller er det separate beregninger for menn og kvinner og for ettårige aldersklasser. Ved bruken av begge modellene gjøres det flere alternative forutsetninger om utviklingen i de demografiske komponentene.

For hvert år i framskrivingen med BEFREG-modellen er befolkningen ved utgangen av året lik fjorårets befolkning pluss innflyttinger og minus dødsfall og utflyttinger, for hver region, fødselskohort og kjønn. Unntaket er nullåringer, som settes lik antall fødte gjennom året, pluss innflyttede og minus utflyttede og døde nullåringer. I BEFREG beregnes tall for hver enkelt av de 430 kommunene i en egen nedbrytingsrutine, der det blant annet tas hensyn til de enkelte kommunenes aldersstruktur, forskjeller i fruktbarhet mellom kommuner i en region og forskjellene mellom kommunene når det gjelder registrert befolkningsvekst i en foregående periode.

I innvandrerframskrivingen er flyttinger inn og ut av landet spesifisert for hver av gruppene etter landbakgrunn. Gruppene av *innvandrere* øker bare ved ny innvandring, og gruppene av *etterkommere* bare gjennom fødsler. Alle gruppene er gjenstand for dødsfall, med like sett av sannsynligheter, som er forutsatt å være de samme for innvandrerbefolkningen som for befolkningen samlet. Når det gjelder flyttinger ut av landet, er utvandringssannsynlighetene spesifisert for hver av landgruppene. Den del av fødslene som skal inngå i innvandrerpopulasjonen, beregnes for en gitt landgruppe som summen av fødsler for de enkelte alderstrinn, multiplisert med den andel av kvinnene som får barn med en mann som også tilhører innvandrerbefolkningen (uavhengig av kvinnens alder). I beregningen av fødslene er kvinner fra Asia, Afrika og Latin-Amerika inndelt i to grupper – de som var voksne (det vil si 17 år eller eldre) ved innvandringen og de som innvandret som barn (se Foss 2006). Det er utarbeidet tre alternative sett av forutsetninger om innvandrerkvinnenes fruktbarhet.

I begge modellene er dødssannsynligheter og utvandringssannsynligheter spesifisert etter alder og kjønn. Det er forutsatt en årlig nettoinnvandring for hver av de tre landgruppene. Utvandringen beregnes ved hjelp av konstante utvandringssannsynligheter. Deretter blir antall innvandrere delt inn etter kjønn og alder etter en fordeling basert på registrerte tall for de foregående årene. Summen av nettoinnvandring for de tre landgruppene blir brukt i framskrivingen av folkemengden med modellen BEFREG.

Modellen for framskriving av innvandrerbefolkningen er, slik den framstår i dag, relativt enkel på noen punkter, blant annet er botid i Norge ikke tatt med som variabel. Både fruktbarhetsnivå og utvandringssannsynlighet avtar vanligvis med botid (Aalandslid 2005 og Foss 2006). Innvandrerbefolkningen inkluderer dessuten utvandring fra Norge som ikke er registrert. Innvandrere som ikke har lovlig oppholdsgrunnlag i Norge er derimot ikke med.

Se for øvrig Brunborg og Texmon (2006) for en omtale av framskrivingen av innvandrerbefolkningen i 2005.

Boks 2

Statistikkgrunnlaget

Befolkningsstatistikken omfatter personer som er registrert i folkeregisteret som bosatt i Norge, det vil si personer som bor her fast eller som har til hensikt å ha sitt faste bosted i Norge i minst et halvt år, og som har gyldig oppholdstillatelse (oppholdstillatelse trengs ikke av nordiske statsborgere).

Begreper

Forventet levealder er det antall år en person i en gitt alder kan forventes å leve under gjeldende dødelighetsforhold i en periode, som regel et kalenderår. Forventet levealder beregnes i en dødelighetstabell fra de aldersavhengige dødssannsynlighetene for et gitt år for hvert kjønn hver alder. Det er vanligst å beregne dette ved alder 0, det vil si forventet levealder ved fødselen.

Innvandrerbefolkningen består av bosatte personer med to utenlandsfødte foreldre, det vil si førstegenerasjonsinnvandrere som har innvandret til Norge og personer som er født i Norge med to foreldre som er født i utlandet. Personer med kun én utenlandsfødt forelder inngår ikke innvandrerbefolkningen.

Nettoinnvandring, også kalt innvandringsoverskudd, er forskjellen mellom antall personer som flytter inn og som flytter ut av landet i løpet av et kalenderår.

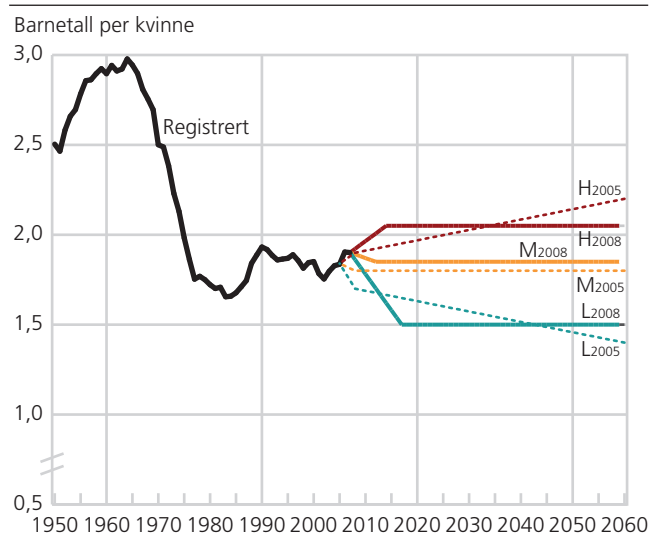
Samlet fruktbarhetstall (SFT) beregnes som summen av ettårige aldersavhengige fruktbarhetsrater 15-49 år. Dette kan tolkes som antall barn hver kvinne i gjennomsnitt vil føde under forutsetning av at fruktbarhetsmønsteret i perioden varer ved, og at dødsfall ikke forekommer. For at det ikke skal bli befolkningsnedgang på lang sikt, må SFT være større enn 2,06-2,07 barn (reproduksjonsnivået) når vi ser bort fra inn- og utvandring.

Sentralitet er en kommunes geografiske beliggenhet i forhold til tettsteder av ulike kategorier. Det er fire hovednivåer for sentralitet, 0-3. En kommune har sentralitet 3 når dens befolkningsstyngdepunkt ligger innenfor 75 minutters reisetid (90 minutter for Oslo) fra et tettsted med minimum 50 000 innbyggere (med raskeste transport-middel unntatt fly). Sentralitet 2 betyr at det er maksimalt 60 minutters reisetid til et tettsted med minimum 15 000 innbyggere, og sentralitet 1 vil si at det er maksimalt 45 minutters reisetid til et tettsted med minimum 5 000 innbyggere. Kommuner som ikke oppfyller noen av disse kriteriene, får sentralitet 0. Hvis en kommune oppfyller to eller flere kriterier samtidig, velges nivået med høyeste nummer. Standarden ble laget i 1994 på grunnlag av data fra Folke- og bolig tellingen 1990 (Statistisk sentralbyrå 1994).

har ligget over 1,8 de siste 20 år med unntak av årene 2001 og 2002 (figur 1). Et nivå på 1,85 barn per kvinne er høyt i europeisk sammenheng, men likevel under reproduksjonsnivået på 2,06-2,07.

På grunn av usikkerhet om utviklingen framover, blant annet om eventuell reduksjon i alder ved første fødsel, har vi i høyalternativet økt SFT til 2,05 fra og med 2014. Dette er så vidt lavere enn reproduksjonsnivået. Det er også en mulighet for at økonomisk tilbakegang og andre faktorer kan føre til at fruktbarheten i Norge etter hvert vil synke til nivået i Vest-Europa, der SFT for tiden er rundt 1,5 barn per kvinne. I lavalternativet ser

Figur 1. Samlet fruktbarhetstall 1950-2060, framskrevet i 2005 og 2008

vi for oss at en slik utvikling kan finne sted i løpet av ti år, dvs. til 2017.

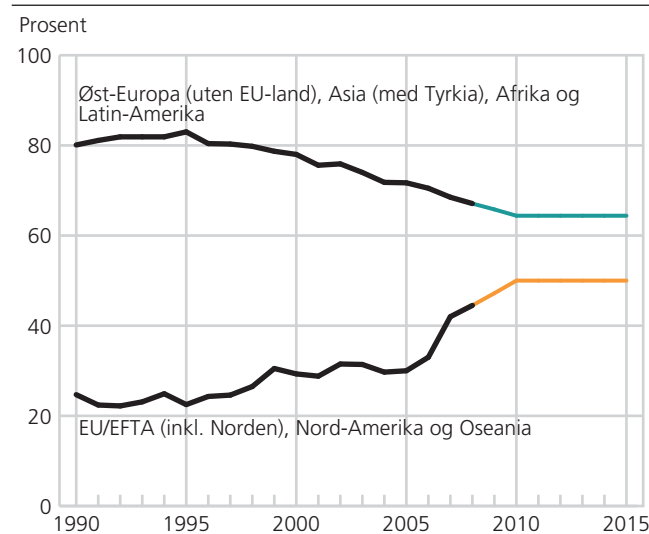
I motsetning til i 2005-framskrivningen, lar vi SFT være konstant etter noen år, etter en innfasing til nivåene beskrevet over. Dette er fordi vi ikke tror at fruktbarhetsnivået vil endres vesentlig utover dette. Siden 1960- og 1970-tallet er det skjedd store og ikke-reversible samfunnsendringer, slik som økt utdanning og yrkesdeltakelse for kvinner og innføring av effektive prevensjonsmetoder, som gjør en betydelig økning av SFT lite sannsynlig. Vi tror heller ikke at fruktbarhetsnivået vil synke til svært lave nivåer, det vil si til under 1,5 barn per kvinne, selv om dette ikke kan utelukkes.

For beregningen av innvandrerkvinnenes fødsler er det brukt ulike fødselsrater. Kvinner fra Europa og ikke-europeiske kvinner som var yngre enn 17 år da de flyttet til Norge første gang, har de siste årene hatt et SFT litt over gjennomsnittsnivået i Norge. For disse har vi derfor antatt at SFT vil nærme seg nivået for hele befolkningen ifølge de tre alternativene L, M og H.

Kvinner fra Afrika, Asia og Latin-Amerika som var 17 år eller eldre da de kom til Norge, skiller seg ut med betydelig høyere fruktbarhet enn andre, se Foss (2006). For disse har vi antatt at SFT vil utvikle seg omtrent som i FN's siste befolkningsframskrivninger for land med høy fruktbarhet (United Nations 2007). Det er en klar tendens til at innvandrere har noe høyere fruktbarhet enn både i hjemlandet og Norge de første årene etter innvandringen på grunn av familiegenes forening og familiedanning. De første årene av et ekteskap er det gjennomsnittlige fødselstallet som regel høyt.

For beregning av antall barn som skal inngå i innvandrerbefolkningen, må vi, som forklart i tekstboksen, gjøre anslag på den andel av innvandrerkvinnene som får barn med en mann som også tilhører innvandrerbefolkningen. Denne andelen har de siste årene økt sterkt

Figur 2. Andel innvandrede kvinner som får barn med en mann som også har innvandret. Registrert og framskrevet

for kvinner fra EU/EØS/EFTA, fra om lag 30 prosent i 2000 til 42 prosent i 2007, dvs. at en økende andel av kvinnene i denne gruppen flytter til Norge sammen med en mann (figur 2). Vi har antatt at denne andelen vil øke ytterligere noen år framover, til 50 prosent i 2010 og deretter være konstant. For kvinner fra andre land (dvs. bortsett fra EØS-området) har andelen vært høy, men avtakende, fra rundt 75 prosent i 2000 til 69 prosent i 2007. Vi antar at denne andelen vil synke ytterligere, til 64 prosent i 2010 og deretter.

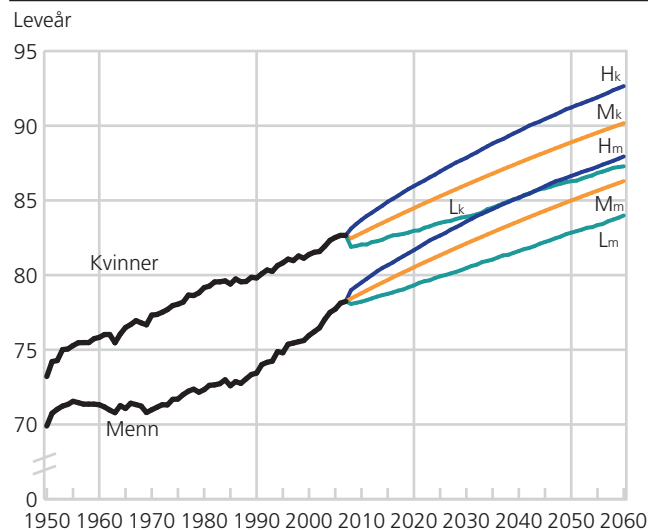
3. Forutsetninger om levealder

Befolkningens dødelighet har sunket gjennom en lang periode, og forutsetningene i våre beregninger bygger på en analyse av den historiske utviklingen i perioden 1900-2007. Analysen er utført med samme metode som sist (se Keilman og Dinh 2005).

Forventet levealder (se boks 2), har økt med rundt 27 år både for menn og for kvinner i løpet av disse drøyt hundre årene, til 78,24 år for menn og 82,66 år for kvinner i 2007. Økningen var langsommere i den siste halvdel i perioden enn når hele hundreåret vurderes under ett (gjennomsnittlig 0,15 leveår per kalenderår for menn og 0,17 for kvinner i perioden siden 1950, mot om lag 0,25 år for begge kjønn siden 1900).

I framskrivningen forutsettes det at dødelighetsnedgangen fortsetter (figur 3). I mellomalternativet, der forventet levealder øker til henholdsvis 86,3 år for menn og 90,2 år for kvinner i 2060, er endringstakten nær den samme som observert siden 1950, dvs. henholdsvis 0,14 og 0,15 år per kalenderår. Foruten mellomalternativet er det som figur 3 viser, formulert et lavalternativ og et høyalternativ der levealderen vokser noe langsommere eller raskere enn i mellomalternativet. I tillegg er det formulert et konstantalternativ med levealder lik nivået fra 2007, som vist i tabell 1. I mellomalternativet antas en samlet økning til 2060 på 8,1 år for menn og 7,5 år for kvinner og i lavalternativet en

Figur 3. Forventet levealder ved fødselen

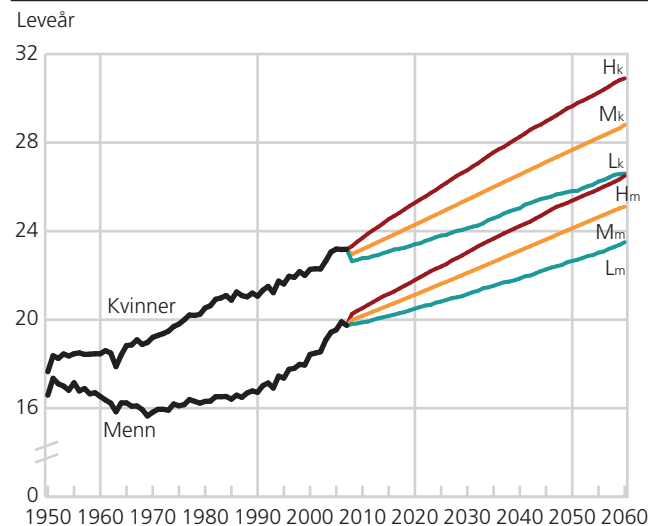

økning på 5,8 år for menn og 4,5 år for kvinner, mens levealderen i høyalternativet er forutsatt å øke med nær ti år for begge kjønn. Dødeligheten har vi forutsatt er den samme for innvandrerbefolkningen som for hele befolkningen, da forskjellene er små.

Veksten i levealderen vil trolig ikke flate ut med det første, men om den vil øke like raskt gjennom hele framskrivingsperioden, er selvsagt mer usikkert. Dødelighetsnedgangen for menn har variert ganske mye fra tiår til tiår gjennom siste halvdel av 1900-tallet, mens den har vært svært stabil for kvinner. Når det er lagt en så lang periode til grunn for analyse av trendene, er resultatet en tilnærmet parallell utvikling for menn og kvinner, mens en kortere observasjonsperiode kunne medført at levealderen for menn ville passere kvinnes, noe som synes å være urealistisk. Sammenliknet med framskrivingen fra 2005 har det markerte fallet i dødelighet i årene 2002-2006 først og fremst medført at utgangsnivået i det første framskrivingsåret er høyere. Siden analysen av trendene bygger på tilnærmet samme observasjonsperiode og samme metode, er endringstakten for levealderen ikke endret nevneverdig, og alt i alt medfører dette at nivået er noe høyere gjennom hele framskrivingsperioden når vi sammenlikner mellomalternativene for de to framskrivingene. Vi mener at konstantalternativet først og fremst har teoretisk interesse i og med at dødelighetsnedgangen har vært særlig sterk den siste femårsperioden.

Analysen som er gjennomført gir et sett av parametere som beskriver hvordan aldersmønsteret i dødelighetsnedgangen vil endres over tid. Observasjoner helt tilbake til år 1900 er med i beregningen, som innebærer at det forutsettes en fortsatt sterk nedgang i spedbarns- og barnedødelighet gjennom framskrivingsperioden. Men også blant de eldre er det forutsatt at dødeligheten vil gå ned framover, slik at antall forventede gjenstående leveår vil øke betydelig gjennom framskrivingsperioden, se figur 4, som viser hvor mange flere år 62-åringene

Figur 4. Forventet gjenstående leveår ved alder 62 år

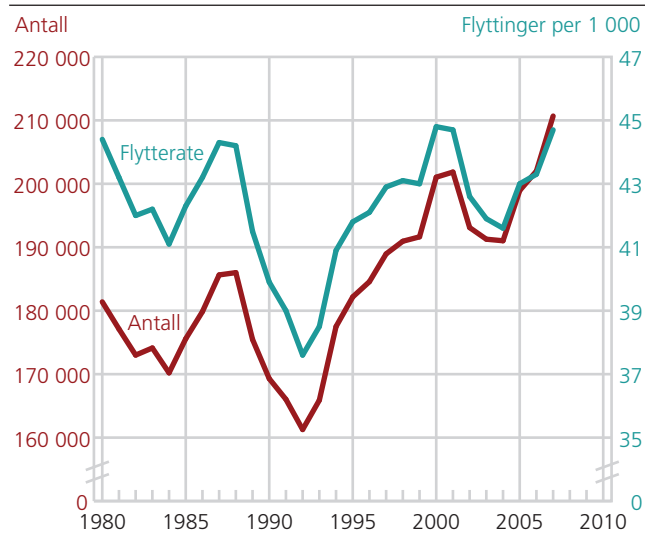
kan forvente å leve. Vi har valgt å se på levealderen ved 62 år fordi dette er en sentral parameter i pensjonsreformen som skal innføres i 2010.

4. Forutsetning om innenlandske flyttinger

Når det gjelder det innenlandske flyttemønsteret er det utviklingen de siste årene som legges til grunn for utviklingen framover. Endringer i mobilitetsnivået over en historisk periode kan beskrives ganske enkelt, slik det er gjort i figur 5, ved antall flyttinger mellom kommuner per kalenderår eller ved antall flyttinger relativt til befolkningens størrelse. I motsetning til dødelighet og levealder viser ikke mobiliteten noen entydig trend over tid, men snarere et forløp som til en viss grad følger svingninger i de økonomiske konjunkturerne. Således var det svært mange flyttinger i det siste observasjonsåret, 2007. I framskrivingsperioden har vi tatt utgangspunkt i flyttemønsteret i perioden 2003-2007, slik at mobilitetsnivået gjennom framskrivingsperioden er noe lavere enn 2007-nivået.¹

I framskrivingens beregning av innenlandske flyttinger er det imidlertid ikke bare det samlede mobilitetsnivået som legges til grunn, men utflyttingssannsynligheter fra de 94 regionene i modellen (se boks 2), spesifisert etter kjønn og alder. Stor betydning for den framtidige regionale fordelingen av befolkningen har også fordelingen av hvor de som er på flyttefot i et år, ender opp. Disse fordelingene varierer med (et aggregat av) de 94 regionene, kjønn og aldersgruppe, og er kalt flyttematriser. Med i materialet er også tilsvarende fordeling av hvor i landet innflytterne fra utlandet ender opp, basert på samme observasjonsperiode (2003-2007). Det er ikke bare mobiliteten som varierer over tid, det gjelder også mønsteret for hvor flyttestrømmene går. Mens det i første halvdel av 1970-tallet stort sett var balanse i flyttingene mellom de ulike delene av landet, har det i lange perioder etter dette vært en overvekt av flyttinger

Figur 5. Innenlandske flyttinger mellom kommuner og flyttinger per 1 000

inn til de største byene, mens hovedstrømmene ut av de største byene har vært til omlandet.

Ved flere tidligere framskrivninger har vi tatt utgangspunkt i ulike historiske perioder for å utforme flyttealternativene. I 2005-framskrivingen ble det derimot utformet tre alternativer med utgangspunkt i perioden 2000-2004. De ulike mobilitetsnivåene var i hovedsak knyttet til ungdoms utflyttingssannsynlighet, slik at denne i L-, M- og H-alternativene var henholdsvis mindre, lik og større enn observert i perioden 2000-2004. Denne gang har vi valgt å utforme bare ett alternativ for å framskrive innenlands flytting, med utgangspunkt i perioden 2003-2007. Den viktigste grunnen for dette er at det settet av alternativer vi lager for fruktbarhet, dødelighet og innvandring, i seg selv gir stor variasjon i resultatene – også på regionalt nivå. Samtidig har det vist seg vanskelig å utforme alternative sett av flytteforutsetninger som har slike egenskaper at flytting inn og ut av regionene vil ligge mellom de alternative banene.

5. Forutsetninger om nettoinnvandringen

Forutsetninger om den årlige nettoinnvandringen brukes både i framskrivingen av den nasjonale og regionale befolkningen og i framskrivingen av innvandrerbefolkningen. Innvandringsframskrivingen er i hovedsak basert på den historiske utviklingen i nettoinnvandring til og fra Norge og antakelser om den framtidige utviklingen i de internasjonale migrasjonsstrømmene. Nettoinnvandringen styres av mange forhold og har variert betydelig. Den påvirkes av forhold både i Norge og i fraflyttingslandene, av langsiktige utviklingstrekk og akutte kriser og situasjoner. Innvandringen vil også styres av hvilken innvandringspolitikk Norge fører. Det er vanskelig å forutsi utviklingen i disse forholdene, særlig på lengre sikt.

Norge har helt siden tidlig på 1970-tallet vært et innvandringsland. Det vi si at det er flere personer som innvandrer til Norge enn som utvandrer. Nettoinnvand-

ringen (se boks 2) varierer mye fra år til år, i takt med flyktningstrømmer, økonomiske konjunkturer og Norges innvandringspolitikk. Det er imidlertid det generelle bildet av langtidsutviklingen, det vil si nettoinnvandringen over tid, som ligger til grunn for framskrivingen. Enkelthendelser, slik som krig, katastrofer, politisk omveltning og påfølgende flyktningstrømmer til Norge (for eksempel Chile 1988, Bosnia-Hercegovina 1993, Kosovo 1999), vil ha liten betydning for framskrivingene med mindre man mener å se en langsiktig trend mot generelt mer krig og uro i verden og et fortsatt politisk ønske i Norge om å ta imot personer på flukt. De siste årenes rekordstore vekst i nettoinnvandringen fra Polen og andre nordeuropeiske land er også en utfordring for framskrivingen av innvandrerbefolkningen. Spørsmålet er om dette er å anse som en historisk betinget enkelt-hendelse (kortsiktig utvikling) eller om arbeidsinnvandringen fra de nye EU-landene innebærer et skift til et høyt nivå i lang tid fremover.

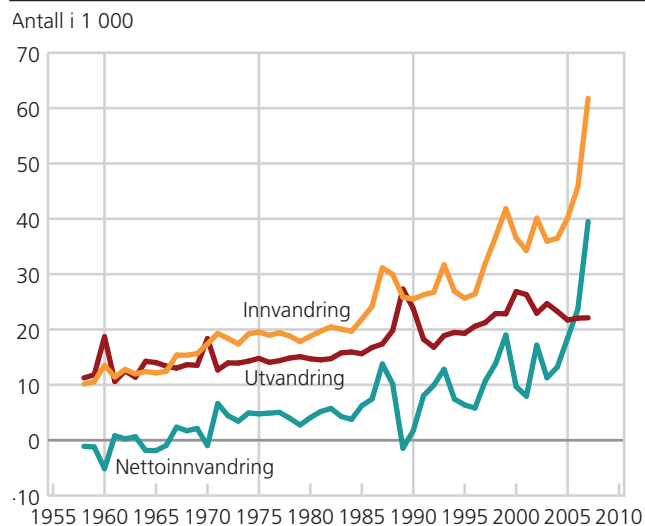
Historisk nettoinnvandring

Innvandringen til Norge de siste 40 årene kan deles inn i tre hovedfaser, og eventuelt en fjerde fase hvis vi tar med de siste års utvikling (figur 6). Den første fasen startet under høykonjunkturen på slutten av 1960-tallet. Det var behov for arbeidskraft innen servicenæring og industri, og det var i hovedsak unge menn fra Pakistan og Tyrkia som kom for å jobbe. Oljeprissjokket i 1973 og økonomiske nedgangstider ble fulgt av en innvandringsstopp i 1975. Den andre fasen av innvandringen kom på slutten av 1970-tallet og ble hovedsakelig preget av gjenforening mellom arbeidsinnvandrerne og deres familiemedlemmer. Disse var unntatt fra innvandringsstoppen (Vassenden 1997). Den tredje hovedfasen startet på midten av 1980-tallet og har i stor grad bestått av flyktninger og fortsatt familieinnvandring.

En fjerde fase preges igjen av arbeidsinnvandring, men denne gangen fra nye land innen EØS-området. I perioder med høykonjunktur, hvor arbeidsmarkedet og lønningene har vært mer attraktive i Norge enn i andre nærliggende land, har vi sett en jevn økning i arbeidsinnvandringen fra Sverige og nå også fra nye EØS-land. Nordiske borgere får automatisk arbeidstillatelse i Norge og kan enkelt flytte til og fra Norge i takt endringer i etterspørselen etter arbeidskraft. Tilnærmet fri flyt av arbeidskraft innenfor EØS-området innebærer at også EØS-borgere relativt enkelt får arbeidstillatelse i Norge. Strømmen av arbeidsinnvandrere fra Sverige ble raskt redusert da arbeidsmarkedet ble svekket i 1989 og 2000 (Aalandslid 2005). Det er sannsynlig at migrasjonen mellom Norge og de nye EØS-landene også vil variere med framtidige konjunktursvingninger i alle de aktuelle landene.

Kraftig vekst i innvandring fra EU/EØS/EFTA-land

På 1970-tallet lå nettoinnvandringen i gjennomsnitt på om lag 4 500 personer per år, med en årlig bruttoinnvandring på nesten 19 000 personer (figur 6). Deretter har nettoinnvandringen gradvis økt til gjennomsnittlig 13 600 personer i perioden 2001-2005, og en årlig

Figur 6. Årlig innvandring, utvandring og nettoinnvandring¹

¹ Omfatter all migrasjon, dvs. både for personer med og uten innvandrerbakgrunn.

bruttoinnvandring på 37 400. De siste årene har innvandringen til Norge vært rekordstor. I 2007 innvandret 61 774 personer til Norge. Dette er den høyest registrerte innvandringen noen sinne. Det var kun 22 122 personer som utvandret samme år, hvilket resulterte i en nettoinnvandring på 39 652 personer. Den kraftige veksten i innvandringen de siste årene skyldes i all hovedsak innvandring fra nye EU-medlemmer som Polen og Litauen, men også fra eldre EU-land som Tyskland. Per 1. januar 2008 hadde til sammen 459 614 personer i Norge innvandrerbakgrunn, dvs. to utenlandsfødte foreldre (se definisjon i boks 2). Innvandrerbefolkningen utgjør i dag nesten ti prosent av befolkningen.

Landgruppering

Landgrupperingen som benyttes i framskrivingene vises i boks 3 på denne siden. Bakgrunnen for inndelingen er en helhetlig vurdering av årsakene til innvandringen, migrasjonsatferd etter innvandring, reglene for arbeids- og bosettingstillatelse i Norge, omfanget av innvandringen hittil, geografisk avstand til opprinnelseslandet og demografisk atferd i Norge, det vil særlig si fødsler. Det er kun innvandrerbefolkningen som framskrives i innvandrerframskrivingen.

Landgrupperingen avviker fra SSBs framskriving i 2005 på to punkter. For det første er Bulgaria og Romania flyttet fra gruppe 2 (Øst-Europa uten EU/EØS/EFTA) til gruppe 1 i tråd med oppnådd EU-medlemskap 1. januar 2007 og EØS-medlemskap 1. august samme år. For det andre er Norden innlemmet i samme gruppe som EU/EØS/EFTA.

Det er flere grunner til at Norden i denne framskrivingen ikke lenger utgjør en egen gruppe. Den demografiske atferden til innvandrere fra de nordiske landene er svært lik den vi finner for innvandrere fra EU/EØS/EFTA, Nord-Amerika og Oseania. I tillegg er årsaken til innvandring fra Norden i stor grad den samme som for de øvrige landene i gruppen, særlig etter EU-utvidelsen

Boks 3. Landgruppering

1. EU/EØS/EFTA (inklusive Norden) (Sverige, Danmark, Grønland, Færøene, Finland og Island, Belgia, Frankrike, Tyskland, Italia, Luxemburg, Nederland, Irland, Storbritannia, Hellas, Portugal, Spania, Østerrike, Kypros, Tsjekkia, Estland, Ungarn, Latvia, Litauen, Malta, Polen, Slovakia, Slovenia, Bulgaria, Romania, Sveits og Liechtenstein, samt småstatene i Europa), USA og Canada i **Nord-Amerika**, samt Australia, New Zealand og de andre landene i **Oseania**.

2. Øst-Europa uten EU/EØS/EFTA-land (Kroatia og Makedonia, Albania, Kosovo, Bosnia-Hercegovina, Serbia og Montenegro, Hviterussland, Moldova, Russland og Ukraina).

3. Afrika, Asia med Tyrkia og Latin-Amerika.

i 2004 og 2007. I dag er det først og fremst arbeid som driver innvandringen fra disse områdene, men også en del ekteskap og familieinnvandring. Rettighetene med hensyn til opphold og arbeid i Norge er i praksis nesten identisk for personer som er bosatt i de nordiske landene og i resten av EØS, selv om det ble innført overgangsregler for de nye EØS-landene². Innvandrere fra Nord-Amerika (primært USA og Canada) og Oseania (primært Australia og New Zealand) har imidlertid ikke de samme arbeids- og oppholdsrettighetene, og årsaken til innvandring ligger i større grad i ekteskap og familieinnvandring. Men innvandrere fra Nord-Amerika og Oseania utgjør i dag kun 7 prosent av innvandrerbefolkningen i gruppe 1.

Høy, men avtagende innvandring fra EU/EØS/EFTA

Framskrivingen av innvandrerbefolkningen 2008-2060 preges i stor grad av de forutsetningene som ligger til grunn for antatt innvandring fra området EU/EØS/EFTA. Som nevnt har EU-utvidelsen ført til en svært kraftig vekst i arbeidsinnvandringen til Norge fra nye EU-land, særlig fra Polen og Litauen. Vi forventer at innvandringen fra EØS, Nord-Amerika og Oseania vil fortsette å stige i et par år fremover, deretter synke raskt mot 2020 og så holdes konstant fra 2040 (figur 7).³ Både i høyalternativet og lavalternativet forventes innvandringen fra dette området å ligge over nivået for de andre landgruppene i relativt lang tid fremover.

Høykonjunkturen i Norge med lav arbeidsledighet, stort behov for arbeidskraft og høyt lønnsnivå, har tiltrukket rekordmange arbeidsinnvandrere de siste årene, særlig innenfor bygg- og anleggssektoren. Fortsatt høy innvandring har sammenheng med at Norge trolig vil ha et høyere inntektsnivå og en lavere arbeidsledighet enn EU/EØS/EFTA i svært mange år framover. Selv om innvandringen fra de nyeste EU-medlemmene Romania og Bulgaria foreløpig ikke kan måle seg med innvandringen fra Polen, er det ikke usannsynlig at arbeidsinnvandringen fra disse landene kan øke på relativt kort sikt. Det ligger et ytterligere "innvandringspotensial" i land som forventes å oppnå EU-medlemskap i relativt nær fremtid, blant annet kandidatlandene Kroatia og Makedonia.⁴ På litt lengre sikt er det realistisk med økt innvandring til Norge fra de fleste land i vår andre land-

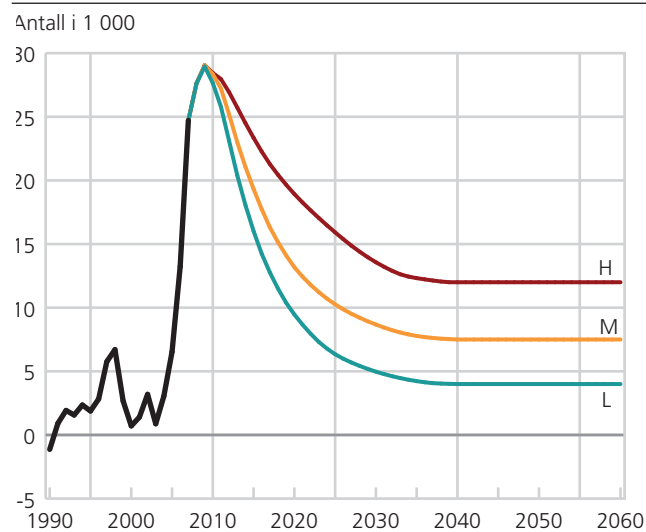
gruppe, i tillegg til Tyrkia fra den tredje landgruppen⁵. En utfasing av overgangsordningene og en forenkling av regelverket for rekruttering av arbeidstakere fra land både i og utenfor EØS-området kan også bidra til dette (St.meld. nr. 18 (2007-2008))⁶.

Ettersom Norge etter hvert sannsynligvis vil vende tilbake til en mer normal konjunktursituasjon, vil dagens høye nivå på nettoinnvandringen trolig være forbigående. Vi antar at den internasjonale uroen i finansmarkedet og svakere vekst i Norge vil føre til at ekspansjonen vil stoppe opp og at etterspørselen etter arbeidskraft reduseres. Ledigheten kan øke svakt de nærmeste årene på grunn av at vi går tilbake fra nåværende høykonjunktur til en mer normal situasjon. Vi ser paralleller til endringer i arbeidsmarkedet i 1989 og 2000, som førte til en reduksjon i innvandringsstrømmen fra Sverige. På lengre sikt vil Norges relative inntekt i forhold til andre land trolig falle i og med at oljeinntektene får mindre betydning⁷. Samtidig antar vi at veksten i arbeidsinnvandringen fra EU/EØS/EFTA vil flate ut og avta når lønninger og jobbmuligheter har bedret seg i mange av landene i det østlige Europa. I tillegg er det mulig at noe av innvandringspotensialet blant polakker allerede er tatt ut. Mye av den registrerte innvandringen fra Polen de siste årene har bestått av polakker som allerede oppholdt seg i Norge, men som så har fått arbeids- og bosettingstillatelse av mer varig karakter. På lengre sikt vil innvandringen fra det østlige Europa trolig gå ned også som en følge av at befolkningen i disse landene blir eldre, og at færre i produktiv/arbeidsdyktig alder velger å utvandre til Norge.

I framskrivingens mellomalternativ antar vi at nettoinnvandringen fra EU/EØS/EFTA når en topp i 2009, for deretter å synke raskt til 13 000 i 2020 og videre til 7 500 fra og med 2040. I følge lavalternativet forventer vi også en innvandringstopp allerede til neste år, og at nettoinnvandringsnivået deretter synker til henholdsvis 9 000 og 4 000. Høyalternativet forutsetter at nettoinnvandringen stiger til 48 000 i 2010, og at den synker gradvis til 19 000 i 2020 og 12 000 fra og med 2040 (figur 7).

Utviklingen fremover vil også være avhengig av i hvor stor grad arbeidsinnvandrerne velger å bringe familien til Norge og etablere seg her. Her er det stor usikkerhet og vanskelig å forutsi hvilke forhold som vil spille inn, og på hvilken måte den framtidige økonomiske utviklingen vil påvirke atferden. Den relativt korte avstanden tilbake til opprinnelseslandet (innenfor EU/EØS/EFTA) kan bidra til at arbeidsinnvandrerne raskt flytter dit arbeidsmarkedet anses som best, enten det er i opprinnelseslandet eller andre land innenfor EØS-området. Samme argument kan tale for en langt større grad av pendling mellom jobb i Norge og familie i opprinnelseslandet enn det vi er vant til å se blant arbeidsinnvandrere fra Pakistan og Tyrkia. Samtidig kan det se ut som at mange av dagens arbeidsinnvandrere har et langsiktig perspektiv på sitt opphold i Norge, og at de som har fått barn og/eller ektefelle i Norge, ønsker å bli boende (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet 2008).

Figur 7. Årlig nettoinnvandring for EU/EØS/EFTA, Nord-Amerika og Oseania¹

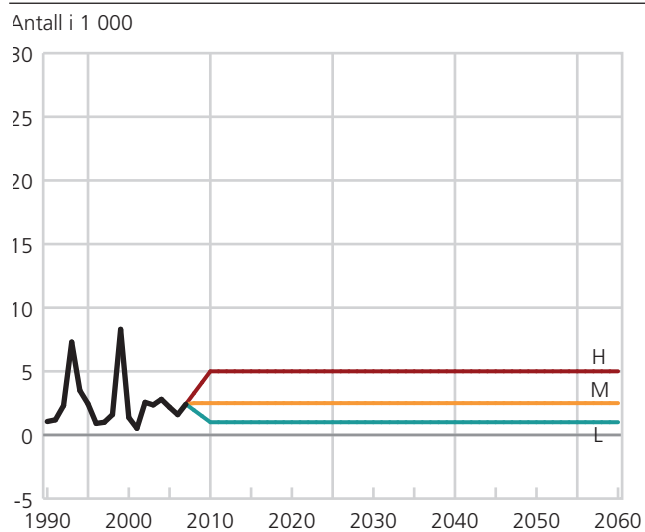
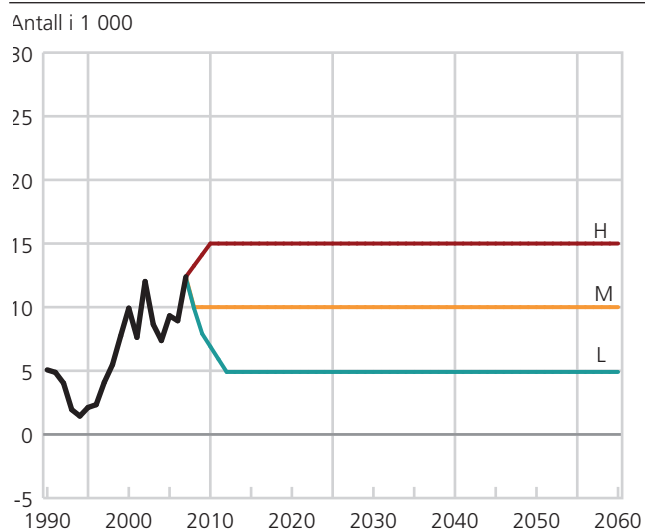
¹ Framskrivningen omfatter kun innvandrerbefolkningen.

UDI rapporterer dessuten om en kraftig økning i antall familieinnvandringer, særlig for polske og tyske borgere (Utlendingsdirektoratet 2008). Dette er i så fall et brudd med tidligere arbeidsinnvandring fra våre naboland, ettersom bare 30 prosent av arbeidsinnvandrere som kom til Norge på 1990-tallet, fortsatt er her i dag.

Andre landgrupperinger

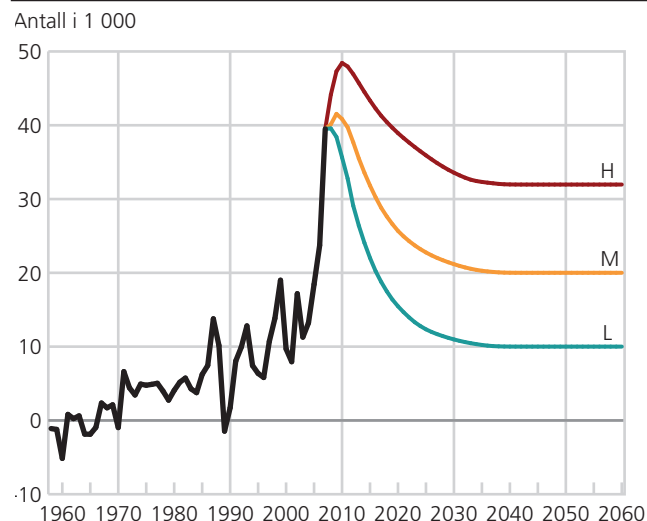
For de to andre landgruppene ligner forutsetningene mye på antakelsene ved SSBs forrige innvanderframskrivning i 2005. Innvandringen fra disse landene drives i dag i mindre grad av arbeid, men hovedsakelig av behovet for beskyttelse blant mennesker på flukt, og av familieinnvandring. Det er grunn til å tro at dette også vil være situasjonen framover. Krig og politisk uro i land utenfor EU/EØS/EFTA, Nord-Amerika og Oseania kan skape til dels spontane flyktningestrømmer til Norge, og disse kan variere sterkt i størrelse og omfang. I motsetning til arbeidsinnvandringen fra EØS lar innvandringen fra land utenfor dette området seg i større grad regulere. Politiske føringer og det til en hver tid gjeldende regelverket angående asyl, opphold på humanitært grunnlag og familieinnvandring, er med på å regulere nivået på innvandringen.

For nettoinnvandringen fra andre land i det østlige Europa har svingningene vært svært store (figur 8). Den omfattet i stor grad flyktninger fra konfliktene i det tidligere Jugoslavia på 1990-tallet. Framtidig nettoinnvandring fra land i den tredje landgruppen er også svært usikker (figur 9). På noe sikt vil familieinnvandring til innvandrere fra de eldre innvandringslandene som for eksempel Pakistan, Tyrkia og Sri-Lanka avta. Familieinnvandringen til personer med bakgrunn fra Pakistan har allerede avtatt noe, fra 542 i 2002 til 356 i 2006. I mellomtiden vil nye innvandringsland komme til, primært nye flyktningeland. Fordi usikkerheten framover er så stor, lar vi nettoinnvandringen holdes konstant omtrent på gjennomsnittet for årene 2003-

Figur 8. Årlig nettoinnvandring fra Øst-Europa uten EU/EØS/ EFTA-land¹¹ Framskrivingen omfatter kun innvandrerbefolkningen.Figur 9. Årlig nettoinnvandring fra Afrika, Asia med Tyrkia og Latin-Amerika¹¹ Framskrivingen omfatter kun innvandrerbefolkningen.

2007 i mellomalternativet M (figur 8 og 9). I ytteralternativene L og H lar vi, i løpet av noen få år, nettoinnvandringen synke til gjennomsnittsnivået for andre halvdel av 1990-tallet, og stige til et noe høyere nivå enn i dag i høyalternativet. Deretter holdes det konstant i resten av framskrivingsperioden.

Forutsetningene omtalt i avsnittene ovenfor medfører at den samlede nettoinnvandringen i følge mellomalternativet øker med ca 2 000 fra 2007 til 2009, for deretter å falle raskt, til ca 26 000 i 2020 og videre til 20 000 fra og med 2040 (figur 10). For lavalternativet er nivået det samme i 2008 som i 2007. Deretter innebærer de forutsetningene som er lagt til grunn at nettoinnvandringen synker til 15 000 i 2020 og til 10 000 fra og med 2040. I høyalternativet er det lagt til grunn at den kraftige veksten fortsetter i noen år til, slik at nettoinnvandringen kommer opp i 48 000 i 2010. De valgte for-

Figur 10. Samlet nettoinnvandring¹¹ Perioden 1957-2007 omfatter all migrasjon, dvs. både fore personer med og uten innvandrerbakgrunn. Perioden 2008-2060 omfatter kun innvandrerbefolkningen.

utsetningene innebærer at innvandringen deretter avtar langsommere enn i de andre alternativene, til 39 000 i 2020 og 32 000 fra og med 2040.

6. Befolkningens størrelse og alderssammensetning framover

Framskrivingen viser at folketallet vil kunne øke sterkt fram til 2060. Den viktigste grunnen til dette er at innvandringsoverskuddet er forutsatt å øke ytterligere de nærmeste årene. Deretter bygger framskrivingen på at overskuddet vil avta, men fortsatt ligge på et relativt høyt nivå. Det er imidlertid stor usikkerhet knyttet til utviklingen i innvandringen. Folketallet vil trolig fortsette å stige de neste 52 årene, fra 4,7 millioner i 2008 til rundt 6,9 millioner i 2060, se figur 11. Alternativene som er laget viser at folketallet i 2060 trolig vil ligge et sted mellom 5,3 og 8,5 millioner. Folkemengden vil trolig passere 5 millioner i 2012.

Tabell 2 viser forskjellen i folketall i 2060 mellom referansealternativet MMMM og andre alternativer. Bortsett fra ytteralternativene LLML og HHMH, der komponentene er valgt slik at de gir henholdsvis lavest og høyest vekst, noe som er lite realistisk, er en komponent endret om gangen mens de andre holdes fast på mellomnivået. Vi ser for eksempel at lav fruktbarhet reduserer folketallet i 2060 med 0,8 mill i forhold til referansealternativet. Størst er som ventet virkningen av ulike forutsetninger om innvandringen: Høy innvandring gir et folketall som er 0,88 mill høyere enn i referansealternativet, mens lav innvandring reduserer det med 0,72 mill.

Resultatene fra framskrivingen ligger en god del over tallene fra 2005-framskrivingen, også vist i figur 11. I mellomalternativet, MMMM, er folkemengden i 2060 blitt hele 0,8 mill høyere i den siste framskrivingen. Dette skyldes forventningene om høyere innvandring, men også i noen grad forventningen om litt høyere

Tabell 2. Forskjell i folketallet i 2060 mellom referansealternativet MMMM og noen andre alternativer

Alternativ		Mill.
Lav vekst	LLML	-1,61
Referanse	MMMM	0,00
Høy vekst	HHMH	1,58
Lav fruktbarhet	LMMM	-0,78
Høy fruktbarhet	HMMM	0,49
Lav vekst i levealderen	MLMM	-0,19
Høy vekst i levealderen	MHMM	0,16
Lav innvandring	MMML	-0,72
Høy innvandring	MMMH	0,88
Ingen nettoinnvandring	MMMO	-1,87
Ingen flyttinger over kommune- og landegrenser	MMO0	-1,93
Ingen vekst i levealderen	MKMM	-0,47

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

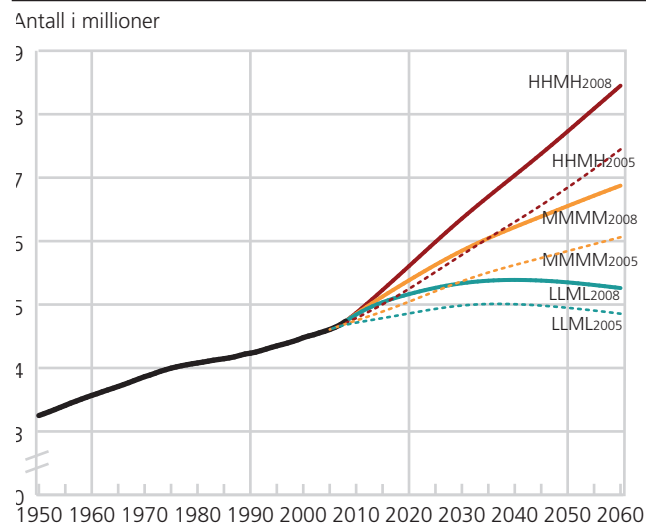
fruktbarhet og litt høyere levealder enn forutsatt i 2005. Dette gjelder særlig i begynnelsen av framskrivingsperioden. I lavalternativet LLML ligger folkemengden nå 0,4 mill over og i høyalternativet 1 mill over forrige framskriving.

På lang sikt vil vi få en betydelig eldre befolkning, se figur 12. Antall personer 67 år og eldre sank fra en topp på 620 000 i 1995 til drøye 600 000 i 2004 fordi de nye pensjonistene kom fra de små fødselskullene fra 1930-årene. Antall personer 67 år og eldre vil etter hvert vokse raskt, fra 614 000 i 2008 til om lag 1,5 millioner i 2060 i følge mellomalternativet (eller mellom 1,3 og 1,8 mill i følge ytteralternativene). Dette er over dobbelt så mange som i dag. I forhold til 2005-framskrivingen viser de nyeste beregningene rundt 200 000 flere personer 67 år og over. Dette skyldes primært det høye antallet innvandrere som kommer nå og i årene framover, og at disse etter hvert blir gamle fordi mange av disse forventes å bosette seg her permanent. Det er imidlertid stor usikkerhet om i hvor stor grad innvandrere fra de nye EØS-landene vil bli i Norge eller vende tilbake til hjemlandet.

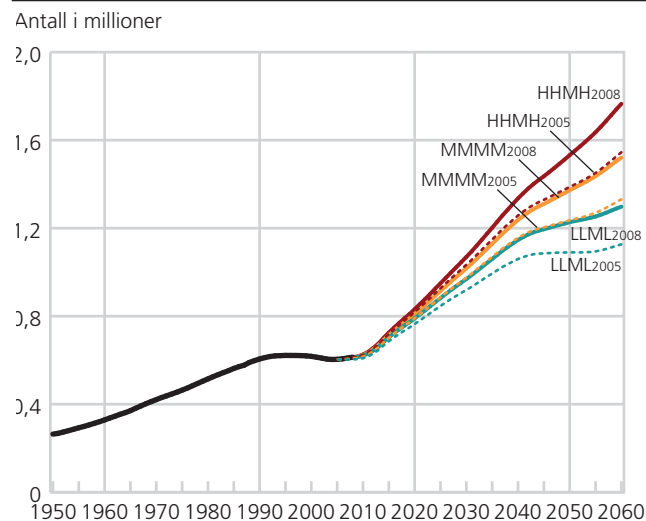
Et mye brukt mål for aldersstrukturen er forholdet mellom "den tærende og nærende" delen av befolkningen, også kalt forsørgerbyrden (*dependency ratio*). Dette er definert som forholdet mellom antall personer i yrkespassive og yrkesaktive aldre. De yrkesaktive utgjøres primært av personer i aldersgruppen 20-66 år. Forsørgerbyrden ser bort fra at det er mange personer under 20 og over 66 år som er yrkesaktive, på samme måte som det er mange i gruppen 20-66 år som ikke er yrkesaktive. Det er likevel et nyttig mål for utviklingen av befolkningens aldersfordeling.

Figur 13 viser at forsørgerbyrden i dag er 0,64, det vil si at det er 64 personer i yrkespassiv alder per 100 personer i yrkesaktiv alder, eller forenklet at 100 "arbeidende" personer må "brødfø" 64 "avhengige" personer. Dette forholdet vil bli noe gunstigere i de nærmeste årene pga de små kullene fra 1930-tallet. Etter 2012 vil forsørgerbyrden imidlertid øke sterkt, nesten uansett hvilket alternativ vi ser på. I 2060 vil forsørgerbyrden

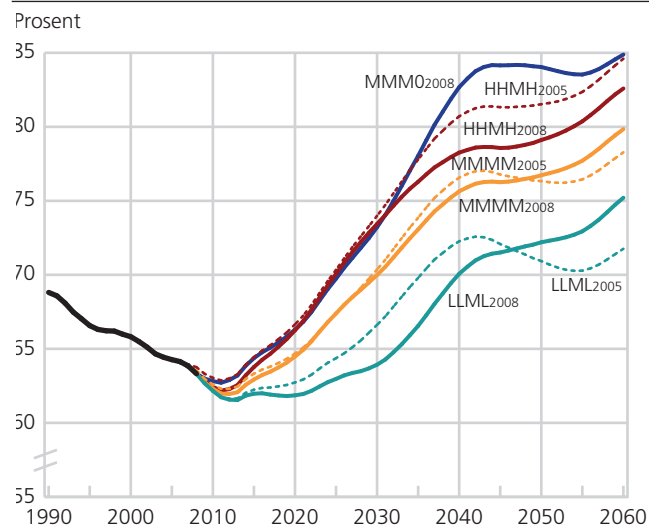
Figur 11. Folkemengden 1950-2060, framskrevet i 2005 og 2008

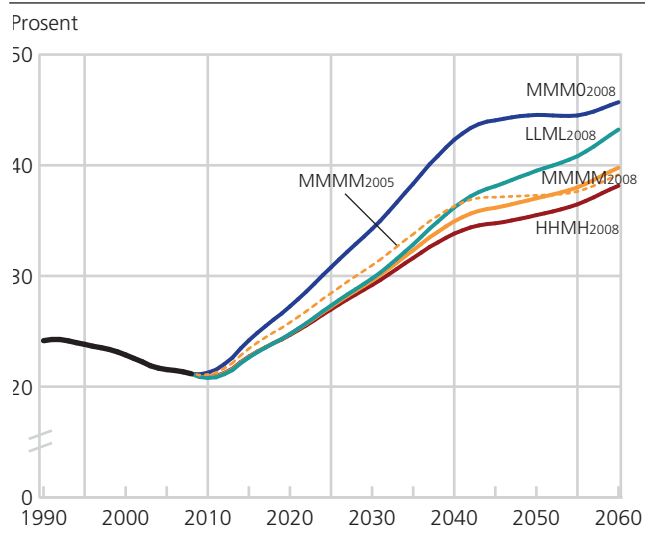
Figur 12. Antall personer i aldersgruppen 67 år og over, framskrevet i 2005 og 2008

Figur 13. Antall personer 0-19 og 67 år og over i forhold til antall personer 20-66 år, framskrevet i 2005 og 2008

Figur 14 **Forsørgerbyrden for eldre: Antall personer 67 år og over i forhold til antall personer 20-66 år, framskrevet i 2005 og 2008**

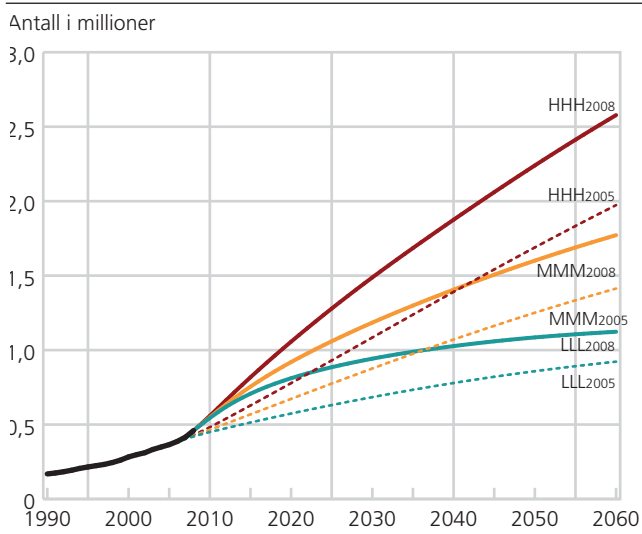

være kommet opp i mellom 75 og 85 prosent. På lang sikt vil økningen bli sterkest dersom nettoinnvandringen skulle stoppe opp umiddelbart (MMM0). På kort sikt vil forsørgerbyrden øke lite dersom det blir født få barn, som i lavalternativet LLML, men på lengre sikt vil forsørgerbyrden øke også med disse forutsetningene. I forhold til 2005-framskrivningen er det små forskjeller for mellomalternativet gjennom det meste av framskrivingsperioden.

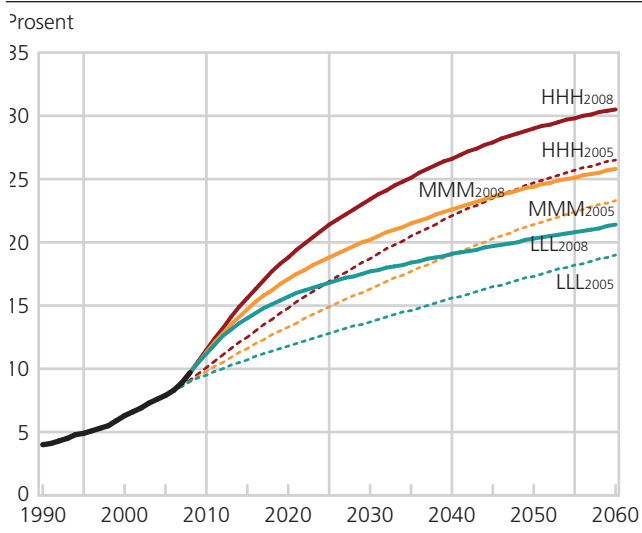
Forsørgerbyrden kan også beregnes for den eldre delen av befolkningen (figur 14). Begrunnelsen for dette er at eldre på mange måter er mer ressurskrevende enn barn og ungdom og at det derfor kan være nyttig å ha en indikator for dette. Forsørgerbyrden for eldre vil øke enda mer framover enn forsørgerbyrden for unge og eldre samlet. Det tar imidlertid lang tid før variasjoner i fruktbarheten slår ut i forsørgerbyrden for eldre. Økte fødselstall f.eks. påvirker først størrelsen på den yrkesaktive befolkningen etter 20 år, og virkningen på forsørgerbyrden blir tydelig først når de større fødselskullene blir gamle, dvs. etter 67 år. Noe tilsvarende gjelder økt innvandring, som fører til en umiddelbar økning av den yrkesaktive befolkningen, men den relative endringen av denne blir liten. Det er først når den økte innvandringen fører til at det blir flere gamle, at dette gir seg utslag i endret forsørgerbyrde for eldre. Endelig tar det lang tid før endringer i dødeligheten påvirker forsørgerbyrden, fordi det er få som dør før de er 70 år.

Det tar altså mange år før det blir noen vesentlig forskjell mellom forsørgerbyrden for eldre i de tre hovedalternativene. Umiddelbar stopp i innvandringsoverskuddet vil imidlertid ganske snart føre til en høyere forsørgerbyrde, da dette medfører svakere vekst i den yrkesaktive befolkningen. Figur 14 viser også at forsørgerbyrden for eldre er litt lavere enn i følge 2005-framskrivningen, pga betydelig høyere innvandringsnivå i alle alternativer.

Figur 15. **Antall personer med innvandrerbakgrunn, framskrevet i 2005 og 2008**

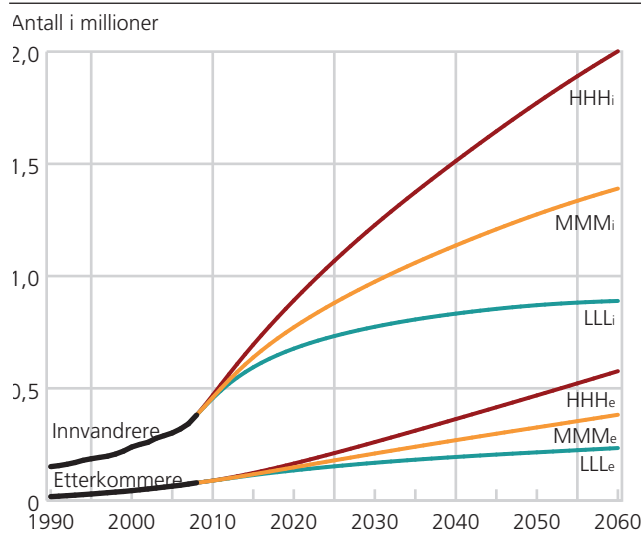
Figur 16. **Innvandrerbefolkningens andel av den samlede befolkningen, framskrevet i 2005 og 2008**

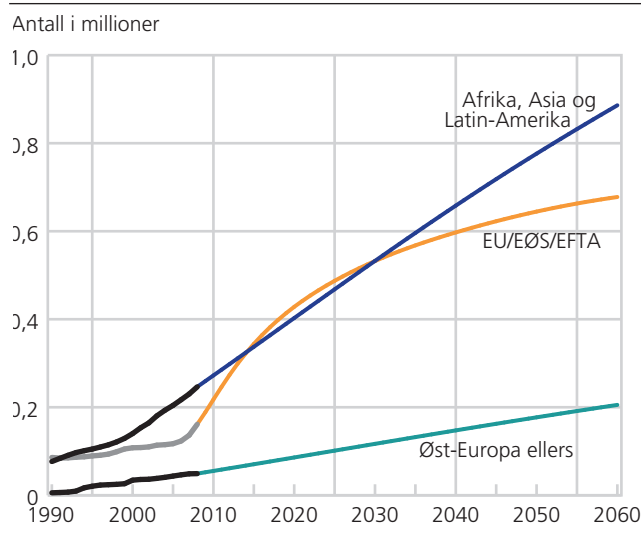
7. Innvandrerbefolkningens størrelse og alderssammensetning framover

Innvandrerbefolkningen vil øke sterkt i årene framover, fra 460 000 i dag til mellom 1,1 og 2,6 millioner i 2060, se figur 15. Dette er en god del høyere enn i følge 2005-framskrivningen, da innvandrerbefolkningen ble beregnet til å være mellom 1 og 2 mill i 2060. I 2060 vil innvandrerbefolkningen utgjøre mellom 21 og 31 prosent av den samlede folkemengden, mot mellom 19 og 27 prosent i 2005-framskrivningen, som vist i figur 16. Forskjellen fra 2005-framskrivningen er størst i høyalternativet.

Tallene i figur 15 og 16 omfatter hele innvandrerbefolkningen, det vil si både innvandrere og deres barn født i Norge. I figur 17 viser vi disse to gruppene hver for seg. Vi ser at antall innvandrere i Norge vil øke fra

Figur 17. Innvandrere og etterkommere¹. Registrert og framskrevet¹ Født i Norge av to utenlandsfødte foreldre

Figur 18. Innvandrerbefolkningen etter landbakgrunn. Registrert og framskrevet ifølge alternativ MMM

ca 400 000 nå til mellom 0,9 og 2 mill. i 2060. Antall etterkommere vil øke fra dagens 100 000 til mellom 0,2 og 0,6 mill. i 2060.

Framskrivingen viser videre at innvandrerbefolkningen med bakgrunn fra EU/EØS/EFTA vil fordobles fra dagens 161 000 personer til rundt 320 000 i 2014, ifølge mellomalternativet (figur 18). I 2060 kan personer fra denne gruppen utgjøre mellom 480 000 og 930 000. Fra gruppe nummer 2, Øst-Europa ellers, bor det i dag rundt 50 000 i Norge. Denne gruppen vil øke svakt, til rundt 100 000 personer i 2024 ifølge mellomalternativet. I dag er det om lag 250 000 personer som har bakgrunn fra Afrika, Asia og Latin-Amerika. I 2027 vil denne gruppen være omtrent dobbelt så stor ifølge mellomalternativet, og 100 000 færre eller flere ifølge de to ytteralternativene.

Forholdet mellom de to største innvandrergruppene vil endres over tid, avhengig av forutsetningene. Ifølge mellomalternativet kan det bli litt flere personer i gruppe 1 enn i gruppe 3 i perioden 2016-2029, men deretter vil det igjen være flest med bakgrunn fra ikke-europeiske land.

8. Regional befolkningsutvikling

Helt siden midten av forrige århundre har det vært et hovedtrekk ved befolkningsutviklingen at flyttestrømmene har gått fra distriktene til de største byene og områdene rundt disse. Riktignok var det en periode på 1970-tallet da denne omfordelingen stoppet opp, men oppbremsingen var bare midlertidig. I tråd med dette har andelen av befolkningen som er bosatt i de mest sentrale kommunene, økt fra under halvparten til drøyt 55 prosent etter 1980 (figur 19). I samme figur er det vist hvordan denne andelen er beregnet å endre seg i en rekke tidligere framskrivninger. En konklusjon som kan trekkes, er at disse stort sett har beregnet en langsommere omfordeling av befolkningen mellom perifere og sentrale strøk av landet enn det som senere er registrert. Dette skyldes blant annet at framskrivingsmodellen (BEFREG) har noen egenskaper som medfører at forskjellene i regional befolkningsutvikling dempes over tid.

Mellomalternativet (MMMM) fra den siste befolkningsframskrivingen viser en sterkere vekst i sentraliserings-andelen enn tidligere framskrivninger. Dette har sammenheng med den sterke innvandringen som er forutsatt. Vi vet fra statistikken over innflytting fra utlandet og fra studier av innvandreres sekundærflyttinger at innvandrere har et mer sentraliserende flyttemønster enn befolkningen ellers. Når vi har spesifisert egne regionale fordelinger av innflyttere fra utlandet, samtidig med høy nettoinnvandring, får vi som resultat at det blir spesielt sterk vekst i urbane strøk av landet.

Selv om våre flytteforutsetninger medfører at befolkningsveksten blir sterkere i byene og i områdene rundt de største byene, vil et høyt innvandringsnivå likevel medføre at færre kommuner kommer til å oppleve befolkningsnedgang enn før. Bare fra 2006 til 2007 ble det langt færre kommuner som registrerte nedgang i folketallet (168 i 2007 mot 231 i 2006 og 235 i 5-årsperioden 2003-2008). Når vi ser på hva som er beregnet for de første fem årene i framskrivingen, der vi forutsetter en svært høy innvandring (unntatt i 0-alternativet), vil antall kommuner med vekst være høyere enn etter 2005-framskrivingens forutsetninger. I årene som kommer vil antall kommuner med synkende folketall ligge i området fra noe under 150 til noe over 200 (tabell 3), når vi ser bort fra alternativet uten nettoinnvandring. Dersom innvandringsoverskuddet faller bort, vil folke-mengden gå ned i rundt 280 kommuner.

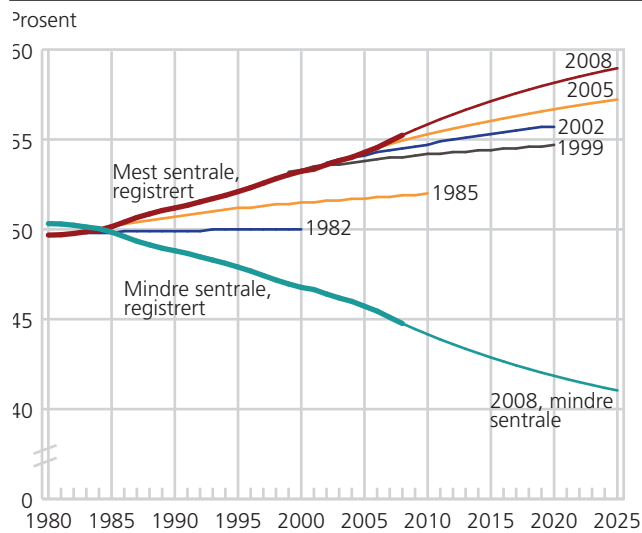
9. Oppsummering

De nye framskrivingene viser at vi vil få sterk befolkningsvekst i årene som kommer med de forutsetninger som er gjort. Dette skyldes særlig innvandringen, som

Tabell 3. Antall kommuner med nedgang og vekst i totalt folketall de første fem år i framskrivingene laget i 2008 og 2005

	2008				2005			
	Registrert 2003-2008	LLML	MMMM	HMH	Registrert 2000-2005	LLML	MMMM	HMH
Kommuner med nedgang	235	211	176	140	236	261	227	192
Kommuner med vekst	195	219	254	290	197	172	206	241

Figur 19. Bosatte i de mest sentrale og mindre sentrale strøk. Registrert og framskrevet

vi tror kommer til å være høy i noen få år til, for deretter å avta. Det er imidlertid stor usikkerhet om dette. Det er ikke urealistisk at nettoinnvandringen vil øke enda raskere og noe lenger enn forutsatt, selv i høy-alternativet. Det er heller ikke urealistisk at nettoinnvandringen kan synke enda raskere enn vi forutsetter i de tre framskrivingsalternativene, særlig hvis den økonomiske utviklingen i Norge framover blir svakere. En annen usikkerhetsfaktor er ytterligere utvidelse av EU.

Den høye innvandringen fører til at antall innvandrere i Norge vil øke til mellom 0,9 og 2 mill. i 2060. Antall etterkommere, dvs. personer født i Norge av utenlandsfødte foreldre, vil relativt sett øke enda raskere, til mellom 380 000 og 580 000. Det er summen av disse som i dag kalles for innvandrebefolkningen, og som er beregnet til å vokse fra 10 til mellom 21 og 31 prosent. Dette er fra 2 til 5 prosentpoeng høyere enn i framskrivingen fra 2005.

De nye framskrivningene bekrefter tidligere framskrivings resultater om en sterk aldring av befolkningen i årene som kommer, særlig etter 2010-2015. Det blir noe flere eldre enn i forrige framskriving (fra 2005), fordi vi stort sett har forutsatt høyere innvandring, fruktbarhet og levealder i alle alternativer.

Referanser

Brunborg, Helge og Inger Texmon (2006): Hvor stor blir innvandrerbefolkningen fremover? *Samfunnsspeilet* 4: 6-16.

Foss, Aslaug Hurlen (2006): Fruktbarhet blant innvandrerkvinner: 1 av 5 fødte har foreldre som har innvandret. *Samfunnsspeilet* 4: 48-51.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (2008): *Vi blir... Om arbeidsinnvandring fra Polen og Baltikum*, Rapport 1-2008, Oslo.

Keilman, Nico og Dinh Quang Pham (2005): Hvor lenge kommer vi til å leve? Levealder og aldersmønster for dødeligheten i Norge, 1900–2060, *Økonomiske analyser* 6/2005: 43-49.

Statistisk sentralbyrå (1994): *Standard for kommune-klassifisering*. Statistisk sentralbyrå 1994. (NOS C 192).

Stortingsmelding nr. 18 (2007-2008): *Arbeidsinnvandring*, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Oslo.

United Nations (2007): *World Population Prospects. The 2006 Revision. Highlights*. ESA/P/WP.202, Department of Economic and Social Affairs, United Nations, New York. http://www.un.org/esa/population/publications/wpp2006/WPP2006_Highlights_rev.pdf.

Utlendingsdirektoratet (2008): *Over 1600 fikk familieinnvandringstillatelse i januar*. 22. februar <http://www.udi.no/templates/Page.aspx?id=9093>

Vassenden, Kåre (1997): *Innvandrere i Norge. Hvem er de, hva gjør de og hvordan lever de?* Statistiske analyser 20, Statistisk sentralbyrå.

Aalandslid, Vebjørn (2005): Inn- og utvandring blant innvandrere – hvor mange vil flytte i årene framover? *Økonomiske analyser* 6/2005: 56-63.

Noter

¹ De første fem årene i framskrivingsperioden blir utflyttingssannsynlighetene for perioden 2003-2007 vektet med tilsvarende størrelse for 2007, slik at mobiliteten synker gradvis til gjennomsnittsnivået for 2003-2007.

² Overgangsreglene innebærer at personer fra disse landene kan oppholde seg i Norge i tre eller seks måneder som arbeidssøkere. Men de kan ikke begynne å jobbe før de har fått tillatelse, og det stilles strenge krav til arbeidsforholdet.

³ Etter at den nye framskrivingen ble offentliggjort, er det lagt fram tall for første kvartal 2008, som viser at innvandringen har fortsatt å øke, se <http://www.ssb.no/folkendrkv/>. I forhold til første kvartal 2007 økte innvandringen med 34 prosent mens utvandringen sank med 13 prosent, noe som førte til en økning i nettoinnvandringen på 66 prosent. De fire siste kvartaler var nettoinnvandringen på hele 45 000.

- ⁴ Kroatia, Makedonia og Tyrkia har status som EU-kandidatland, mens Albania, Bosnia-Hercegovina, Serbia og Montenegro har status som potensielle kandidatland.
- ⁵ Usikkerheten om Tyrkias eventuelle EU-medlemskap er for stor til at vi har funnet grunn til å lage et eget alternativ om dette. En framtidig innlemmelse er i noen grad tatt hensyn til i og med det relativt store innvandringsoverskuddet i høyalternativet for personer med bakgrunn fra Asia, Afrika og Latin-Amerika.
- ⁶ Arbeidstakere fra Estland, Litauen, Latvia, Polen, Den tsjekkiske republikk, Slovakia, Slovenia og Ungarn er underlagt overgangsordninger fram til mai 2009 og arbeidstakere fra Bulgaria og Romania ut 2008, eventuelt i ytterligere tre år.
- ⁷ Inntekter fra utvinning av olje og gass kompenseres med kapitalavkastning fra Statens pensjonsfond, men handlingsregelen for uttak fra dette fondet vil innebære at fondskapitalen på lang sikt må forventes å vokse langsommere enn BNP. Med tilnærmet lik trendvekst i BNP i fastlands-Norge og andre land, vil dermed Norges nasjonalinntekt vokse langsommere enn BNP i andre land.

U-land eller i-land – hvor ligger løsningen på klimaproblemet?

Bjart Holtsmark

Løsningen på klimautfordringen ligger i liten grad i begrensnig av luksusforbruk i industrilandene, men i å hindre økning i energiforbruket til verdens milliarder av fattige mennesker. Uansett finansiell og teknologisk støtte fra i-land, vil dette kreve at u-landenes egne myndigheter sørger for høye sluttbrukerprisene på fossil energi. Artikkelen diskuterer om et slikt scenario er realistisk. Beregninger viser at for å nå målet om å begrense oppvarmingen til 2 °C vil viktige industriland måtte dekke kostnader på rundt 4 -5 prosent av BNP, dersom u-landene ikke selv skal bære kostnadene ved sine utslippskutt.

Innledning

Klimakonvensjonen bekrefter en internasjonal enighet om å stabilisere konsentrasjonen av klimagasser i atmosfæren på et nivå som forhindrer farlige endringer av jordens klimasystem.¹ EU og Norge har tolket dette dit hen at man må sørge for at gjennomsnittstemperaturen ikke øker med mer enn 2 °C i forhold til førindustriell tid, og dette målet er utgangspunktet for norske posisjoner i forhandlingene om en ny klimaavtale.² Nå er det usikkert hvor lav konsentrasjonen av klimagasser da må være. Men jeg tar i denne artikkelen utgangspunkt i at man kan nå to-graders målet dersom CO₂-konsentrasjonen stabiliseres på rundt 430 – 450 ppm. Konsentrasjonen i før-industriell tid var rundt 280 ppm, mens den i dag er på rundt 385 ppm.³

Denne artikkelen presenterer talleksempel som skisserer hva det vil koste ulike land og regioner å delta i et internasjonalt samarbeid for så omfattende kutt i globale CO₂-utslipp i 2050 at man kan nå målet om å begrense den globale oppvarmingen til to grader over førindustrielt nivå.

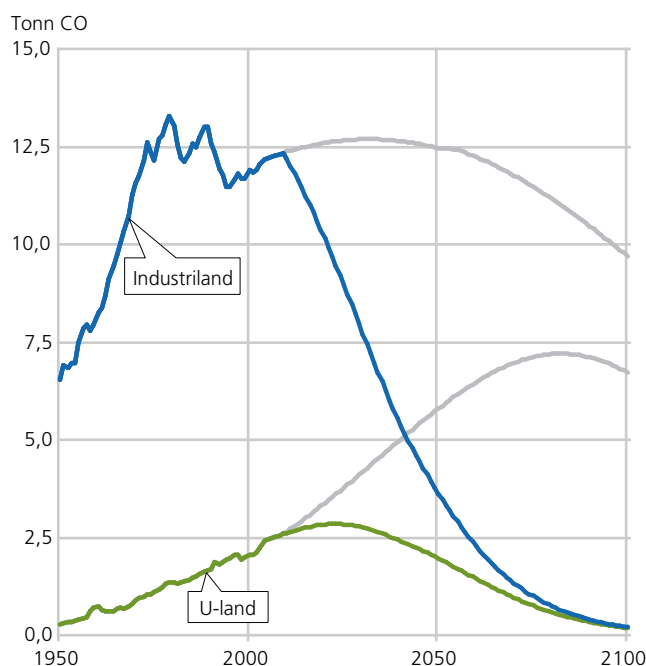
Slike talleksempel kan fort gi inntrykk av at det er relativt enkelt og ukomplisert å redusere de globale utslippene av CO₂ i et omfang som gjør togradersmålet mulig. Det er derfor viktig innledningsvis å presisere at det kan være en svært vanskelig oppgave å realisere noe slikt. Det er for eksempel en omfattende forskningslitteratur som viser hvor vanskelig det er å bygge den typen avtaler det her er snakk om.⁴ I første del av denne artikkelen vil jeg derfor presentere tall som viser hvor store utslippskutt som må til i u-landene om man i vesentlig grad skal bremse veksten i konsentrasjonen av CO₂ i atmosfæren. Dermed gis også et inntrykk av hvor vanskelig det er å få tilstrekkelig mange land til å godta en slik internasjonal avtale.

2-graders-målet krever at det settes i verk effektive tiltak for å begrense utslippene over hele kloden, også i den dominerende gruppen av land der utslippene per innbygger er på 5-20 prosent av norsk nivå. Slike omfattende utslippskutt krever at det iverksettes en politikk som i vesentlig grad øker sluttbrukerprisene på energi, også i meget fattige land. Når vi vet hvor vanskelig det er å få gjennomslag for økte energipriser i et rikt land som Norge, virker det rimelig å anta at det kan bli enda vanskeligere gjennomføre en slik politikk i land der energibruken i hovedsak bare går til å dekke helt livsnødvendige behov for en gjennomgående fattig befolkning, eller til industri som gir disse menneskene arbeidsplasser.

Det er blitt argumentert at det hele kan løses ved at rike land som Norge finansierer fangst og lagring av CO₂, vannkraft, solkraft og andre prosjekter i u-land, og på den måten vil kunne få gjennomført store globale utslippskutt uten at fattige mennesker i u-landene blir berørt. Slike prosjekter kan komme til å spille en viktig rolle, og her kan finansiering fra Norge og andre rike land komme inn. Men selv et femsifret antall slike prosjekter blir fort bare som en dråpe i havet i forhold til de utslippskuttene som er nødvendig for å nå 2-graders-målet. Finansiering av prosjektbaserte tiltak for utbygging av alternativ energi vil dessuten innebære at man subsidierer, og dermed stimulerer, energiforbruk i u-landene. Slike prosjekter kommer bare i begrenset grad inn som erstatning for fossilbasert energiforsyning. CO₂-fangst og lagring vil kunne anvendes på en del av de stasjonære energikildene (kull- og gasskraftverk, sementfabrikker med mer). Hvor stor andel vet man ennå ikke, blant annet fordi geologisk lagring av CO₂ foreløpig er et relativt lite utforsket område (se IPCC, 2005). Her kan det komme negative overraskelser. Den raskt voksende transportvirksomheten og privatbilismen i u-landene vil dessuten ennå i mange tiår, kanskje hele århundret, for en stor del trolig være basert på fossil olje.

Bjart Holtsmark er forsker ved Gruppe for klima- og miljøøkonomi (Bjart.Holtsmark@ssb.no)

Figur 1. Per capita CO₂-utslipp fra fossile brensler, historisk, i business-as-usual-banen (grå kurver) samt i baner med store utslippskutt (mørkere kurver). Tonn CO₂/capit

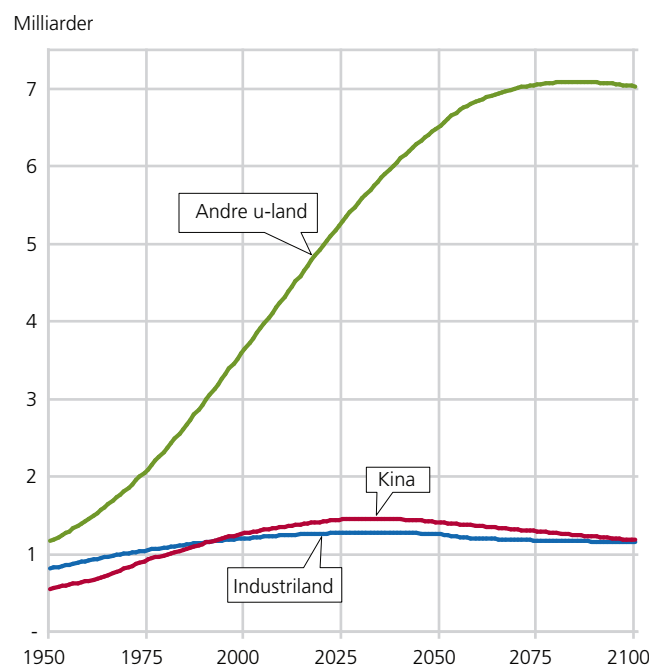
Kilde: Marland et al. (2007) for historiske utslipp og BAU-bane basert på IPCCs A1-MESSAGE-scenario.

Skal man begrense klimagassutslippene globalt, kommer man ikke utenom at det mest sentrale virkemiddelet blir innføring av avgifter, eller eventuelt omsettelige kvoter, for å få en sterk økning av sluttbrukerprisene på fossile brensler, også i u-landene. Det er kun gjennom denne typen virkemiddelbruk at man kan oppnå store utslippsreduksjoner til akseptable kostnader.

Men det er et åpent spørsmål om det er politisk mulig og interesse for å øke sluttbrukerprisene på fossil energi i u-land så kraftig. Hvor politisk krevende det er å innføre og øke avgifter på drivstoff har vi også nylig fått illustrert gjennom debatten i USA. Både presidentkandidatene Hillary Clinton og John McCain har annonsert at de som presidenter ville føre en langt mer aktiv klimapolitikk i USA enn George W. Bush har stått for. Hvor krevende det kan bli å omsette slike løfter til praktisk politikk fikk vi et bilde av da begge disse presidentkandidatene nylig støttet et forslag om å senke drivstoffavgiftene i deler av året for å begrense konjunkturedgangen.

Når det gjelder klimagassutslippene fra industrilandene, er det en tendens til å overvurdere betydningen av disse. Redusert luksusforbruk i industrilandene vil ikke være tilstrekkelig for å løse klimaproblemet. Skal man redusere globale utslipp av klimagasser i et omfang som gjør det mulig å nå 2-graders-målet, må man gjennomføre store utslippskutt som berører både fattige og rike i både industriland og u-land. I artikkelen illustreres det poenget ved å vise virkningen av at bare industrilandene reduserer sine utslipp.

Figur 2. Verdens befolkningsutvikling 1950–2100. Middelalternativet i FNs fremskrivninger. Milliarder persone

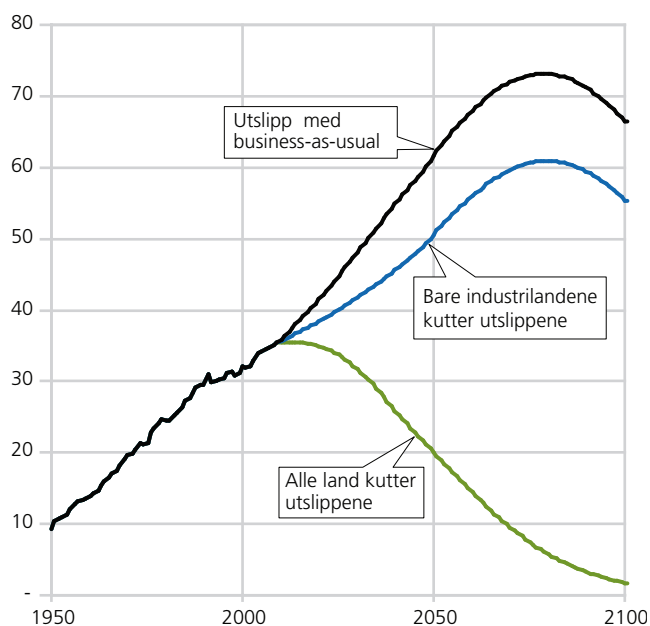
Kilde: United Nations (2004, 2006).

Siste del av artikkelen legger tilside den pessimistiske diskusjonen om mulighetene for å få i stand en klimavtale. Jeg tar utgangspunkt i en kvotehandelsavtale for 2050 og gir noen talleksempel som illustrerer hvordan man kan trekke u-land inn i en slik avtale. Avtalen innebærer at utslippene kuttes med 50 prosent fra i dag til 2050, noe som innebærer en reduksjon på om lag 70 prosent i forhold til business-as-usual i 2050.

Utslippsscenarioer – hvor store kutt er mulig, ønskelig og nødvendig?

Det er grunn til å tro at det 21. århundret vil bli preget av sterk økonomisk vekst i u-landene. Også FNs klimapanel IPCC legger til grunn en slik vekst, se IPCC (2000). Dette vil trolig gi et økende behov for energi. Fossile brensler vil dominere i mange ti-år blant annet fordi dagens infrastruktur er basert på fossil energi, og denne infrastrukturen tar tid å skifte ut. Befolkningsveksten vil fortsatt være betydelig i mange år. Mens det i dag er om lag 6,6 milliarder mennesker på jorden, vil dette tallet mest sannsynlig passere 9 milliarder før 2050, se figur 2. FNs middelalternativ i fremskrivningene fra 2004 anslår at verdens folketall vil nå en topp på rundt 9,5 milliarder mennesker rundt 2075. Alt i alt tilsier disse utviklingstrekkene at det vil være sterke drivkrefter i retning av raskt økende klimagassutslipp gjennom århundret.

Som det fremgår av figur 1, er det i dag stor forskjell på utslippene av CO₂ per hode i rike og fattige land. Dette reflekterer den lave energibruken i de fattige landene. Det er derfor all grunn til å regne med at energibruken i u-landene vil øke raskt. I og med at fossile brensler,

Figur 3. Utslipp av CO₂ i business-as-usual-banen og i to alternative baner. Gt CO₂

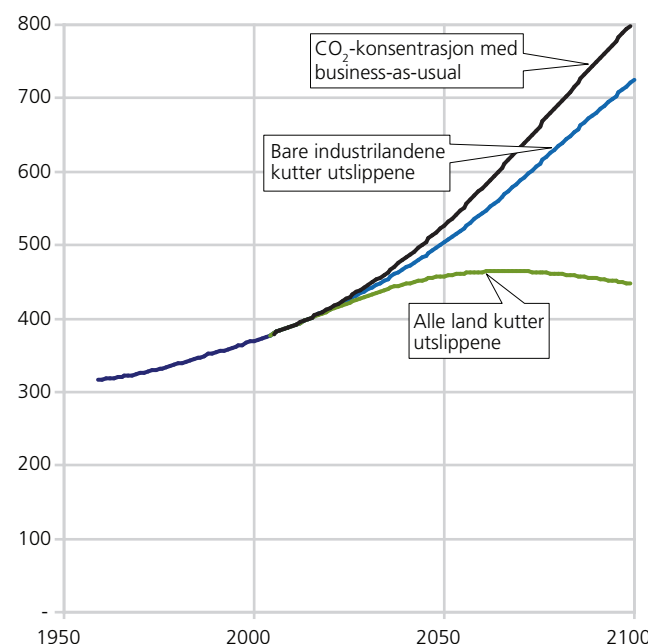
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

ikke minst kull, er konkurransedyktige alternativer, bør man ikke bli overrasket om disse landenes CO₂-utslipp vil øke raskt i tiårene som kommer.

Figur 1 viser per capita utslipp i industriland og u-land både for et business-as-usual scenario (de øverste kurvene), og for scenarier der det legges ti grunn at utslippene kuttes kraftig i både industriland og u-land (de nederste kurvene). Når det gjelder utslippsutviklingen i det business-as-usual-scenariet som er lagt til grunn i dette notatet, baserer den seg på IPCCs A1-scenarier med IIASAs modell MESSAGE, se IPCC (2000).⁵ I industrilandene faller per capita-utslippene gjennom århundret. Det skyldes både en antatt sterk grad av energieffektivisering og overgang til fornybare energikilder etter hvert som disse alternativene i takt med en forventet teknologisk utvikling i større grad blir konkurransedyktige. Et slikt scenario kan virke relativt sannsynlig i lys av den økningen i prisen på særlig olje og gass man må forvente etter hvert som u-landenes etterspørsel etter energi fortsetter å øke raskt.

Som det fremgår av figur 1, vokser per capita-utslippene i business-as-usual scenariet for u-landene raskt gjennom det meste av århundret. IPCC legger til grunn at på tross av at også u-landene tar i bruk fornybare energikilder i sterk grad, er energibehovet så stort at også bruken av fossil energi øker raskt.

De globale utslippene som følger av per capita utslippene og befolkningsveksten i henholdsvis figur 1 og 2, er vist i figur 3. Tilsvarende viser figur 4 hvordan CO₂-konsentrasjonen utvikler seg gjennom århundret. I figur 3 og 4 viser den øverste kurven business-as-usual

Figur 4. Atmosfærens konsentrasjon av CO₂ i business-as-usual-banen og i to alternative baner. ppm

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

mens den nest øverste hva som blir konsekvensene av at industrilandene kutter per capita utslippene slik det er angitt i figur 1. Den nederste kurven i figur 3 og 4 viser konsekvensene av at både i-landene og u-landene kutter per capita utslippene slik som vist i figur 1.

I business-as-usual når man i 2100 en CO₂-konsentrasjon på 800 ppm, nesten det tredobbelte av førindustrielt nivå. Et så høyt konsentrasjonsnivå for CO₂ vil gi en temperaturøkning på om lag 4,6 grader over førindustrielt nivå, dersom man legger til grunn IPCCs siste anslag for sammenhengen mellom CO₂-konsentrasjon og oppvarming.

Man kan ikke vite hvor store utslippskutt som er nødvendige for å være sikre på at den globale oppvarmingen ikke blir på mer enn 2 °C. Men dersom man stabiliserer CO₂-konsentrasjonen på 450 ppm eller lavere er det mulig at to graders målet kan nås. Skal dette målet nås, må man foreta omfattende utslippskutt i både u-land og industrilandene. Av figur 1 fremgår det også i u-landene må utslippsveksten per capita temmelig raskt stoppes og snus til en nedgang til tross for det meget lave nivået disse utslippene per hode befinner seg på i utgangspunktet. Nøkkelen til å nå 2-graders målet ligger altså på mange måter i u-landene. Her bor det i dag vel 5 milliarder mennesker, et tall som vil vokse til omkring 8 milliarder innen 2050, se figur 2.

For å tydeliggjøre hvor begrenset rolle industrilandenes utslipp vil spille, har jeg også sett på konsekvensen av at det bare er industrilandene som gjennomfører de utslippskuttene som er beskrevet i figur 1, mens u-landenes utslipp blir som i business-as-usual. Da får vi

Tabell 1. Utslipp, BNP og befolkning i 2004 og i 2050 ved business-as-usual

	2004			2050		
	tCO ₂ /cap tCO ₂	BNP/cap 1000 US\$	Befolkning Millioner	tCO ₂ /cap tonnes	BNP/cap 1000 US\$	Befolkning Million
Afrika	1,28	2	902	4,66	14,6	1 998
Kina	3,84	6	1 304	8,19	21,6	1 409
India	1,20	3	1 117	3,56	12,2	1 658
Øvrige Asia	2,75	4	1 343	5,80	15,9	2 096
Latin-Amerika	2,60	6	551	9,19	29,1	769
Nord-Amerika	20,33	39	329	19,26	96,2	445
Europa og OECD-Asia	9,17	22	891	8,75	56,1	815
Norge	9,52	43	5	10,23	73,7	6
Verden	4,27	8	6 437	6,72	24,4	9 197

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

globale utslipp og CO₂-konsentrasjon som vist med den midterste kurven i henholdsvis figur 3 og 4. Vi ser altså at om industrilandene umiddelbart setter i verk tiltak og i løpet av århundret praktisk talt eliminerer egne utslipp, reduseres konsentrasjonen av CO₂ i 2100 med om lag 70 ppm, noe som anslagsvis demper temperaturøkningen med knapt 0,4 °C, fra 4,6 °C til 4,2 °C.

Klimaproblemet handler altså i liten grad om luksusforbruk i industrilandene. Det handler i det hele tatt ikke bare om rike lands energiforbruk. Tvert imot ligger løsningen på klimaproblemet først og fremst i hva som skjer med fattige menneskers energiforbruk, fordi det er så veldig mye flere av dem.

Hva koster store utslippskutt?

Det pågår en faglig diskusjon om mulighetene for å få til en omfattende internasjonal klimaavtale. Denne diskusjonen tar ofte utgangspunkt i de store problemene man har hatt og har med å få frem et internasjonalt avtaleverk. Kyoto-avtalen er det man har å vise til så langt, og den vil bety helt bagatellmessige utslippsreduksjoner. Om man nå i de nærmeste årene lykkes med å få frem en avtale som omfatter langt større deler av verdens utslipp og som har større utslippskutt, er det et åpent spørsmål om avtalen til syvende og sist vil bli fulgt opp, ikke minst av u-landene. Som vi så i forrige avsnitt, ligger nøkkelen til omfattende globale utslippsreduksjoner i u-landene og ikke i så sterk grad i USA og andre industriland som mange later til å tro. At det kommer en ny president i USA fra 2009, vil altså neppe bety det umiddelbart gjennombrudd i arbeidet for en ny klimaavtale.

I dette avsnittet legger jeg likevel til grunn at man etter hvert får på plass en omfattende global klimaavtale og presenterer derfor noen grove anslag på hva en slik avtale vil koste ulike grupper av land for ulike byrdefordelingsregler.

Jeg begrenser meg her til å se på året 2050. Alle kostnader er årlige kostnader. Det gis et øyeblikksbilde av en situasjon av 2050. Man kan tenke seg en klimaavtale som i årene frem mot 2050 gradvis blir strammere.

Etter 2050 må den ytterligere strammes til slik at kostnadene stiger enda mer.

Utgangspunktet er det business-as-usual-scenariet som er skissert i foregående avsnitt, som altså gir en global inntektsutvikling og utslippsutvikling i samsvar med IPCCs A1-scenariet. I dette scenariet vokser CO₂-utslippene fra dagens nivå på knapt 30 GtCO₂ (utenom utslipp fra avskoging) til et nivå i 2050 på 61,7 GtCO₂.

For å begrense oppvarmingen til 2 °C, bør utslippene nær halveres i forhold til dagens nivå innen 2050. Jeg tar derfor utgangspunkt i at det etableres en internasjonal klimaavtale som begrenser de globale utslippene i 2050 til 17 GtCO₂. I forhold til business-as-usual-nivået er dette en reduksjon på 72 prosent i 2050. I BAU er per capita utslippene i 2050 på 6,7 tonn CO₂. Vi skal altså redusere disse til 1,9 tonn CO₂ per capita.

Det presenteres tre ulike regneeksempler. Eneste forskjell mellom regneeksemplene går på hvordan de nasjonale kvotene er fordelt.

I regneeksempel 1 er kvotene proporsjonale med folketallet.

I regneeksempel 2 får u-landene så store kvoter at de ikke får noen netto kostnader. Det vil altså si at u-landenes inntekter fra kvotesalg kompenserer for deres kostnader med å foreta utslippsreduksjoner. For at dette skal være mulig, må industrilandene få negative kvoter.

I regneeksempel 3 legges det til grunn at industrilandene skal være klimanøytrale. Det vil si at de får en kvote på null utslipp.

Regneeksempel 1 – nasjonal kvote etter folketall

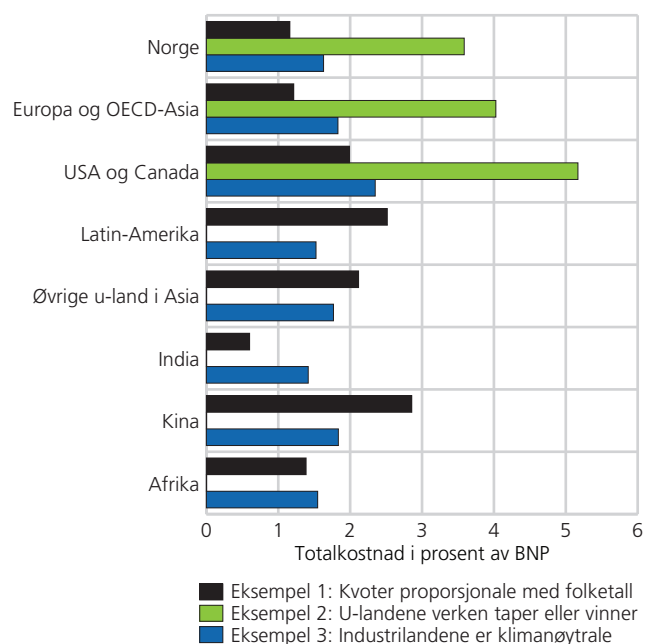
I regneeksempel 1 har hvert land/region fått en nasjonal utslippskvote i 2050 som står i forhold til befolkningen. Per capita utslippene i 2050 skal ned i 1,9 tonn CO₂ per hode. Altså får hvert land i dette eksemplet en kvote som er lik 1,9 tonn CO₂ multiplisert med folketallet i 2050.

Tabell 2. Regneeksempel 1. Utslippene i 2050 reduseres til 17,3 Gt CO₂

	Nasjonal kvote		Simulerte utslipp	Eksport av kvoter	Utslipps-reduksjon	Kostnad utslipps-reduksjon	Netto utgift kvotekjøp	Nettokostnad	
	Prosent BAU	MtCO ₂	MtCO ₂	MtCO ₂	MtCO ₂	Milliarder NOK		Mrd. NOK	Prosent BNP
Afrika	40	3 763	2 612	1 151	6 702	3 686	-1 266	2 420	1,4
Kina	23	2 653	3 236	-583	8 303	4 567	641	5 208	2,9
India	53	3 123	1 657	1 465	4 253	2 339	-1 612	727	0,6
Øvrige Asia	32	3 948	3 411	537	8 752	4 814	-590	4 223	2,1
Latin-Amerika	20	1 449	1 982	-533	5 085	2 797	586	3 383	2,5
Nord-Amerika	10	839	2 405	-1 566	6 170	3 394	1 723	5 116	2,0
Andre i-land	22	1 536	2 001	-465	5 135	2 824	512	3 336	1,2
Norge	18	11	17	-6	43	24	6	30	1,2
Verden	28	17320	17320	0	44 443	24 444	0	24 444	1,8

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 5. Årlig nettokostnad av en klimaavtale for 2050 i tre regneeksempler

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Det er lagt til grunn at utslippene i Kina i 2050 nærmer seg europeisk nivå (8,2 tonn CO₂ per capita). Kinas per capita utslipp i 2050 ligger altså over globalt gjennomsnitt, og Kina får en kvote som ligger på 23 prosent av deres BAU-utslipp. Indias per capita utslipp i 2050 ligger godt under globalt gjennomsnitt slik at Indias kvote blir mer romslig i forhold til BAU-utslippene.

Med de oppgitte forutsetninger vil en slik avtale totalt ha en kostnad på 1,8 prosent av global inntekt (BNP). Det paradoksale her er at det ikke er i-landene som får de største kostnadene hvis vi måler i prosent av BNP. Kina vil oppleve den største kostnaden, på 2,9 prosent av BNP. Men Latin-Amerika og øvrige Asia henger ikke langt etter, se tabell 2. Det henger sammen med at disse regionene har utviklet svært karbonintensive økonomier. Når det gjelder industrilandene, forutsetter

derimot IPCC i sin A1-bane at de fortsetter å ha en god økonomisk vekst gjennom århundret samtidig som CO₂-utslippene faller.

I regneeksempel 1 er det lagt til grunn at Norge får en kvote på 11 MtCO₂ mens BAU-utslippene er på 60 MtCO₂. For Norge blir det i dette tilfellet kostnadseffektivt å redusere utslippene med 43 MtCO₂ og importere utslippsrettigheter for 6 MtCO₂. Norge får en årlig kostnad til utslippsreduksjoner på 24 milliarder kroner. I tillegg kommer en utgift til import av utslippsrettigheter på 6 milliarder kroner. Total norsk kostnad blir med disse forutsetningene på 30 milliarder, det vil si 1,2 prosent av BNP, se figur 5 og tabell 2.

Alle kostnadstall er her årlige tall. Dette er altså kostnader som påløper i 2050. Men det er naturligvis ikke bare i 2050 man skal redusere utslippene. De kostnadene vi ser her gir altså et øyeblikksbilde av en tenkt situasjon i 2050. I årene både før og etter 2050 vil det påløpe tilsvarende kostnader, avhengig av hvordan avtaleverket utvikles over tid.

Kostnadene i prosent av BNP er relativt lave her, i hvert fall for Norge. Men her må man huske på at man snakker om en rendyrket kostnadseffektiv klimapolitikk, der alle utslippsreduksjoner drives frem ved at det legges en lik pris på CO₂ i alle sektorer. Det vil medføre at kun billige tiltak, som for eksempel nedleggelse av ulønnsom industri, blir gjennomført mens alle dyre tiltak droppes. *Dersom man i stedet viderefører dagens klimapolitikk preget av lav grad av kostnadseffektivitet, vil både i-land og u-land stå overfor langt høyere kostnader dersom en avtale av disse dimensjoner skal gjennomføres.*

Regneeksempel 2 – u-landene verken taper eller vinner

Av tabell 2 fremgår det at Kina og resten av u-landene i Asia utenom India samt landene i Latin-Amerika får relativt betydelige kostnader av den avtalen som er skissert i regneeksempel 1. Det vil altså si en avtale der nasjonale kvoter settes i forhold til landenes folketall. Paradoksalt nok kan en slik avtale bli vanskelig for de

Tabell 3. **Regneeksempel 2. Utslippene i 2050 reduseres til 17,3 Gt CO₂. U-landene har så store kvoter at de verken taper eller vinner på klimaavtalen***

	Nasjonal kvote		Eksport av kvoter MtCO ₂	Utgift kvotekjøp	Nettokostnad	
	Prosent BAU	MtCO ₂			Milliarder NOK	Prosent BNP
Afrika	64	5 961	3 349	-3 684	2	0,0
Kina	64	7 385	4 149	-4 564	3	0,0
India	64	3 783	2 125	-2 338	1	0,0
Øvrige Asia	64	7 785	4 374	-4 811	3	0,0
Latin-Amerika	64	4 523	2 541	-2 795	2	0,0
Nord-Amerika	-77	-6 588	-8 992	9 891	13 285	5,2
Andre i-land	-77	-5 482	-7 483	8 231	11 056	4,0
Norge	-77	-46	-63	69	93	3,6
Verden	28	17 320	0	0	24 444	1,8

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 4. **Regneeksempel 3. Utslippene i 2050 reduseres til 17 Gt CO₂. Industrilandene er karbonnøytrale***

	Nasjonal kvote		Eksport av kvoter MtCO ₂	Netto utgift kvotekjøp	Nettokostnad	
	Prosent BAU	MtCO ₂			Milliarder NOK	Prosent BNP
Afrika	38	3 507	896	-985	2 701	1,5
Kina	38	4 345	1 110	-1 220	3 346	1,8
India	38	2 226	568	-625	1 714	1,4
Øvrige Asia	38	4 580	1 170	-1 287	3 527	1,8
Latin-Amerika	38	2 661	679	-747	2 049	1,5
Nord-Amerika	0	0	-2 405	2 645	6 039	2,3
Andre i-land	0	0	-2 001	2 201	5 025	1,8
Norge	0	0	-17	19	42	1,6
Verden	28	17 320	0	0	24 444	1,8

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

nevnte u-landene å akseptere, da kostnadene er relativt høye. I regneeksempel 2 har jeg derfor justert kvotene til u-landene til et nivå som er så romslige at de verken taper eller vinner på avtalen. I dette eksemplet får da u-landene en kvote som utgjør 64 prosent av deres BAU-utslipp i 2050. Samtidig får industrilandene *negative* kvoter på -77 prosent av deres BAU-utslipp.

Konseptet *negative kvoter* kan kreve en forklaring. Anta for eksempel at et land har utslipp i BAU på 200 millioner tonn. Anta så at dette landet har fått en negativ kvote på -77 prosent av BAU-utslippene, eller på -154 millioner tonn CO₂. Anta videre at dette landet reduserer utslippene til 100 millioner tonn. For at landet skal innfri sin forpliktelse, må det da kjøpe til sammen 254 millioner utslippstillatelser (hver utslippstillatelse legitimerer ett tonn CO₂). 100 millioner av disse utslippstillatelsene går til å dekke opp for utslippene.

Kostnadene i prosent av BNP er presentert i figur 5. Se også tabell 3.

Kostnaden for Nord-Amerika har nå økt til 5,2 prosent av BNP og kostnaden for de andre i-landene er på 4,0 prosent. Den norske kostnaden er nå på 3,6 prosent av BNP.

Regneeksempel 3 – i-landene er karbonnøytrale

Forutsetningen i regneeksempel 2, der i-landene har negative kvoter, kan høres ekstremt ut. I den norske klimadebatten har det vært mer fokus på karbonnøytralitet. Det betyr at i-landene ikke tildeles kvoter – det vil si en kvote på null. Dette er studert i regneeksempel 3.

I et slikt regime må industrilandene kjøpe alle kvotene de trenger, men de har ikke en *negativ* beholdning med kvoter i utgangspunktet, slik som i regneeksempel 2. Total utslippsreduksjon er den samme som i regneeksempel 1 og 2, og dermed blir kvoteprisen og fordelingen av utslippsreduksjoner mellom land også den samme.

Kanskje litt overraskende vil Norges kostnad i prosent av BNP i en slik avtale være lavere enn kostnaden til Kina (i prosent av Kinas BNP). Det henger sammen med det antatt høye utslippsintensiteten i kinesisk økonomi.

Det interessante her er altså at karbonnøytralitet ikke nødvendigvis er veldig attraktivt for u-landene. De får da raskt kostnader som er på nivå med industrilandes kostnader, når vi måler i prosent av BNP.

Konklusjon

I denne artikkelen har jeg først skissert noen sannsynlige/mulige utviklingstrekk for global befolkningsutvikling og utslippsutvikling gjennom det 21. århundre. De presenterte scenariene viser at selv med moderat vekst i per capita utslipp i u-landene, vil den totale globale utslippsveksten kunne bli sterk. Utslippene fra industrilandene vil bety stadig mindre og følgelig vil utslippsreduksjoner i industrilandene gi forholdsvis små klimagevinster.

Dette illustrerer hvor krevende det kan bli å få til en effektiv internasjonal klimaavtale. Skal en slik klimaavtale innebære at man begrenser oppvarmingen til 2 °C, vil det knapt være rom for økte per capita utslipp i gruppen av utviklingsland sett under ett.

Som det fremgår av figur 3 og 4, vil en utslippsbane som begrenser oppvarmingen til 2 °C trolig innebære utslippsreduksjoner i 2050 på rundt 70 prosent i forhold til BAU. Regneeksempel 1, 2 og 3 tar derfor utgangspunkt i en global avtale der totalt tillatte utslipp er på 28 prosent av BAU-utslippene. Med de forutsetninger som er gjort om kostnadsforhold krever dette en karbonpris på rundt 1100 kroner per tonn CO₂.

En avtale der alle land får en kvote etter folketall vil ikke nødvendigvis være så gunstig for u-landene at de vil akseptere en slik avtale. Spesielt for Kina kan en slik avtaleform slå uheldig ut, ettersom Kina allerede er i ferd med å passere globalt gjennomsnitt for per capita utslipp.

Dersom u-landene skal gå i null, det vil si at de verken skal vinne eller tape på å være med i en avtale, må i-landene få *negative* kvoter. Nord-Amerika får da en kostnad på over 5 prosent av BNP og Norge får en kostnad på 3,6 prosent av BNP. Dersom u-landene ikke skal påføres noen kostnader av å være med på en klimaavtale, vil man altså lett påføre industrilandene betydelige kostnader, selv dersom full kostnadseffektivitet er lagt til grunn. Et avtalekonsept som inkluderer negative kvoter er dessuten ikke særlig salgbart. Konklusjonen er altså at en ambisiøs internasjonal klimaavtale med nødvendighet også må innebære store kostnader for u-landene.

Vi så også på en avtale der i-landene er karbonnøytrale, slik det har vært lovet at Norge skal bli allerede i 2030. Det innebærer i praksis en relativt jevn fordeling av kostnader mellom land målt i prosent av BNP. At industriland er karbonnøytrale gir altså ikke nødvendigvis en avtale som er attraktiv for u-landene.

Konklusjonen er at det er vanskelig å bygge et avtaleverk som kan sørge for at man når to graders målet. I u-landene vil man måtte implementere betydelige avgifter (eller på andre måter sørge for økte priser) på sluttforbruk av fossil energi. Selv i rike land er en slik politikk vanskelig å få implementert. Det kan også vise seg svært vanskelig å gjennomføre i u-landene.

Appendix. Nærmere omtale av beregningene

Sammenhengen mellom utslipp og konsentrasjon av CO₂

I første del av denne artikkelen ble det presentert beregninger av sammenhengen mellom globale CO₂-utslipp og CO₂-konsentrasjonen i atmosfæren. Det er her lagt til grunn en sammenheng som er som følger:

$$C_t = (1 - d_t) C_{t-1} + bE_t$$

$$d_t = d_0(C_{t-1} - g)^{-a}$$

der C_t og E_t er henholdsvis beholdning av og utslipp til atmosfæren av karbon på tidspunkt t , mens a , b , d_0 og g er parametre som er gitt følgende verdier: $a = 1,1$, $b = 0,7$, $d_0 = 3,0$, $g = 250$. Denne modellen gir et bilde av sammenhengen mellom utslipp og konsentrasjon som fungerer rimelig for ulike utslippsscenarier for det 21. århundre, men egner seg ikke for å scenarier som går flere århundrer fremover.

Modellen benyttet i regneeksempel 1, 2 og 3

I regneeksemplene 1, 2 og 3 er det benyttet en enkel kalibrert modell der hvert enkelt land har en lineær marginal kostnadskurve for utslippsreduksjoner som starter i origo. Disse er kalibrert til en forutsetning om at for alle land vil en utslippsreduksjon på 72 prosent forutsetter en marginalkostnad på 1100 kr/tonn CO₂. Det er altså ikke tatt hensyn til at det kan være større potensial for rimelige utslippsreduksjoner i u-land enn i i-land. Videre antas det at det er et perfekt fungerende internasjonalt kvotemarked slik at marginalkostnaden i alle land er lik kvoteprisen, og alle land innfrir nøyaktig sine forpliktelser i avtalene som diskuteres.

Det er meget usikkert hvor høy pris på karbon som vil være nødvendig dersom man skal få utslippene på global basis ned i 17 GtCO₂ i 2050. IPCC (2007b) gir en pekepinn om hvor stor denne usikkerheten er. For et scenario der man styrer mot 550 ppm CO₂-ekvivalenter i 2100 antyder IPCC en pris i 2050 på mellom 30 og 155 US\$/tCO₂. Det scenariet som presenteres i denne artikkelen er mer ambisiøst og skal helt ned i om lag 430 ppm CO₂ i 2100. Det kan derfor være lurt å legge seg på et noe høyere prisnivå i 2050. Jeg har derfor valgt å legge til grunn at vårt scenario vil kreve en CO₂-pris i 2050 på 183 US\$ per tonn CO₂. Jeg benytter i beregningene hele tiden en vekslingskurs på 6 kroner/dollar, slik at vi her snakker om en CO₂-pris på 1100 kroner per tonn CO₂.

Utslippene til et land i , E_i , bestemmes ved følgende relasjon:

$$E_i = E_{0i} - b_i p$$

der E_{0i} er utslippene til land i ved BAU, p er kvoteprisen og b_i er en landspesifikk parameter. Parametrene b_i er

kalibrert til en forutsetning om at 72 prosent utslippsreduksjon i forhold til BAU i 2050 krever en CO₂-pris på 183 US\$ per tonn CO₂.

Med den lineære strukturen i modellen bestemmes kvoteprisen ved følgende relasjon:

$$p = \frac{\sum_i E_{0i} - \sum_i Q_i}{\sum_i b_i}$$

der Q_i er kvoten til land i .

Referanser

Barrett, S., (2003): *Environment & Statecraft - The Strategy of Environmental Treaty-Making*, Oxford University Press, New York.

IPCC (2000): *Special Report on Emissions Scenarios*, Working Group III, Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), Cambridge University Press, Cambridge, 595 pp.

IPCC (2005): *IPCC Special Report on Carbon Dioxide Capture and Storage*. Prepared by Working Group III of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Metz, B., O. Davidson, H. C. de Coninck, M. Loos, and L. A. Meyer (eds.)], Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA.

IPCC (2007a): *The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Fourth Assessment Report of the International Governmental Panel on Climate Change*. Cambridge University Press, Cambridge, UK and New York, USA.

IPCC (2007b): *Mitigation. Contribution of Working Group III to the Fourth Assessment Report of the International Governmental Panel on Climate Change*. Cambridge University Press, Cambridge, UK and New York, USA.

Marland, G., B. Andres, T. Boden (2007): *Global CO₂ Emissions from Fossil-Fuel Burning, Cement Manufacture, and Gas Flaring: 1751-2003*. Webpage of Carbon Dioxide Information Analysis Center, Tennessee, USA.

Tol, R.S.J. (2007): *Europe's Long Term Climate Target: A Critical Evaluation*, *Energy Policy*, **35** (1), 424-434.

United Nations (2004): *World Population to 2300*. United Nations, New York.

United Nations (2006): *United Nations Population Prospects. The 2006 Revision*, (<http://esa.un.org/unpp/>)

Noter

¹ " [...] dangerous anthropogenic interference with the climate system." Se klimakonvensjonens artikkel 2.

² Tol (2007) går igjennom prosessen bak EU's beslutning om å sette et tograders mål, og viser at det for eksempel på ingen måte ligger en kostnads-nytte vurdering bak denne målfastsettelsen.

³ I denne artikkelen fokuserer jeg på CO₂. Men konsentrasjonen av metan og andre drivhusgasser har også økt og øker på grunn av økonomisk aktivitet. Enkelte frykter at den samlede konsentrasjonen av de ulike drivhusgassene allerede er så høy at man selv uten videre økning på sikt vil få en temperaturøkning på minst 2 °C. Det er nemlig betydelige treghetsmekanismer slik at dagens temperaturøkning på 0,8 °C ikke representerer en langsiktig likevekt gitt dagens konsentrasjon av klimagasser.

⁴ Se Barrett (2003) for en introduksjon til denne litteraturen.

⁵ A1 legger til grunn en noe høyere befolkningsvekst enn den som fremkommer i middelalternativet i FN's siste fremskrivninger. Jeg har derfor lagt til grunn per capita-utslippene i IPCCs A1-bane i SRES-scenariene, se IPCC (2000), og multiplisert disse med befolkningstallene i FN's siste befolkningsfremskrivninger. Jeg opererer imidlertid med noe mer dissagregerte tall enn IPCC ved at jeg har skilt ut Afrika, Kina og India som egne regioner, mens disse inngår i større aggregater i SRES.

Forskningspublikasjoner

Nye utgivelser

Statistiske analyser

Gunnar Claus, Erik Fjærli og Aud Walseth (red.): Inntekt, skatt og overføringer 2007. SA nr. 97, 2008. Sidetall 139. ISBN 978-82-537-7351-3 (Trykt versjon). ISBN 978-82-537-7352-0 (Elektronisk versjon)

Publikasjonen *Inntekt, skatt og overføringer* utgis annethvert år og formidler statistikk over inntektsutviklingen og fordelingen av inntekter og skatter i befolkningen samt noen forskningsresultater fra dette området. Publikasjonen er utformet med tanke på bruk i undervisning, i offentlig forvaltning og organisasjoner, i statistikkformidling og i media, og som et oppslagsverk.

Inntekt, skatt og overføringer 2007 inneholder en oversikt over inntekt og skatt for personer og husholdninger samt for næringsinntekt, som er utformet forholdsvis lik tidligere utgaver. Den faste oversikten gir hovedtrekkene i utviklingen av skatter og overføringer i Norge over tid og sammenlignet med utlandet. I tillegg til denne oversikten inneholder publikasjonen noen populærvitenskapelige artikler om ulike tema innenfor området inntekt, skatt og overføringer. Årets utgave inneholder analyser av: SkatteFUNN-ordningen, overføringer mellom foreldre og barn, pensjonsreformen, beregning av arbeidstilbudseffekter av skatteendringer, endringer i framtidige offentlige utgifter til tjenester og utviklingen i langtidssykefraværet på 1990-tallet.

Publikasjonen utarbeides i samarbeid mellom Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk i Avdeling for økonomi, energi og miljø og Gruppe for skatt, fordeling og konsumentatferd i Forskningsavdelingen. Redaksjonen har bestått av Gunnar Claus, Erik Fjærli og Aud Walseth.

Rapporter

Jon H. Fiva og Torbjørn Hægeland: Resultatindikatorer i høyere utdanning. Studiepoeng, grader på normert tid og arbeidsmarkedsutfall. Rapporter 2008/16. Sidetall 43. ISBN 978-82-537-7367-4 (Trykt versjon). ISBN 978-82-537-7368-1 (Elektronisk versjon)

Formålet med denne rapporten er å drøfte ulike resultatindikatorer for høyere utdanningsinstitusjoner i Norge, som kan beregnes ut fra data som er tilgjengelige på institusjonsnivå. Spørsmålet er hvorvidt disse resultatindikatorene – eller mer presist forskjeller i resultatindikatorer mellom utdanningsinstitusjoner – sier noe om faktiske forskjeller mellom institusjonene i forhold til i hvilken grad de bidrar til studentenes læringsutbytte.

Det er særlig tre forhold som gjør at dette ikke nødvendigvis er tilfelle. For det første vil resultatforskjeller mellom utdanningsinstitusjoner kunne reflektere at de har ulike forutsetninger med hensyn til sammensetningen av studentmassen. Dersom resultater på individnivå er sterkt avhengig av studentenes forutsetninger og bakgrunn, og det er en systematisk "sortering" av studenter med hensyn til disse kjennetegnene til ulike utdanningsinstitusjoner, vil resultatforskjeller mellom institusjonene delvis reflektere studentsammensetningen. For det andre er en del av resultatmålene som benyttes delvis under institusjonenes egen kontroll. For eksempel er karaktersetting, herunder beslutningen om å gi studenten bestått eller ikke bestått, for en stor del under institusjonenes egen kontroll. Etter innføringen av Kvalitetsreformen i høyere utdanning, har kravet om ekstern sensor ved eksamen blitt svekket. Dette kan medføre at samme prestasjon kan bli bedømt ulikt på tvers av institusjoner og over tid. I den grad det er systematiske forskjeller mellom utdanningsinstitusjonene i karak-

terpraksis, vil resultatmål som baserer seg på karaktersetting (merk at dette inkluderer indikatorer som studiepoeng pr. student og andel grader fullført på normert tid) ikke gi et korrekt bilde av forskjeller i kunnskapsproduksjonen mellom institusjonene. For det tredje er det slik at høyere utdanningsinstitusjoner i Norge er nokså heterogene med hensyn til hva slags utdanninger og fagkombinasjoner som tilbys. I den grad det er store forskjeller mellom fagområder knyttet til hvordan en gitt prestasjon slår ut i de resultatmålene man benytter, vil indikatorer som ikke tar hensyn til denne heterogeniteten kunne gi et misvisende bilde av resultatforskjeller mellom institusjonene.

Torkil Løwe: Levekår blant unge med innvandrerbakgrunn. Unge oppvokst i Norge med foreldre fra Pakistan, Tyrkia og Vietnam. Rapporter 2008/14. Sidetall 121. ISBN 978-82-537-7361-2 (Trykt versjon). ISBN 978-82-537-7362-9 (Elektronisk versjon)

Rapporten er basert på intervjuer med 870 unge i alderen 16-25 år som enten er født i Norge eller innvandret til Norge før de fylte 6 år, med begge foreldre født i Pakistan, Tyrkia eller Vietnam.

Tre av fire unge med innvandrerbakgrunn er født i Norge, mens resten har innvandret før de fylte 6 år.

Rapporten kartlegger forskjeller i levekår etter landbakgrunn og mellom kjønnene i utvalget, og sammenligner levekårene med både unge ellers og eldre førstegenerasjonsinnvandrere.

Unge med innvandrerbakgrunn bor i større grad hos foreldrene enn unge ellers, særlig de eldste. Unge med pakistansk bakgrunn har størst husholdninger, men bor også i de største boligene. Trangboddhet oppfattes sjelden som et problem da bare en av ti synes boligen er for liten. Et mindretall ønsker seg

mange med samme landbakgrunn i nabolaget, og tre av ti mener det ideelle her ville være «noen få».

Andelen gifte er høyere – og andelen som har samboer vesentlig lavere – enn blant andre unge. Blant dem med tyrkisk bakgrunn er nesten hver fjerde gift, mot knapt en av åtte med pakistansk og bare en av hundre med vietnamesisk bakgrunn. To av tre gifte hadde svært stor innflytelse på ekteskapsinngåelsen. En av fem gifte har ektefelle boende i utlandet.

Unge med innvandrerbakgrunn er like aktive i jobb og/eller utdanning som andre unge. Nær to av tre går på skole eller studerer, kvinner noe oftere enn menn, som blant unge ellers. Andelen som har arbeid er fullt på høyde med andre unge. Andelen som har arbeid er særlig høy blant unge med tyrkisk bakgrunn. Det er her stor kjønnsforskjell blant dem med pakistansk bakgrunn.

Unge med innvandrerbakgrunn har mindre problemer med husholdningsøkonomien enn andre unge.

Unge med innvandrerbakgrunn har bare litt dårligere egenvurdert helse enn andre unge, men er mer plaget av nervøsitet og tungsinn. Eldre unge med innvandrerbakgrunn røyker oftere enn andre unge, mens de yngste røyker sjeldnere.

Tre av ti har ingen gode venner med norsk bakgrunn, og andelen er lavere blant de yngre enn blant de eldre. Det er færre som mangler venner med norsk bakgrunn enn blant eldre førstegenerasjonsinnvandrere. Ensomhet er også mindre utbredt enn i foreldregenerasjonen. Unge med innvandrerbakgrunn er verken mer eller mindre ensomme enn andre unge.

En av tre ser film eller TV på foreldrenes morsmål daglig. Når de leser, velger de aller fleste norske bøker og aviser.

Nesten halvparten sier at religion er «svært viktig i livet». Blant dem med pakistansk og tyrkisk bakgrunn er religion minst like viktig

for de unge som for førstegenerasjonsinnvandrere. Unge menn med pakistansk bakgrunn er mer religiøst aktive enn førstegenerasjonsinnvandrere.

To av tre mener de snakker svært godt norsk. De fleste behersker foreldrenes morsmål godt, og en del mestrer morsmålet bedre enn norsk. De som har hatt lengre opphold i hjemlandet, har dårligere norskkunnskaper enn andre.

Nesten halvparten har følt seg forskjellsbehandlet på grunn av sin utenlandske bakgrunn på ett eller annet samfunnsområde. Unge med vietnamesisk bakgrunn føler seg alt i alt sjeldnere dårlig behandlet enn unge med pakistansk eller tyrkisk bakgrunn. Kvinner føler seg sjeldnere dårlig behandlet enn menn. Unge med tyrkisk bakgrunn føler seg oftere diskriminert på boligmarkedet enn andre. Én av fire mente diskriminerende holdninger var blant årsakene til at de var blitt gående uten jobb. Dette er nøyaktig den samme andelen som blant innvandrerbefolkningen for øvrig. Færre etterkommere enn førstegenerasjonsinnvandrere sier de har opplevd forskjellsbehandling på boligmarkedet.

Et klart flertall av unge med innvandrerbakgrunn føler en betydelig grad av samhørighet med Norge som land. De føler imidlertid ikke større samhørighet med Norge enn foreldregenerasjonen, og samhørighetsfølelsen er ikke sterkere blant eldre enn yngre ungdommer. Over halvparten blant unge med pakistansk bakgrunn har gått på skole i Pakistan, og en av fem har her hatt minst ett års skolegang. En av tre vurderer på sikt å flytte til opprinnelseslandet. Andelen som vurderer å flytte er betydelig lavere enn blant førstegenerasjonsinnvandrere.

Tor Petter Bø, Ragni Hege Kitterød, Tonje Køber. Sølve Mikal Nerland og Tor Skoglund: Arbeidstiden – mønstre og utviklingstrekk. Rapporter 2008/12. Sidetall 177. ISBN 978-82-537-7355-1 (Trykt versjon). ISBN 978-82-537-7356-8 (Elektronisk versjon)

Det har vært en sterk nedgang i gjennomsnittlig arbeidstid etter den annen verdenskrig som følge av flere arbeidstidsreformer og at deltidsarbeid er blitt mer vanlig. Samtidig har det foregått en betydelig omfordeling av arbeidskraft fra primær- og sekundærnæringene til tjenesteytende næringer.

Det er betydelig mindre kjønnsforskjeller i tidsbruken i dag enn i 1970. Kvinner bruker mer tid til yrkesarbeid, og har skåret kraftig ned på husholdsarbeidet. Menn har forskjøvet sin tidsbruk noe i motsatt retning, men økningen i menns husholdsarbeid oppveier ikke nedgang blant kvinner.

Andelen sysselsatte mødre økte fra 74 prosent i 1991 til 81 prosent i 2005. Sysselsettingen økte mest for dem med barn under 7 år. Andelen av de sysselsatte mødrene som har heltidsarbeid, økte jevnt i denne perioden, til 54 prosent i 2005. Deltid er lite utbredt blant fedre (6 prosent).

For sysselsatte kvinner i alt var andelen på heltid 57 prosent i 2005, mot 88 prosent for menn. Andelen på heltid synker når menn passerer 60 og når kvinner passerer 55 år. 206 000 sysselsatte (9 prosent) har en avtalt arbeidstid nær opp til 6 timer per dag i gjennomsnitt.

Etter 55-årsalderen synker yrkesdeltakelsen kraftig for både kvinner og menn. For menn kommer andelen sysselsatte ned i 50 prosent når man blir 63 år, mens tilsvarende skjer for kvinner når man blir 62. I alderen 65-66 år er bare hver tredje mann og hver fjerde kvinne sysselsatt.

De nordiske land har en klart høyere andel sysselsatte kvinner enn andre europeiske land. Yrkesdeltakelsen blant de eldre er også høyere. Men norske kvinner er i større grad enn andre europeiske kvinner sysselsatt på deltid.

Foreldrepar i Norge med barn i alderen 2-17 år bruker til sammen 66,8 timer per uke i yrkeslivet. Det tilsvarer en arbeidstid på vel 6,5 timer per arbeidsdag for hver av partene. Når begge parter har høyere universitetsutdanning, er pa-

rets arbeidstid lang (80 timer), og overstiger ofte to fulle jobber.

Hver tredje ansatte arbeider utenom vanlig dagtid, 75 prosent av disse som ledd i en skift- eller turnusordning. Det store flertall av disse (63 prosent) har en ukentlig arbeidstid på 33 timer eller mer som avtalt arbeidstid. Bare 18 prosent har kort deltid, det vil si under 20 timer i uka.

Rapporten viser hvordan ektefellen til passer seg arbeidslivet når den andre går av med alderspensjon eller avtalefestet pensjon. Andelen som fortsatt var sysselsatt fire år etter at den andre ektefellen hadde gått av med pensjon, var 83 prosent for dem som var 56-61 år, og 48 prosent for dem som var 62-66 år. 18 prosent av de sysselsatte ektefellene hadde redusert arbeidstiden sin i denne perioden, 8 prosent arbeidet mer, mens 74 prosent hadde uendret arbeidstid.

De enkelte kapitlene er utarbeidet av følgende personer: Tor Skoglund (2.1), Ragni Hege Kitterød (2.2, 3.1 og 3.2), Tonje Køber (3.3), Sølve Mikal Nerland (4.2) og Tor Petter Bø (3.4, 4.1 og 5).

Discussion Papers

Morten Henningsen and Torbjørn Hægeland: Downsizing as a sorting device: Are low-productive workers more likely to leave downsizing firms? DP no. 543, 2008. Sidetall 39.

Employers cannot always displace workers at their own discretion. In many countries, Employment Protection Legislation (EPL) includes restrictions on laying off workers. This paper studies whether employers use downsizing events, where the rules for dismissal differ from the rules that apply for individual dismissal, to displace workers selectively. We investigate empirically whether workers with low expected productivity relative to co-workers face particularly high exit risks when establishments downsize. Our evidence is consistent with establishments using downsizings as a sorting device to terminate the employment of the least profitable

workers who are protected against dismissal under normal times of operation. However, only a minor share of the displacements in downsizings may be attributed to opportunistic sorting by employers, suggesting that EPL may not be an important obstacle to firms' firing of individual workers.

Bjart J. Holtmark and Dag Einar Sommervoll: International emissions trading in a non-cooperative equilibrium. DP no. 542, 2008. Sidetall 26.

Linkage of different countries' domestic permit markets for pollution rights into a single international market alters governments' incentives, and may trigger adjustments of the number of allocated permits. First, this work finds that in a non-cooperative equilibrium, international emissions trading is likely to increase the total emissions. Second, although trading will give a more efficient cross-country allocation of emissions, efficiency may nevertheless fall, because an already inefficiently low abatement level is likely to be further reduced. Third, we find that large countries are likely to experience losses from linking their permit markets to the permit markets of smaller countries.

Jon H. Fiva and Lars J. Kirkeboen: Does the Housing Market React to New Information on School Quality? DP no. 541, 2008. Sidetall 29.

This paper analyzes housing market reactions to the release of previously unpublished information on school quality. Using the sharp discontinuity in the information environment allows us to study price changes within school catchment areas, thus controlling for neighborhood unobservables. We find a substantial housing market reaction to publication of school quality indicators, suggesting that households care about school quality, and may be willing to pay for better schools. The publication effect is robust to a number of sensitivity checks, but does not seem to be permanent as prices revert to prepublication levels after two to

three months. We discuss this reversion in relation to the literature on behavioral finance and the concept of limited attention.

Christian N. Brinch: Simulated Maximum Likelihood using Tilted Importance Sampling. DP no. 540, 2008. Sidetall 35.

This paper develops the important distinction between tilted and simple importance sampling as methods for simulating likelihood functions for use in simulated maximum likelihood. It is shown that tilted importance sampling removes a lower bound to simulation error for given importance sample size that is inherent in simulated maximum likelihood using simple importance sampling, the main method for simulating likelihood functions in the statistics literature. In addition, a new importance sampling technique, generalized Laplace importance sampling, easily combined with tilted importance sampling, is introduced. A number of applications and Monte Carlo experiments demonstrate the power and applicability of the methods. As an example, simulated maximum likelihood estimates from the infamous salamander mating model from McCullagh and Nelder (1989) can be found to easily satisfactory precision with an importance sample size of 100.

Christian N. Brinch: Non-parametric Identification of the Mixed Hazards Model with Interval-Censored Durations. DP no. 539, 2008. Sidetall 14.

Econometric duration data are typically interval-censored, that is, not directly observed, but observed to fall within a known interval. Known non-parametric identification results for duration models with unobserved heterogeneity rely crucially on exact observation of durations at a continuous scale. Here, it is established that the mixed hazards model is non-parametrically identified through covariates that vary over time within durations as well as between observations when durations are interval-censored. The results hold

for the mixed proportional hazards model as a special case.

Christoph Böhringer and Knut Einar Rosendahl: **Strategic Partitioning of Emissions Allowances. Under the EU Emission Trading Scheme.** DP no. 538, 2008. Sidetall 25.

The EU Emission Trading Scheme (ETS) is breaking new ground in the experience with emission trading regimes across multiple jurisdictions. Since the EU ETS covers only some industries, it implies a hybrid emission control scheme where EU member states must apply complementary domestic emissions regulation for the non-trading sectors of their economies in order to comply with their national emission reduction targets. The EU ETS thus opens up for strategic partitioning of national emissions budgets by the member states between trading and non-trading sectors. In this paper we examine the potential effects of such strategic behavior on compliance cost and emissions prices. We show that concerns on efficiency losses from strategic partitioning are misplaced if all the member states behave in a Nash-Cournot manner. However, if a single country takes the official partitioning of the other countries as a reference point, there is substantial scope for exploiting market power.

Bente Halvorsen and Bodil M. Larsen: **The Role of Heterogeneous Demand for Temporal and Structural Aggregation Bias.** DP no. 537, 2008. Sidetall 46.

Differences in estimated parameters depending on the frequency of aggregate data have been reported in several fields of economic research. Some differences are due to seasonal variations in demand, but temporal aggregation bias is reported even in seasonally adjusted models. These biases have been explained by time-nonseparable preferences and excluded dynamic components. We show that it is possible to observe temporal aggregation bias in a seasonally adjusted static model even when

preferences are time-separable. This is because of changes in the distribution of exogenous factors describing the variation in seasonal demand across consumers. To show this, we develop a method for aggregation based on an Almost Ideal Demand System, where demand response varies across both consumers and time

Tom-Reiel Heggedal and Karl Jacobsen: **Timing of innovation policies when carbon emissions are restricted: an applied general equilibrium analysis.** DP no. 536, 2008. Sidetall 32.

This paper studies the timing of subsidies for environmental research and development (R&D) and how innovation policy is influenced by the costs of emissions. We use a dynamic computable general equilibrium (CGE) model with both general R&D and specific environmental R&D. We find two results that are important when subsidizing environmental R&D in order to target inefficiencies in the research markets. Firstly, the welfare gain from subsidies is larger when the costs of emissions are higher. This is because a high carbon tax increases the social (efficient) investment in environmental R&D, in excess of the private investment in R&D. Secondly, the welfare gain is greater when there is a falling time profile of the rate of subsidies for environmental R&D, rather than a constant or increasing profile. The reason is that the innovation externalities are larger in early periods.

Erling Barth, Bernt Bratsberg, Torbjørn Hægeland and Oddbjørn Raaum: **Performance Pay and Within-Firm Wage Inequality.** DP no. 535, 2008. Sidetall 38.

This paper examines the impact of performance-related pay on wage differentials within firms. Our theoretical framework predicts that, compared to a fixed pay system, pay schemes based on individual effort increase within-firm wage inequality, while group-based bonuses have minor effects on wage dispersion. Theory also predicts an interaction between performance-

related pay and union bargaining, where union power reduces the impact of performance pay on wage dispersion. The empirical contribution utilizes two recent Norwegian employer surveys, linked to a full set of employee records. A longitudinal sub-sample allows for identification based on fixed establishment effects. Introduction of performance-related pay is shown to raise residual wage inequality in nonunion firms, but not in firms with high union density. Our findings suggest that even though performance-related pay appears to be on the rise, the overall impact on wage dispersion is likely to be small, particularly in European countries with strong unions.

Documents

Torbjørn Hægeland and Lars J. Kirkebøen: **School performance and value-added indicators – what is the effect of controlling for socioeconomic background? A simple empirical illustration using Norwegian data.** Documents 2008/8. Sidetall 15.

Anne Gro Hustoft and Jenny Linnerud: **Managing metadata in Statistics Norway.** Documents 2008/6. Sidetall 8.

Notater

Erling M. Kravik: **Langsiktige virkninger på norsk makroøkonomi og næringsstruktur av en høyere internasjonal rente. Betydningen av generelle likevektsmekanismer.** Notater 2008/22. Sidetall 87.

Andreas Benedictow: **Markedsindikatoren i KVARTS og MODAG.** Notater 2008/21. Sidetall 36.

Innholdsfortegnelse for Økonomiske analyser (ØA) de siste 12 måneder

Innholdsfortegnelse for tidligere utgivelser av Økonomiske analyser kan fås ved henvendelse til Aud Walseth, Statistisk sentralbyrå, telefon: 21 09 47 57, telefax: 21 09 00 40, E-post: Aud.Walseth@ssb.no

Økonomiske analyser

ØA 3/2007:

Konjunkturtendensene, 3-26.

Andreas Benedictow: Internasjonale konjunkturutsikter fra AIECE – Redusert vekst i verdensøkonomien, 27-35.

Torgeir Ericson og Bente Halvorsen: Har vi en potensiell kraftkrise i Midt-Norge? 36-42.

Leif Andreassen og Tom Kornstad: Utviklingen i sykefraværet på 1990-tallet, 43-52.

ØA 4/2007:

Konjunkturtendensene, 3-25.

Gisle Haakonsen: Klimagassutslipp svakt ned i 2006. 26-28.

Knut H. Alfsen: Raskere klimaendringer enn ventet? 29-34.

Berit Otnes: Lavinntekt i Norge sammenliknet med Europa. Relativt få har lav inntekt, men større forskjeller mellom grupper 35-39.

ØA 5/2007:

Mads Greaker: Hvorfor kan ikke vi bare overlate hydrogen til markedet? 3-6.

Dag Einar Sommervoll: Gjeldsrenter og skatt: Skattereformen av 1992 uten effekt på husholdningenes gjeld? 7-11.

Elin Halvorsen og Thor Olav Thoresen: Overføringer mellom foreldre og barn. I hvor stor grad er foreldre styrt av altruisme? 12-28.

Kristin Henriksen: Innvandrerbefolkningen er mangfoldig, 19-29.

ØA 6/2007:

Konjunkturtendensene, 3-10.

Ann Lisbet Brathaug, Ingunn Sagelvmo og Ole Magnus Jakobsen: Reviderte nasjonalregnskapstall for 2005 og 2006: Små revisjoner i BNP-vekst. 27-30.

Dennis Fredriksen, Kyrre Stensnes og Nils Martin Stølen: Pensjonsreformen: Virkninger på arbeidstilbud, finansieringsbyrde og fordeling, 31-38.

John K. Dagsvik, Zhiyang Jia, Tom Kornstad og Thor Olav Thoresen: LOTTE-Arbeid – mikrobasert modell for beregning av arbeidstilbudseffekter av skatteendringer, 39-47.

Knut Einar Rosendahl og Eirik Lund Sagen: Reduserte transportkostnader i gassmarkedet – mulige konsekvenser for Norge, 48-53.

Ådne Cappelen, Arvid Raknerud og Marina Rybalka: Effekter av SkatteFUNN på foretakenes produktivitet og lønnsomhet, 54-62.

ØA 1/2008:

Økonomisk utsyn over året 2007 3-132.

ØA 2/2008:

Eilev S. Jansen og Dag Kolsrud: Kommunesektorens betydning for makroøkonomien, 3-10.

Vibeke Oestreich Nielsen: Utviklingen i offentlige utgifter til velferdstjenester mot 2060, 11-18.

Erik Fjærli: SkatteFUNN: Tilskuddsordningen for FoU i næringslivet og skattemotiverte tilpasninger i småforetak, 19-24.

Lasse Sigbjørn Stambøl: Skaper høyt kommunalt forbruk flere arbeidsplasser og økt tilflytting? 25-32.

Lasse Sigbjørn Stambøl: Fordeling og mobilitet av selvstendig næringsdrivende i Norge, 33-44

Economic Survey

From 2004 will Economic Survey no longer be available in its current form. Economic trends for the Norwegian economy will continue to be published electronically, but will no longer have a printed counterpart.

http://www.ssb.no/kt_en/

Konjunkturindikatorer for Norge

Tabell	Side	Figur	Side
Konjunkturbarometeret			
1.1. Konjunkturbarometer, industri og bergverk. Sesongjustert og glattet	2*	1.1. Konjunkturbarometer i industri og bergverk. Produksjon og sysselsetting, faktisk utvikling	3*
		1.2. Konjunkturbarometer i industri og bergverk. Generell bedømmelse av utsiktene, neste kvartal	3*
		1.3. Konjunkturbarometer. Kapasitetsutnyttingsgraden ved nåværende produksjonsnivå	3*
		1.4. Konjunkturbarometer. Faktorer som begrenser produksjonen i industrien	3*
Ordre			
2.1. Ordretilgang. Sesongjusterte og glattede verdiindekser.	2*	2.1. Ordre. Ordretilgang og ordreserve i industri ialt	3*
2.2. Ordreserve. Sesongjusterte og glattede verdiindekser.	2*	2.2. Ordre. Ordretilgang og ordreserve i bygg og anlegg i alt . . .	3*
Arbeidskraft			
3.1. Arbeidsmarked. 1 000 personer og prosent. Sesongjustert . . .	4*	3.1. Arbeidsstyrke, sysselsatte og ukeverk fra AKU	5*
		3.2. Arbeidsledige og beholdning av ledige stillinger	5*
Produksjon			
4.1. Produksjon. Sesongjusterte volumindekser. 1995=100	4*	4.1. Produksjon. Olje og naturgass	5*
4.2. Produksjon og omsetning. Indekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før	6*	4.2. Produksjon. Industri og kraftforsyning	5*
		4.3. Produksjon. Innsatsvarer og energivarer.	5*
		4.4. Produksjon. Investerings- og konsumvarer.	5*
		4.5. Produksjonsindeks for bygg og anlegg	7*
		4.6. Hotellovernattinger	7*
Investeringer			
5.1. Antatte og utførte investeringer ifølge SSBs investeringsstatistikk. Mrd. kroner.	6*	5.1. Antatte og utførte investeringer i industri	7*
5.2. Investeringer. Mrd. kroner. Næringslivets samlede årsanslag for investeringsåret gitt på ulike tidspunkter	6*	5.2. Årsanslag for investeringer i industri og bergverk gitt på ulike tidspunkter	7*
5.3. Igangsetting av nye bygg og bygg under arbeid	8*	5.3. Årsanslag for investeringer i oljevirksomheten gitt på ulike tidspunkter	7*
		5.4. Årsanslag for investeringer i kraftforsyning gitt på ulike tidspunkter	7*
		5.5. Bygg satt i gang. Boliger.	9*
		5.6. Bygg satt i gang. Driftsbygg	9*
		5.7. Bygg under arbeid	9*
Forbruk			
6.1. Forbruksindikatorer.	8*	6.1. Detaljomsetning	9*
		6.2. Varekonsumindeks.	9*
		6.3. Førstegangsregistrerte nye personbiler	9*
Priser			
7.1. Pris- og kostnadsindekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før	10*	7.1. Pris- og kostnadsindekser. Nivå og endring	11*
7.2. Produktpriser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før.	10*	7.2. Produktpriser. Nivå og endring.	11*
7.3. Prisindekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før	12*	7.3. Boligpriser.	11*
7.4. Månedsførtjeneste og avtalt lønn. Indeks.	12*	7.4. Spotpris elektrisk kraft	11*
		7.5. Spotpris råolje, Brent Blend	11*
		7.6. Spotpris aluminium og eksportprisindeks for treforedlingsprodukter	11*
Finansmarked			
8.1. Utvalgte norske rentesatser. Prosent.	12*	8.1. 3 måneders eurorente	15*
8.2. Eurorenter og effektiv rente på statsobligasjoner. Prosent. . .	13*	8.2. Utlånsrente og innskuddsrente	15*
8.3. Valutakurser, Norges Banks penge- og kredittindikatorer og aksjekursindeks for Oslo Børs	13*	8.3. Valutakursindekser.	15*
		8.4. Norges Banks penge- og kredittindikator	15*
Utenrikshandel			
9.1. Eksport og import av varer. Mill. kroner. Sesongjustert	14*	9.1. Utenrikshandel	15*
9.2. Utenriksregnskap. Mill. kroner	14*	9.2. Driftsbalansen.	15*

1.1. Konjunkturbarometer, industri og bergverk. Sesongjustert og glattet

	Faktisk utvikling fra foregående kvartal og forventet utvikling i kommende kvartal. Diffusjonsindeks ¹				Kapasitets- utnyttning Prosent	Generell be- dømmelse av utsiktene i komende kvartal	Faktorer som begrenser produksjonen. Prosent av foretakene			
	Produksjon		Sysselsetting				Etterspørsel	Kapasitet	Arbeidskraft	Råstoff
	Faktisk	Forventet	Faktisk	Forventet						
2005										
1. kvartal	58,0	59,1	50,1	48,9	81	58,5	66	8	4	4
2. kvartal	57,9	59,7	50,7	51,1	82	58,5	65	9	5	4
3. kvartal	58,9	61,0	52,3	53,2	82	60,1	63	10	6	4
4. kvartal	60,9	62,1	55,1	54,6	82	61,0	60	10	8	4
2006										
1. kvartal	60,9	61,3	57,1	54,8	83	60,3	55	11	11	5
2. kvartal	59,5	60,8	57,3	54,8	83	59,8	50	11	14	6
3. kvartal	59,6	61,8	57,0	55,0	84	60,3	47	12	15	7
4. kvartal	61,4	62,0	57,5	54,9	84	60,2	44	13	16	8
2007										
1. kvartal	61,6	61,3	57,5	55,0	85	60,1	42	14	17	9
2. kvartal	61,6	61,0	57,3	55,3	85	59,6	42	14	18	8
3. kvartal	60,2	60,4	56,2	55,5	85	58,9	43	13	18	8
4. kvartal	56,9	59,3	54,8	54,8	85	57,7	45	13	18	7
2008										
1. kvartal	55,0	59,5	54,4	54,1	84	57,5	48	12	16	6

¹ Beregnet som summen av andelen av foretakene som har svart STØRRE og halvparten av andelen av foretakene som har svart UENDRET.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

2.1. Ordretilgang. Sesongjusterte og glattede verdiindekser

	Ordrebasert industri. 1995=100					Bygg og anlegg. 2000=100			
	I alt	Metaller og metallvarer	Maskiner og utstyr	Transport- midler	Kjemiske råvarer	I alt	Anlegg	Bolig- bygg	Andre bygg
2004	85,3	88,1	79,5	86,0	97,6	149,6	213,8	146,6	120,5
2005	100,6	99,9	103,0	110,2	97,0	179,0	255,4	177,0	140,4
2006	133,4	123,0	165,5	177,7	118,0	197,8	278,1	186,6	168,7
2007	156,9	146,4	195,8	213,8	161,2	214,7	275,8	172,2	220,3
2006									
2. kvartal	129,0	117,2	160,8	171,9	112,0	190,1	264,7	186,7	159,1
3. kvartal	138,0	127,5	174,3	187,1	122,7	198,6	284,9	183,4	169,5
4. kvartal	146,6	138,0	183,4	199,4	134,2	213,8	302,7	185,4	189,8
2007									
1. kvartal	153,6	146,2	188,8	207,7	144,8	222,1	288,9	187,8	216,4
2. kvartal	158,2	149,7	193,3	213,6	155,4	218,5	265,2	184,3	227,6
3. kvartal	159,1	147,8	198,2	217,2	166,3	210,2	262,2	169,0	222,7
4. kvartal	156,5	141,8	202,8	216,7	178,1	207,9	286,9	147,7	214,5
2008									
1. kvartal	151,7	135,0	206,0	212,5	191,0	213,4	305,5	124,8	214,8

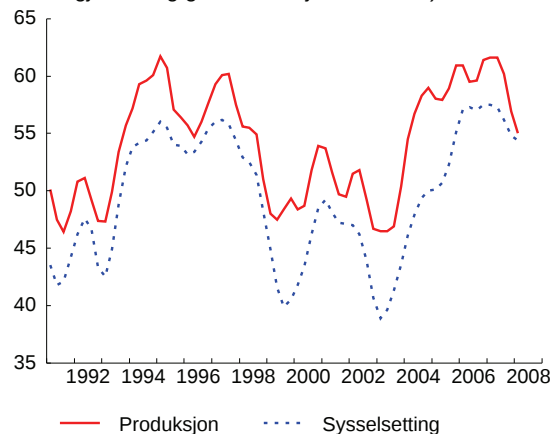
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

2.2. Ordresreserve. Sesongjusterte og glattede verdiindekser

	Ordrebasert industri. 1995=100					Bygg og anlegg. 2000=100			
	I alt	Metaller og metallvarer	Maskiner og utstyr	Transport- midler	Kjemiske råvarer	I alt	Anlegg	Bolig- bygg	Andre bygg
2004	77,2	91,7	77,6	63,5	98,8	167,3	315,7	143,4	115,9
2005	100,2	100,5	104,4	101,8	109,6	201,3	354,4	186,0	138,7
2006	149,0	115,4	214,5	176,9	112,0	249,4	421,9	228,3	182,8
2007	208,7	141,6	340,6	271,1	176,6	290,3	461,8	224,5	251,8
2006									
2. kvartal	140,2	111,4	196,6	161,3	109,0	242,5	407,1	227,4	176,3
3. kvartal	156,5	118,0	231,7	189,5	113,2	255,1	431,6	233,7	186,2
4. kvartal	173,5	125,8	266,5	219,5	119,7	268,7	456,1	235,4	201,3
2007									
1. kvartal	189,7	133,8	299,4	247,0	134,0	281,5	463,2	234,9	223,1
2. kvartal	204,1	140,5	329,8	268,6	158,7	290,2	458,9	231,8	246,3
3. kvartal	216,0	145,0	356,3	281,9	190,6	294,3	459,2	223,6	263,8
4. kvartal	225,0	147,0	376,8	286,7	223,2	295,2	465,9	207,6	273,8
2008									
1. kvartal	231,2	147,2	389,1	285,6	249,1	294,9	472,4	189,1	283,4

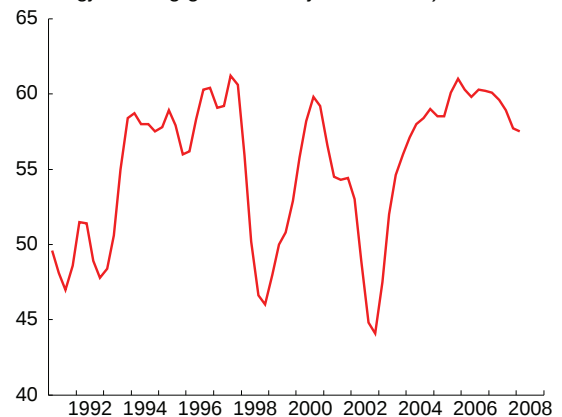
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 1.1 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Produksjon og sysselsetting, faktisk utvikling, kvartal.
Sesongjustert og glattet diffusjonsindeks 1). Prosent

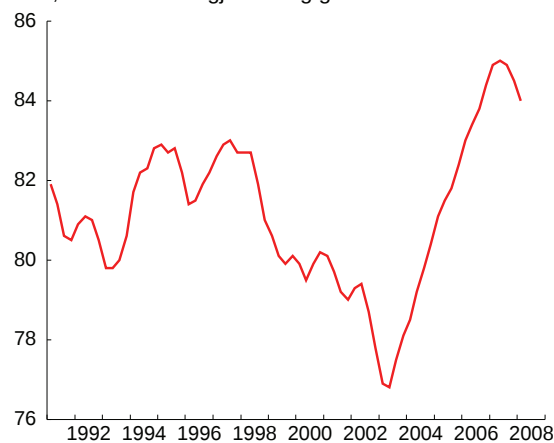
1) Se fotnote 1) til tabell 1.1
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 1.2 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Generell bedømmelse av utsiktene, neste kvartal.
Sesongjustert og glattet diffusjonsindeks 1). Prosent

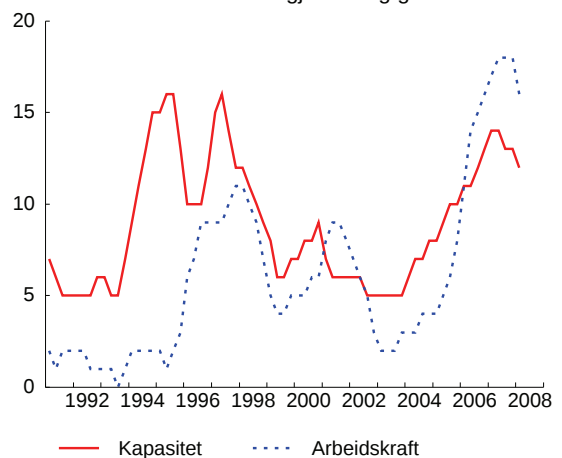
1) Se fotnote 1) til tabell 1.1
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 1.3 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Kapasitetsutnyttingsgraden ved nåværende produksjonsnivå, kvartal. Sesongjustert og glattet. Prosent

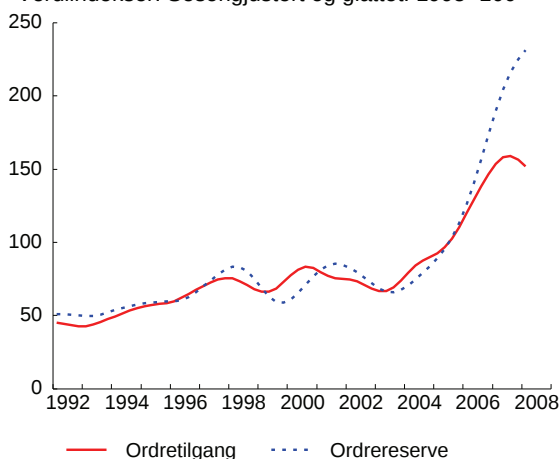
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 1.4 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Faktorer som begrenser produksjonen, kvartal.
Andel av foretakene. Sesongjustert og glattet. Prosent

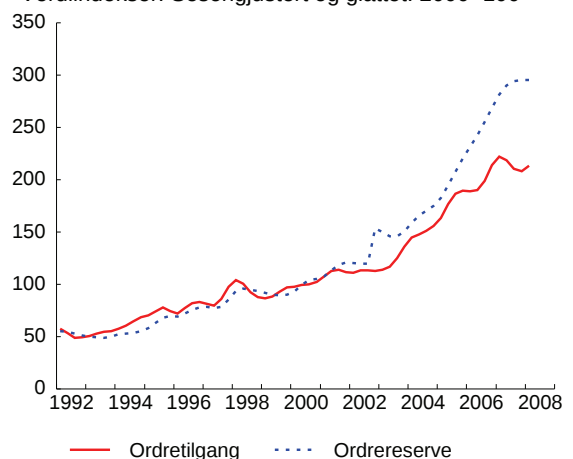
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 2.1 Ordre (kvartal). Ordrebasert industri ialt
Ordretilgang og ordreserve.
Verdiindekser. Sesongjustert og glattet. 1995=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 2.2 Ordre (kvartal). Bygg og anlegg ialt
Ordretilgang og ordreserve.
Verdiindekser. Sesongjustert og glattet. 2000=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

3.1. Arbeidsmarked. 1000 personer og prosent. Sesongjustert

	Arbeidskraftundersøkelsen ¹					NAV				Sykefravær- statistikk
	Sysselsatte	Ukeverk	Arbeids- styrken	Arbeids- ledige ²	Arbeids- ledighet. Prosent av arbeids- styrken	Registrerte ledige	Registrerte ledige og personer på tiltak	Tilgang på ledige stillinger	Beholdning av ledige stillinger	Sykefravær- prosent ³
2003	2 269	1 765	2 375	107	4,5	92,6	107,0	16,6	11,1	8,2
2004	2 276	1 761	2 382	106	4,5	91,6	108,5	16,9	10,7	7,1
2005	2 289	1 800	2 400	111	4,6	83,5	96,6	19,8	13,3	6,7
2006	2 362	1 825	2 446	84	3,4	62,7	72,8	27,6	18,9	6,9
2007	2 443	1 870	2 507	63	2,5	46,0	56,1	33,3	24,3	6,9
2006										
November	2 386	1 843	2 457	71	2,9	54,4	65,0	26,4	21,7	6,8
Desember	2 390	1 850	2 459	69	2,8	52,7	63,5	31,8	21,9	6,8
2007										
Januar	2 397	1 858	2 464	67	2,7	51,6	62,0	30,3	21,8	7,3
Februar	2 402	1 862	2 468	66	2,7	50,7	60,8	30,8	21,7	7,3
Mars	2 407	1 848	2 474	66	2,7	48,9	59,7	29,1	22,9	7,3
April	2 418	1 860	2 484	66	2,6	48,0	58,4	36,7	23,7	6,5
Mai	2 426	1 868	2 489	63	2,5	46,4	56,8	33,4	23,3	6,5
Juni	2 429	1 872	2 492	62	2,5	45,8	55,9	33,5	24,6	6,5
Juli	2 437	1 858	2 501	63	2,5	46,7	56,0	35,3	25,4	6,8
August	2 441	1 856	2 505	63	2,5	44,6	54,2	30,4	24,6	6,8
September	2 456	1 876	2 522	66	2,6	43,4	53,4	34,1	25,4	6,8
Oktober	2 471	1 900	2 534	64	2,5	42,4	52,7	38,7	26,3	6,9
November	2 482	1 889	2 546	64	2,5	41,8	51,8	33,6	26,7	6,9
Desember	2 488	1 905	2 550	61	2,4	41,3	51,0	34,3	27,4	6,9
2008										
Januar	2 495	1 900	2 556	61	2,4	41,3	51,0	32,4	26,7	..
Februar	2 502	1 925	2 564	62	2,4	40,9	51,0	34,2	27,1	..
Mars	2 507	1 927	2 568	61	2,4	40,7	50,7	34,0	26,7	..
April	..	..	..	..	..	39,3	50,7	33,7	27,7	..

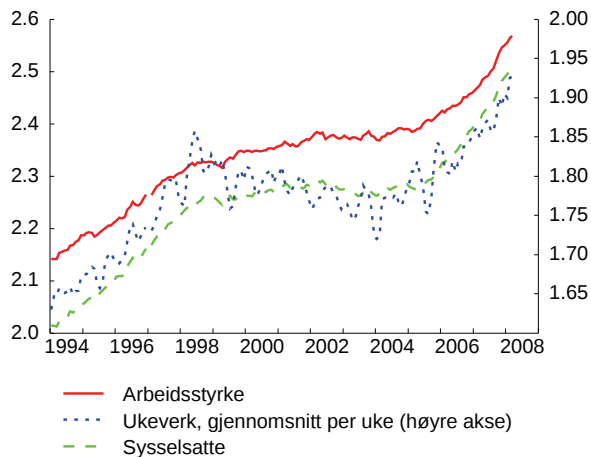
¹ Tre måneders glidende sentrert gjennomsnitt. Tallene for februar, mai, august og november gir gjennomsnittet for henholdsvis 1., 2., 3. og 4. kvartal. ² Det skjedde en større omlegging av AKU fra 2006, med brudd i tidsserien som resultat. ³ Egen- og legemeldte sykefraværsværk som prosent av avtalte dagsverk, kvartalstall.
Kilde: Statistisk sentralbyrå og NAV.

4.1. Produksjon. Sesongjusterte volumindekser. 1995=100

	Etter næring				Etter sluttanvendelse			
	Total indeks ¹	Råolje og naturgass	Industri	Kraft- forsyning	Innsats- varer	Investerings- varer	Konsum- varer	Energi- varer
2003	105,8	115,8	96,8	87,3	95,7	99,7	98,8	107,3
2004	108,1	114,5	98,2	87,9	99,1	98,5	99,7	106,2
2005	107,4	110,7	101,3	110,3	101,4	104,9	100,6	105,1
2006	104,7	105,1	105,7	96,5	104,7	115,3	101,2	99,1
2007	104,0	100,0	110,0	111,2	107,7	125,7	102,5	97,2
2006								
Oktober	101,1	98,7	107,4	86,4	105,4	118,8	103,1	92,3
November	102,4	100,2	107,9	90,8	106,3	119,8	102,0	94,5
Desember	106,0	105,0	110,7	89,4	108,1	123,9	106,8	98,4
2007								
Januar	104,1	103,7	108,2	92,8	108,3	118,9	103,4	98,7
Februar	103,6	101,6	108,4	101,2	107,1	120,6	101,9	98,8
Mars	101,9	99,1	110,3	93,6	109,2	122,4	104,3	94,1
April	107,3	106,4	109,5	106,9	107,2	123,5	100,5	101,2
Mai	102,4	96,6	111,5	114,2	107,9	127,5	106,6	94,2
Juni	97,5	89,7	109,2	112,4	105,7	127,3	100,8	88,7
Juli	105,5	100,5	110,2	121,9	107,4	127,8	100,8	98,1
August	105,6	100,2	110,4	126,0	106,8	127,5	102,8	98,7
September	105,7	99,3	110,8	131,6	110,0	127,9	102,2	98,9
Oktober	106,9	102,8	111,9	117,7	110,7	129,5	103,3	99,9
November	104,9	101,3	110,9	109,5	107,9	129,3	102,9	98,6
Desember	102,4	98,8	108,2	106,2	104,4	126,1	100,9	96,6
2008								
Januar	104,3	101,4	111,6	104,0	106,0	133,8	105,3	97,9
Februar	104,6	101,5	112,4	102,2	107,1	135,8	103,4	97,5
Mars	106,1	104,0	110,1	112,0	104,4	131,0	100,0	101,2

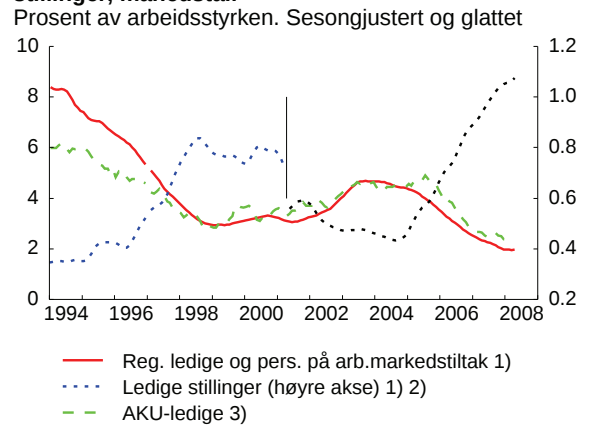
¹ Olje- og gassutvinning, industri, bergverk og kraftforsyning.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 3.1 Arbeidsstyrke, sysselsatte og ukeverk
Millioner. Sesongjusterte og glattede månedstall.

Kilde: Arbeidskraftundersøkelsen, Statistisk sentralbyrå.

Fig. 3.2 Arbeidsledige og beholdning av ledige stillinger, månedstall
Prosent av arbeidsstyrken. Sesongjustert og glattet

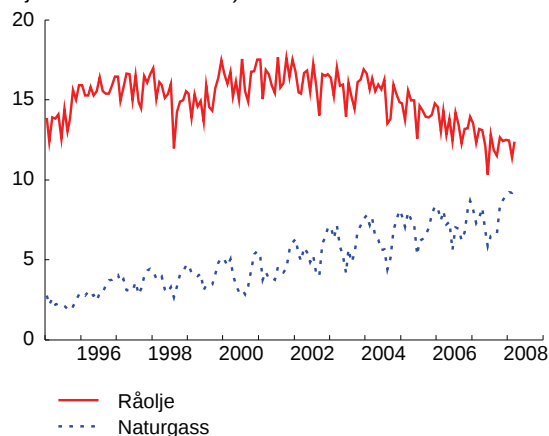
1) Justert bakover for brudd i serien fra januar 99.

2) Brudd i serien fom. mai 2001.

3) Brudd i serien fom. 2006.

Kilde: NAV og Statistisk sentralbyrå.

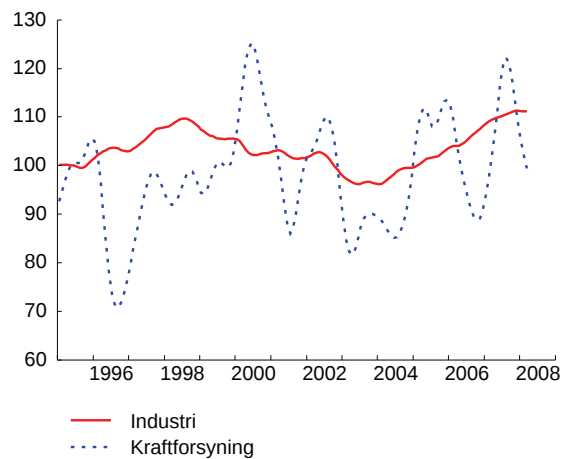
Fig. 4.1 Produksjon: Olje og naturgass
Råolje (mill tonn) og naturgass (mrd. Sm3)
Ujusterte månedstall 1).

1) Brudd i seriene fra og med 2004.

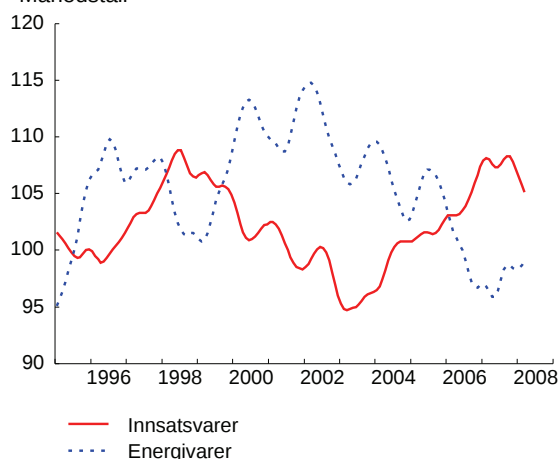
Kilde: Oljedirektoratet.

Fig. 4.2 Produksjon: Industri og kraftforsyning
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 1995=100
Månedstall

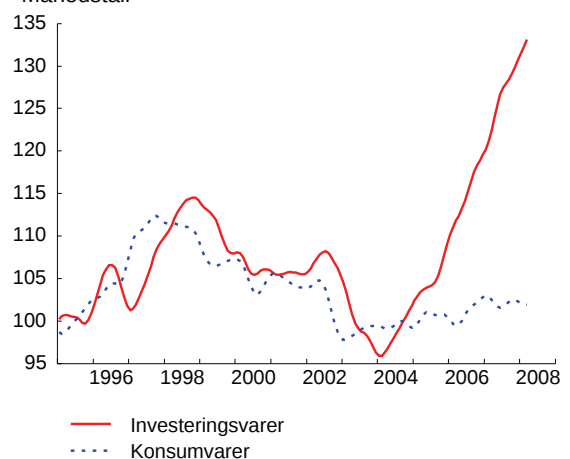
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 4.3 Produksjon: Innsatsvarer og energivarer
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 1995=100
Månedstall

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 4.4 Produksjon: Investerings- og konsumvarer
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 1995=100
Månedstall

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

4.2. Produksjon og omsetning. Indekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før.

	Bygge- og anleggsproduksjon. Volum						Omsetning for forretningsmessig tjenesteyting. Verdi		Hotellomsetning. Verdi	
	I alt		Bygg i alt		Anlegg		Nivå	Endring	Nivå	Endring
	Nivå	Endring	Nivå	Endring	Nivå	Endring				
2004	111,2	7,4	110,1	6,5	116,0	10,1	118,5	7,5	157,5	4,0
2005	120,5	8,4	121,0	9,9	119,4	3,0	134,3	13,4	170,9	8,5
2006	127,8	6,1	128,7	6,3	125,4	5,0	158,4	17,9	187,9	9,9
2007	135,6	6,1	136,6	6,2	132,6	5,7	186,5	17,7	217,2	15,6
2005										
2. kvartal	124,2	12,2	124,5	14,9	124,2	3,8	132,3	16,1	175,9	13,9
3. kvartal	114,2	7,8	112,3	7,7	121,8	8,3	125,9	16,1	207,3	7,8
4. kvartal	128,3	6,7	129,7	8,6	124,0	-0,2	162,5	14,9	151,9	12,0
2006										
1. kvartal	129,6	12,6	132,9	13,2	118,7	10,4	142,9	22,7	168,8	13,6
2. kvartal	126,9	2,2	127,9	2,7	124,0	-0,2	150,0	13,4	183,9	4,5
3. kvartal	119,5	4,6	118,0	5,1	124,9	2,5	146,7	16,5	227,0	9,5
4. kvartal	135,2	5,4	135,8	4,7	133,9	8,0	193,9	19,3	171,8	13,1
2007										
1. kvartal	138,4	6,8	139,9	5,3	133,6	12,6	168,9	18,2	193,7	14,8
2. kvartal	134,9	6,3	135,0	5,6	135,6	9,4	178,1	18,7	214,9	16,8
3. kvartal	127,1	6,4	126,8	7,5	129,2	3,4	174,4	18,9	258,8	14,0
4. kvartal	141,8	4,9	144,7	6,6	131,9	-1,5	224,4	15,7	201,4	17,2
2008										
1. kvartal	136,1	-1,7	137,8	-1,5	130,2	-2,5	..	..	207,2	7,0

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

5.1. Antatte og utførte investeringer ifølge SSBs investeringsstatistikk.¹ Mrd. kroner

	Industri			Kraftfor- syning	Oljevirksomhet (ujustert)					
	Antatte, sesongjust.	Utførte, ujustert	Utførte, sesongjust.		Utførte	Antatte i alt	Utførte			
							I alt	Leting	Utbygging	Felt i drift
2004	..	17,4	17,5	8,9	..	71,5	4,0	13,7	31,2	6,1
2005	..	19,6	19,3	8,3	..	88,5	7,5	19,5	34,4	10,0
2006	..	22,1	21,9	10,6	..	95,7	11,7	21,3	39,0	5,3
2007	..	26,8	26,5	12,6	..	109,3	17,9	30,8	46,0	3,2
2006										
1. kvartal	5,3	4,1	5,3	1,7	23,2	20,0	2,5	3,9	8,6	0,8
2. kvartal	6,1	5,0	5,1	2,5	27,3	23,4	3,1	5,1	9,3	1,4
3. kvartal	6,2	5,5	5,6	2,9	28,5	25,8	2,7	6,6	9,9	2,0
4. kvartal	6,8	7,6	5,9	3,6	30,7	26,6	3,4	5,7	11,3	1,0
2007										
1. kvartal	7,4	4,5	5,9	2,0	26,4	22,6	4,2	5,0	9,6	0,7
2. kvartal	6,6	6,2	6,4	3,1	31,6	27,3	4,1	7,9	10,7	1,1
3. kvartal	8,3	7,0	7,0	3,4	33,7	30,1	4,1	8,7	12,7	1,2
4. kvartal	8,6	9,2	7,2	4,2	32,5	29,3	5,6	9,1	13,0	0,3
2008										
1. kvartal	9,2	..	..	..	34,6	..	..	..	..	..

¹ Tallene for antatte og utførte investeringer i et kvartal er hentet fra henholdsvis investeringsundersøkelsen forrige og samme kvartal.

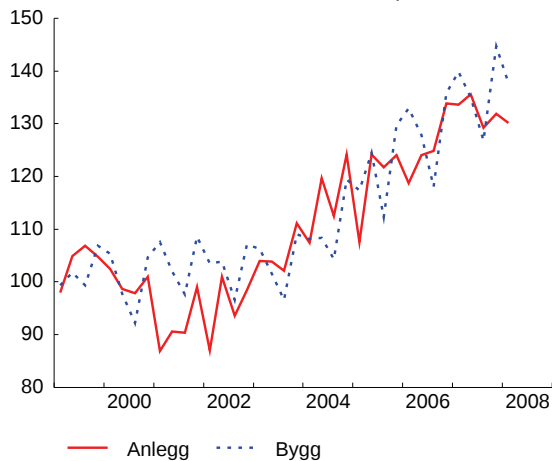
Kilde: Statistisk sentralbyrå

5.2. Investeringer. Mrd. kroner. Næringens samlede årsanslag for investeringsåret (år t) gitt på ulike tidspunkter i året før investeringsåret (t-1) og året etter investeringsåret (t+1)

	Industri og bergverksdrift				Kraftforsyning				Oljevirksomhet			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Årt-1												
2. kvartal	11,3	14,4	15,8	20,7	6,0	9,9	9,5	11,3	58,0	65,1	68,3	82,6
3. kvartal	12,7	15,0	16,3	24,0	6,7	8,9	9,2	11,5	78,8	78,2	88,5	119,2
4. kvartal	15,3	18,3	20,6	28,3	7,9	9,9	11,8	13,4	89,5	92,8	100,2	126,7
Årt												
1. kvartal	18,1	18,4	25,1	32,3	9,5	11,8	13,7	14,6	88,5	93,8	104,6	130,2
2. kvartal	19,0	21,1	25,8	..	9,2	11,6	14,2	..	92,0	102,3	112,9	..
3. kvartal	20,1	21,8	28,3	..	9,3	11,6	14,6	..	88,7	99,6	117,5	..
4. kvartal	19,7	22,9	27,8	..	9,0	11,2	12,9	..	87,1	99,9	112,5	..
Årt+1												
1. kvartal	20,4	22,8	27,6	..	8,3	10,6	12,6	..	88,5	95,8	109,3	..

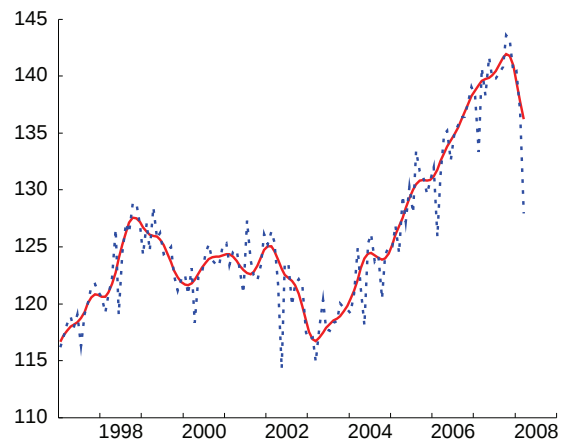
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 4.5 Produksjonsindeks for bygg og anlegg
Kvartalsvis volumindeks. 2000=100. 1)

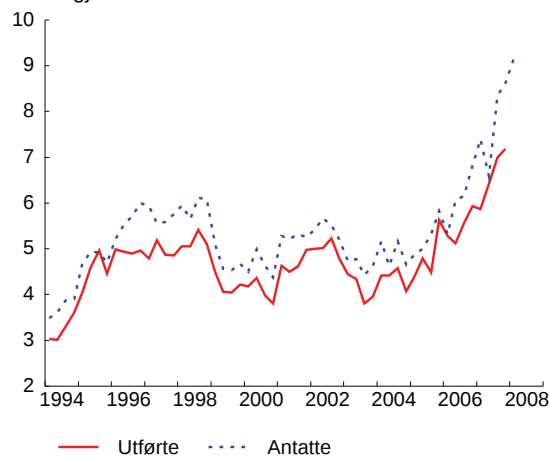
1) Brudd i serien fra 1. kv. 2000.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 4.6 Hotellovernattinger
Månedsindeks. 1992=100. Sesongjustert og trend

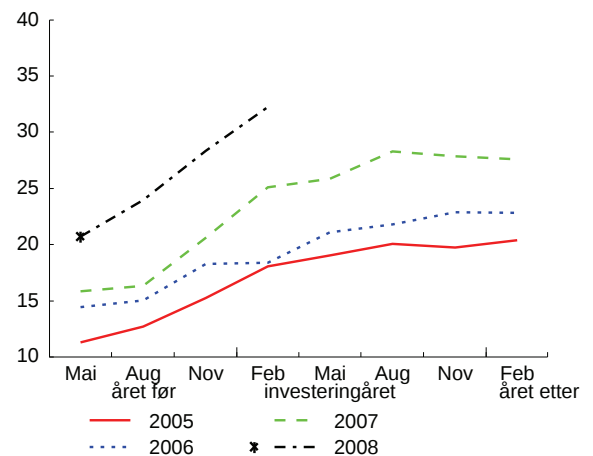
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.1 Investeringer: Industri
Antatte og utførte per kvartal. Milliarder kroner.
Sesongjustert

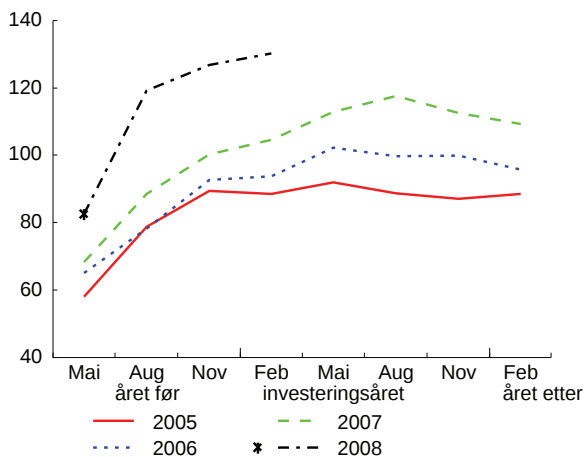
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Fig. 5.2 Investeringer: Industri og bergverksdrift
Årsanslag gitt på ulike tidspunkter. 2005-2008
Milliarder kroner

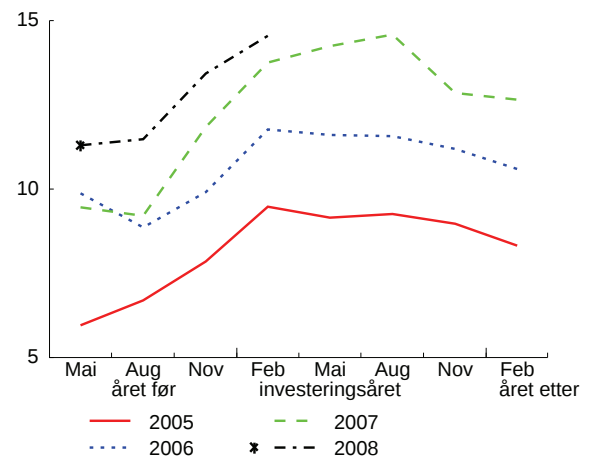
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.3 Investeringer: Oljevirkksomhet
Årsanslag gitt på ulike tidspunkter. 2005-2008
Milliarder kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.4 Investeringer: Kraftforsyning
Årsanslag gitt på ulike tidspunkter. 2005-2008
Milliarder kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

5.3. Igangsetting av nye bygg og bygg under arbeid

	Bygg satt igang					Bygg under arbeid. Bruksareal. 1000 kvm. Utgangen av perioden	
	Antall boliger		Bolig bruksareal. 1000 kvm.		Andre bygg. Bruksareal. 1000 kvm. Trend ¹	Boliger. Trend	Andre bygg. Trend
	Sesongjustert nivå	Trend. Endring fra forrige periode. Årlig rate. Prosent	Sesongjustert nivå	Trend. Endring fra forrige periode. Årlig rate. Prosent			
2003	23 177	0,9	2 957	-2,9	3 294	3 878	4 284
2004	29 999	29,4	3 543	19,8	3 648	4 344	4 742
2005	31 608	5,4	3 849	8,6	4 046	4 530	4 973
2006	33 314	5,4	4 081	6,0	4 491	4 972	6 043
2007	32 520	-2,4	4 025	-1,4	5 396	5 160	7 179
2006							
Oktober	2 732	22,1	336	21,4	375	4 847	5 882
November	2 452	21,1	325	17,9	380	4 887	5 962
Desember	3 852	16,0	495	12,3	387	4 939	6 050
2007							
Januar	3 094	11,5	364	7,6	393	4 989	6 129
Februar	2 823	8,0	357	3,6	399	5 030	6 192
Mars	2 632	3,7	328	-0,6	405	5 064	6 244
April	2 874	-2,1	349	-5,2	410	5 096	6 300
Mai	2 915	-8,0	356	-9,4	415	5 125	6 372
Juni	2 414	-13,2	312	-12,7	420	5 148	6 463
Juli	2 470	-17,2	316	-15,1	425	5 165	6 571
August	2 765	-19,5	337	-15,9	430	5 183	6 686
September	2 967	-20,9	356	-16,8	435	5 202	6 802
Oktober	2 448	-21,8	322	-17,1	440	5 215	6 918
November	2 822	-21,4	328	-17,2	445	5 211	7 041
Desember	2 063	-23,1	280	-18,3	450	5 192	7 181
2008							
Januar	2 212	-22,3	288	-18,1	455	5 168	7 343
Februar	2 221	-22,4	294	-16,9	460	5 152	7 527
Mars	2 433	-26,9	303	-21,2	465	5 149	7 721

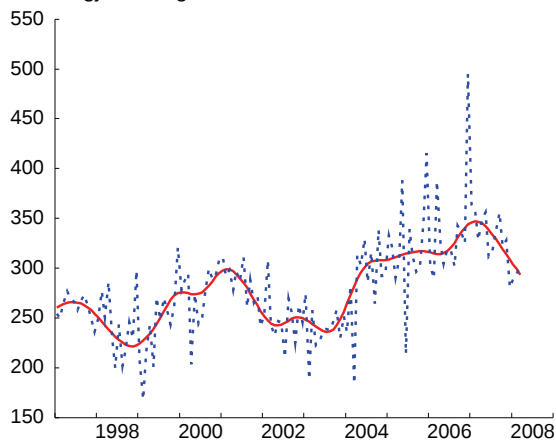
¹ Tallene omfatter ikke bygg til jordbruk, skogbruk og fiske.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

6.1. Forbruksindikatorer

	Detaljomsetningsvolum		Varekonsumindeks ¹		Førstegangsregistrerte personbiler		Hotellovernattinger, ferie og fritid	
	Sesongjustert indeks	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	Sesongjustert indeks	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	Sesongjustert nivå. 1000 biler	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	Sesongjustert nivå. 1000 overnattinger	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate
2003	110,7	4,5	129,3	2,7	10,1	-1,7	8 441,1	-4,0
2004	114,5	3,8	134,5	4,3	12,2	19,8	8 711,6	4,0
2005	119,3	3,9	136,9	1,5	11,8	-3,5	8 501,0	-1,8
2006	126,6	6,0	142,5	4,0	12,0	1,5	8 643,6	1,3
2007	136,4	7,8	153,7	7,8	13,7	15,0	8 783,6	1,0
2006								
November	129,8	9,1	144,6	10,0	11,1	24,4	723,4	0,0
Desember	131,0	9,4	147,9	9,6	18,5	24,5	730,5	-0,2
2007								
Januar	133,0	9,2	153,2	11,4	16,2	20,5	716,7	-0,1
Februar	132,5	9,1	150,2	11,1	13,2	13,7	706,2	0,4
Mars	134,7	8,0	152,2	10,2	12,9	9,0	742,9	1,3
April	134,9	6,8	150,5	8,7	12,2	6,1	731,9	2,3
Mai	134,3	5,7	151,7	7,2	13,3	7,7	744,8	3,0
Juni	140,3	5,4	156,2	6,2	13,3	10,2	713,8	3,3
Juli	136,9	5,6	154,1	5,7	13,5	11,6	734,6	2,7
August	136,3	5,3	153,9	4,7	13,9	8,4	725,5	1,4
September	138,4	4,6	155,6	3,3	13,2	4,0	722,4	-0,5
Oktober	137,9	3,6	155,3	1,6	14,2	1,1	755,5	-2,4
November	139,4	2,2	156,5	0,2	13,4	-0,8	762,7	-4,1
Desember	138,3	1,4	155,6	-0,5	14,9	-3,7	726,5	-5,6
2008								
Januar	137,7	1,9	153,2	-0,0	13,2	-6,8	735,9	-6,5
Februar	139,8	3,5	156,0	1,3	13,9	-9,4	703,9	-6,7
Mars	139,2	5,8	155,3	2,8	13,4	-11,6	645,9	-6,3
April	..	..	..	..	12,8	-11,2	..	..

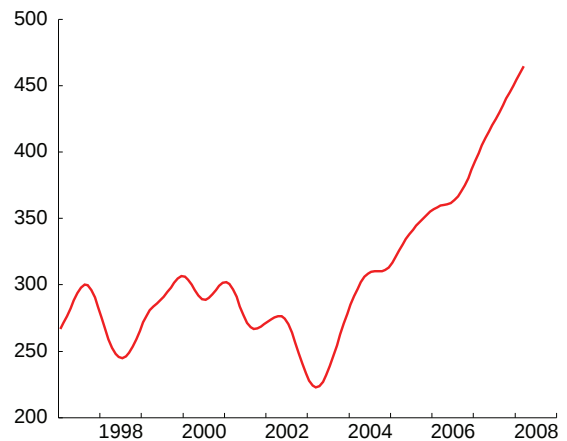
¹ Indikatoren bygger på informasjon om detaljomsetningsvolum, førstegangsregistrering av personbiler (antall) og volumindikatorer for omsetning av tobakk, øl, mineralvann, elektrisk kraft, bensin, brensel og fjernvarme. Vektene er hentet fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR).
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.5 Bygg satt igang. Boliger
Bruksareal. 1000 kvm. månedstall
Sesongjustert og trend

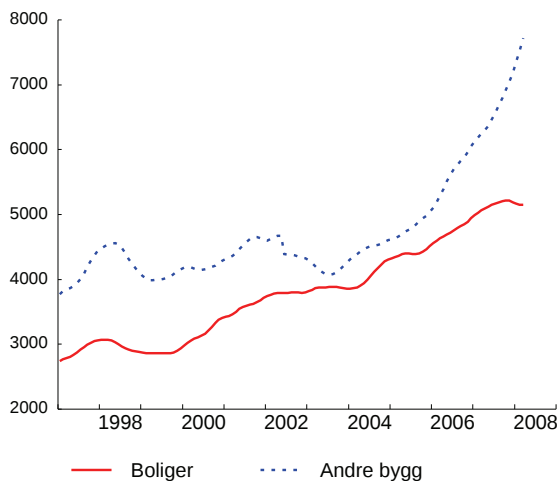
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.6 Bygg satt igang. Driftsbygg
Bruksareal. 1000 kvm.
Månedstall. Trend.

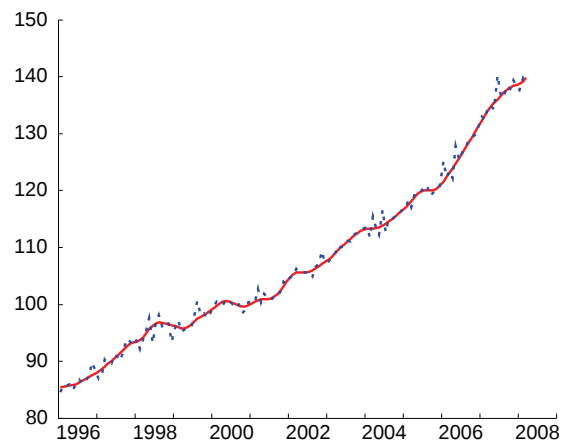
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.7 Bygg under arbeid
Bruksareal. 1000 kvm. Månedstall. Trend

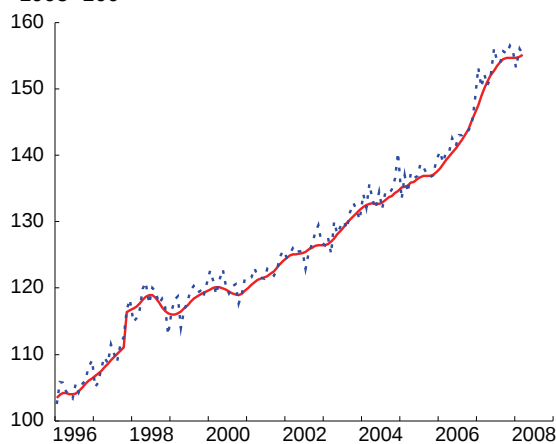
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 6.1 Detaljomsetning
Volumindeks. Månedstall. Sesongjustert og trend
2000=100

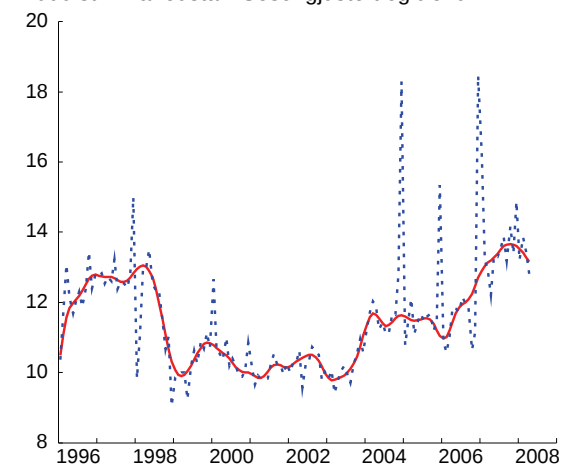
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 6.2 Varekonsumindeks
Volum. Månedstall. Sesongjustert og trend
1995=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 6.3 Førstegangsregistrerte personbiler
1000 stk. Månedstall. Sesongjustert og trend

Kilde: Vegdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

7.1. Pris- og kostnadsindekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før

	Konsumprisindeks		Konsumprisindeksekskl. energiprodukter		KPI-JAE ¹	Harmonisert konsumprisindeks		Førstegangsomsetning innenlands		Byggekostnadsindeks for boliger	
	Nivå	Endring	Nivå	Endring	Endring	Norge Endring	EU12 ² Endring	Nivå	Endring	Nivå	Endring
2003	112,8	2,5	110,0	1,0	1,1	1,9	2,1	104,3	6,8	111,6	3,0
2004	113,3	0,4	110,9	0,8	0,3	0,6	2,1	107,7	3,2	114,9	3,0
2005	115,1	1,6	112,4	1,4	1,0	1,5	2,2	111,6	3,6	118,8	3,4
2006	117,7	2,3	113,5	1,0	0,8	2,5	2,2	118,4	6,1	123,3	3,7
2007	118,6	0,8	115,3	1,6	1,4	0,7	2,1	119,6	1,0	132,4	7,4
2006											
November	119,0	2,6	114,4	1,1	0,8	2,8	1,9	119,1	5,7	126,8	5,2
Desember	118,5	2,2	114,4	1,2	1,0	2,2	1,9	117,4	3,6	127,1	5,5
2007											
Januar	117,0	1,2	113,6	1,1	1,0	1,2	1,8	116,2	0,4	128,3	6,2
Februar	117,5	0,8	114,4	1,3	1,1	0,8	1,8	117,0	0,6	128,7	6,3
Mars	118,2	1,1	115,1	1,7	1,5	1,3	1,9	116,9	-0,3	129,1	6,3
April	118,2	0,3	115,3	1,5	1,4	0,5	1,9	118,1	-0,4	131,1	7,6
Mai	118,3	0,3	115,4	1,5	1,4	0,6	1,9	118,8	1,2	132,1	7,9
Juni	118,2	0,4	115,3	1,4	1,3	0,7	1,9	119,8	1,7	132,4	7,9
Juli	117,9	0,4	115,0	1,5	1,4	0,7	1,8	118,8	-1,0	132,6	7,8
August	117,8	0,4	115,1	2,0	1,8	0,6	1,7	118,0	-3,0	133,2	7,9
September	118,6	-0,3	115,9	1,8	1,6	-0,3	2,1	119,4	-0,6	133,5	8,0
Oktober	118,9	-0,2	116,0	1,7	1,4	-0,3	2,5	121,1	1,2	134,3	7,4
November	120,8	1,5	116,2	1,6	1,5	1,0	3,0	124,9	4,9	136,4	7,6
Desember	121,8	2,8	116,5	1,8	1,8	1,9	3,1	125,8	7,2	136,8	7,6
2008											
Januar	121,3	3,7	115,8	1,9	1,9	2,9	3,2	125,5	8,0	137,4	7,1
Februar	121,9	3,7	116,8	2,1	2,2	3,1	3,3	126,7	8,3	138,0	7,2
Mars	122,0	3,2	117,6	2,2	2,1	2,8	3,6	126,6	8,3	138,4	7,2
April	121,9	3,1	117,9	2,3	2,4	2,7	..	127,9	8,3	139,0	6,0

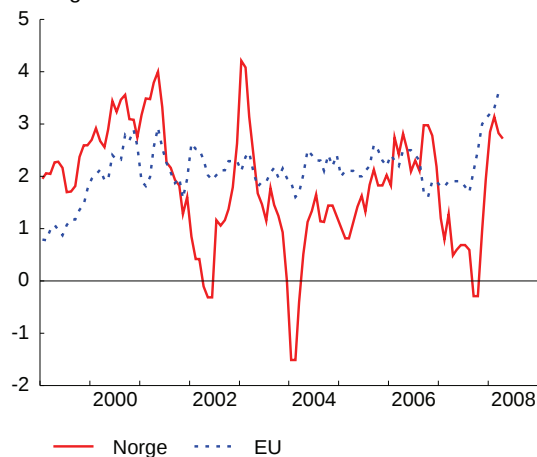
¹ Justert for avgiftsendringer og uten energivarer. ² Omfatter de 12 deltakerne i EU's økonomiske og monetære union (ØMU), der Hellas inngår fra og med 2001.
Kilde: Statistisk sentralbyrå og Eurostat.

7.2. Produktpriser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før der det framgår

	Produsentprisindeks ¹ . Industri		Spotpriser				Eksportprisindeks, treforedlingsprodukter. 2000=100	Eksportpris, laks. Nivå. NOK pr. kg
	Nivå. 2000=100	Endring	Elektrisk kraft. Øre pr. kWh	Brent Blend. NOK pr. fat	Brent Blend. USD pr. fat	Aluminium. NOK pr. tonn		
2003	99,2	1,8	29,1	204,3	28,9	9 911,9	125,38	21,11
2004	105,4	6,3	24,2	256,9	38,2	10 496,4	121,80	22,52
2005	112,5	6,7	23,5	350,1	54,3	10 667,5	123,71	26,16
2006	121,5	8,0	39,1	415,1	64,8	14 634,7	128,33	32,33
2007	128,3	5,6	22,4	423,8	72,9	12 850,9	136,90	26,64
2006								
November	122,6	7,6	38,6	374,4	58,5	14 338,8	137,38	27,60
Desember	122,3	6,7	27,3	388,5	62,9	14 100,2	131,84	27,81
2007								
Januar	122,4	4,7	22,8	341,4	53,8	14 011,4	130,96	28,44
Februar	124,5	5,3	23,3	355,9	57,6	13 378,6	142,77	28,62
Mars	126,5	6,7	19,4	382,5	62,3	13 423,7	136,62	28,85
April	128,9	6,2	18,2	405,8	68,0	13 363,5	139,10	28,67
Mai	130,4	6,5	17,4	405,8	67,5	13 177,0	137,14	26,68
Juni	130,4	7,4	19,1	431,1	71,7	12 928,1	137,32	25,37
Juli	129,2	3,9	14,0	450,4	77,7	12 487,3	142,82	25,19
August	128,8	3,6	13,2	419,3	71,6	12 466,6	140,70	27,69
September	128,6	5,1	19,8	440,5	78,0	12 119,4	151,12	25,82
Oktober	128,0	4,2	28,1	448,0	82,8	11 798,0	133,13	24,22
November	131,0	6,9	36,3	503,4	93,0	12 527,9	133,19	24,40
Desember	131,2	7,3	36,9	501,4	91,3	12 529,5	117,95	25,69
2008								
Januar	131,2	7,2	36,4	500,7	92,7	12 537,5	125,54	26,03
Februar	133,7	7,4	30,7	516,0	95,8	13 466,1	131,01	25,53
Mars	134,8	6,6	23,7	537,6	104,6	13 548,0	123,20	26,80
April	136,2	5,7	30,2	552,6	109,5	13 879,6	123,20	25,92

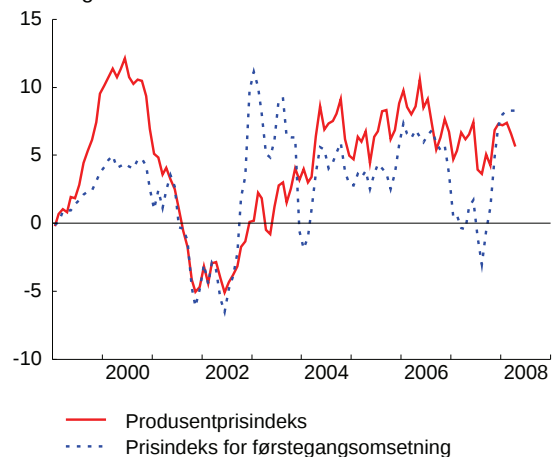
¹ I motsetning til den ordinære produsentprisindeksen, kan denne revideres i etterkant. Den helt korrekte betegnelsen på denne statistikken er vareprisindeksen.
Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

Fig. 7.1 Harmonisert konsumprisindeks Norge og EU
Endring fra samme måned året før. Prosent

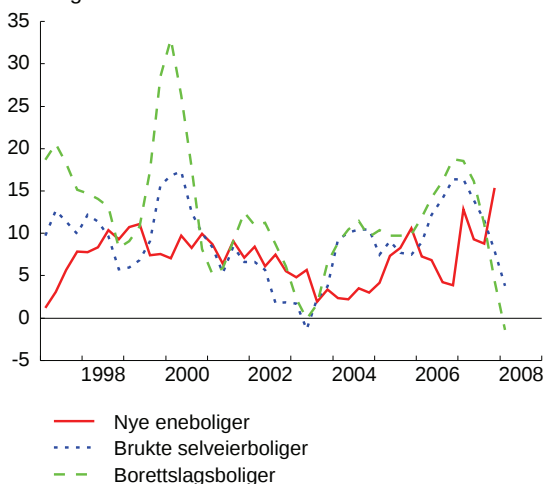
Kilde: Eurostat.

Fig. 7.2 Produsentprisindeks for industri og prisindeks for førstegangsomsetning innenlands
Endring fra samme måned året før. Prosent

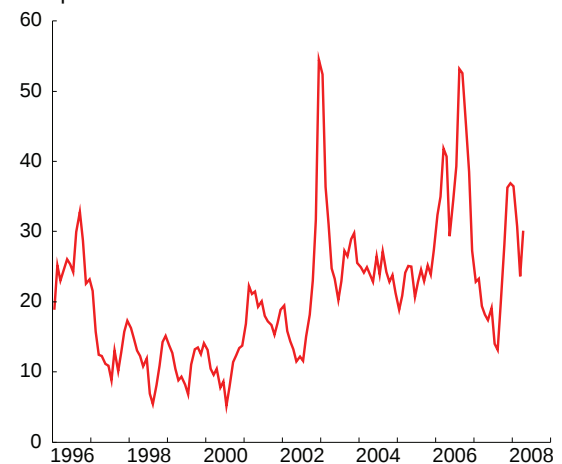
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 7.3 Boligpriser
Endring fra samme kvartal året før. Prosent

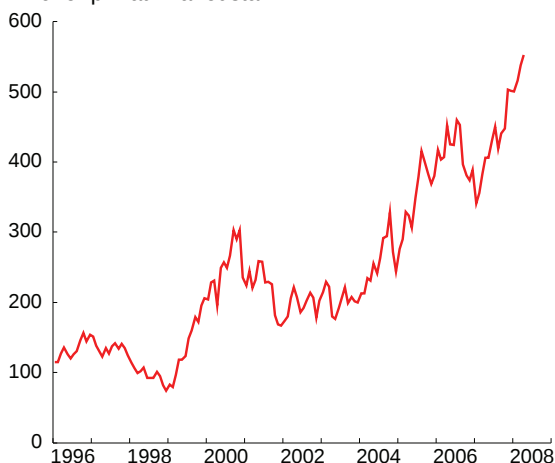
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 7.4 Spotpris elektrisk kraft, systempris
Øre pr. kWh. Månedstall

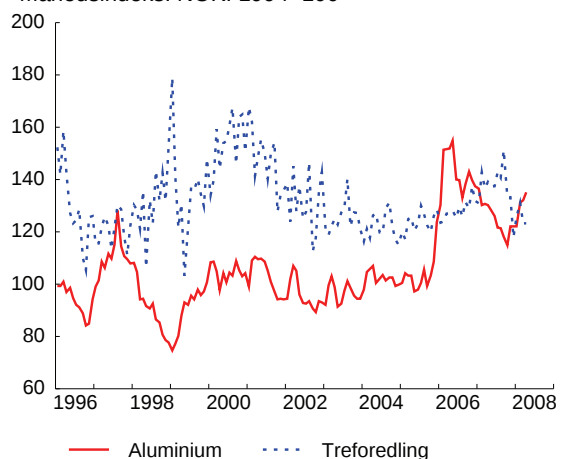
Kilde: Nord Pool.

Fig. 7.5 Spotpris råolje, Brent Blend
Kroner pr. fat. Månedstall

Kilde: Norges Bank.

Fig. 7.6 Spotpris aluminium og eksportpris for treforedlingsprodukter
Månedsindeks. NOK. 1994=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

7.3. Prisindekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før

	Engroshandel		Nye eneboliger		Boligpriser (brukte boliger)					
	Nivå	Endring	Nivå	Endring	Boliger ialt		Selveier		Borettslag	
					Nivå	Endring	Nivå	Endring	Nivå	Endring
	1995=100		2000=100		2000=100		2000=100		2000=100	
2004	124,5	3,7	123,1	2,8	125,8	10,1	124,5	10,1	133,3	10,1
2005	129,2	3,8	132,4	7,6	136,2	8,2	134,4	7,9	146,5	9,9
2006	133,7	3,5	139,7	5,5	154,3	13,3	151,8	12,9	169,0	15,3
2007	137,8	3,1	155,9	11,6	173,2	12,3	170,5	12,3	189,7	12,3
2006										
2. kvartal	133,9	3,9	141,8	6,9	154,6	12,5	152,6	12,2	166,0	14,2
3. kvartal	135,2	3,6	140,3	4,2	155,9	14,5	153,3	14,1	171,6	16,2
4. kvartal	134,3	3,1	142,2	3,9	160,3	16,7	157,2	16,4	179,0	18,8
2007										
1. kvartal	135,9	3,3	151,9	12,9	170,6	16,7	167,6	16,4	188,7	18,5
2. kvartal	138,0	3,1	155,0	9,3	176,4	14,1	173,8	13,9	192,8	16,1
3. kvartal	138,5	2,4	152,6	8,8	173,8	11,5	171,0	11,5	190,6	11,1
4. kvartal	138,9	3,4	164,0	15,3	172,0	7,3	169,6	7,9	186,8	4,4
2008										
1. kvartal	141,4	4,0	..	..	175,6	2,9	174,0	3,8	186,1	-1,4

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

7.4. Månedsførtjeneste og avtalt lønn. Indeks. 2000=100

	Månedsførtjeneste ialt ¹					Avtalt lønn ²				
	Industri	Olje- og gassutvinning og bergverksdrift	Bygge- og anleggsvirksomhet	Samferdsel ³	Forretningsmessig tj. yting og eienomsdrift	Industri	Olje- og gassutvinning og bergverksdrift	Bygge- og anleggsvirksomhet	Samferdsel ³	Forretningsmessig tj. yting og eienomsdrift
2005										
4. kvartal	125,1	122,4	124,2	120,2	122,0	124,4	124,7	123,5	121,6	122,1
2006										
1. kvartal	127,1	137,0	124,5	124,6	123,8	124,6	124,9	123,6	122,9	122,2
2. kvartal	128,0	130,5	126,2	125,6	124,1	125,9	128,6	124,0	124,1	122,6
3. kvartal	129,6	128,3	129,0	126,0	124,8	128,8	132,2	128,3	127,8	125,4
4. kvartal	131,9	130,3	130,0	128,8	125,9	130,2	133,2	128,7	128,9	126,7
2007										
1. kvartal	134,7	150,0	132,7	131,8	130,5	130,4	134,4	129,8	129,9	127,2
2. kvartal	135,4	136,7	134,6	133,5	130,5	131,6	135,8	130,6	132,1	128,7
3. kvartal	136,5	137,7	135,4	133,7	130,5	136,2	139,9	135,6	134,6	131,5
4. kvartal	139,2	140,3	136,1	135,8	132,6	137,2	140,7	136,3	135,7	132,4

¹ Månedsførtjeneste omfatter avtalt lønn, uregelmessige tillegg og bonus, provisjon og liknende. ² Avtalt lønn ved utgangen av kvartalet. ³ Eksklusive virksomheter i offentlig sektor med innrapportering av lønn til Arbeids- og administrasjonsdepartementet for ansatte i staten og til Kommunenes Sentralforbund for ansatte i kommunene. * Foreløpige tall.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

8.1. Utvalgte norske rentesatser. Prosent

	Utlånsrente ¹				Innskuddsrente ²	NOK 3mnd eurorente	Effektiv rente på statsobligasjoner		
	Bankutlån ialt	Statlige låneinstitutter	Forsikrings-selskap	Kredittforetak			3 år	5 år	10 år
2004	4,1	3,7	4,4	4,1	1,3	1,9	3,0	3,6	4,4
2005	3,9	3,3	4,1	3,4	1,4	2,1	2,9	3,3	3,7
2006	4,3	3,2	4,2	3,7	2,1	3,0	3,7	3,9	4,1
2007	5,9	3,8	5,3	5,0	3,7	4,8	4,8	4,8	4,8
2006									
1. kvartal	4,1	3,2	4,0	3,4	1,8	2,5	3,3	3,5	3,7
2. kvartal	4,2	3,1	4,1	3,6	2,0	2,8	3,7	3,9	4,2
3. kvartal	4,4	3,2	4,2	3,7	2,2	3,1	3,9	4,0	4,2
4. kvartal	4,7	3,4	4,4	3,9	2,6	3,5	4,1	4,1	4,2
2007									
1. kvartal	5,3	3,4	4,8	4,4	3,1	4,1	4,5	4,5	4,4
2. kvartal	5,6	3,7	5,1	4,7	3,4	4,5	5,0	5,0	4,9
3. kvartal	6,1	3,9	5,4	5,2	3,9	5,0	4,9	4,9	4,9
4. kvartal	6,7	4,3	5,8	5,6	4,4	5,7	4,7	4,7	4,8
2008									
1. kvartal	..	..	..	..	..	5,8	4,5	4,3	4,4

¹ Gjennomsnittlige (veide) rentesatser inkl. provisjoner på utlån til publikum fra banker og andre finansforetak ved utgangen av kvartalet. ² Gjennomsnittlige (veide) rentesatser på innskudd i banker fra publikum i NOK ved utgangen av kvartalet.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

8.2. Eurorenter og effektiv rente på statsobligasjoner. Prosent

	3 mnd eurorente ¹					Effektiv rente på 10 års statsobligasjon			
	Norge	Euro	USA	Japan	Storbritannia	Norge	Tyskland	USA	Japan
2003	3,99	2,31	1,17	-0,02	3,68	5,04	4,09	3,95	0,98
2004	1,89	2,09	1,58	-0,03	4,58	4,37	4,07	4,24	1,50
2005	2,10	2,17	3,53	0,02	4,70	3,75	3,39	4,28	1,40
2006	2,98	3,06	5,16	0,27	4,80	4,08	3,78	4,79	1,73
2007	4,83	4,25	5,29	0,77	5,95	4,77	4,23	4,62	1,65
2006									
November	3,50	3,58	5,34	0,45	5,18	4,16	3,73	4,62	1,62
Desember	3,68	3,67	5,32	0,53	5,23	4,24	3,79	4,55	1,56
2007									
Januar	3,86	3,74	5,33	0,52	5,45	4,39	4,02	4,75	1,71
Februar	4,08	3,80	5,33	0,56	5,51	4,52	4,05	4,72	1,71
Mars	4,31	3,87	5,31	0,67	5,49	4,45	3,95	4,56	1,62
April	4,42	3,96	5,32	0,64	5,59	4,71	4,15	4,69	1,67
Mai	4,48	4,05	5,32	0,66	5,71	4,88	4,29	4,75	1,68
Juni	4,63	4,13	5,33	0,71	5,81	5,19	4,57	5,10	1,70
Juli	4,78	4,20	5,33	0,74	5,97	5,10	4,53	4,99	1,89
August	5,04	4,51	5,48	0,88	6,31	4,91	4,31	4,67	1,66
September	5,32	4,70	5,53	0,96	6,58	4,81	4,23	4,50	1,51
Oktober	5,52	4,65	5,16	0,97	6,21	4,91	4,29	4,50	1,65
November	5,65	4,61	4,98	0,88	6,35	4,76	4,11	4,14	1,52
Desember	5,83	4,80	5,06	1,05	6,38	4,66	4,24	4,09	1,53
2008									
Januar	5,65	4,43	3,90	0,86	5,63	4,52	4,05	3,72	1,42
Februar	5,78	4,31	3,09	0,86	5,68	4,39	3,97	3,73	1,44
Mars	6,02	4,55	2,82	0,94	5,84	4,28	3,79	3,48	1,31
April	6,20	4,74	2,98	0,99	5,85	4,50	4,05	3,66	1,42

¹ Midtrente (bortsett fra for Euro).

Kilde: Norges Bank.

8.3. Valutakurser, Norges Banks penge- og kredittindikatorer og aksjekursindeks for Oslo Børs

	Valutakurser ¹		Importveid valutakurs (44 land) 1995=100	Industriens effektive valutakurs ² 1990=100	Pengemengdeindikator (M2)		Kredittindikator (K2)		Aksjekursindeks totalt. Oslo Børs. ² 1995=100
	NOK/Euro	NOK/USD			Mrd. kroner. Sesongjustert	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	Mrd. kroner. Sesongjustert	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	
2003	8,00	7,08	92,8	99,5	892,3	4,7	1 793,5	7,4	134,3
2004	8,37	6,74	95,6	103,3	936,5	4,7	1 931,6	7,7	203,7
2005	8,01	6,45	91,8	98,8	1 028,2	10,0	2 137,4	10,7	282,9
2006	8,05	6,42	92,5	99,2	1 148,6	11,7	2 438,9	14,1	384,2
2007	8,02	5,86	90,8	97,5	1 336,3	16,5	2 781,3	14,1	478,6
2006									
November	8,24	6,40	94,5	101,7	1 206,9	16,5	2 563,8	13,5	412,6
Desember	8,16	6,17	93,1	100,4	1 226,0	16,8	2 591,6	12,9	425,7
2007									
Januar	8,28	6,37	94,7	102,0	1 239,9	18,0	2 615,9	13,2	444,8
Februar	8,09	6,19	92,3	99,3	1 259,9	19,8	2 645,8	13,9	463,1
Mars	8,13	6,14	92,3	99,3	1 284,5	20,2	2 676,4	14,6	447,4
April	8,12	6,00	92,0	99,0	1 281,9	19,3	2 696,1	15,0	470,1
Mai	8,14	6,02	92,4	99,2	1 313,9	17,5	2 738,5	14,9	485,9
Juni	8,06	6,01	91,6	98,1	1 328,8	16,2	2 770,6	14,1	497,5
Juli	7,94	5,79	90,1	96,8	1 347,0	16,4	2 798,0	13,1	511,3
August	7,97	5,85	90,4	97,1	1 366,9	15,8	2 830,1	12,3	456,9
September	7,83	5,64	88,5	95,0	1 379,9	15,1	2 852,0	12,3	484,8
Oktober	7,70	5,41	86,9	93,2	1 401,0	14,3	2 870,5	13,2	498,7
November	7,95	5,42	89,1	95,7	1 398,7	13,4	2 922,4	14,2	489,8
Desember	8,01	5,50	89,5	95,9	1 434,9	12,0	2 949,0	14,7	483,3
2008									
Januar	7,96	5,41	88,7	94,9	1 437,5	8,2	2 982,6	14,6	427,7
Februar	7,95	5,39	88,7	95,0	1 443,9	4,3	3 014,0	14,2	416,0
Mars	7,96	5,13	87,7	94,1	1 419,3	2,6	3 043,9	13,8	408,2
April	7,96	5,06	87,3	93,7	..	..	..	..	440,3

¹ Representativ markedskurs (midtkurs). ² Månedsgjennomsnitt av daglige noteringer.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

9.1. Eksport og import av varer. Millioner kroner. Sesongjustert

	Varer i alt, u/skip og plattformer	Olje- og gass	Varer i alt u/skip, plattf. og råolje	Eksport					Import
				Metaller	Verksteds- produkter	Herav:			Varer i alt, u/skip, plattf. og råolje
						Treforedlings- produkter	Kjemiske produkter	Fisk og fiske- produkter	
2003	470 605	268 753	201 544	37 912	26 250	10 603	26 690	25 007	276 376
2004	547 752	323 867	224 497	48 711	26 148	11 434	30 001	26 974	317 477
2005	660 713	407 727	253 190	50 615	30 578	11 278	31 819	31 055	349 133
2006	776 118	474 336	302 196	65 847	37 371	11 028	35 657	34 828	403 818
2007	786 433	450 957	335 112	78 500	44 828	10 750	39 888	35 793	455 258
2006									
November	64 483	37 622	26 653	6 514	3 482	996	3 127	2 943	38 297
Desember	62 142	35 563	26 248	6 876	3 355	918	3 278	3 022	36 723
2007									
Januar	66 085	37 739	27 020	6 570	3 661	889	3 306	2 983	37 426
Februar	61 442	34 577	26 339	6 519	3 262	938	3 318	3 067	35 910
Mars	62 630	35 497	27 211	7 003	3 448	885	3 410	3 186	36 980
April	62 857	35 516	27 441	6 854	3 601	901	3 197	2 953	39 936
Mai	64 779	36 102	27 834	6 924	3 489	927	3 080	3 010	37 294
Juni	64 628	34 979	31 345	6 920	4 123	919	3 376	3 070	37 304
Juli	62 440	34 681	28 523	6 758	3 859	921	3 344	3 018	37 955
August	63 863	37 266	27 676	6 554	3 867	905	3 254	2 965	39 127
September	65 529	39 615	25 923	5 940	3 460	874	3 415	2 638	36 211
Oktober	67 749	39 881	27 120	6 136	3 675	849	3 362	2 781	41 041
November	69 411	40 361	28 551	6 195	3 923	875	3 467	3 103	38 049
Desember	75 020	44 744	30 130	6 127	4 459	869	3 360	3 017	38 026
2008									
Januar	73 773	42 456	29 483	6 149	4 013	884	3 747	3 026	39 089
Februar	76 578	46 663	29 845	6 058	4 294	884	3 407	3 012	40 101
Mars	69 296	45 050	28 448	6 025	3 553	860	3 462	2 954	39 424
April	80 216	46 905	28 967	6 189	4 917	863	3 411	2 997	38 383

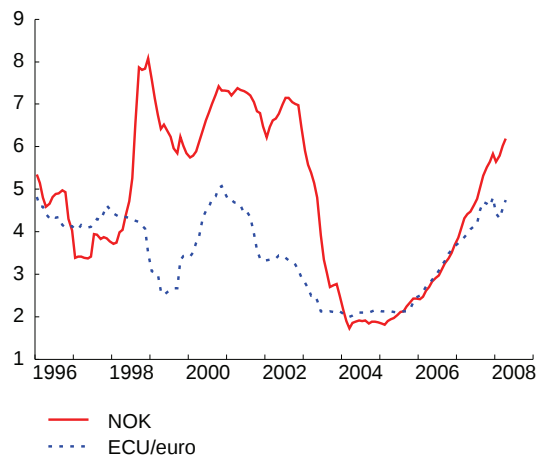
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

9.2. Utenriksregnskap. Millioner kroner

	Eksport i alt	Import i alt	Vare og tj.bal.	Rente- og stønadbal.	Driftsbal.	Netto kap.overf.	Netto finansinv.	Norske inv. i utlandet	Utenl. inv. i Norge
2004	732 669	496 783	235 886	-14 269	221 617	-1 021	220 589	454 763	267 963
2005	868 353	548 062	320 291	-3 707	316 584	-1 878	314 706	658 813	380 866
2006	1 005 482	612 133	393 349	-19 989	373 360	-919	372 441	1 086 124	801 300
2007	1 062 714	685 481	377 233	-5 097	372 136	-971	371 165	769 042	513 714
2003									
3. kvartal	155 123	112 198	42 925	4 934	47 859	514	48 366	19 703	-11 373
4. kvartal	173 120	114 379	58 741	-4 741	54 000	4 885	58 885	110 588	70 666
2004									
1. kvartal	177 212	115 047	62 165	-9 166	52 999	73	53 064	121 475	80 132
2. kvartal	177 303	120 587	56 716	-8 159	48 557	-494	48 062	236 292	176 151
3. kvartal	183 091	129 388	53 703	4 436	58 139	-230	57 911	131 520	81 168
4. kvartal	195 063	131 761	63 302	-1 380	61 922	-370	61 552	-34 524	-69 488
2005									
1. kvartal	199 046	121 381	77 665	-2 863	74 802	-513	74 289	184 502	102 152
2. kvartal	211 208	137 973	73 235	-14 762	58 473	-119	58 354	161 011	112 415
3. kvartal	219 775	142 872	76 903	1 236	78 139	-550	77 589	192 602	102 175
4. kvartal	238 324	145 836	92 488	12 682	105 170	-696	104 474	120 698	64 124
2006									
1. kvartal	255 265	138 672	116 593	-33 391	83 202	-68	83 134	303 044	187 438
2. kvartal	245 350	149 687	95 663	-2 620	93 043	-576	92 467	261 647	191 852
3. kvartal	244 956	156 670	88 286	8 705	96 991	-116	96 875	274 058	203 915
4. kvartal	259 911	167 104	92 807	7 317	100 124	-159	99 965	247 375	218 095
2007									
1. kvartal	259 314	161 090	98 224	-11 768	86 456	-160	86 296	290 945	203 780
2. kvartal	259 353	169 639	89 714	-14 762	74 952	-587	74 365	156 005	74 704
3. kvartal	256 013	172 524	83 489	14 019	97 508	-116	97 392	255 269	205 872
4. kvartal	288 034	182 228	105 806	7 414	113 220	-108	113 112	66 823	29 358

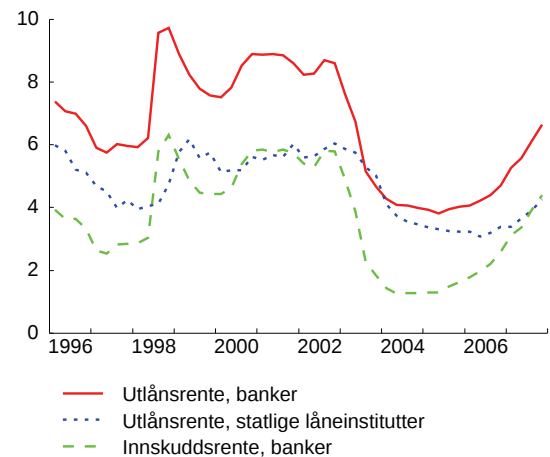
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Fig. 8.1 3 måneders eurorente
Månedstill. Prosent

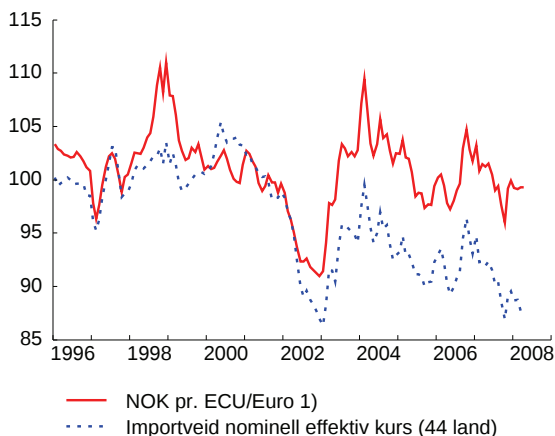
Kilde: Norges Bank.

Fig. 8.2 Utlånsrente og innskuddsrente
Kvartalstill. Prosent

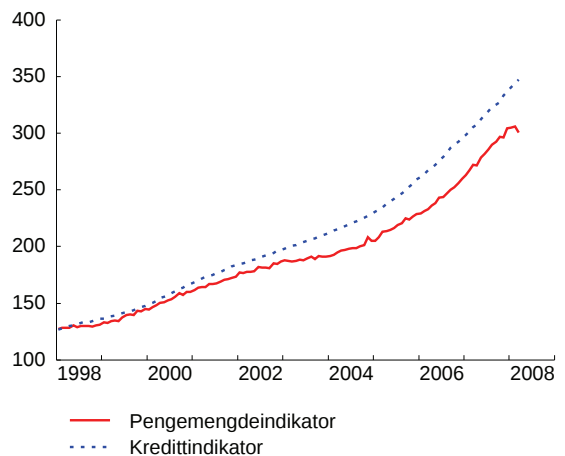
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 8.3 Valutakursindekser
1991=100. Månedstill

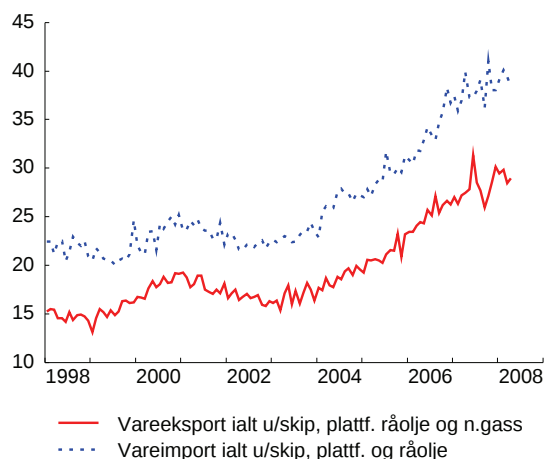
1) Representative markedskurser (midtkurser). Euro fra 1.1 1999
Kilde: Norges Bank.

Fig. 8.4 Penge- og kredittindikator
Sesongjustert indeks. Månedstill. 1993=100

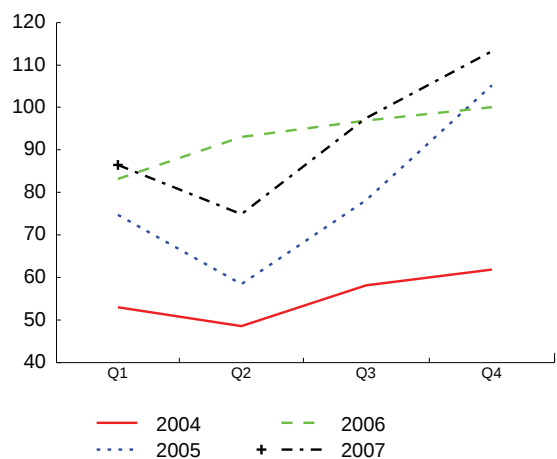
Kilde: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

Fig. 9.1 Utenrikshandel
Milliarder kroner. Sesongjusterte månedstill

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 9.2 Driftsbalansen
Kvartalstill. Milliarder kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Nasjonalregnskap for Norge

Tabell	Side
1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Løpende priser. Millioner kroner	18*
2. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Faste 2005-priser. Millioner kroner.....	19*
3. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	20*
4. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	21*
5. Produksjon. Løpende priser. Millioner kroner	22*
6. Produksjon. Faste 2005-priser. Millioner kroner.....	23*
7. Produksjon. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	24*
8. Produksjon. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	25*
9. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Løpende priser. Millioner kroner	26*
10. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Faste 2005-priser. Millioner kroner.....	27*
11. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	28*
12. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	29*
13. Hovedtall for konsum. Løpende priser. Millioner kroner	30*
14. Hovedtall for konsum. Faste 2005-priser. Millioner kroner.....	30*
15. Hovedtall for konsum. Prosentvis volumendring fra samme periode året før.....	31*
16. Hovedtall for konsum. Prosentvis prisendring fra samme periode året før.....	31*
17. Konsum i husholdninger. Løpende priser. Millioner kroner	32*
18. Konsum i husholdninger. Faste 2005-priser. Millioner kroner	33*
19. Konsum i husholdninger. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	34*
20. Konsum i husholdninger. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	35*
21. Bruttoinvestering i fast realkapital. Løpende priser. Millioner kroner	36*
22. Bruttoinvestering i fast realkapital. Faste 2005-priser. Millioner kroner	37*
23. Bruttoinvestering i fast realkapital. Prosentvis volumendring fra samme periode året før.....	38*
24. Bruttoinvestering i fast realkapital. Prosentvis prisendring fra samme periode året før.....	39*
25. Eksport. Løpende priser. Millioner kroner	40*
26. Eksport. Faste 2005-priser. Millioner kroner	41*
27. Eksport. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	42*
28. Eksport. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	43*
29. Import. Løpende priser. Millioner kroner	44*
30. Import. Faste 2005-priser. Millioner kroner	45*
31. Import. Prosentvis volumendring fra samme periode året før.....	46*
32. Import. Prosentvis prisendring fra samme periode året før.....	47*
33. Sysselsatte personer. Lønnstakere og selvstendige. 1000.....	48*
34. Sysselsatte personer. Lønnstakere og selvstendige. Prosentvis endring fra samme periode året før.....	49*
35. Utførte timeverk. Lønnstakere og selvstendige. Millioner.....	50*
36. Utførte timeverk. Lønnstakere og selvstendige. Prosentvis endring fra samme periode året før.....	51*
37. Lønnskostnader etter næring. Løpende priser. Millioner kroner	52*
38. Lønn per normalårsverk etter næring for lønnstakere. Prosentvis endring fra samme periode året før.....	53*

Tabell 1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Løpende priser. Millioner kroner

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	883 221	946 102	217 710	228 203	234 652	219 112	232 788	242 823	251 378	231 649
Konsum i husholdninger	846 292	905 818	208 636	219 045	225 222	209 001	222 891	232 834	241 091	220 584
Varekonsum	437 901	467 448	106 672	109 144	122 526	107 921	113 251	115 315	130 961	112 601
Tjenestekonsum	378 556	404 636	94 651	97 172	97 496	95 240	100 979	104 160	104 257	101 485
Husholdningenes kjøp i utlandet	53 948	59 388	13 942	19 972	10 968	10 654	15 762	20 984	11 988	11 661
Utlendingers kjøp i Norge	-24 113	-25 654	-6 628	-7 243	-5 768	-4 814	-7 100	-7 625	-6 115	-5 163
Konsum i ideelle organisasjoner	36 929	40 284	9 074	9 158	9 430	10 111	9 897	9 988	10 287	11 065
Konsum i offentlig forvaltning	415 377	449 286	100 863	102 652	107 352	112 050	109 472	111 427	116 338	116 893
Konsum i statsforvaltningen	216 594	232 456	52 692	54 479	55 214	58 238	56 775	58 459	58 985	60 625
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	187 784	201 296	45 722	47 306	47 707	50 452	49 128	50 729	50 986	52 784
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	28 810	31 161	6 970	7 174	7 507	7 786	7 646	7 730	7 998	7 841
Konsum i kommuneforvaltningen	198 783	216 830	48 171	48 173	52 139	53 812	52 698	52 968	57 353	56 267
Bruttoinvestering i fast realkapital	409 130	473 109	101 999	101 681	114 428	104 436	114 151	119 784	134 739	117 753
Utvinning og rørtransport	95 477	107 913	23 360	25 816	26 551	21 770	27 032	29 979	29 132	24 600
Tjenester tilknyttet utvinning	37	-1 170	-109	516	350	-341	187	-687	-329	-184
Utenriks sjøfart	16 945	23 873	4 565	4 755	2 913	4 829	4 370	7 687	6 987	6 790
Fastlands-Norge	296 671	342 493	74 184	70 594	84 615	78 178	82 561	82 805	98 949	86 547
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	236 011	273 319	57 066	57 484	66 195	63 510	66 290	67 693	75 826	71 378
Næringer	143 402	168 009	34 470	35 444	41 147	36 806	40 063	42 393	48 748	45 434
Industri og bergverk	24 662	30 810	5 436	6 401	8 495	5 035	7 017	7 945	10 813	7 528
Annen vareproduksjon	26 655	29 732	6 953	6 912	7 730	5 540	7 838	7 950	8 403	6 821
Tjenester	92 085	107 467	22 080	22 132	24 922	26 231	25 208	26 498	29 531	31 086
Boliger (husholdninger)	92 608	105 310	22 596	22 041	25 048	26 704	26 227	25 300	27 079	25 944
Offentlig forvaltning	60 660	69 174	17 118	13 110	18 420	14 668	16 271	15 112	23 123	15 169
Lagerendring og statistiske avvik	60 650	51 860	8 131	9 507	11 347	26 533	8 322	-713	17 717	29 147
Bruttoinvestering i alt	469 780	524 969	110 130	111 189	125 775	130 969	122 472	119 071	152 456	146 900
Innenlandsk sluttanvendelse	1 768 378	1 920 357	428 703	442 044	467 780	462 131	464 733	473 320	520 172	495 441
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (utenom lagerendring)	1 595 268	1 737 881	392 757	401 450	426 619	409 340	424 822	437 054	466 665	435 088
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	476 037	518 460	117 981	115 762	125 772	126 718	125 743	126 539	139 461	132 062
Eksport i alt	1 005 483	1 042 718	245 350	244 956	259 911	253 781	251 278	252 330	285 328	293 099
Tradisjonelle varer	271 479	302 371	66 387	65 716	74 665	75 905	74 793	70 325	81 347	77 566
Råolje og naturgass	498 355	479 948	122 037	119 080	120 956	117 612	111 415	113 637	137 284	148 555
Skip, plattformer og fly	13 880	13 301	1 961	3 466	5 071	2 564	3 974	4 136	2 627	1 866
Tjenester	221 769	247 098	54 965	56 694	59 219	57 700	61 096	64 232	64 070	65 112
Samlet sluttanvendelse	2 773 861	2 963 075	674 053	687 001	727 691	715 912	716 011	725 651	805 500	788 540
Import i alt	612 133	686 318	149 687	156 670	167 104	161 213	169 863	172 761	182 481	172 430
Tradisjonelle varer	403 173	450 703	96 248	96 816	114 898	111 706	113 018	107 038	118 941	115 792
Råolje og naturgass	2 199	5 758	285	267	966	832	2 197	788	1 941	401
Skip, plattformer og fly	14 849	19 247	5 564	3 898	2 081	2 895	3 309	5 857	7 186	5 933
Tjenester	191 912	210 610	47 590	55 689	49 159	45 780	51 339	59 078	54 413	50 304
Bruttonasjonalprodukt ¹	2 161 728	2 276 757	524 366	530 331	560 587	554 699	546 148	552 890	623 019	616 110
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge ¹	1 575 825	1 714 564	383 131	384 372	416 563	422 286	416 224	417 320	458 734	442 744
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	585 903	562 193	141 235	145 958	144 024	132 413	129 925	135 570	164 286	173 366
Fastlands-Norge(basisverdi)	1 340 310	1 457 440	325 195	323 876	354 444	361 871	352 954	352 003	390 611	378 949
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	1 045 191	1 137 054	254 014	251 688	277 950	281 040	275 350	273 120	307 543	296 005
Industri og bergverk	189 859	205 844	47 459	43 979	49 506	53 783	51 616	46 423	54 022	53 729
Annen vareproduksjon	167 198	180 306	35 967	41 025	45 666	46 513	38 781	43 808	51 204	52 227
Tjenester inkl. boligjenester	688 134	750 905	170 587	166 683	182 778	180 744	184 954	182 889	202 318	190 049
Offentlig forvaltning	295 119	320 386	71 181	72 188	76 494	80 831	77 604	78 883	83 067	82 944
Produktavgifter og -subsidier	235 515	257 124	57 936	60 497	62 119	60 415	63 269	65 317	68 123	63 795

¹ Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi.

Tabell 2. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Faste 2005-priser. Millioner kroner

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Konsum i husholdninger										
og ideelle organisasjoner	864 839	920 108	213 185	223 419	227 887	214 573	226 425	236 962	242 148	219 707
Konsum i husholdninger	828 966	882 331	204 354	214 603	218 866	204 914	217 162	227 658	232 596	209 489
Varekonsum	428 799	461 680	104 214	107 215	119 002	107 196	111 966	114 769	127 749	107 926
Tjenestekonsum	371 049	387 552	92 680	95 094	95 184	92 241	96 875	99 499	98 936	95 329
Husholdningenes kjøp i utlandet	52 544	57 331	13 900	19 293	10 263	10 114	15 037	20 557	11 623	10 989
Utlendingers kjøp i Norge	-23 426	-24 232	-6 440	-6 999	-5 583	-4 637	-6 716	-7 167	-5 712	-4 755
Konsum i ideelle organisasjoner	35 873	37 778	8 832	8 816	9 022	9 660	9 263	9 303	9 552	10 218
Konsum i offentlig forvaltning	398 571	412 731	96 974	97 921	101 494	104 415	100 799	102 057	105 459	104 652
Konsum i statsforvaltningen	207 093	211 241	50 365	51 871	52 290	53 324	51 616	52 972	53 329	53 537
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	179 907	183 027	43 750	45 195	45 326	46 132	44 698	46 054	46 143	46 505
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	27 186	28 213	6 615	6 676	6 964	7 191	6 918	6 918	7 186	7 031
Konsum i kommuneforvaltningen	191 478	201 490	46 610	46 050	49 204	51 091	49 184	49 085	52 130	51 115
Bruttoinvestering i fast realkapital	392 400	428 803	99 079	97 008	107 663	95 642	103 219	108 240	121 703	103 124
Utvinning og rørransport	90 799	95 816	22 587	24 245	24 558	19 704	23 922	26 339	25 851	20 771
Tjenester tilknyttet utvinning	-259	-1 605	-152	449	178	-403	9	-845	-366	-258
Utenriks sjøfart	16 381	22 361	4 620	4 661	2 482	4 419	3 942	7 181	6 820	6 420
Fastlands-Norge	285 479	312 231	72 024	67 653	80 445	71 922	75 346	75 565	89 398	76 192
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	227 167	249 376	55 267	55 122	63 086	58 464	60 589	61 977	68 346	62 916
Næringer	139 305	156 684	33 708	34 276	39 729	34 421	37 410	39 834	45 019	41 072
Industri og bergverk	23 943	29 191	5 323	6 242	8 130	4 802	6 666	7 568	10 156	6 955
Annen vareproduksjon	25 745	27 681	6 783	6 713	7 313	5 179	7 285	7 404	7 813	6 229
Tjenester	89 616	99 812	21 602	21 320	24 285	24 440	23 459	24 863	27 050	27 888
Boliger (husholdninger)	87 862	92 692	21 559	20 846	23 357	24 043	23 180	22 142	23 327	21 843
Offentlig forvaltning	58 312	62 855	16 757	12 531	17 359	13 458	14 757	13 588	21 052	13 276
Lagerendring og statistiske avvik	59 525	53 830	7 611	10 585	11 525	24 848	8 935	4 331	15 716	25 434
Bruttoinvestering i alt	451 924	482 633	106 690	107 593	119 188	120 490	112 154	112 571	137 419	128 558
Innenlandsk sluttanvendelse	1 715 335	1 815 473	416 849	428 933	448 569	439 478	439 378	451 589	485 027	452 917
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (utenom lagerendring)	1 548 889	1 645 070	382 183	388 993	409 826	390 910	402 571	414 583	437 006	400 550
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	456 883	475 586	113 731	110 452	118 853	117 873	115 556	115 645	126 512	117 928
Eksport i alt	872 004	896 529	214 648	208 325	227 458	228 079	217 899	217 223	233 328	229 238
Tradisjonelle varer	243 615	265 463	59 636	57 767	65 949	65 446	62 986	63 295	73 737	68 347
Råolje og naturgass	399 603	388 490	97 523	93 680	100 556	105 431	93 094	91 915	98 050	101 649
Skip, plattformer og fly	12 608	12 837	1 840	3 357	4 124	2 548	3 808	4 019	2 462	1 844
Tjenester	216 177	229 739	55 649	53 520	56 829	54 654	58 011	57 994	59 080	57 397
Samlet sluttanvendelse	2 587 339	2 712 001	631 497	637 258	676 028	667 557	657 278	668 812	718 355	682 154
Import i alt	592 414	644 130	149 046	150 546	155 367	149 911	157 858	163 751	172 609	159 653
Tradisjonelle varer	384 920	416 197	94 491	92 408	105 063	102 115	102 642	99 903	111 538	105 709
Råolje og naturgass	1 899	4 786	238	212	868	803	1 870	654	1 459	282
Skip, plattformer og fly	14 907	19 812	5 844	3 808	2 005	2 891	3 275	5 954	7 692	6 270
Tjenester	190 688	203 334	48 472	54 118	47 431	44 102	50 071	57 240	51 921	47 392
Bruttonasjonalprodukt ¹	1 994 924	2 067 872	482 451	486 712	520 661	517 646	499 419	505 061	545 745	522 501
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge ¹	1 520 691	1 615 455	367 300	371 911	399 777	399 657	391 112	397 599	427 086	404 205
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	474 233	452 416	115 151	114 801	120 884	117 989	108 307	107 462	118 659	118 296
Fastlands-Norge(basisverdi)	1 296 145	1 375 482	311 778	314 843	341 134	342 938	331 985	337 138	363 421	346 776
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	1 013 216	1 083 356	243 568	246 138	268 854	268 018	261 104	265 633	288 602	272 733
Industri og bergverk	185 585	194 216	45 222	43 164	49 426	50 571	47 530	45 059	51 057	49 465
Annen vareproduksjon	144 921	158 393	31 070	35 828	38 134	40 560	34 778	40 604	42 451	41 363
Tjenester inkl. boligjenester	682 709	730 747	167 276	167 146	181 293	176 887	178 797	179 971	195 093	181 905
Offentlig forvaltning	282 929	292 126	68 210	68 704	72 280	74 921	70 881	71 505	74 819	74 043
Produktavgifter og -subsidier	224 547	239 973	55 522	57 069	58 643	56 719	59 127	60 462	63 665	57 429

¹ Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi.

Tabell 3. Makroøkonomiske hovedstørrelser.
Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	4,7	6,4	3,8	4,4	5,2	7,1	6,2	6,1	6,3	2,4
Konsum i husholdninger	4,6	6,4	3,7	4,4	5,2	7,2	6,3	6,1	6,3	2,2
Varekonsum	4,1	7,7	2,6	3,7	4,9	9,0	7,4	7,0	7,3	0,7
Tjenestekonsum	4,1	4,4	3,6	3,6	5,2	4,7	4,5	4,6	3,9	3,3
Husholdningenes kjøp i utlandet	13,1	9,1	12,7	12,5	13,3	11,3	8,2	6,5	13,3	8,7
Utlendingers kjøp i Norge	4,0	3,4	4,0	4,2	10,8	5,3	4,3	2,4	2,3	2,5
Konsum i ideelle organisasjoner	6,5	5,3	6,7	5,9	5,2	4,9	4,9	5,5	5,9	5,8
Konsum i offentlig forvaltning	2,9	3,6	-1,5	3,7	2,3	2,2	3,9	4,2	3,9	0,2
Konsum i statsforvaltningen	1,7	2,0	-1,8	1,6	1,5	1,4	2,5	2,1	2,0	0,4
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	2,5	1,7	-0,7	2,1	1,5	1,1	2,2	1,9	1,8	0,8
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	-3,3	3,8	-8,4	-1,2	1,2	3,8	4,6	3,6	3,2	-2,2
Konsum i kommuneforvaltningen	4,4	5,2	-1,3	6,1	3,3	3,0	5,5	6,6	5,9	0,0
Bruttoinvestering i fast realkapital	7,3	9,3	10,8	10,4	1,6	7,9	4,2	11,6	13,0	7,8
Utvinning og rørtransport	2,9	5,5	-0,3	9,5	-1,1	1,5	5,9	8,6	5,3	5,4
Tjenester tilknyttet utvinning	..	..	..	..	-70,7	..	..	..	..	..
Utenriks sjøfart	25,3	36,5	27,2	389,6	-51,1	-4,3	-14,7	54,1	174,8	45,3
Fastlands-Norge	7,6	9,4	10,0	4,2	6,6	10,0	4,6	11,7	11,1	5,9
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	7,0	9,8	4,8	5,3	7,4	8,9	9,6	12,4	8,3	7,6
Næringer	7,3	12,5	4,4	5,2	7,7	9,0	11,0	16,2	13,3	19,3
Industri og bergverk	8,3	21,9	1,5	22,3	0,8	13,0	25,2	21,2	24,9	44,9
Annen vareproduksjon	13,8	7,5	8,9	8,4	19,8	4,9	7,4	10,3	6,8	20,3
Tjenester	5,3	11,4	3,8	0,2	7,0	9,1	8,6	16,6	11,4	14,1
Boliger (husholdninger)	6,6	5,5	5,5	5,5	6,7	8,8	7,5	6,2	-0,1	-9,1
Offentlig forvaltning	10,1	7,8	31,3	-0,3	4,1	15,4	-11,9	8,4	21,3	-1,4
Lagerendring og statistiske avvik	28,1	-9,6	-17,1	-9,0	7,6	-16,6	17,4	-59,1	36,4	2,4
Bruttoinvestering i alt	9,7	6,8	10,8	5,0	0,8	1,7	5,1	4,6	15,3	6,7
Innenlandsk sluttanvendelse	5,5	5,8	4,2	4,4	3,4	4,4	5,4	5,3	8,1	3,1
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (utenom lagerendring)	4,8	6,2	3,5	4,2	4,8	6,3	5,3	6,6	6,6	2,5
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	3,8	4,1	2,2	3,2	2,6	3,5	1,6	4,7	6,4	0,0
Eksport i alt	0,4	2,8	-3,2	-0,9	2,2	2,9	1,5	4,3	2,6	0,5
Tradisjonelle varer	6,2	9,0	5,7	4,7	6,3	8,6	5,6	9,6	11,8	4,4
Råolje og naturgass	-6,6	-2,8	-10,1	-7,4	-7,0	-2,2	-4,5	-1,9	-2,5	-3,6
Skip, plattformer og fly	13,5	1,8	-66,6	-2,7	276,8	-22,5	107,0	19,7	-40,3	-27,6
Tjenester	8,1	6,3	8,5	6,3	11,0	8,9	4,2	8,4	4,0	5,0
Samlet sluttanvendelse	3,8	4,8	1,5	2,6	3,0	3,9	4,1	5,0	6,3	2,2
Import i alt	8,1	8,7	6,7	5,7	7,7	9,1	5,9	8,8	11,1	6,5
Tradisjonelle varer	9,6	8,1	4,8	5,1	12,1	9,9	8,6	8,1	6,2	3,5
Råolje og naturgass	-50,9	152,0	-63,2	-69,4	-46,5	38,2	685,8	208,5	68,1	-64,9
Skip, plattformer og fly	24,1	32,9	93,1	21,0	-43,1	-11,0	-44,0	56,4	283,7	116,9
Tjenester	5,4	6,6	5,7	6,8	4,6	8,4	3,3	5,8	9,5	7,5
Bruttonasjonalprodukt ¹	2,5	3,7	-0,4	2,4	2,0	2,5	3,5	3,8	4,8	0,9
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge ¹	4,8	6,2	1,3	4,6	3,7	4,7	6,5	6,9	6,8	1,1
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	-4,1	-4,6	-5,7	-4,2	-3,3	-4,4	-5,9	-6,4	-1,8	0,3
Fastlands-Norge(basisverdi)	4,8	6,1	0,9	4,1	3,8	4,4	6,5	7,1	6,5	1,1
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	5,5	6,9	2,3	4,5	4,5	5,2	7,2	7,9	7,3	1,8
Industri og bergverk	7,1	4,7	1,0	5,6	9,3	5,9	5,1	4,4	3,3	-2,2
Annen vareproduksjon	-0,7	9,3	-4,3	-2,7	-4,2	1,7	11,9	13,3	11,3	2,0
Tjenester inkl. boligjenester	6,5	7,0	4,0	5,9	5,3	5,9	6,9	7,7	7,6	2,8
Offentlig forvaltning	2,2	3,3	-3,7	2,6	1,2	1,6	3,9	4,1	3,5	-1,2
Produktavgifter og -subsidier	5,0	6,9	4,0	7,3	2,9	6,4	6,5	5,9	8,6	1,3

¹ Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi.

Tabell 4. Makroøkonomiske hovedstørrelser.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Konsum i husholdninger										
og ideelle organisasjoner	2,1	0,7	2,1	1,8	2,5	1,0	0,7	0,3	0,8	3,3
Konsum i husholdninger	2,1	0,6	2,0	1,8	2,4	0,8	0,5	0,2	0,7	3,2
Varekonsum	2,1	-0,9	2,1	1,6	2,3	-0,5	-1,2	-1,3	-0,4	3,6
Tjenestekonsum	2,0	2,3	2,2	2,0	1,9	1,9	2,1	2,4	2,9	3,1
Husholdningenes kjøp i utlandet	2,7	0,9	0,8	2,3	9,6	5,6	4,5	-1,4	-3,5	0,7
Utlendingers kjøp i Norge	2,9	2,9	2,8	3,2	2,6	2,2	2,7	2,8	3,6	4,6
Konsum i ideelle organisasjoner	2,9	3,6	2,7	3,5	4,2	4,0	4,0	3,4	3,0	3,5
Konsum i offentlig forvaltning	4,2	4,5	4,3	4,3	5,1	4,9	4,4	4,1	4,3	4,1
Konsum i statsforvaltningen	4,6	5,2	4,8	4,2	5,4	5,9	5,1	5,1	4,7	3,7
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	4,4	5,4	4,5	3,9	5,1	6,1	5,2	5,2	5,0	3,8
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	6,0	4,2	6,8	6,5	7,5	4,8	4,9	4,0	3,3	3,0
Konsum i kommuneforvaltningen	3,8	3,7	3,7	4,4	4,8	3,9	3,7	3,2	3,8	4,5
Bruttoinvestering i fast realkapital	4,3	5,8	3,4	4,2	6,1	6,4	7,4	5,6	4,2	4,6
Utvinning og rørtransport	5,2	7,1	3,8	6,7	6,7	8,6	9,3	6,9	4,2	7,2
Tjenester tilknyttet utvinning	..	..	-30,8	83,3	82,0	-13,9	..	-29,2	-54,1	-15,8
Utenriks sjøfart	3,4	3,2	-1,2	-7,1	18,0	7,1	12,2	4,9	-12,7	-3,2
Fastlands-Norge	3,9	5,6	3,4	3,7	5,4	5,6	6,4	5,0	5,2	4,5
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	3,9	5,5	3,7	3,5	5,2	5,5	6,0	4,7	5,7	4,4
Næringer	2,9	4,2	2,8	2,3	4,4	4,5	4,7	2,9	4,5	3,4
Industri og bergverk	3,0	2,5	1,6	2,6	4,5	2,9	3,1	2,4	1,9	3,2
Annen vareproduksjon	3,5	3,7	2,5	3,4	5,6	4,3	5,0	4,3	1,8	2,4
Tjenester	2,8	4,8	3,2	2,0	4,0	4,8	5,1	2,7	6,4	3,9
Boliger (husholdninger)	5,4	7,8	5,1	5,4	6,5	7,1	8,0	8,1	8,2	6,9
Offentlig forvaltning	4,0	5,8	2,3	4,6	6,0	5,8	7,9	6,3	3,5	4,8
Lagerendring og statistiske avvik	1,9	-5,4	-4,4	6,2	-18,8	0,5	-12,8	..	14,5	7,3
Bruttoinvestering i alt	4,0	4,6	0,1	7,9	4,7	4,9	5,8	2,4	5,1	5,1
Innenlandsk sluttanvendelse	3,1	2,6	2,1	3,9	3,7	3,0	2,8	1,7	2,8	4,0
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (utenom lagerendring)	3,0	2,6	2,9	2,8	3,7	2,9	2,7	2,1	2,6	3,7
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	4,2	4,6	4,0	4,3	5,3	5,0	4,9	4,4	4,2	4,2
Eksport i alt	15,3	0,9	20,0	12,4	6,7	-3,4	0,9	-1,2	7,0	14,9
Tradisjonelle varer	11,4	2,2	12,5	12,6	11,2	8,0	6,7	-2,3	-2,6	-2,1
Råolje og naturgass	24,7	-0,9	35,2	17,4	6,9	-11,7	-4,4	-2,7	16,4	31,0
Skip, plattformer og fly	10,1	-5,9	9,5	3,7	24,5	-2,2	-2,1	-0,3	-13,2	0,5
Tjenester	2,6	4,8	2,0	4,4	1,7	4,1	6,6	4,6	4,1	7,5
Samlet sluttanvendelse	7,2	1,9	8,1	6,7	4,7	0,6	2,1	0,6	4,2	7,8
Import i alt	3,3	3,1	1,7	3,8	6,3	6,6	7,1	1,4	-1,7	0,4
Tradisjonelle varer	4,7	3,4	2,4	4,6	8,9	6,8	8,1	2,3	-2,5	0,1
Råolje og naturgass	15,8	3,9	34,1	15,1	1,6	-11,6	-1,9	-4,3	19,5	37,5
Skip, plattformer og fly	-0,4	-2,5	-3,9	4,1	4,7	-1,6	6,1	-3,9	-10,0	-5,5
Tjenester	0,6	2,9	0,7	2,4	1,2	6,9	4,4	0,3	1,1	2,3
Bruttonasjonalprodukt ¹	8,4	1,6	10,6	6,9	3,9	-0,9	0,6	0,5	6,0	10,0
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge ¹	3,6	2,4	4,1	3,7	3,0	3,0	2,0	1,6	3,1	3,7
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	23,5	0,6	32,5	17,1	7,3	-10,5	-2,2	-0,8	16,2	30,6
Fastlands-Norge(basisverdi)	3,4	2,5	3,8	3,3	2,4	2,9	1,9	1,5	3,4	3,6
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	3,2	1,7	3,6	3,0	1,6	2,1	1,1	0,6	3,1	3,5
Industri og bergverk	2,3	3,6	3,9	4,4	-1,0	3,9	3,5	1,1	5,6	2,1
Annen vareproduksjon	15,4	-1,3	17,5	14,6	14,6	2,7	-3,7	-5,8	0,7	10,1
Tjenester inkl. boligjenester	0,8	1,9	0,9	0,1	-0,4	1,5	1,4	1,9	2,9	2,2
Offentlig forvaltning	4,3	5,1	4,6	4,6	5,2	5,7	4,9	5,0	4,9	3,8
Produktavgifter og -subsidier	4,9	2,2	5,6	5,8	6,7	3,3	2,5	1,9	1,0	4,3

¹ Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi.

Tabell 5. Produksjon. Løpende priser. Millioner kroner

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Produksjon i alt.	3 540 572	3 811 894	862 341	862 616	932 253	937 507	923 103	921 500	1 029 784	1 024 231
Jordbruk og skogbruk	29 870	32 129	6 329	11 152	6 520	6 193	6 694	11 907	7 335	6 679
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	30 921	33 066	7 192	6 551	9 510	9 524	7 522	6 848	9 172	8 837
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	611 682	589 297	149 507	151 394	150 986	140 258	136 617	140 885	171 536	180 147
Utvinning av råolje og naturgass.	570 325	536 739	137 576	141 270	139 792	127 371	123 277	127 184	158 906	166 112
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning.	41 357	52 559	11 931	10 123	11 193	12 887	13 340	13 701	12 630	14 035
Bergverksdrift	10 193	12 304	2 911	2 348	2 974	3 109	2 950	2 859	3 385	2 938
Industri	675 843	737 826	163 734	159 854	181 923	188 462	183 512	172 495	193 357	192 423
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	133 640	140 466	31 970	31 708	36 440	35 521	33 947	33 073	37 924	35 775
Tekstil- og bekledningsindustri	6 805	6 645	1 616	1 538	1 848	1 912	1 696	1 445	1 593	1 550
Trelast- og trevareindustri	24 445	28 619	5 974	5 445	6 748	7 214	7 393	6 550	7 462	6 581
Treforedling	18 930	18 641	4 462	4 580	4 811	4 792	4 679	4 581	4 589	4 468
Forlag og grafisk industri	41 489	41 904	10 027	9 812	10 570	11 178	10 123	9 798	10 805	10 765
Oljeraffinering, kjemisk og mineralisk industri.	105 045	111 521	26 661	26 034	26 411	26 183	27 848	27 330	30 159	30 197
Kjemiske råvarer.	33 395	35 949	8 257	8 039	8 796	9 232	8 659	8 827	9 232	9 565
Metallindustri	68 614	78 267	16 521	16 671	19 352	20 920	21 164	17 979	18 204	18 452
Verkstedindustri	142 477	161 670	34 052	32 539	38 813	41 976	39 710	36 804	43 180	43 825
Bygging av skip og oljeplattformer.	83 389	95 660	19 909	19 633	23 185	24 309	23 774	22 114	25 463	26 486
Møbelindustri og annen industri	17 614	18 484	4 286	3 855	4 948	5 226	4 519	3 994	4 745	4 759
Kraftforsyning	63 866	59 904	13 467	13 349	17 733	16 576	12 289	12 023	19 016	21 564
Vannforsyning	3 957	4 221	989	989	990	1 016	1 043	1 068	1 094	1 097
Bygge- og anleggsvirksomhet	236 974	280 599	58 408	55 449	64 124	69 735	69 406	66 058	75 400	73 560
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	294 736	327 373	72 720	71 451	82 191	77 011	79 661	77 916	92 785	81 134
Hotell- og restaurantvirksomhet	51 366	57 964	12 810	14 435	13 619	12 018	14 749	16 086	15 111	13 221
Rørtransport	20 696	18 533	4 895	4 970	5 616	4 641	4 200	4 546	5 146	5 210
Utenriks sjøfart	106 683	116 645	25 685	27 631	27 594	27 150	29 331	29 902	30 262	30 490
Transport ellers	164 897	180 591	41 219	41 306	44 908	41 683	45 051	46 115	47 742	45 184
Post og telekommunikasjon	76 387	83 501	18 393	18 640	20 803	20 129	20 402	20 421	22 549	22 033
Finansiell tjenesteyting	115 944	130 265	28 957	28 931	29 992	30 523	31 811	32 856	35 075	33 125
Boligtjenester (husholdninger)	113 540	116 744	28 299	28 628	28 759	28 671	28 994	29 452	29 627	29 623
Forretningsmessig tjenesteyting	369 297	420 909	89 824	86 152	97 623	108 890	99 646	99 325	113 048	118 136
Offentlig administrasjon og forsvar.	141 376	154 256	33 947	35 868	36 443	38 193	37 396	38 813	39 855	39 537
Undervisning	106 801	112 973	26 117	24 240	28 465	29 506	27 757	25 957	29 754	29 756
Helse- og sosialtjenester	209 205	228 338	50 821	53 223	53 806	55 885	55 872	58 040	58 541	59 429
Andre sosiale og personlige tjenester	106 339	114 454	26 116	26 053	27 674	28 333	28 200	27 928	29 992	30 107
Fastlands-Norge	2 801 511	3 087 418	682 254	678 621	748 057	765 458	752 954	746 167	822 839	808 385

Offentlig forvaltning	426 274	460 113	103 585	105 377	110 081	114 925	112 251	114 086	118 852	119 171
Statsforvaltningen	204 914	221 349	49 770	51 560	52 297	55 347	53 965	55 722	56 315	56 911
Sivil forvaltning	176 604	190 840	42 912	44 510	44 930	47 724	46 474	48 151	48 490	49 225
Forsvar	28 310	30 509	6 858	7 050	7 366	7 623	7 491	7 571	7 825	7 686
Kommuneforvaltningen	221 360	238 764	53 815	53 817	57 785	59 578	58 286	58 364	62 537	62 259

Tabell 6. Produksjon. Faste 2005-priser. Millioner kroner

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Produksjon i alt.	3 315 064	3 471 364	809 377	801 980	868 936	873 847	843 773	841 179	912 565	884 847
Jordbruk og skogbruk	29 565	30 522	6 276	11 005	6 434	6 000	6 352	11 289	6 882	6 124
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	27 568	33 059	5 846	5 662	8 958	8 744	7 275	6 869	10 172	9 356
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	500 396	479 607	122 012	121 463	127 370	125 631	114 320	114 705	124 951	125 080
Utvinning av råolje og naturgass	461 166	434 428	110 501	112 017	117 345	114 105	103 096	102 989	114 239	114 077
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	39 229	45 179	11 511	9 446	10 025	11 527	11 224	11 716	10 712	11 004
Bergverksdrift	10 363	12 049	2 909	2 531	2 983	2 853	2 646	3 127	3 423	2 489
Industri	637 590	663 432	155 149	149 307	168 594	171 779	162 848	155 177	173 628	169 556
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	128 281	131 138	30 778	30 159	34 705	33 381	31 573	30 789	35 394	32 997
Tekstil- og bekledningsindustri	6 670	6 457	1 602	1 498	1 781	1 850	1 662	1 406	1 539	1 490
Trelast- og trevareindustri	24 015	24 771	5 905	5 351	6 502	6 635	6 346	5 530	6 260	5 520
Treforedling	18 810	17 915	4 496	4 588	4 665	4 573	4 485	4 424	4 432	4 282
Forlag og grafisk industri	41 413	41 627	10 010	9 796	10 534	11 122	10 053	9 734	10 718	10 648
Oljeraffinering, kjemisk og mineralisk industri	97 042	98 659	24 067	23 385	25 215	24 991	24 397	23 756	25 516	24 542
Kjemiske råvarer	31 030	31 375	7 822	7 517	7 838	8 090	7 636	7 709	7 940	7 767
Metallindustri	55 035	55 837	13 808	12 896	13 897	14 248	14 041	13 444	14 104	14 078
Verkstedindustri	138 566	151 253	33 308	31 679	37 151	39 553	36 935	34 510	40 254	40 156
Bygging av skip og oljeplattformer	79 404	86 666	19 118	18 634	21 483	22 312	21 415	20 005	22 935	23 542
Møbelindustri og annen industri	17 325	17 735	4 235	3 804	4 823	5 023	4 306	3 870	4 536	4 534
Kraftforsyning	50 542	55 267	11 150	10 250	12 735	14 863	12 380	13 148	14 876	15 793
Vannforsyning	3 896	4 087	974	974	974	985	1 010	1 034	1 058	1 047
Bygge- og anleggsvirksomhet	223 607	244 081	55 524	52 232	59 146	62 317	60 734	57 187	63 843	61 258
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	293 348	321 262	71 282	71 788	82 151	76 131	77 078	77 865	90 189	78 345
Hotell- og restaurantvirksomhet	49 819	53 871	12 493	13 992	13 046	11 374	13 769	14 894	13 834	11 906
Rørtransport	19 889	19 929	4 640	4 601	5 244	5 119	4 721	4 458	5 633	5 865
Utenriks sjøfart	105 635	106 572	27 848	25 394	27 163	25 353	28 133	25 662	27 423	25 470
Transport ellers	157 802	167 230	39 702	40 364	41 305	39 075	41 876	43 523	42 756	40 780
Post og telekommunikasjon	77 701	87 655	18 127	19 202	21 902	21 123	21 301	21 363	23 868	23 502
Finansiell tjenesteyting	121 111	134 853	29 801	30 466	31 861	32 009	32 738	34 344	35 762	33 334
Boligtjenester (husholdninger)	111 161	112 718	27 723	28 014	28 006	27 802	28 111	28 406	28 398	28 169
Forretningsmessig tjenesteyting	352 996	382 851	85 923	81 815	92 269	100 408	90 736	89 901	101 807	103 667
Offentlig administrasjon og forsvar	134 035	139 339	32 211	33 804	34 000	34 929	33 809	35 008	35 593	34 552
Undervisning	103 454	106 247	25 289	23 413	27 147	28 192	26 119	24 398	27 538	27 449
Helse- og sosialtjenester	201 065	208 952	49 005	50 633	51 007	52 169	51 320	52 653	52 810	53 218
Andre sosiale og personlige tjenester	103 521	107 780	25 493	25 070	26 644	26 989	26 497	26 171	28 124	27 888
Fastlands-Norge	2 689 145	2 865 256	654 877	650 523	709 159	717 743	696 599	696 355	754 558	728 432

Offentlig forvaltning	409 052	422 111	99 536	100 403	104 126	107 049	103 182	104 251	107 629	106 679
Statsforvaltningen	195 407	199 748	47 421	48 877	49 400	50 409	48 745	50 067	50 528	49 878
Sivil forvaltning	168 688	172 134	40 911	42 317	42 565	43 369	41 968	43 295	43 501	42 992
Forsvar	26 719	27 614	6 510	6 560	6 834	7 039	6 777	6 771	7 027	6 887
Kommuneforvaltningen	213 644	222 362	52 116	51 526	54 726	56 641	54 437	54 184	57 101	56 801

Tabell 7. Produksjon. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Produksjon i alt.	4,7	4,7	1,8	4,0	4,7	4,7	4,2	4,9	5,0	1,3
Jordbruk og skogbruk	-2,2	3,2	-2,2	-0,1	-7,2	2,6	1,2	2,6	7,0	2,1
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	0,4	19,9	-3,1	-9,5	9,9	23,1	24,4	21,3	13,6	7,0
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	-2,9	-4,2	-4,0	-3,2	-2,5	-3,0	-6,3	-5,6	-1,9	-0,4
Utvinning av råolje og naturgass	-4,5	-5,8	-6,6	-4,6	-3,7	-5,9	-6,7	-8,1	-2,6	-0,0
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	20,5	15,2	31,2	17,2	14,4	39,8	-2,5	24,0	6,9	-4,5
Bergverksdrift	11,8	16,3	6,3	21,2	37,4	47,0	-9,0	23,6	14,8	-12,8
Industri	10,1	4,1	5,3	8,0	11,5	4,4	5,0	3,9	3,0	-1,3
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	0,1	2,2	-3,6	-2,5	1,4	2,3	2,6	2,1	2,0	-1,2
Tekstil- og bekledningsindustri	11,4	-3,2	7,2	16,5	6,4	3,5	3,7	-6,2	-13,6	-19,5
Trelast- og trevareindustri	7,4	3,1	-3,4	5,1	11,6	6,0	7,5	3,3	-3,7	-16,8
Treforedling	-1,1	-4,8	-8,1	-2,6	0,5	-9,7	-0,2	-3,6	-5,0	-6,4
Forlag og grafisk industri	4,5	0,5	-1,9	3,8	3,7	0,5	0,4	-0,6	1,7	-4,3
Oljeraffinering, kjemisk og mineralisk industri	7,6	1,7	9,2	4,4	6,8	2,5	1,4	1,6	1,2	-1,8
Kjemiske råvarer	3,5	1,1	2,9	2,0	8,6	3,0	-2,4	2,5	1,3	-4,0
Metallindustri	3,0	1,5	-1,1	-2,1	6,9	-1,3	1,7	4,3	1,5	-1,2
Verkstedindustri	20,7	9,2	12,5	20,1	21,6	8,6	10,9	8,9	8,4	1,5
Bygging av skip og oljeplattformer	33,1	9,1	26,0	35,2	31,5	10,6	12,0	7,4	6,8	5,5
Møbelindustri og annen industri	8,2	2,4	-2,1	2,5	21,7	12,6	1,7	1,7	-6,0	-9,7
Kraftforsyning	-8,5	9,3	-10,6	-10,9	-17,4	-9,4	11,0	28,3	16,8	6,3
Vannforsyning	1,2	4,9	1,3	1,2	1,2	1,1	3,7	6,2	8,6	6,2
Bygge- og anleggsvirksomhet	8,0	9,2	4,0	6,5	7,3	9,9	9,4	9,5	7,9	-1,7
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	8,9	9,5	5,5	8,2	11,6	11,7	8,1	8,5	9,8	2,9
Hotell- og restaurantvirksomhet	6,8	8,1	5,2	3,6	11,3	10,6	10,2	6,4	6,0	4,7
Rørtransport	1,0	0,2	-1,8	3,2	-0,3	-5,3	1,7	-3,1	7,4	14,6
Utenriks sjøfart	-3,4	0,9	-4,0	-2,8	1,4	0,5	1,0	1,1	1,0	0,5
Transport ellers	4,3	6,0	3,3	3,5	4,5	7,3	5,5	7,8	3,5	4,4
Post og telekommunikasjon	8,2	12,8	1,8	8,1	16,0	14,4	17,5	11,3	9,0	11,3
Finansiell tjenesteyting	9,5	11,3	9,7	7,8	10,6	10,4	9,9	12,7	12,2	4,1
Boligtjenester (husholdninger)	1,3	1,4	1,4	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4	1,3
Forretningsmessig tjenesteyting	8,7	8,5	5,3	8,6	-0,4	8,0	5,6	9,9	10,3	3,2
Offentlig administrasjon og forsvar	1,1	4,0	-4,0	2,2	2,6	2,7	5,0	3,6	4,7	-1,1
Undervisning	2,6	2,7	-3,0	4,6	0,4	2,1	3,3	4,2	1,4	-2,6
Helse- og sosialtjenester	3,5	3,9	0,1	3,9	3,9	3,5	4,7	4,0	3,5	2,0
Andre sosiale og personlige tjenester	6,8	4,1	4,8	5,5	6,3	2,6	3,9	4,4	5,6	3,3
Fastlands-Norge	6,7	6,5	3,3	5,8	6,3	6,4	6,4	7,0	6,4	1,5

Offentlig forvaltning	2,2	3,2	-2,1	2,9	1,8	2,0	3,7	3,8	3,4	-0,3
Statsforvaltningen	1,7	2,2	-2,0	1,7	1,7	1,4	2,8	2,4	2,3	-1,1
Sivil forvaltning	2,5	2,0	-1,1	2,1	1,8	1,1	2,6	2,3	2,2	-0,9
Forsvar	-2,7	3,4	-7,6	-0,7	1,6	3,3	4,1	3,2	2,8	-2,2
Kommuneforvaltningen	2,7	4,1	-2,1	4,1	1,8	2,5	4,5	5,2	4,3	0,3

Tabell 8. Produksjon. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Produksjon i alt.	6,8	2,8	8,0	5,9	4,4	1,4	2,7	1,8	5,2	7,9
Jordbruk og skogbruk	1,0	4,2	0,9	1,4	1,4	2,9	4,5	4,1	5,2	5,7
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	12,2	-10,8	29,2	12,2	0,8	0,9	-16,0	-13,8	-15,1	-13,3
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	22,2	0,5	31,4	15,9	6,6	-9,5	-2,5	-1,5	15,8	29,0
Utvinning av råolje og naturgass	23,7	-0,1	34,2	16,5	6,7	-10,7	-4,0	-2,1	16,8	30,4
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	5,4	10,3	3,5	9,8	7,8	13,7	14,7	9,1	5,6	14,1
Bergverksdrift	-1,6	3,8	0,6	-7,4	-0,8	8,0	11,4	-1,5	-0,8	8,3
Industri	6,0	4,9	5,9	6,2	6,5	6,0	6,8	3,8	3,2	3,4
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	4,2	2,8	5,1	4,3	2,6	3,6	3,5	2,2	2,0	1,9
Tekstil- og bekledningsindustri	2,0	0,9	0,7	3,4	3,3	2,5	1,2	0,1	-0,3	0,7
Trelast- og trevareindustri	1,8	13,5	0,8	1,4	3,4	8,4	15,2	16,4	14,9	9,7
Treforedling	0,6	3,4	-1,1	-0,1	3,7	4,5	5,1	3,7	0,4	-0,4
Forlag og grafisk industri	0,2	0,5	0,0	0,2	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6
Oljeraffinering, kjemisk og mineralisk industri	8,2	4,4	13,1	5,3	0,6	-1,5	3,0	3,3	12,8	17,4
Kjemiske råvarer	7,6	6,5	5,6	8,7	10,7	7,9	7,4	7,1	3,6	7,9
Metallindustri	24,7	12,4	18,0	32,2	40,4	31,9	26,0	3,4	-7,3	-10,7
Verktedindustri	2,8	4,0	2,3	2,8	4,2	4,3	5,2	3,8	2,7	2,8
Bygging av skip og oljeplattformer	5,0	5,1	3,8	5,4	7,0	6,3	6,6	4,9	2,9	3,3
Møbelindustri og annen industri	1,7	2,5	0,8	1,6	2,5	2,6	3,7	1,9	2,0	0,9
Kraftforsyning	26,4	-14,2	21,2	31,2	32,1	-5,3	-17,8	-29,8	-8,2	22,4
Vannforsyning	1,6	1,7	1,5	1,6	1,6	1,6	1,7	1,7	1,7	1,6
Bygge- og anleggsvirksomhet	6,0	8,5	5,6	6,0	7,0	7,6	8,6	8,8	8,9	7,3
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	0,5	1,4	0,5	-0,6	-1,5	0,8	1,3	0,5	2,8	2,4
Hotell- og restaurantvirksomhet	3,1	4,4	2,3	3,9	3,6	3,5	4,5	4,7	4,6	5,1
Rørtransport	4,1	-10,6	7,9	2,1	6,2	-6,1	-15,7	-5,6	-14,7	-2,0
Utenriks sjøfart	1,0	8,4	-1,8	5,5	-2,0	4,8	13,0	7,1	8,6	11,8
Transport ellers	4,5	3,3	3,5	3,5	5,7	3,7	3,6	3,5	2,7	3,9
Post og telekommunikasjon	-1,7	-3,1	1,4	-3,0	-5,2	-5,1	-5,6	-1,5	-0,5	-1,6
Finansiell tjenesteyting	-4,3	0,9	-3,2	-4,8	-4,3	-1,5	-0,0	0,7	4,2	4,2
Boligtjenester (husholdninger)	2,1	1,4	2,2	1,9	2,1	1,5	1,0	1,5	1,6	2,0
Forretningsmessig tjenesteyting	4,6	5,1	4,5	5,0	5,3	5,4	5,1	4,9	5,0	5,1
Offentlig administrasjon og forsvar	5,5	5,0	5,7	5,7	6,6	5,9	5,0	4,5	4,5	4,7
Undervisning	3,2	3,0	3,2	3,1	4,5	3,3	2,9	2,8	3,0	3,6
Helse- og sosialtjenester	4,0	5,0	4,2	4,4	4,6	5,2	5,0	4,9	5,1	4,2
Andre sosiale og personlige tjenester	2,7	3,4	2,4	3,1	3,8	4,3	3,9	2,7	2,7	2,8
Fastlands-Norge	4,2	3,4	4,2	4,0	4,3	3,9	3,8	2,7	3,4	4,1

Offentlig forvaltning	4,2	4,6	4,3	4,4	5,2	5,1	4,5	4,3	4,5	4,1
Statsforvaltningen	4,9	5,7	5,1	4,6	5,7	6,4	5,5	5,5	5,3	3,9
Sivil forvaltning	4,7	5,9	4,9	4,3	5,4	6,7	5,6	5,7	5,6	4,1
Forsvar	6,0	4,3	6,8	6,5	7,5	4,9	4,9	4,0	3,3	3,1
Kommuneforvaltningen	3,6	3,6	3,5	4,3	4,6	3,9	3,7	3,1	3,7	4,2

**Tabell 9. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi.
Løpende priser. Millioner kroner**

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Bruttonasjonalprodukt¹	2 161 728	2 276 757	524 366	530 331	560 587	554 699	546 148	552 890	623 019	616 110
Jordbruk og skogbruk	13 518	15 771	246	7 046	3 466	3 092	687	7 796	4 196	3 512
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	15 053	13 256	3 749	3 144	4 306	4 622	3 021	2 502	3 111	3 320
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	537 050	509 737	130 551	133 133	131 540	120 060	117 370	121 264	151 042	158 961
Utvinning av råolje og naturgass	518 088	484 242	125 079	128 436	126 247	113 981	110 752	114 610	144 899	151 787
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	18 962	25 494	5 472	4 697	5 293	6 079	6 618	6 654	6 143	7 174
Bergverksdrift	3 850	4 753	1 157	796	1 124	1 366	1 273	914	1 201	1 288
Industri	186 009	201 090	46 302	43 183	48 381	52 418	50 342	45 509	52 821	52 441
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	33 322	34 989	8 090	7 730	9 039	8 762	8 569	7 718	9 941	9 182
Tekstil- og bekledningsindustri	2 693	2 570	675	563	729	777	677	495	621	613
Trelast- og trevareindustri	7 983	10 036	1 974	1 779	2 171	2 420	2 640	2 352	2 623	2 268
Treforedling	4 592	4 649	1 082	1 062	1 146	1 272	1 209	1 184	985	929
Forlag og grafisk industri	17 271	17 029	4 184	4 082	4 348	4 575	4 115	3 981	4 358	4 307
Oljeraffinering, kjemisk og mineralisk industri	20 139	23 009	5 212	4 698	5 258	5 891	6 324	5 418	5 376	5 039
Kjemiske råvarer	7 656	9 021	1 890	1 769	2 064	2 330	2 075	2 329	2 287	2 437
Metallindustri	13 943	14 064	3 824	3 590	3 300	4 446	4 028	2 649	2 941	3 450
Verkstedindustri	49 900	54 350	12 312	11 319	12 740	13 943	13 058	12 262	15 087	15 404
Bygging av skip og oljeplattformer	21 840	25 083	5 352	5 156	5 903	6 192	6 161	5 801	6 930	7 110
Møbelindustri og annen industri	6 668	6 291	1 706	1 435	1 682	1 810	1 488	1 321	1 672	1 701
Kraftforsyning	50 862	45 822	10 608	10 636	14 274	12 800	9 182	8 832	15 007	17 243
Vannforsyning	2 110	2 355	550	503	504	538	573	606	639	612
Bygge- og anleggsvirksomhet	87 767	105 457	21 364	20 199	23 620	25 999	25 891	24 678	28 889	28 153
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	148 673	162 624	37 266	35 527	40 816	38 554	40 078	37 983	46 010	39 637
Hotell- og restaurantvirksomhet	24 108	27 582	6 034	6 711	6 397	5 652	7 022	7 641	7 267	6 268
Rørtransport	18 578	16 284	4 400	4 473	5 051	4 079	3 666	4 036	4 503	4 528
Utenriks sjøfart	30 275	36 172	6 284	8 352	7 433	8 273	8 889	10 269	8 741	9 877
Transport ellers	58 653	63 285	14 584	13 862	16 708	15 219	15 721	15 254	17 091	15 472
Post og telekommunikasjon	31 511	30 994	7 907	7 489	8 072	7 681	7 614	7 544	8 155	7 654
Finansiell tjenesteyting	71 581	80 685	17 935	17 811	18 474	18 947	19 763	20 298	21 678	20 228
Boligtjenester (husholdninger)	76 781	75 400	19 137	19 341	19 357	18 889	18 687	19 010	18 814	18 615
Forretningsmessig tjenesteyting	188 342	213 823	45 929	43 983	49 589	52 352	51 989	51 415	58 068	57 278
Offentlig administrasjon og forsvar	82 346	89 647	19 364	20 928	21 447	22 749	21 472	22 438	22 988	23 101
Undervisning	80 183	84 903	19 660	17 522	21 429	22 426	20 792	19 034	22 650	22 149
Helse- og sosialtjenester	159 994	176 276	38 748	40 735	41 198	42 921	42 926	44 991	45 440	45 644
Andre sosiale og personlige tjenester	58 970	63 715	14 655	14 456	15 281	15 648	15 921	15 559	16 587	16 335
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge¹	1 575 825	1 714 564	383 131	384 372	416 563	422 286	416 224	417 320	458 734	442 744
Merverdi og investeringsavgift	172 065	188 705	41 582	44 311	45 681	44 057	45 995	47 523	51 129	47 124
Andre produktskatter, netto	66 131	69 775	16 717	16 515	17 827	16 591	17 636	17 691	17 858	17 630
Statistiske avvik	-2 681	-1 356	-363	-330	-1 389	-233	-362	103	-864	-959
Fastlands-Norge (basisverdi)	1 340 310	1 457 440	325 195	323 876	354 444	361 871	352 954	352 003	390 611	378 949
Offentlig forvaltning	295 119	320 386	71 181	72 188	76 494	80 831	77 604	78 883	83 067	82 944
Statsforvaltningen	130 550	142 523	31 370	32 770	33 230	36 029	34 380	35 884	36 229	36 711
Sivil forvaltning	115 726	126 574	27 851	29 131	29 349	31 950	30 497	31 985	32 142	32 775
Forsvar	14 825	15 948	3 519	3 639	3 881	4 079	3 883	3 898	4 087	3 937
Kommuneforvaltningen	164 568	177 863	39 811	39 418	43 264	44 802	43 224	42 999	46 838	46 233

1 Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

**Tabell 10. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi.
Faste 2005-priser. Millioner kroner**

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Bruttonasjonalprodukt¹	1 994 924	2 067 872	482 451	486 712	520 661	517 646	499 419	505 061	545 745	522 501
Jordbruk og skogbruk	13 958	15 597	452	7 191	3 525	3 077	856	7 630	4 033	3 330
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	12 578	14 689	2 589	2 497	4 092	4 158	3 115	2 836	4 580	4 385
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	428 250	406 279	103 556	103 925	108 949	106 671	96 599	96 677	106 332	106 297
Utvinning av råolje og naturgass	410 670	386 034	98 388	99 695	104 458	101 502	91 569	91 427	101 536	101 370
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	17 581	20 246	5 168	4 230	4 491	5 169	5 030	5 251	4 796	4 927
Bergverksdrift	4 326	5 092	1 225	1 055	1 257	1 213	1 095	1 327	1 458	1 032
Industri	181 259	189 123	43 998	42 109	48 169	49 358	46 435	43 732	49 598	48 432
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	32 029	32 560	7 714	7 538	8 673	8 293	7 851	7 638	8 778	8 136
Tekstil- og bekledningsindustri	2 719	2 630	653	610	728	757	676	571	627	608
Trelast- og trevareindustri	7 903	8 135	1 944	1 756	2 141	2 184	2 086	1 811	2 055	1 807
Treforedling	5 198	4 925	1 242	1 266	1 287	1 260	1 234	1 215	1 217	1 174
Forlag og grafisk industri	17 552	17 602	4 242	4 146	4 462	4 712	4 249	4 108	4 532	4 500
Oljeraffinering, kjemisk og mineralisk industri	21 854	22 543	5 405	5 093	5 806	5 788	5 625	5 220	5 911	5 674
Kjemiske råvarer	7 011	7 060	1 769	1 695	1 769	1 825	1 718	1 732	1 786	1 744
Metallindustri	8 368	8 437	2 102	1 952	2 109	2 160	2 123	2 024	2 129	2 123
Verkstedindustri	50 843	55 420	12 211	11 620	13 640	14 520	13 540	12 612	14 748	14 692
Bygging av skip og oljeplattformer	20 640	22 510	4 971	4 866	5 566	5 788	5 562	5 211	5 949	6 108
Møbelindustri og annen industri	7 143	7 302	1 746	1 566	1 990	2 072	1 773	1 590	1 867	1 866
Kraftforsyning	38 647	42 323	8 488	7 796	9 708	11 397	9 458	10 074	11 394	12 136
Vannforsyning	2 174	2 442	560	526	534	555	597	626	664	638
Bygge- og anleggsvirksomhet	79 739	85 785	19 541	18 344	20 809	21 928	21 348	20 064	22 444	21 513
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	152 971	167 747	37 062	37 436	42 877	39 784	40 112	40 603	47 248	40 898
Hotell- og restaurantvirksomhet	23 750	25 657	5 958	6 678	6 219	5 407	6 561	7 101	6 588	5 655
Rørtransport	17 849	17 865	4 163	4 126	4 706	4 591	4 230	3 991	5 053	5 262
Utenriks sjøfart	28 134	28 272	7 432	6 750	7 229	6 726	7 478	6 793	7 275	6 737
Transport ellers	56 928	60 245	14 306	14 457	14 943	14 138	15 064	15 554	15 489	14 764
Post og telekommunikasjon	33 993	37 891	7 948	8 339	9 563	9 187	9 185	9 179	10 341	10 142
Finansiell tjenesteyting	77 746	87 208	19 054	19 617	20 627	20 821	21 169	22 279	22 938	21 146
Boligtjenester (husholdninger)	73 399	72 010	18 409	18 401	18 283	17 929	18 005	18 046	18 030	17 757
Forretningsmessig tjenesteyting	178 368	190 514	43 443	41 302	46 465	47 344	46 415	45 512	51 243	48 806
Offentlig administrasjon og forsvar	77 579	80 078	18 196	19 613	19 875	20 534	19 172	20 014	20 358	19 985
Undervisning	77 731	79 722	19 028	16 973	20 423	21 422	19 527	17 835	20 939	20 488
Helse- og sosialtjenester	153 303	159 550	37 197	38 587	38 937	39 786	39 021	40 275	40 467	40 457
Andre sosiale og personlige tjenester	57 694	59 809	14 326	13 921	14 828	14 901	14 850	14 451	15 607	15 214
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge¹	1 520 691	1 615 455	367 300	371 911	399 777	399 657	391 112	397 599	427 086	404 205
Merverdi og investeringsavgift	162 626	173 002	39 792	41 503	42 426	40 848	42 411	43 255	46 488	41 831
Andre produktskatter, netto	61 921	66 417	15 730	15 566	16 217	15 871	16 705	16 705	17 135	15 598
Statistiske avvik	-0	554	-0	-0	-0	-0	11	501	42	-0
Fastlands-Norge (basisverdi)	1 296 145	1 375 482	311 778	314 843	341 134	342 938	331 985	337 138	363 421	346 776

Offentlig forvaltning	282 929	292 126	68 210	68 704	72 280	74 921	70 881	71 505	74 819	74 043
Statsforvaltningen	123 983	126 711	29 648	30 925	31 365	32 288	30 571	31 705	32 147	31 718
Sivil forvaltning	110 106	112 469	26 343	27 583	27 790	28 567	27 101	28 291	28 510	28 153
Forsvar	13 877	14 242	3 305	3 342	3 574	3 721	3 470	3 414	3 636	3 565
Kommuneforvaltningen	158 947	165 415	38 562	37 779	40 916	42 632	40 310	39 800	42 673	42 325

1 Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

Tabell 11. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi.
Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Bruttonasjonalprodukt¹	2,5	3,7	-0,4	2,4	2,0	2,5	3,5	3,8	4,8	0,9
Jordbruk og skogbruk	-0,0	11,7	26,6	1,9	-6,3	10,3	89,6	6,1	14,4	8,2
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	-0,1	16,8	-5,1	-9,9	11,4	22,3	20,3	13,6	11,9	5,5
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	-4,3	-5,1	-5,9	-4,6	-3,7	-4,6	-6,7	-7,0	-2,4	-0,4
Utvinning av råolje og naturgass	-5,2	-6,0	-7,3	-5,3	-4,4	-6,1	-6,9	-8,3	-2,8	-0,1
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	20,6	15,2	31,3	17,3	14,4	40,0	-2,7	24,1	6,8	-4,7
Bergverksdrift	16,3	17,7	11,6	25,5	43,7	53,7	-10,6	25,7	16,0	-14,9
Industri	6,9	4,3	0,7	5,2	8,6	5,1	5,5	3,9	3,0	-1,9
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	3,1	1,7	-0,9	-0,2	4,7	2,3	1,8	1,3	1,2	-1,9
Tekstil- og bekledningsindustri	11,7	-3,2	7,6	17,0	6,7	3,9	3,7	-6,5	-13,9	-19,7
Trelast- og trevareindustri	6,8	2,9	-4,1	4,5	11,1	5,9	7,3	3,1	-4,0	-17,3
Treforedling	16,4	-5,2	8,0	14,6	18,3	-10,2	-0,7	-4,0	-5,4	-6,8
Forlag og grafisk industri	5,2	0,3	-1,3	4,5	4,4	0,2	0,2	-0,9	1,6	-4,5
Oljeraffineri, kjemisk og mineralisk industri	10,2	3,2	4,7	8,4	11,4	4,3	4,1	2,5	1,8	-2,0
Kjemiske råvarer	-9,2	0,7	-9,8	-10,7	-4,8	2,7	-2,9	2,2	1,0	-4,4
Metallindustri	-32,4	0,8	-35,2	-36,0	-29,9	-2,0	1,0	3,7	1,0	-1,7
Verkstedindustri	17,0	9,0	9,0	16,6	17,9	8,6	10,9	8,5	8,1	1,2
Bygging av skip og oljeplattformer	15,6	9,1	9,5	17,7	13,7	10,5	11,9	7,1	6,9	5,5
Møbelindustri og annen industri	13,7	2,2	2,7	7,6	28,0	12,5	1,5	1,5	-6,1	-9,9
Kraftforsyning	-9,2	9,5	-11,4	-11,6	-18,4	-9,9	11,4	29,2	17,4	6,5
Vannforsyning	1,4	12,3	4,9	-3,3	-1,3	0,1	6,7	19,0	24,3	14,8
Bygge- og anleggsvirksomhet	3,8	7,6	-1,4	0,9	1,7	4,2	9,2	9,4	7,9	-1,9
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	8,5	9,7	5,0	7,9	11,2	11,8	8,2	8,5	10,2	2,8
Hotell- og restaurantvirksomhet	6,7	8,0	5,1	3,5	11,3	10,4	10,1	6,3	5,9	4,6
Rørtransport	0,9	0,1	-1,9	3,1	-0,4	-5,4	1,6	-3,3	7,4	14,6
Utenriks sjøfart	-3,8	0,5	-4,4	-3,2	1,1	0,0	0,6	0,6	0,6	0,2
Transport ellers	3,9	5,8	2,7	3,0	4,0	6,9	5,3	7,6	3,7	4,4
Post og telekommunikasjon	6,9	11,5	0,2	6,5	13,5	12,8	15,6	10,1	8,1	10,4
Finansiell tjenesteyting	13,7	12,2	13,7	11,9	14,3	12,9	11,1	13,6	11,2	1,6
Boligtjenester (husholdninger)	-1,2	-1,9	-1,0	-1,3	-1,8	-2,1	-2,2	-1,9	-1,4	-1,0
Forretningsmessig tjenesteyting	6,5	6,8	3,3	6,4	-2,8	0,4	6,8	10,2	10,3	3,1
Offentlig administrasjon og forsvar	2,0	3,2	-6,1	2,6	3,7	3,2	5,4	2,0	2,4	-2,7
Undervisning	1,7	2,6	-5,0	3,6	-2,1	0,5	2,6	5,1	2,5	-4,4
Helse- og sosialtjenester	2,8	4,1	-1,4	3,1	3,5	3,1	4,9	4,4	3,9	1,7
Andre sosiale og personlige tjenester	6,0	3,7	3,6	4,6	5,8	1,9	3,7	3,8	5,3	2,1
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge ¹	4,8	6,2	1,3	4,6	3,7	4,7	6,5	6,9	6,8	1,1
Merverdi og investeringsavgift	6,2	6,4	5,3	9,9	2,8	5,0	6,6	4,2	9,6	2,4
Andre produktskatter, netto	2,1	7,3	0,7	0,8	3,2	10,1	6,2	7,3	5,7	-1,7
Statistiske avvik	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Fastlands-Norge (basisverdi)	4,8	6,1	0,9	4,1	3,8	4,4	6,5	7,1	6,5	1,1

Offentlig forvaltning	2,2	3,3	-3,7	2,6	1,2	1,6	3,9	4,1	3,5	-1,2
Statsforvaltningen	2,1	2,2	-3,6	1,4	1,8	0,8	3,1	2,5	2,5	-1,8
Sivil forvaltning	2,5	2,1	-2,9	1,7	2,1	0,6	2,9	2,6	2,6	-1,4
Forsvar	-0,7	2,6	-8,3	-0,8	0,1	1,8	5,0	2,2	1,7	-4,2
Kommuneforvaltningen	2,2	4,1	-3,9	3,7	0,7	2,3	4,5	5,4	4,3	-0,7

1 Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

Tabell 12. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoproduct etter næring, i basisverdi.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Bruttonasjonalprodukt¹	8,4	1,6	10,6	6,9	3,9	-0,9	0,6	0,5	6,0	10,0
Jordbruk og skogbruk	-3,2	4,4	-41,6	-1,1	-2,7	1,6	47,2	4,3	5,8	5,0
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	19,7	-24,6	59,6	19,5	-4,6	-2,0	-33,0	-29,9	-35,4	-31,9
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	25,4	0,0	36,7	17,9	7,1	-11,3	-3,6	-2,1	17,7	32,9
Utvinning av råolje og naturgass	26,2	-0,6	38,3	18,0	7,0	-12,2	-4,9	-2,7	18,1	33,3
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	7,9	16,7	5,1	16,9	10,3	24,0	24,3	14,1	8,7	23,8
Bergverksdrift	-11,0	4,9	-4,4	-24,3	-10,1	15,0	23,0	-8,7	-7,9	10,7
Industri	2,6	3,6	4,1	5,1	-0,7	3,6	3,0	1,5	6,0	2,0
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	4,0	3,3	4,4	7,2	-3,0	1,2	4,1	-1,5	8,6	6,8
Tekstil- og bekledningsindustri	-1,0	-1,3	0,9	-6,0	0,2	3,2	-3,4	-6,0	-1,1	-1,8
Trelast- og trevareindustri	1,0	22,1	0,5	-0,5	0,5	11,1	24,6	28,2	25,9	13,3
Treforedling	-11,6	6,8	-13,2	-15,8	-7,3	8,7	12,5	16,1	-9,1	-21,6
Forlag og grafisk industri	-1,6	-1,7	-1,5	-1,5	-2,5	-2,0	-1,8	-1,6	-1,3	-1,4
Oljeraffinering, kjemisk og mineralisk industri	-7,8	10,8	-7,8	-5,5	-9,8	13,6	16,6	12,5	0,4	-12,7
Kjemiske råvarer	9,2	17,0	7,5	10,6	15,0	17,4	13,1	28,9	9,8	9,4
Metallindustri	66,6	0,0	73,2	112,8	72,0	40,6	4,3	-28,9	-11,7	-21,0
Verktedindustri	-1,9	-0,1	1,3	-2,5	-7,2	-5,1	-4,4	-0,2	9,5	9,2
Bygging av skip og oljeplattformer	5,8	5,3	6,9	6,3	3,9	3,2	2,9	5,0	9,8	8,8
Møbelindustri og annen industri	-6,6	-7,7	-3,3	-7,3	-14,3	-12,8	-14,1	-9,4	5,9	4,3
Kraftforsyning	31,6	-17,7	25,8	38,2	37,9	-7,4	-22,3	-35,7	-10,4	26,5
Vannforsyning	-3,0	-0,6	-2,0	-2,8	-4,8	-2,6	-2,4	1,1	1,9	-0,9
Bygge- og anleggsvirksomhet	10,1	11,7	10,1	10,2	10,4	10,5	10,9	11,7	13,4	10,4
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	-2,8	-0,3	-2,4	-5,0	-7,2	-1,6	-0,6	-1,4	2,3	0,0
Hotell- og restaurantvirksomhet	1,5	5,9	-0,5	2,7	1,2	3,0	5,7	7,1	7,2	6,0
Rørtransport	4,1	-12,4	8,4	2,0	6,4	-7,3	-18,0	-6,7	-17,0	-3,2
Utenriks sjøfart	7,6	18,9	-10,4	14,7	14,2	0,8	40,6	22,2	16,9	19,2
Transport ellers	3,0	2,0	-1,4	1,0	5,6	5,4	2,4	2,3	-1,3	-2,6
Post og telekommunikasjon	-7,3	-11,8	-0,6	-10,1	-15,6	-15,3	-16,7	-8,5	-6,6	-9,7
Finansiell tjenesteyting	-7,9	0,5	-6,5	-8,8	-7,8	-3,3	-0,8	0,3	5,5	5,1
Boligtjenester (husholdninger)	4,6	0,1	4,3	4,6	4,2	1,8	-0,2	0,2	-1,4	-0,5
Forretningsmessig tjenesteyting	5,6	6,3	5,6	6,1	6,0	6,8	5,9	6,1	6,2	6,1
Offentlig administrasjon og forsvar	6,1	5,5	6,8	6,4	7,2	7,0	5,2	5,1	4,6	4,3
Undervisning	3,2	3,2	3,2	3,0	4,5	3,4	3,1	3,4	3,1	3,3
Helse- og sosialtjenester	4,4	5,9	4,6	4,9	4,6	5,9	5,6	5,8	6,1	4,6
Andre sosiale og personlige tjenester	2,2	4,2	2,2	2,7	3,2	5,3	4,8	3,7	3,1	2,2
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge ¹	3,6	2,4	4,1	3,7	3,0	3,0	2,0	1,6	3,1	3,7
Merverdi og investeringsavgift	5,8	3,1	5,5	5,9	7,6	3,6	3,8	2,9	2,1	4,4
Andre produktskatter, netto	6,8	-1,6	8,2	7,7	12,9	-0,1	-0,7	-0,2	-5,2	8,1
Statistiske avvik	..	..	..	..	..	-61,2	..	-100,0	..	312,0
Fastlands-Norge (basisverdi)	3,4	2,5	3,8	3,3	2,4	2,9	1,9	1,5	3,4	3,6

Offentlig forvaltning	4,3	5,1	4,6	4,6	5,2	5,7	4,9	5,0	4,9	3,8
Statsforvaltningen	5,3	6,8	5,9	4,8	6,0	7,8	6,3	6,8	6,4	3,7
Sivil forvaltning	5,1	7,1	5,6	4,5	5,7	8,0	6,4	7,1	6,8	4,1
Forsvar	6,8	4,8	8,0	7,8	8,4	5,9	5,1	4,9	3,5	0,7
Kommuneforvaltningen	3,5	3,9	3,5	4,5	4,5	4,1	3,9	3,5	3,8	3,9

1 Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

Tabell 13. Hovedtall for konsum. Løpende priser. Millioner kroner

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Konsum i alt.	1 298 598	1 395 388	318 573	330 855	342 004	331 162	342 261	354 249	367 716	348 541
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	883 221	946 102	217 710	228 203	234 652	219 112	232 788	242 823	251 378	231 649
Konsum i husholdninger	846 292	905 818	208 636	219 045	225 222	209 001	222 891	232 834	241 091	220 584
Konsum i ideelle organisasjoner	36 929	40 284	9 074	9 158	9 430	10 111	9 897	9 988	10 287	11 065
Konsum i offentlig forvaltning.	415 377	449 286	100 863	102 652	107 352	112 050	109 472	111 427	116 338	116 893
Konsum i statsforvaltningen	216 594	232 456	52 692	54 479	55 214	58 238	56 775	58 459	58 985	60 625
Konsum i statsforvaltningen, individuelt.	109 822	118 906	26 739	27 759	27 986	29 580	29 140	30 171	30 016	30 813
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt	106 772	113 550	25 953	26 720	27 227	28 658	27 635	28 288	28 969	29 812
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	28 810	31 161	6 970	7 174	7 507	7 786	7 646	7 730	7 998	7 841
Konsum i kommuneforvaltningen	198 783	216 830	48 171	48 173	52 139	53 812	52 698	52 968	57 353	56 267
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt.	160 475	173 925	39 075	38 447	42 208	43 433	42 442	42 040	46 010	45 189
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	38 307	42 905	9 096	9 725	9 931	10 379	10 255	10 928	11 343	11 078
Personlig konsum	1 153 519	1 238 933	283 524	294 410	304 846	292 125	304 371	315 034	327 404	307 651
Kollektivt konsum	145 079	156 455	35 049	36 445	37 158	39 037	37 890	39 216	40 312	40 890

Tabell 14. Hovedtall for konsum. Faste 2005-priser. Millioner kroner

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Konsum i alt.	1 263 410	1 332 839	310 159	321 341	329 381	318 988	327 225	339 019	347 608	324 359
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	864 839	920 108	213 185	223 419	227 887	214 573	226 425	236 962	242 148	219 707
Konsum i husholdninger	828 966	882 331	204 354	214 603	218 866	204 914	217 162	227 658	232 596	209 489
Konsum i ideelle organisasjoner	35 873	37 778	8 832	8 816	9 022	9 660	9 263	9 303	9 552	10 218
Konsum i offentlig forvaltning.	398 571	412 731	96 974	97 921	101 494	104 415	100 799	102 057	105 459	104 652
Konsum i statsforvaltningen	207 093	211 241	50 365	51 871	52 290	53 324	51 616	52 972	53 329	53 537
Konsum i statsforvaltningen, individuelt.	105 968	108 494	25 839	26 595	26 877	27 279	26 645	27 257	27 313	27 573
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt	101 125	102 747	24 525	25 276	25 413	26 045	24 971	25 715	26 016	25 964
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	27 186	28 213	6 615	6 676	6 964	7 191	6 918	6 918	7 186	7 031
Konsum i kommuneforvaltningen	191 478	201 490	46 610	46 050	49 204	51 091	49 184	49 085	52 130	51 115
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt.	154 933	162 509	37 858	36 844	39 930	41 487	39 795	39 183	42 044	41 346
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	36 545	38 981	8 751	9 206	9 274	9 605	9 388	9 902	10 086	9 769
Personlig konsum	1 125 741	1 191 111	276 883	286 858	294 695	283 339	292 865	303 402	311 505	288 625
Kollektivt konsum	137 670	141 728	33 277	34 483	34 687	35 650	34 360	35 617	36 102	35 733

Tabell 15. Hovedtall for konsum. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Konsum i alt.	4,1	5,5	2,0	4,2	4,3	5,4	5,5	5,5	5,5	1,7
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	4,7	6,4	3,8	4,4	5,2	7,1	6,2	6,1	6,3	2,4
Konsum i husholdninger	4,6	6,4	3,7	4,4	5,2	7,2	6,3	6,1	6,3	2,2
Konsum i ideelle organisasjoner	6,5	5,3	6,7	5,9	5,2	4,9	4,9	5,5	5,9	5,8
Konsum i offentlig forvaltning.	2,9	3,6	-1,5	3,7	2,3	2,2	3,9	4,2	3,9	0,2
Konsum i statsforvaltningen	1,7	2,0	-1,8	1,6	1,5	1,4	2,5	2,1	2,0	0,4
Konsum i statsforvaltningen, individuelt.	0,8	2,4	-1,9	0,6	-0,0	2,3	3,1	2,5	1,6	1,1
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt	2,6	1,6	-1,7	2,7	3,1	0,5	1,8	1,7	2,4	-0,3
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	-3,3	3,8	-8,4	-1,2	1,2	3,8	4,6	3,6	3,2	-2,2
Konsum i kommuneforvaltningen	4,4	5,2	-1,3	6,1	3,3	3,0	5,5	6,6	5,9	0,0
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt.	4,8	4,9	-0,7	6,7	3,2	2,9	5,1	6,3	5,3	-0,3
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	2,5	6,7	-3,5	3,6	3,4	3,1	7,3	7,6	8,8	1,7
Personlig konsum	4,3	5,8	2,6	4,4	4,5	6,0	5,8	5,8	5,7	1,9
Kollektivt konsum	2,6	2,9	-2,2	2,9	3,2	1,2	3,3	3,3	4,1	0,2

Tabell 16. Hovedtall for konsum. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Konsum i alt.	2,8	1,9	2,8	2,6	3,3	2,2	1,8	1,5	1,9	3,5
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,1	0,7	2,1	1,8	2,5	1,0	0,7	0,3	0,8	3,3
Konsum i husholdninger	2,1	0,6	2,0	1,8	2,4	0,8	0,5	0,2	0,7	3,2
Konsum i ideelle organisasjoner	2,9	3,6	2,7	3,5	4,2	4,0	4,0	3,4	3,0	3,5
Konsum i offentlig forvaltning.	4,2	4,5	4,3	4,3	5,1	4,9	4,4	4,1	4,3	4,1
Konsum i statsforvaltningen	4,6	5,2	4,8	4,2	5,4	5,9	5,1	5,1	4,7	3,7
Konsum i statsforvaltningen, individuelt.	3,6	5,8	3,6	3,1	4,1	5,7	5,7	6,0	5,5	3,1
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt	5,6	4,7	6,1	5,3	6,7	6,1	4,6	4,1	3,9	4,3
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	6,0	4,2	6,8	6,5	7,5	4,8	4,9	4,0	3,3	3,0
Konsum i kommuneforvaltningen	3,8	3,7	3,7	4,4	4,8	3,9	3,7	3,2	3,8	4,5
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt.	3,6	3,3	3,6	4,2	4,6	3,5	3,3	2,8	3,5	4,4
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	4,8	5,0	4,5	5,3	6,0	5,3	5,1	4,5	5,0	4,9
Personlig konsum	2,5	1,5	2,4	2,3	2,9	1,8	1,5	1,2	1,6	3,4
Kollektivt konsum	5,4	4,8	5,7	5,3	6,5	5,9	4,7	4,2	4,2	4,5

Tabell 17. Konsum i husholdninger. Løpende priser. Millioner kroner

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Konsum i husholdninger	846 292	905 818	208 636	219 045	225 222	209 001	222 891	232 834	241 091	220 584
Matvarer (IV)	94 515	101 224	23 799	24 172	24 908	23 537	25 275	25 337	27 076	25 048
Alkoholfree drikkevarer (IV)	14 475	15 688	3 684	3 745	3 724	3 645	3 982	3 953	4 109	3 881
Alkoholholdige drikkevarer (IV)	18 585	19 750	4 783	4 787	5 339	4 203	4 984	4 936	5 627	4 465
Tobakk (IV)	15 288	15 828	3 914	3 693	3 860	3 911	4 063	3 816	4 039	4 085
Klær og sko (HV)	44 079	47 935	10 811	10 773	13 540	9 958	11 834	11 736	14 407	9 863
Reparasjon av klær og sko mv. (T)	660	703	164	166	169	171	175	177	179	185
Husleie (T)	117 510	121 099	29 280	29 615	29 788	29 737	30 062	30 536	30 764	30 719
Materialer for reparasjoner i leid bolig (IV)	1 859	2 039	488	514	496	403	547	552	537	418
Tjenester i tilknytning til bolig (T)	12 379	12 979	3 081	3 120	3 122	3 151	3 211	3 265	3 352	3 357
Elektrisitet (IV)	32 020	27 048	6 687	5 536	9 723	8 697	5 078	4 413	8 860	10 834
Brensel og fjernvarme (IV)	4 426	4 566	1 055	933	1 130	1 192	978	956	1 440	1 380
Rep. av hush. utstyr og lønnet husarb. (T)	2 425	2 611	603	612	621	630	650	661	671	677
Møbler og hvitevarer (V)	27 306	29 442	5 891	6 891	8 367	6 733	6 517	7 446	8 746	6 847
Div. husholdningsartikler og utstyr (IV, HV, V)	20 567	22 142	4 976	5 184	5 923	4 862	5 425	5 487	6 368	5 093
Legemidler, briller, ortopedisk utstyr (V)	9 987	10 551	2 561	2 438	2 800	2 363	2 699	2 554	2 935	2 401
Helsetjenester (T)	14 301	15 378	3 545	3 604	3 634	3 782	3 813	3 876	3 907	4 050
Kjøp av egne transportmidler (V)	43 071	51 480	11 345	11 608	10 650	12 509	12 913	13 566	12 493	11 547
Reservedeler mv. (HV)	4 735	5 315	1 067	1 146	1 497	1 195	1 184	1 304	1 632	1 230
Bensin og oljer (IV)	25 602	24 939	6 773	7 191	5 856	5 552	6 615	6 796	5 976	5 848
Lokal- og fjerntransport (T)	23 742	25 441	6 123	5 968	6 044	6 060	6 540	6 462	6 378	6 204
Andre tj. tilkn. transport (T)	23 707	26 160	5 993	5 838	6 595	5 998	6 560	6 502	7 100	6 544
Teleutstyr (V)	3 085	3 384	690	763	968	735	778	842	1 028	747
Post- og teletjenester (T)	22 989	22 643	5 526	5 669	6 236	5 421	5 559	5 600	6 062	5 950
Foto- og IT-utstyr (V)	13 131	14 379	2 909	3 241	4 161	3 129	3 271	3 567	4 411	3 176
Varig fritidsutstyr (V)	16 247	17 818	3 597	4 005	5 174	3 845	4 072	4 419	5 482	3 891
Bøker, fritidsartikler (IV, HV)	32 384	35 845	7 472	8 434	9 637	7 605	8 429	9 208	10 602	7 860
Fritidstjenester (T)	42 777	46 268	10 802	12 017	10 203	10 523	11 513	13 104	11 128	11 522
Utdanning (T)	4 569	4 862	1 080	1 042	1 236	1 267	1 165	1 113	1 318	1 327
Hotell- og restauranttjenester (T)	48 038	53 993	11 989	13 213	12 959	11 249	13 720	14 694	14 330	12 416
Personlige varer (IV, HV, V)	16 536	18 075	4 169	4 092	4 773	3 848	4 606	4 429	5 192	3 987
Personlige tjenester (T)	24 811	26 809	6 356	6 214	6 376	6 393	6 867	6 724	6 825	6 811
Forsikring (T)	10 819	11 133	2 678	2 739	2 743	2 718	2 756	2 823	2 836	2 856
Finansielle og juridiske tjenester (T)	29 828	34 558	7 431	7 354	7 770	8 140	8 390	8 622	9 407	8 868
Husholdningenes kjøp i utlandet	53 948	59 388	13 942	19 972	10 968	10 654	15 762	20 984	11 988	11 661
Utlendingers kjøp i Norge	-24 113	-25 654	-6 628	-7 243	-5 768	-4 814	-7 100	-7 625	-6 115	-5 163
Matvarer og alkoholfree drikkevarer	108 990	116 912	27 483	27 917	28 632	27 181	29 257	29 290	31 185	28 928
Alkoholholdige drikkevarer og tobakk mv.	33 874	35 579	8 696	8 480	9 198	8 114	9 047	8 752	9 666	8 550
Klær og skotøy	44 739	48 638	10 975	10 938	13 709	10 129	12 009	11 913	14 587	10 048
Bolig, lys og brensel	168 194	167 731	40 591	39 718	44 259	43 181	39 876	39 721	44 953	46 709
Møbler og husholdningsartikler mv.	50 298	54 195	11 470	12 686	14 911	12 225	12 592	13 594	15 785	12 617
Helsepleie	24 288	25 928	6 107	6 042	6 434	6 145	6 512	6 429	6 843	6 451
Transport	120 859	133 334	31 300	31 752	30 642	31 314	33 812	34 630	33 578	31 373
Post- og teletjenester	26 074	26 027	6 217	6 432	7 204	6 156	6 338	6 443	7 090	6 697
Kultur og fritid	104 539	114 309	24 780	27 697	29 175	25 102	27 285	30 298	31 624	26 449
Utdanning	4 569	4 862	1 080	1 042	1 236	1 267	1 165	1 113	1 318	1 327
Hotell- og restauranttjenester	48 038	53 993	11 989	13 213	12 959	11 249	13 720	14 694	14 330	12 416
Andre varer og tjenester	81 995	90 575	20 633	20 399	21 662	21 098	22 619	22 598	24 260	22 522
Husholdningenes kjøp i utlandet	53 948	59 388	13 942	19 972	10 968	10 654	15 762	20 984	11 988	11 661
Utlendingers kjøp i Norge	-24 113	-25 654	-6 628	-7 243	-5 768	-4 814	-7 100	-7 625	-6 115	-5 163
Varekonsum ¹	437 901	467 448	106 672	109 144	122 526	107 921	113 251	115 315	130 961	112 601
Tjenestekonsum ¹	378 556	404 636	94 651	97 172	97 496	95 240	100 979	104 160	104 257	101 485
Boligtjenester	129 889	134 078	32 361	32 735	32 910	32 888	33 273	33 801	34 116	34 077
Andre tjenester	248 667	270 558	62 290	64 437	64 586	62 352	67 706	70 359	70 141	67 408

1 Konsumet av varer og tjenester inkluderer utlendingers kjøp i Norge, men ikke husholdningenes kjøp i utlandet

Tabell 18. Konsum i husholdninger. Faste 2005-priser. Millioner kroner

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Konsum i husholdninger	828 966	882 331	204 354	214 603	218 866	204 914	217 162	227 658	232 596	209 489
Matvarer (IV)	93 306	97 495	23 438	23 796	24 521	22 953	24 368	24 172	26 002	23 656
Alkoholfree drikkevarer (IV)	14 105	14 627	3 645	3 585	3 603	3 465	3 754	3 629	3 779	3 554
Alkoholholdige drikkevarer (IV)	18 317	19 314	4 738	4 699	5 229	4 106	4 878	4 831	5 500	4 278
Tobakk (IV)	14 890	15 042	3 812	3 587	3 747	3 735	3 869	3 624	3 813	3 747
Klær og sko (HV)	45 778	52 481	10 977	11 660	13 718	11 118	12 663	13 353	15 348	11 359
Reparasjon av klær og sko mv. (T)	638	654	159	160	161	162	163	164	165	166
Husleie (T)	114 953	116 675	28 660	28 939	28 971	28 802	29 079	29 376	29 418	29 154
Materialer for reparasjoner i leid bolig (IV)	1 829	1 880	482	506	482	386	505	505	485	374
Tjenester i tilknytning til bolig (T)	12 009	12 344	3 000	3 012	3 011	3 016	3 066	3 115	3 147	3 119
Elektrisitet (IV)	25 290	26 371	5 367	4 188	6 866	8 296	5 534	5 015	7 525	8 375
Brensel og fjernvarme (IV)	4 101	4 248	967	853	1 063	1 153	922	898	1 274	1 120
Rep. av hush. utstyr og lønnet husarb. (T)	2 356	2 414	587	591	594	598	602	605	609	613
Møbler og hvitevarer (V)	27 651	29 213	5 942	7 044	8 420	6 745	6 445	7 432	8 591	6 767
Div. husholdningsartikler og utstyr (IV, HV, V)	20 657	21 835	5 024	5 200	5 919	4 848	5 363	5 399	6 225	4 877
Legemidler, briller, ortopedisk utstyr (V)	10 066	10 481	2 594	2 463	2 811	2 349	2 680	2 539	2 914	2 344
Helsetjenester (T)	13 418	13 929	3 341	3 364	3 376	3 478	3 481	3 479	3 491	3 551
Kjøp av egne transportmidler (V)	42 791	50 957	11 236	11 518	10 612	12 390	12 751	13 408	12 408	11 280
Reservedeler mv. (HV)	4 574	5 037	1 038	1 104	1 432	1 132	1 125	1 234	1 546	1 149
Bensin og oljer (IV)	23 668	22 509	6 123	6 379	5 636	5 301	5 891	6 036	5 281	4 978
Lokal- og fjerntransport (T)	22 892	23 864	5 967	5 683	5 755	5 711	6 151	6 012	5 991	5 685
Andre tj. tilkn. transport (T)	22 733	23 599	5 786	5 546	6 251	5 561	5 962	5 813	6 263	5 630
Teleutstyr (V)	2 139	2 131	492	566	576	375	442	529	786	683
Post- og teletjenester (T)	23 715	24 583	5 498	5 947	6 728	5 850	6 002	6 057	6 674	6 620
Foto- og IT-utstyr (V)	14 202	16 542	3 102	3 520	4 620	3 534	3 714	4 143	5 150	3 830
Varig fritidsutstyr (V)	17 168	19 430	3 759	4 234	5 574	4 161	4 398	4 817	6 055	4 362
Bøker, fritidsartikler (IV, HV)	31 876	34 618	7 327	8 276	9 482	7 391	8 202	8 941	10 084	7 453
Fritidstjenester (T)	41 368	43 466	10 475	11 636	9 671	9 934	10 824	12 390	10 318	10 579
Utdanning (T)	4 462	4 642	1 061	1 016	1 190	1 219	1 116	1 061	1 246	1 254
Hotell- og restauranttjenester (T)	46 532	50 115	11 681	12 784	12 402	10 650	12 805	13 547	13 113	11 183
Personlige varer (IV, HV, V)	16 390	17 470	4 151	4 037	4 693	3 759	4 462	4 266	4 983	3 741
Personlige tjenester (T)	23 879	24 606	6 122	5 913	6 038	6 023	6 299	6 107	6 177	6 135
Forsikring (T)	10 795	11 039	2 679	2 732	2 731	2 703	2 738	2 802	2 796	2 785
Finansielle og juridiske tjenester (T)	31 301	35 620	7 663	7 771	8 305	8 534	8 587	8 971	9 529	8 855
Husholdningenes kjøp i utlandet	52 544	57 331	13 900	19 293	10 263	10 114	15 037	20 557	11 623	10 989
Utlendingers kjøp i Norge	-23 426	-24 232	-6 440	-6 999	-5 583	-4 637	-6 716	-7 167	-5 712	-4 755
Matvarer og alkoholfree drikkevarer	107 411	112 122	27 083	27 381	28 124	26 418	28 122	27 800	29 781	27 210
Alkoholholdige og tobakk mv.	33 207	34 356	8 550	8 286	8 976	7 840	8 748	8 455	9 313	8 025
Klær og skotøy	46 416	53 135	11 136	11 819	13 879	11 279	12 826	13 517	15 513	11 525
Bolig, lys og brensel	158 181	161 518	38 476	37 498	40 393	41 653	39 106	38 909	41 849	42 141
Møbler og husholdningsartikler mv.	50 663	53 463	11 553	12 835	14 933	12 191	12 410	13 437	15 425	12 257
Helsepleie	23 484	24 410	5 935	5 827	6 187	5 827	6 161	6 018	6 405	5 895
Transport	116 659	125 967	30 151	30 231	29 686	30 095	31 879	32 503	31 489	28 722
Post- og teletjenester	25 854	26 714	5 990	6 513	7 304	6 224	6 444	6 586	7 460	7 303
Kultur og fritid	104 614	114 056	24 662	27 666	29 346	25 020	27 138	30 291	31 607	26 224
Utdanning	4 462	4 642	1 061	1 016	1 190	1 219	1 116	1 061	1 246	1 254
Hotell- og restauranttjenester	46 532	50 115	11 681	12 784	12 402	10 650	12 805	13 547	13 113	11 183
Andre varer og tjenester	82 365	88 735	20 615	20 453	21 767	21 019	22 086	22 146	23 485	21 516
Husholdningenes kjøp i utlandet	52 544	57 331	13 900	19 293	10 263	10 114	15 037	20 557	11 623	10 989
Utlendingers kjøp i Norge	-23 426	-24 232	-6 440	-6 999	-5 583	-4 637	-6 716	-7 167	-5 712	-4 755
Varekonsum ¹	428 799	461 680	104 214	107 215	119 002	107 196	111 966	114 769	127 749	107 926
Tjenestekonsum ¹	371 049	387 552	92 680	95 094	95 184	92 241	96 875	99 499	98 936	95 329
Boligtjenester	126 961	129 019	31 660	31 951	31 982	31 818	32 146	32 491	32 565	32 273
Andre tjenester	244 087	258 532	61 020	63 143	63 202	60 423	64 730	67 008	66 372	63 056

1 Konsumet av varer og tjenester inkluderer utlendingers kjøp i Norge, men ikke husholdningenes kjøp i utlandet

Tabell 19. Konsum i husholdninger. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Konsum i husholdninger	4,6	6,4	3,7	4,4	5,2	7,2	6,3	6,1	6,3	2,2
Matvarer (IV)	3,9	4,5	4,5	4,7	3,4	6,5	4,0	1,6	6,0	3,1
Alkoholfree drikkevarer (IV)	2,5	3,7	3,9	2,8	1,8	5,9	3,0	1,2	4,9	2,6
Alkoholholdige drikkevarer (IV)	6,0	5,4	10,9	4,4	5,6	12,5	3,0	2,8	5,2	4,2
Tobakk (IV)	-1,9	1,0	-3,3	-4,0	3,0	-0,2	1,5	1,0	1,8	0,3
Klær og sko (HV)	8,3	14,6	1,6	9,1	12,3	18,0	15,4	14,5	11,9	2,2
Reparasjon av klær og sko mv. (T)	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
Husleie (T)	1,4	1,5	1,4	1,4	1,2	1,5	1,5	1,5	1,5	1,2
Materialer for reparasjoner i leid bolig (IV)	3,4	2,8	-0,4	4,4	4,7	7,7	4,6	-0,3	0,5	-3,0
Tjenester i tilknytning til bolig (T)	0,5	2,8	0,5	0,5	0,5	1,0	2,2	3,4	4,5	3,4
Elektrisitet (IV)	-1,4	4,3	-0,9	-9,1	-7,0	-6,5	3,1	19,7	9,6	0,9
Brensel og fjernvarme (IV)	14,9	3,6	14,9	11,2	10,7	-5,3	-4,6	5,2	19,9	-2,9
Rep. av hush. utstyr og lønnet husarb. (T)	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
Møbler og hvitevarer (V)	8,9	5,7	5,3	8,5	9,8	8,0	8,5	5,5	2,0	0,3
Div. husholdningsartikler og utstyr (IV, HV, V)	4,7	5,7	3,6	4,5	5,2	7,4	6,7	3,8	5,2	0,6
Legemidler, briller, ortopedisk utstyr (V)	3,5	4,1	3,7	3,0	2,4	6,9	3,3	3,1	3,6	-0,2
Helsetjenester (T)	0,8	3,8	0,0	1,5	1,2	4,2	4,2	3,4	3,4	2,1
Kjøp av egne transportmidler (V)	0,2	19,1	-3,1	0,2	2,9	31,5	13,5	16,4	16,9	-9,0
Reservedeler mv. (HV)	11,3	10,1	10,4	9,7	11,4	13,1	8,4	11,8	8,0	1,4
Bensin og oljer (IV)	-4,2	-4,9	-4,4	-4,6	-5,4	-4,1	-3,8	-5,4	-6,3	-6,1
Lokal- og fjerntransport (T)	6,5	4,2	6,1	6,1	3,9	4,1	3,1	5,8	4,1	-0,5
Andre tj. tilkn. transport (T)	9,5	3,8	8,3	8,9	13,9	8,0	3,0	4,8	0,2	1,2
Teleutstyr (V)	-17,6	-0,4	-15,0	-10,4	-17,7	-25,8	-10,3	-6,5	36,4	82,3
Post- og teletjenester (T)	6,7	3,7	1,2	7,0	16,9	5,5	9,2	1,8	-0,8	13,2
Foto- og IT-utstyr (V)	18,1	16,5	14,9	17,0	19,9	19,3	19,7	17,7	11,5	8,4
Varig fritidsutstyr (V)	15,0	13,2	11,8	14,6	16,8	15,5	17,0	13,8	8,6	4,8
Bøker, fritidsartikler (IV, HV)	2,7	8,6	1,1	2,3	4,2	8,8	11,9	8,0	6,4	0,8
Fritidstjenester (T)	1,7	5,1	4,1	1,8	1,7	3,6	3,3	6,5	6,7	6,5
Utdanning (T)	0,9	4,0	-5,6	-0,5	3,3	2,1	5,2	4,4	4,7	2,9
Hotell- og restauranttjenester (T)	7,0	7,7	5,6	4,1	11,0	10,2	9,6	6,0	5,7	5,0
Personlige varer (IV, HV, V)	3,5	6,6	2,5	3,1	3,6	7,1	7,5	5,7	6,2	-0,5
Personlige tjenester (T)	2,4	3,0	3,0	3,7	-0,3	3,7	2,9	3,3	2,3	1,9
Forsikring (T)	3,4	2,3	3,6	3,7	3,1	1,9	2,2	2,6	2,4	3,0
Finansielle og juridiske tjenester (T)	11,2	13,8	10,5	9,6	10,7	12,9	12,1	15,4	14,7	3,8
Husholdningenes kjøp i utlandet	13,1	9,1	12,7	12,5	13,3	11,3	8,2	6,5	13,3	8,7
Utlendingers kjøp i Norge	4,0	3,4	4,0	4,2	10,8	5,3	4,3	2,4	2,3	2,5
Matvarer og alkoholfree drikkevarer	3,7	4,4	4,4	4,4	3,2	6,4	3,8	1,5	5,9	3,0
Alkoholholdige og tobakk mv.	2,3	3,5	4,1	0,6	4,5	6,0	2,3	2,0	3,8	2,4
Klær og skotøy	8,3	14,5	1,7	9,0	12,1	17,7	15,2	14,4	11,8	2,2
Bolig, lys og brensel	1,2	2,1	1,3	0,2	-0,1	-0,4	1,6	3,8	3,6	1,2
Møbler og husholdningsartikler mv.	6,9	5,5	4,4	6,5	7,6	7,5	7,4	4,7	3,3	0,5
Helsepleie	1,9	3,9	1,6	2,1	1,7	5,3	3,8	3,3	3,5	1,2
Transport	2,6	8,0	0,8	2,0	3,8	13,2	5,7	7,5	6,1	-4,6
Post- og teletjenester	4,2	3,3	-0,4	5,2	13,2	2,9	7,6	1,1	2,1	17,3
Kultur og fritid	6,0	9,0	5,5	5,5	7,7	9,1	10,0	9,5	7,7	4,8
Utdanning	0,9	4,0	-5,6	-0,5	3,3	2,1	5,2	4,4	4,7	2,9
Hotell- og restauranttjenester	7,0	7,7	5,6	4,1	11,0	10,2	9,6	6,0	5,7	5,0
Andre varer og tjenester	5,9	7,7	5,7	5,7	5,0	7,6	7,1	8,3	7,9	2,4
Husholdningenes kjøp i utlandet	13,1	9,1	12,7	12,5	13,3	11,3	8,2	6,5	13,3	8,7
Utlendingers kjøp i Norge	4,0	3,4	4,0	4,2	10,8	5,3	4,3	2,4	2,3	2,5
Varekonsum ¹	4,1	7,7	2,6	3,7	4,9	9,0	7,4	7,0	7,3	0,7
Tjenestekonsum ¹	4,1	4,4	3,6	3,6	5,2	4,7	4,5	4,6	3,9	3,3
Boligtjenester	1,3	1,6	1,3	1,3	1,2	1,4	1,5	1,7	1,8	1,4
Andre tjenester	5,6	5,9	4,9	4,9	7,3	6,5	6,1	6,1	5,0	4,4

1 Konsumet av varer og tjenester inkluderer utlendingers kjøp i Norge, men ikke husholdningenes kjøp i utlandet

Tabell 20. Konsum i husholdninger. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Konsum i husholdninger	2,1	0,6	2,0	1,8	2,4	0,8	0,5	0,2	0,7	3,2
Matvarer (IV)	1,3	2,5	1,3	1,0	1,8	2,1	2,1	3,2	2,5	3,3
Alkoholfrie drikkevarer (IV)	2,6	4,5	0,4	3,9	3,8	3,6	4,9	4,3	5,2	3,8
Alkoholholdige drikkevarer (IV)	1,5	0,8	1,1	1,8	2,0	1,6	1,2	0,3	0,2	1,9
Tobakk (IV)	2,7	2,5	2,7	2,9	2,9	2,6	2,3	2,3	2,8	4,1
Klær og sko (HV)	-3,7	-5,1	-2,0	-5,8	-4,7	-5,7	-5,1	-4,9	-4,9	-3,1
Reparasjon av klær og sko mv. (T)	3,5	3,9	3,1	3,6	4,1	3,4	4,3	4,3	3,7	5,3
Husleie (T)	2,2	1,5	2,3	2,1	2,2	1,7	1,2	1,6	1,7	2,1
Materialer for reparasjoner i leid bolig (IV)	1,6	6,7	1,1	1,6	2,6	3,8	7,1	7,8	7,6	7,0
Tjenester i tilknytning til bolig (T)	3,1	2,0	2,8	3,5	3,3	2,1	1,9	1,2	2,7	3,0
Elektrisitet (IV)	26,6	-19,0	25,7	31,4	35,2	-7,7	-26,4	-33,4	-16,9	23,4
Brensel og fjernvarme (IV)	7,9	-0,4	12,4	8,1	2,2	-3,7	-2,9	-2,7	6,3	19,2
Rep. av hush. utstyr og lønnet husarb. (T)	2,9	5,1	2,7	3,2	3,4	4,4	5,1	5,3	5,4	4,8
Møbler og hvitevarer (V)	-1,2	2,1	-1,4	-2,2	-0,9	1,2	2,0	2,4	2,4	1,4
Div. husholdningsartikler og utstyr (IV, HV, V)	-0,4	1,8	-1,4	0,1	0,1	1,0	2,1	1,9	2,2	4,1
Legemidler, briller, ortopedisk utstyr (V)	-0,8	1,5	-1,7	-1,4	0,1	1,1	2,0	1,6	1,1	1,8
Helsetjenester (T)	6,6	3,6	7,6	5,8	5,7	3,2	3,2	4,0	4,0	4,9
Kjøp av egne transportmidler (V)	0,7	0,4	0,9	0,8	0,6	0,5	0,3	0,4	0,3	1,4
Reservedeler mv. (HV)	3,5	1,9	3,2	3,3	3,7	3,0	2,4	1,8	1,0	1,5
Bensin og oljer (IV)	8,2	2,4	10,8	7,7	2,2	0,1	1,5	-0,1	8,9	12,2
Lokal- og fjerntransport (T)	3,7	2,8	2,6	4,7	4,5	3,8	3,6	2,4	1,4	2,8
Andre tj. tilkn. transport (T)	4,3	6,3	4,1	4,0	4,0	5,2	6,2	6,2	7,5	7,8
Teleutstyr (V)	44,2	10,1	35,6	32,7	46,4	49,2	25,7	18,1	-22,1	-44,2
Post- og teletjenester (T)	-3,1	-5,0	0,4	-4,8	-7,5	-7,6	-7,9	-3,0	-2,0	-3,0
Foto- og IT-utstyr (V)	-7,5	-6,0	-7,7	-6,8	-7,8	-7,0	-6,1	-6,5	-4,9	-6,4
Varig fritidsutstyr (V)	-5,4	-3,1	-5,7	-5,1	-5,5	-4,1	-3,2	-3,0	-2,5	-3,5
Bøker, fritidsartikler (IV, HV)	1,6	1,9	2,1	1,7	1,6	2,1	0,8	1,1	3,4	2,5
Fritidstjenester (T)	3,4	2,9	3,2	3,1	4,4	4,1	3,1	2,4	2,2	2,8
Utdanning (T)	2,4	2,3	2,4	2,5	2,5	2,6	2,5	2,3	1,8	1,8
Hotell- og restauranttjenester (T)	3,2	4,4	2,5	4,1	3,7	3,4	4,4	4,9	4,6	5,1
Personlige varer (IV, HV, V)	0,9	2,5	0,2	1,7	2,1	2,5	2,8	2,4	2,4	4,1
Personlige tjenester (T)	3,9	4,9	3,8	4,7	4,8	5,1	5,0	4,8	4,6	4,6
Forsikring (T)	0,2	0,6	-0,0	0,0	0,3	0,3	0,7	0,5	1,0	2,0
Finansielle og juridiske tjenester (T)	-4,7	1,8	-3,6	-5,2	-4,5	-0,8	0,8	1,6	5,5	5,0
Husholdningenes kjøp i utlandet	2,7	0,9	0,8	2,3	9,6	5,6	4,5	-1,4	-3,5	0,7
Utlendingers kjøp i Norge	2,9	2,9	2,8	3,2	2,6	2,2	2,7	2,8	3,6	4,6
Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	1,5	2,8	1,2	1,4	2,1	2,3	2,5	3,3	2,9	3,3
Alkoholholdikere og tobakk mv.	2,0	1,5	1,8	2,3	2,4	2,0	1,7	1,1	1,3	2,9
Klær og skotøy	-3,6	-5,0	-1,9	-5,7	-4,6	-5,6	-5,0	-4,8	-4,8	-2,9
Bolig, lys og brensel	6,3	-2,3	5,8	5,6	8,0	-0,6	-3,3	-3,6	-2,0	6,9
Møbler og husholdningsartikler mv.	-0,7	2,1	-1,2	-1,0	-0,3	1,3	2,2	2,4	2,5	2,7
Helsepleie	3,4	2,7	3,5	2,8	3,2	2,3	2,7	3,0	2,7	3,8
Transport	3,6	2,2	3,9	3,7	2,5	1,9	2,2	1,4	3,3	5,0
Post- og teletjenester	0,9	-3,4	3,4	-1,5	-3,1	-3,9	-5,2	-0,9	-3,6	-7,3
Kultur og fritid	-0,1	0,3	0,1	0,2	-0,3	0,6	0,1	-0,1	0,6	0,5
Utdanning	2,4	2,3	2,4	2,5	2,5	2,6	2,5	2,3	1,8	1,8
Hotell- og restauranttjenester	3,2	4,4	2,5	4,1	3,7	3,4	4,4	4,9	4,6	5,1
Andre varer og tjenester	-0,4	2,5	-0,2	-0,3	0,1	1,6	2,3	2,3	3,8	4,3
Husholdningenes kjøp i utlandet	2,7	0,9	0,8	2,3	9,6	5,6	4,5	-1,4	-3,5	0,7
Utlendingers kjøp i Norge	2,9	2,9	2,8	3,2	2,6	2,2	2,7	2,8	3,6	4,6
Varekonsum ¹	2,1	-0,9	2,1	1,6	2,3	-0,5	-1,2	-1,3	-0,4	3,6
Tjenestekonsum ¹	2,0	2,3	2,2	2,0	1,9	1,9	2,1	2,4	2,9	3,1
Boligtjenester	2,3	1,6	2,3	2,2	2,3	1,7	1,3	1,5	1,8	2,2
Andre tjenester	1,9	2,7	2,1	1,9	1,7	2,1	2,5	2,9	3,4	3,6

1 Konsumet av varer og tjenester inkluderer utlendingers kjøp i Norge, men ikke husholdningenes kjøp i utlandet

Tabell 21. Bruttoinvestering i fast realkapital. Løpende priser. Millioner kroner

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Bruttoinvestering i fast realkapital i alt.	409 130	473 109	101 999	101 681	114 428	104 436	114 151	119 784	134 739	117 753
Bygg og anlegg	207 971	235 628	50 472	50 376	58 676	55 606	57 924	57 764	64 333	57 463
Oljeboring, oljeleting, olje- og gasrørledning	45 395	53 700	11 401	11 848	12 225	11 524	13 501	14 414	14 260	11 971
Oljeutvinningsplattformer, borerigger og moduler . .	32 887	44 344	7 640	9 812	10 164	7 369	10 659	12 569	13 747	12 229
Skip og båter	21 160	29 706	8 253	5 119	2 804	5 431	4 874	8 359	11 042	7 997
Transportmidler	14 996	17 480	3 486	3 384	4 636	4 078	4 406	4 005	4 991	5 876
Maskiner og utstyr	86 721	92 250	20 747	21 141	25 923	20 427	22 786	22 672	26 365	22 217
Jordbruk og skogbruk	6 991	7 003	2 110	2 027	1 642	1 200	2 128	2 056	1 618	1 217
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	1 403	1 820	446	302	496	314	440	530	536	988
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	90 216	103 500	21 802	24 315	25 907	20 759	26 125	28 098	28 518	24 309
Utvinning av råolje og naturgass.	90 179	104 670	21 911	23 799	25 557	21 100	25 938	28 785	28 847	24 492
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning.	37	-1 170	-109	516	350	-341	187	-687	-329	-184
Bergverksdrift	808	869	144	325	277	152	155	163	400	306
Industri	23 854	29 941	5 292	6 076	8 218	4 883	6 862	7 782	10 414	7 221
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	4 041	3 803	1 037	1 063	1 210	688	888	934	1 294	1 080
Tekstil- og bekledningsindustri	222	252	43	95	34	45	67	63	78	69
Trelast- og trevareindustri	803	1 029	180	280	203	189	199	342	300	198
Treforedling	1 145	1 449	241	233	438	242	459	340	408	188
Forlag og grafisk industri	1 268	977	233	374	353	216	269	188	304	294
Oljeraffinering, kjemisk og mineralsk industri. . .	5 450	5 548	1 267	1 363	1 918	1 173	1 352	1 475	1 547	1 153
Kjemiske råvarer.	2 414	4 025	604	498	873	351	807	1 149	1 718	1 395
Metallindustri	1 778	2 706	346	343	810	470	532	700	1 004	598
Verktedindustri	5 060	7 596	989	1 357	1 848	1 164	1 738	1 974	2 720	1 772
Bygging av skip og oljeplattformer.	1 158	1 866	230	356	353	237	354	438	837	332
Møbelindustri og annen industri	515	691	121	112	179	109	199	179	204	142
Kraftforsyning	11 142	13 265	2 602	3 011	3 723	2 144	3 209	3 520	4 392	2 588
Vannforsyning	2 370	2 269	589	585	677	458	559	588	664	289
Bygge- og anleggsvirksomhet	7 119	7 644	1 795	1 571	1 868	1 883	2 061	1 843	1 857	2 028
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	15 624	16 488	3 662	3 711	4 719	3 959	4 012	4 010	4 507	4 181
Hotell- og restaurantervirksomhet	2 347	2 688	631	606	573	552	695	680	761	722
Rørtransport	5 298	3 243	1 449	2 017	994	670	1 094	1 194	285	108
Utenriks sjøfart	16 945	23 873	4 565	4 755	2 913	4 829	4 370	7 687	6 987	6 790
Transport ellers	9 006	13 920	2 125	2 650	1 728	3 304	3 199	3 146	4 271	5 304
Post og telekommunikasjon	5 527	4 374	1 344	1 306	1 313	1 202	1 052	1 059	1 059	971
Finansiell tjenesteyting	4 406	4 757	1 104	1 083	1 128	1 180	1 162	1 187	1 227	1 312
Boligtjenester (husholdninger)	92 608	105 310	22 596	22 041	25 048	26 704	26 227	25 300	27 079	25 944
Forretningsmessig tjenesteyting	46 024	55 302	10 965	10 548	13 062	13 608	12 770	13 990	14 935	15 764
Offentlig administrasjon og forsvar.	28 602	31 805	9 520	5 895	7 486	6 994	7 134	6 521	11 156	7 365
Undervisning	11 370	13 217	3 135	2 638	3 224	2 633	3 317	3 144	4 122	3 058
Helse- og sosialtjenester	15 946	18 352	3 489	3 608	5 842	3 804	4 348	4 376	5 824	3 907
Andre sosiale og personlige tjenester	11 524	13 469	2 634	2 613	3 590	3 203	3 230	2 907	4 128	3 382
Fastlands-Norge	296 671	342 493	74 184	70 594	84 615	78 178	82 561	82 805	98 949	86 547

Offentlig forvaltning	60 660	69 174	17 118	13 110	18 420	14 668	16 271	15 112	23 123	15 169
Statsforvaltningen	31 302	34 177	10 179	6 247	8 684	7 099	7 441	7 007	12 630	7 095
Sivil forvaltning	24 351	27 120	6 083	5 673	7 184	6 106	6 565	6 147	8 302	6 106
Forsvar	6 951	7 057	4 096	574	1 500	993	876	860	4 328	989
Kommuneforvaltningen	29 358	34 997	6 939	6 863	9 736	7 569	8 830	8 105	10 493	8 074

Tabell 22. Bruttoinvestering i fast realkapital. Faste 2005-priser. Millioner kroner

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Bruttoinvestering i fast realkapital i alt.	392 400	428 803	99 079	97 008	107 663	95 642	103 219	108 240	121 703	103 124
Bygg og anlegg	197 218	207 218	48 155	47 635	54 717	50 063	51 201	50 542	55 412	48 376
Oljeboring, oljeleting, olje- og gasrørledning	43 063	47 045	11 030	11 006	11 196	10 333	11 750	12 494	12 468	9 900
Oljeutvinningsplattformer, borerigger og moduler	31 098	39 820	7 373	9 193	9 410	6 732	9 541	11 174	12 373	10 459
Skip og båter	21 888	28 661	8 655	5 007	3 286	4 991	4 577	8 145	10 948	7 610
Transportmidler	13 361	16 074	3 173	3 130	3 788	3 750	3 964	3 716	4 644	5 354
Maskiner og utstyr	85 771	89 985	20 693	21 037	25 266	19 773	22 185	22 170	25 858	21 425
Jordbruk og skogbruk	6 772	6 505	2 057	1 959	1 569	1 127	1 973	1 890	1 515	1 108
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	1 339	1 675	443	286	463	272	409	497	496	914
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	85 782	91 721	21 071	22 906	23 941	18 782	23 128	24 555	25 255	20 425
Utvinning av råolje og naturgass.	86 040	93 326	21 223	22 457	23 763	19 186	23 119	25 400	25 620	20 683
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning.	-259	-1 605	-152	449	178	-403	9	-845	-366	-258
Bergverksdrift	779	820	140	316	261	143	144	153	380	274
Industri	23 163	28 372	5 182	5 926	7 869	4 659	6 522	7 415	9 776	6 681
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	3 927	3 626	1 019	1 037	1 153	656	842	892	1 236	1 013
Tekstil- og bekledningsindustri	218	246	42	93	33	43	64	62	76	66
Trelast- og trevareindustri	784	988	177	275	194	181	191	331	285	187
Treforedling	1 123	1 389	239	230	425	230	440	326	393	179
Forlag og grafisk industri	1 244	936	231	369	341	206	258	182	291	276
Oljeraffinering, kjemisk og mineralsk industri.	5 241	5 289	1 223	1 305	1 838	1 122	1 295	1 417	1 454	1 069
Kjemiske råvarer.	2 330	3 698	588	483	830	328	745	1 069	1 556	1 224
Metallindustri	1 743	2 606	344	340	784	451	511	677	966	566
Verktedindustri	4 928	7 210	975	1 336	1 764	1 113	1 656	1 884	2 557	1 668
Bygging av skip og oljeplattformer.	1 126	1 735	225	348	336	225	332	407	770	302
Møbelindustri og annen industri	500	650	119	109	171	103	187	169	192	131
Kraftforsyning	10 792	12 193	2 542	2 934	3 549	1 977	2 947	3 242	4 027	2 323
Vannforsyning	2 251	2 006	562	553	633	412	494	514	585	243
Bygge- og anleggsvirksomhet	6 843	7 307	1 742	1 533	1 732	1 802	1 955	1 775	1 775	1 883
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	14 889	15 371	3 530	3 584	4 345	3 719	3 731	3 763	4 159	3 762
Hotell- og restaurantvirksomhet	2 257	2 482	609	586	541	515	642	632	693	640
Rørtransport	4 759	2 490	1 364	1 788	796	518	802	939	231	88
Utenriks sjøfart	16 381	22 361	4 620	4 661	2 482	4 419	3 942	7 181	6 820	6 420
Transport ellers	9 732	13 511	2 230	2 552	2 459	3 087	3 073	3 193	4 158	5 036
Post og telekommunikasjon	5 439	4 200	1 335	1 292	1 263	1 152	1 011	1 019	1 018	914
Finansiell tjenesteyting	4 194	4 312	1 062	1 038	1 035	1 083	1 055	1 079	1 095	1 140
Boligtjenester (husholdninger)	87 862	92 692	21 559	20 846	23 357	24 043	23 180	22 142	23 327	21 843
Forretningsmessig tjenesteyting	44 266	50 711	10 647	10 108	12 375	12 610	11 785	12 920	13 396	13 853
Offentlig administrasjon og forsvar.	27 657	29 101	9 424	5 633	7 069	6 416	6 471	5 866	10 348	6 452
Undervisning	10 916	12 100	3 035	2 529	3 041	2 445	3 045	2 854	3 757	2 721
Helse- og sosialtjenester	15 297	16 663	3 379	3 469	5 519	3 510	3 967	3 971	5 215	3 444
Andre sosiale og personlige tjenester	11 031	12 210	2 545	2 508	3 365	2 950	2 943	2 639	3 679	2 959
Fastlands-Norge	285 479	312 231	72 024	67 653	80 445	71 922	75 346	75 565	89 398	76 192

Offentlig forvaltning	58 312	62 855	16 757	12 531	17 359	13 458	14 757	13 588	21 052	13 276
Statsforvaltningen	30 283	31 326	10 069	5 978	8 221	6 529	6 765	6 323	11 708	6 246
Sivil forvaltning	23 333	24 457	5 859	5 415	6 811	5 583	5 923	5 501	7 451	5 304
Forsvar	6 950	6 868	4 210	563	1 411	946	842	822	4 258	942
Kommuneforvaltningen	28 029	31 529	6 688	6 552	9 138	6 929	7 991	7 265	9 344	7 029

Tabell 23. Bruttoinvestering i fast realkapital.
Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Bruttoinvestering i fast realkapital i alt.	7,3	9,3	10,8	10,4	1,6	7,9	4,2	11,6	13,0	7,8
Bygg og anlegg	9,7	5,1	9,1	9,1	7,2	7,2	6,3	6,1	1,3	-3,4
Oljeboring, oljeleting, olje- og gasrørledning	-7,0	9,2	-8,3	-4,2	-16,1	5,1	6,5	13,5	11,4	-4,2
Oljeutvinningsplattformer, borerigger og moduler . .	24,5	28,0	89,9	31,0	21,0	31,5	29,4	21,5	31,5	55,4
Skip og båter	44,4	30,9	111,6	230,1	-41,8	1,0	-47,1	62,7	233,2	52,5
Transportmidler	-3,6	20,3	-14,7	-7,3	-1,6	14,7	24,9	18,7	22,6	42,8
Maskiner og utstyr	0,4	4,9	-3,2	1,1	3,6	5,3	7,2	5,4	2,3	8,4
Jordbruk og skogbruk	1,8	-3,9	1,6	0,4	1,2	-5,0	-4,1	-3,5	-3,4	-1,7
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	2,3	25,1	292,0	-30,1	-14,9	86,6	-7,6	73,5	7,1	235,7
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	11,1	6,9	22,8	20,5	2,2	5,1	9,8	7,2	5,5	8,7
Utvinning av råolje og naturgass.	10,0	8,5	8,7	17,2	4,2	3,2	8,9	13,1	7,8	7,8
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning.	..	..	..	..	-70,7	..	..	..	..	..
Bergverksdrift	-10,0	5,2	-48,1	46,5	25,5	133,2	2,7	-51,6	45,4	92,2
Industri	9,0	22,5	4,2	21,2	0,2	11,3	25,9	25,1	24,2	43,4
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	13,0	-7,7	2,3	40,3	0,7	-8,6	-17,4	-14,0	7,2	54,5
Tekstil- og bekledningsindustri	78,5	12,8	87,6	377,5	-22,0	-12,3	52,5	-33,8	131,8	52,1
Trelast- og trevareindustri	-21,4	26,0	2,5	-10,1	-40,5	31,5	8,0	20,2	46,8	3,3
Treforedling	32,6	23,7	12,3	5,1	48,1	0,4	84,1	41,9	-7,6	-22,3
Forlag og grafisk industri	-7,3	-24,7	-14,4	6,3	-17,0	-32,1	11,7	-50,7	-14,7	33,8
Oljeraffinering, kjemisk og mineralsk industri. . .	85,7	0,9	89,2	93,7	69,1	28,2	5,9	8,6	-20,9	-4,7
Kjemiske råvarer.	-41,5	58,7	-38,9	-39,0	-47,3	-23,5	26,8	121,2	87,5	273,5
Metallindustri.	-26,0	49,6	-27,5	-30,9	-27,9	64,2	48,8	99,3	23,2	25,3
Verkstedindustri	32,3	46,3	9,8	38,2	29,5	30,5	69,8	41,0	45,0	49,9
Bygging av skip og oljeplattformer.	42,4	54,0	44,1	107,0	4,4	4,2	47,5	16,9	129,0	34,2
Møbelindustri og annen industri	-36,6	30,0	-30,2	-33,7	-18,7	2,3	56,6	54,5	12,1	27,4
Kraftforsyning	25,7	13,0	5,9	23,6	46,6	11,9	15,9	10,5	13,5	17,5
Vannforsyning	10,9	-10,9	20,7	4,8	13,6	-18,1	-12,1	-7,0	-7,5	-41,0
Bygge- og anleggsvirksomhet	12,5	6,8	3,1	5,1	8,8	-1,8	12,3	15,8	2,5	4,5
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	10,5	3,2	6,5	8,9	13,1	8,4	5,7	5,0	-4,3	1,2
Hotell- og restaurantvirksomhet	7,6	9,9	16,4	-1,7	0,7	-1,2	5,3	7,9	28,1	24,2
Rørtransport	-52,5	-47,7	-56,4	-40,0	-60,4	-36,1	-41,2	-47,5	-71,0	-83,0
Utenriks sjøfart	25,3	36,5	27,2	389,6	-51,1	-4,3	-14,7	54,1	174,8	45,3
Transport ellers	3,8	38,8	0,2	6,3	-8,6	24,0	37,8	25,1	69,0	63,2
Post og telekommunikasjon	-25,8	-22,8	-25,7	-24,9	-26,6	-25,6	-24,3	-21,1	-19,3	-20,7
Finansiell tjenesteyting	0,0	2,8	-0,5	-1,6	1,5	2,3	-0,6	3,9	5,7	5,3
Boligtjenester (husholdninger)	6,6	5,5	5,5	5,5	6,7	8,8	7,5	6,2	-0,1	-9,1
Forretningsmessig tjenesteyting	9,0	14,6	8,0	-2,2	14,9	13,2	10,7	27,8	8,3	9,9
Offentlig administrasjon og forsvar.	17,8	5,2	64,4	-1,4	2,4	16,0	-31,3	4,1	46,4	0,6
Undervisning	5,1	10,9	26,1	3,7	-8,7	5,8	0,3	12,9	23,6	11,3
Helse- og sosialtjenester	4,3	8,9	-8,5	8,1	10,0	19,8	17,4	14,5	-5,5	-1,9
Andre sosiale og personlige tjenester	6,2	10,7	2,2	-1,5	12,7	12,9	15,6	5,2	9,3	0,3
Fastlands-Norge	7,6	9,4	10,0	4,2	6,6	10,0	4,6	11,7	11,1	5,9

Offentlig forvaltning	10,1	7,8	31,3	-0,3	4,1	15,4	-11,9	8,4	21,3	-1,4
Statsforvaltningen	13,1	3,4	43,8	-4,7	3,6	8,6	-32,8	5,8	42,4	-4,3
Sivil forvaltning	-0,2	4,8	-0,4	-3,1	-4,4	6,4	1,1	1,6	9,4	-5,0
Forsvar	104,3	-1,2	276,1	-17,9	73,6	23,5	-80,0	46,0	201,8	-0,4
Kommuneforvaltningen	7,0	12,5	16,2	4,1	4,6	22,6	19,5	10,9	2,3	1,4

Tabell 24. Bruttoinvestering i fast realkapital.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Bruttoinvestering i fast realkapital i alt.	4,3	5,8	3,4	4,2	6,1	6,4	7,4	5,6	4,2	4,6
Bygg og anlegg	5,5	7,8	5,1	5,5	6,5	7,1	7,9	8,1	8,3	6,9
Oljeboring, oljeleting, olje- og gasrørledning	5,4	8,3	3,9	8,0	7,3	10,5	11,2	7,2	4,7	8,4
Oljeutvinningsplattformer, borerigger og moduler . .	5,8	5,3	1,3	7,1	7,1	6,4	7,8	5,4	2,9	6,8
Skip og båter	-3,3	7,2	-0,6	-28,1	-7,4	7,9	11,7	0,4	18,2	-3,4
Transportmidler	12,2	-3,1	10,7	10,4	19,5	1,9	1,2	-0,3	-12,2	0,9
Maskiner og utstyr	1,1	1,4	0,0	1,2	3,3	2,6	2,4	1,8	-0,6	0,4
Jordbruk og skogbruk	3,2	4,3	2,7	3,6	4,7	4,3	5,1	5,2	2,0	3,2
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	4,8	3,7	-7,7	5,3	7,8	5,5	6,7	1,1	1,0	-6,1
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	5,2	7,3	4,5	6,2	6,6	8,5	9,2	7,8	4,4	7,7
Utvinning av råolje og naturgass.	4,8	7,0	3,7	6,3	6,2	8,1	8,7	6,9	4,7	7,7
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning.	..	..	-30,8	83,3	82,0	-13,9	..	-29,2	-54,1	-15,8
Bergverksdrift	3,7	2,3	1,3	4,8	5,9	4,3	4,6	3,9	-0,7	4,9
Industri	3,0	2,5	1,6	2,5	4,5	2,8	3,0	2,4	2,0	3,1
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	2,9	1,9	1,9	2,9	5,0	3,0	3,6	2,2	-0,2	1,7
Tekstil- og bekledningsindustri	2,1	0,7	-46,0	-47,7	-19,4	0,8	1,9	0,1	0,0	1,6
Trelast- og trevareindustri	2,5	1,7	1,7	2,3	4,7	2,3	2,3	1,5	0,6	1,4
Treforedling	1,9	2,3	0,8	2,0	3,4	3,9	3,3	2,7	0,8	-0,1
Forlag og grafisk industri	1,9	2,3	0,9	2,0	4,3	3,5	3,0	1,9	1,0	1,8
Oljeraffinering, kjemisk og mineralisk industri. . .	4,0	0,9	3,9	4,7	4,0	1,4	0,8	-0,3	2,0	3,2
Kjemiske råvarer.	3,6	5,0	2,7	3,5	5,2	4,7	5,4	4,2	4,9	6,5
Metallindustri.	2,0	1,8	-0,2	1,1	4,2	3,0	3,2	2,4	0,5	1,5
Verkstedindustri	2,7	2,6	1,3	2,0	5,0	3,0	3,4	3,2	1,6	1,6
Bygging av skip og oljeplattformer.	2,8	4,6	1,5	2,7	5,5	3,6	4,5	5,2	3,7	4,3
Møbelindustri og annen industri	3,0	3,2	2,2	3,1	4,5	4,0	4,8	3,2	1,8	1,9
Kraftforsyning	3,2	5,4	2,4	3,0	4,9	6,1	6,4	5,8	4,0	2,8
Vannforsyning	5,3	7,4	5,2	5,6	6,5	7,8	7,9	8,1	6,0	6,9
Bygge- og anleggsvirksomhet	4,0	0,6	3,4	3,6	7,2	1,8	2,3	1,4	-3,0	3,1
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	4,9	2,2	4,1	4,4	7,9	3,4	3,7	2,9	-0,2	4,4
Hotell- og restaurantvirksomhet	4,0	4,2	3,8	3,7	5,5	4,0	4,6	4,0	3,7	5,3
Rørtransport	11,3	17,0	6,3	12,2	23,6	25,2	28,3	12,7	-1,3	-5,2
Utenriks sjøfart	3,4	3,2	-1,2	-7,1	18,0	7,1	12,2	4,9	-12,7	-3,2
Transport ellers	-7,5	11,3	2,6	-14,7	-18,4	6,5	9,2	-5,1	46,2	-1,6
Post og telekommunikasjon	1,6	2,5	0,6	2,0	4,7	3,4	3,4	2,8	0,1	1,8
Finansiell tjenesteyting	5,1	5,0	3,9	5,1	8,2	5,8	6,0	5,5	2,9	5,6
Boligtjenester (husholdninger)	5,4	7,8	5,1	5,4	6,5	7,1	8,0	8,1	8,2	6,9
Forretningsmessig tjenesteyting	4,0	4,9	3,3	5,2	5,2	5,0	5,2	3,8	5,6	5,5
Offentlig administrasjon og forsvar.	3,4	5,7	1,0	4,5	6,0	5,8	9,1	6,2	1,8	4,7
Undervisning	4,2	4,9	3,5	4,4	5,8	4,9	5,5	5,6	3,5	4,3
Helse- og sosialtjenester	4,2	5,7	3,4	4,2	5,7	5,6	6,1	6,0	5,5	4,7
Andre sosiale og personlige tjenester	4,5	5,6	3,7	4,4	6,3	5,6	6,1	5,7	5,2	5,2
Fastlands-Norge	3,9	5,6	3,4	3,7	5,4	5,6	6,4	5,0	5,2	4,5

Offentlig forvaltning	4,0	5,8	2,3	4,6	6,0	5,8	7,9	6,3	3,5	4,8
Statsforvaltningen	3,4	5,5	1,1	4,4	5,8	5,6	8,8	6,0	2,1	4,5
Sivil forvaltning	4,4	6,3	3,8	4,6	5,7	6,1	6,8	6,7	5,6	5,2
Forsvar	0,0	2,7	-2,4	2,7	6,7	2,9	6,9	2,7	-4,4	0,0
Kommuneforvaltningen	4,7	6,0	4,0	4,7	6,1	6,1	6,5	6,5	5,4	5,2

Tabell 25. Eksport. Løpende priser. Millioner kroner

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Eksport i alt	1 005 483	1 042 718	245 350	244 956	259 911	253 781	251 278	252 330	285 328	293 099
Varer	783 714	795 620	190 385	188 262	200 692	196 081	190 182	188 098	221 258	227 987
Råolje og naturgass	498 355	479 948	122 037	119 080	120 956	117 612	111 415	113 637	137 284	148 555
Skip, nybygde	6 619	4 159	879	2 327	1 954	857	1 420	740	1 142	524
Skip, eldre	4 026	5 919	537	94	2 575	1 271	1 080	2 536	1 032	1 040
Oljeplattformer og moduler, nye	758	2 143	196	160	214	405	1 346	185	207	285
Oljeplattformer, eldre	1 530	17	12	633	1	4	3	8	2	10
Oljevirkksomhet, diverse varer	26	3	11	0	1	1	1	0	1	1
Fly og helikoptere	921	506	326	252	326	26	113	166	201	6
Tradisjonelle varer	271 479	302 371	66 387	65 716	74 665	75 905	74 793	70 325	81 347	77 566
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	15 708	16 474	4 118	3 796	4 542	4 124	3 907	3 911	4 532	4 080
Bergverksprodukter	4 064	4 909	773	1 315	1 212	844	791	1 677	1 597	701
Industriprodukter	248 224	277 913	60 976	59 390	68 508	70 413	69 467	63 656	74 377	71 746
Nærings- og nytelsesmidler	24 455	25 137	5 005	5 171	7 868	6 972	5 167	4 899	8 099	6 473
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	2 396	2 536	558	553	679	698	624	575	639	581
Trevarer	2 847	2 849	690	651	791	818	731	646	654	689
Treforedlingsprodukter	11 067	10 827	2 684	2 693	2 797	2 817	2 734	2 684	2 592	2 656
Grafiske produkter	406	404	86	93	126	107	87	98	112	102
Raffinerte oljeprodukter	29 034	28 369	8 785	7 152	5 957	5 923	6 916	6 592	8 938	8 516
Kjemiske råvarer mv.	22 538	21 433	5 733	5 478	5 848	5 741	5 078	5 173	5 441	6 290
Kjemiske og mineralske produkter	16 815	22 254	3 984	3 899	4 880	5 744	5 576	5 124	5 810	5 645
Metaller	65 403	78 711	15 945	16 043	18 920	21 210	21 394	18 162	17 945	18 541
Verkstedprodukter	68 495	80 497	16 423	16 588	19 229	19 057	19 985	18 673	22 782	21 058
Andre industriprodukter	4 768	4 896	1 083	1 069	1 413	1 326	1 175	1 030	1 365	1 195
Elektrisk kraft	3 483	3 075	520	1 215	403	524	628	1 082	841	1 039
Trad. varer utenom raffinerte oljeprodukter	242 445	274 002	57 602	58 564	68 708	69 982	67 877	63 733	72 409	69 050
Tjenester	221 769	247 098	54 965	56 694	59 219	57 700	61 096	64 232	64 070	65 112
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	82 620	90 639	19 673	21 496	21 368	21 188	22 620	23 302	23 529	23 937
Oljevirkksomhet, diverse tjenester	360	349	87	88	91	91	83	82	93	93
Oljeboringstjenester mv.	15 829	20 355	4 725	3 552	4 197	4 548	4 975	5 883	4 949	6 123
Rørtransport	12 997	10 984	3 079	3 136	3 606	2 687	2 426	2 813	3 058	3 065
Reisetrafikk	24 113	25 654	6 628	7 243	5 768	4 814	7 100	7 625	6 115	5 163
Andre tjenester	85 850	99 117	20 773	21 179	24 189	24 372	23 892	24 527	26 326	26 731
Samferdsel	13 760	17 262	3 105	3 758	3 993	3 915	3 211	4 620	5 516	5 066
Finans- og forretningstjenester	55 369	59 071	13 587	13 784	14 662	14 349	15 250	14 593	14 879	14 696
Tjenester ellers	16 721	22 784	4 081	3 637	5 534	6 108	5 431	5 314	5 931	6 969

Tabell 26. Eksport. Faste 2005-priser. Millioner kroner

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Eksport i alt	872 004	896 529	214 648	208 325	227 458	228 079	217 899	217 223	233 328	229 238
Varer	655 826	666 790	158 999	154 804	170 629	173 425	159 888	159 229	174 248	171 840
Råolje og naturgass	399 603	388 490	97 523	93 680	100 556	105 431	93 094	91 915	98 050	101 649
Skip, nybygde	6 286	3 780	855	2 212	1 795	781	1 280	674	1 045	469
Skip, eldre	3 152	6 043	440	109	1 837	1 369	1 200	2 500	973	1 107
Oljeplattformer og moduler, nye	717	1 919	187	151	197	368	1 200	166	185	251
Oljeplattformer, eldre	1 530	17	12	633	1	4	3	8	2	10
Oljevirksomhet, diverse varer	26	3	11	0	1	1	1	0	1	1
Fly og helikoptere	896	522	335	252	293	25	112	171	214	6
Tradisjonelle varer	243 615	265 463	59 636	57 767	65 949	65 446	62 986	63 295	73 737	68 347
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	13 335	16 361	3 002	3 002	4 303	3 799	3 842	3 902	4 818	4 098
Bergverksprodukter	4 575	5 871	766	1 642	1 407	929	761	2 200	1 981	698
Industriprodukter	223 600	239 626	55 518	52 524	59 972	60 162	57 576	55 561	66 327	62 725
Nærings- og nytelsesmidler	23 083	24 248	4 660	4 665	7 588	6 533	4 852	4 747	8 116	6 680
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	2 324	2 601	582	520	617	694	675	590	643	616
Trevarer	2 729	2 547	684	627	710	768	643	543	593	655
Treforedlingsprodukter	10 898	10 352	2 701	2 671	2 656	2 641	2 606	2 584	2 522	2 556
Grafiske produkter	409	394	96	99	114	102	88	98	107	95
Raffinerte oljeprodukter	24 799	23 532	6 969	5 770	5 771	5 858	5 588	5 385	6 701	6 065
Kjemiske råvarer mv.	20 782	18 508	5 465	5 107	5 077	4 917	4 472	4 486	4 633	4 958
Kjemiske og mineralske produkter	16 600	20 544	3 988	3 902	4 702	5 387	5 115	4 722	5 320	5 221
Metaller	50 106	53 442	12 893	11 733	12 750	13 654	13 244	12 985	13 559	13 882
Verkstedprodukter	67 261	78 726	16 390	16 389	18 659	18 346	19 154	18 396	22 829	20 863
Andre industriprodukter	4 609	4 731	1 090	1 041	1 328	1 262	1 140	1 025	1 304	1 133
Elektrisk kraft	2 105	3 605	350	599	267	555	807	1 632	610	827
Trad. varer utenom raffinerte oljeprodukter	218 816	241 931	52 667	51 997	60 178	59 588	57 398	57 909	67 036	62 282
Tjenester	216 177	229 739	55 649	53 520	56 829	54 654	58 011	57 994	59 080	57 397
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	82 113	82 842	21 647	19 739	21 115	19 708	21 869	19 948	21 317	19 799
Oljevirksomhet, diverse tjenester	341	313	83	83	84	83	74	73	83	82
Oljeboringstjenester mv.	15 037	17 415	4 562	3 309	3 746	4 056	4 166	5 010	4 183	4 764
Rørtransport	12 262	12 470	2 843	2 786	3 258	3 183	2 962	2 748	3 578	3 750
Reisetrafikk	23 426	24 232	6 440	6 999	5 583	4 637	6 716	7 167	5 712	4 755
Andre tjenester	82 998	92 467	20 074	20 603	23 044	22 986	22 225	23 048	24 208	24 247
Samferdsel	13 144	16 051	2 982	3 778	3 617	3 652	3 031	4 457	4 910	4 605
Finans- og forretningstjenester	53 549	54 741	13 132	13 269	14 078	13 481	14 116	13 497	13 647	13 146
Tjenester ellers	16 304	21 675	3 960	3 556	5 349	5 853	5 077	5 094	5 650	6 496

Tabell 27. Eksport. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Eksport i alt	0,4	2,8	-3,2	-0,9	2,2	2,9	1,5	4,3	2,6	0,5
Varer	-1,9	1,7	-6,7	-3,1	-0,4	1,2	0,6	2,9	2,1	-0,9
Råolje og naturgass	-6,6	-2,8	-10,1	-7,4	-7,0	-2,2	-4,5	-1,9	-2,5	-3,6
Skip, nybygde	129,8	-39,9	53,8	56,2	202,8	-45,2	49,8	-69,6	-41,8	-40,0
Skip, eldre	-22,0	91,7	-59,6	-94,2	573,3	79,0	172,7	..	-47,0	-19,1
Oljeplattformer og moduler, nye	-25,7	167,5	-77,4	127,9	175,2	101,5	541,9	9,6	-6,1	-31,8
Oljeplattformer, eldre	-48,5	-98,9	-99,6	..	-96,3	-99,5	-75,0	-98,7	100,0	150,0
Oljevirkksomhet, diverse varer	-72,3	-89,8	-37,7	..	-96,9	-93,7	-92,0	..	-5,3	-11,6
Fly og helikoptere	200,8	-41,8	151,5	349,3	190,1	54,7	-66,5	-32,2	-26,9	-74,6
Tradisjonelle varer.	6,2	9,0	5,7	4,7	6,3	8,6	5,6	9,6	11,8	4,4
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske.	5,4	22,7	-0,1	-2,8	13,3	25,5	28,0	30,0	12,0	7,9
Bergverksprodukter	16,1	28,3	-11,2	12,4	49,5	22,3	-0,7	34,0	40,8	-25,0
Industriprodukter	6,9	7,2	7,2	5,4	6,8	8,2	3,7	5,8	10,6	4,3
Nærings- og nytelsesmidler.	-1,9	5,0	-4,9	-3,2	-0,3	5,9	4,1	1,8	7,0	2,3
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	4,0	11,9	1,7	-3,5	3,2	14,8	15,9	13,4	4,2	-11,3
Trevarer	5,2	-6,7	-4,9	4,8	5,9	8,4	-6,0	-13,5	-16,4	-14,7
Treforedlingsprodukter	-3,3	-5,0	-4,6	-4,1	-7,7	-8,0	-3,5	-3,3	-5,0	-3,2
Grafiske produkter	-24,8	-3,7	-30,9	-30,2	-9,8	1,7	-8,7	-1,3	-6,3	-7,1
Raffinerte oljeprodukter.	18,0	-5,1	41,2	4,1	-6,0	-6,9	-19,8	-6,7	16,1	3,5
Kjemiske råvarer mv.	4,8	-10,9	8,2	3,2	8,1	-4,2	-18,2	-12,2	-8,7	0,9
Kjemiske og mineralske produkter	7,2	23,8	-0,4	6,9	13,6	34,4	28,3	21,0	13,1	-3,1
Metaller.	-0,8	6,7	-1,3	-3,5	6,2	7,3	2,7	10,7	6,3	1,7
Verkstedprodukter	16,3	17,0	12,8	20,1	15,9	15,9	16,9	12,2	22,3	13,7
Andre industriprodukter.	8,6	2,6	2,7	7,1	11,9	9,8	4,6	-1,6	-1,8	-10,2
Elektrisk kraft	-43,0	71,3	-52,9	-25,6	-76,8	-37,5	130,7	172,5	128,4	48,8
Trad. varer utenom raffinerte oljeprodukter.	5,0	10,6	2,3	4,8	7,7	10,4	9,0	11,4	11,4	4,5
Tjenester.	8,1	6,3	8,5	6,3	11,0	8,9	4,2	8,4	4,0	5,0
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	-3,4	0,9	-4,0	-2,8	1,4	0,5	1,0	1,1	1,0	0,5
Oljevirkksomhet, diverse tjenester	-9,1	-8,2	-10,5	-9,8	-11,0	-9,5	-10,8	-11,7	-0,8	-1,0
Oljeboringstjenester mv.	20,5	15,8	65,3	4,6	-17,9	18,6	-8,7	51,4	11,7	17,5
Rørtransport	2,6	1,7	-0,7	5,8	0,5	-5,7	4,2	-1,4	9,8	17,8
Reisetrafikk.	4,0	3,4	4,0	4,2	10,8	5,3	4,3	2,4	2,3	2,5
Andre tjenester.	22,8	11,4	19,2	18,3	32,1	19,2	10,7	11,9	5,1	5,5
Samferdsel.	-3,2	22,1	-14,3	5,9	1,1	31,9	1,7	18,0	35,8	26,1
Finans- og forretningstjenester	31,2	2,2	28,8	33,0	30,7	3,1	7,5	1,7	-3,1	-2,5
Tjenester ellers	23,3	32,9	25,0	-8,3	72,8	70,2	28,2	43,3	5,6	11,0

Tabell 28. Eksport. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Eksport i alt	15,3	0,9	20,0	12,4	6,7	-3,4	0,9	-1,2	7,0	14,9
Varer	19,5	-0,2	26,3	15,2	8,4	-5,2	-0,7	-2,9	8,0	17,3
Råolje og naturgass	24,7	-0,9	35,2	17,4	6,9	-11,7	-4,4	-2,7	16,4	31,0
Skip, nybygde	5,3	4,5	2,8	5,3	8,3	7,2	7,8	4,4	0,4	1,8
Skip, eldre	27,7	-23,3	40,8	-13,1	50,0	-13,3	-26,3	17,5	-24,3	1,2
Oljeplattformer og moduler, nye	5,7	5,7	4,9	6,4	8,0	6,9	7,0	5,5	3,0	3,2
Oljeplattformer, eldre	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
Oljevirkksomhet, diverse varer	1,0	13,5	3,9	..	6,7	12,8	13,3	..	5,6	13,2
Fly og helikoptere	2,7	-5,7	-2,6	0,1	11,3	-1,1	3,5	-2,8	-15,7	-9,1
Tradisjonelle varer	11,4	2,2	12,5	12,6	11,2	8,0	6,7	-2,3	-2,6	-2,1
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	17,8	-14,5	39,8	21,1	2,9	1,1	-25,9	-20,7	-10,9	-8,3
Bergverksprodukter	-11,2	-5,9	1,5	-19,7	-14,0	-9,7	3,0	-4,8	-6,4	10,7
Industriprodukter	11,0	4,5	11,0	12,1	12,4	9,6	9,9	1,3	-1,8	-2,3
Nærings- og nytelsesmidler	5,9	-2,1	12,7	10,0	-2,0	2,7	-0,9	-6,9	-3,8	-9,2
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	3,1	-5,4	-3,0	7,7	7,5	0,3	-3,5	-8,3	-9,6	-6,1
Trevarer	4,3	7,2	-0,1	4,2	12,4	5,5	12,7	14,7	-1,1	-1,3
Treforedlingsprodukter	1,6	3,0	-1,2	1,3	5,9	5,8	5,6	3,0	-2,4	-2,6
Grafiske produkter	-0,7	3,3	-15,9	3,2	20,5	4,1	10,8	6,8	-5,1	2,6
Raffinerte oljeprodukter	17,1	3,0	37,1	5,9	-3,3	-10,9	-1,8	-1,2	29,2	38,9
Kjemiske råvarer mv.	8,4	6,8	5,4	9,4	13,7	9,4	8,2	7,5	1,9	8,6
Kjemiske og mineralske produkter	1,3	6,9	-0,9	1,8	1,4	5,5	9,1	8,6	5,2	1,4
Metaller	30,5	12,8	21,9	40,1	49,7	36,4	30,6	2,3	-10,8	-14,0
Verkstedprodukter	1,8	0,4	1,2	1,6	2,9	1,1	4,1	0,3	-3,2	-2,8
Andre industriprodukter	3,4	0,0	-1,6	4,7	8,0	0,4	3,8	-2,1	-1,6	0,4
Elektrisk kraft	65,5	-48,4	48,9	103,3	39,9	-37,6	-47,6	-67,3	-8,6	33,2
Trad. varer utenom raffinerte oljeprodukter	10,8	2,2	9,8	13,5	12,8	10,1	8,1	-2,3	-5,4	-5,6
Tjenester	2,6	4,8	2,0	4,4	1,7	4,1	6,6	4,6	4,1	7,5
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	0,6	8,7	-2,4	5,6	-2,7	5,0	13,8	7,3	9,1	12,5
Oljevirkksomhet, diverse tjenester	5,6	5,6	4,5	6,1	7,7	6,9	7,0	5,5	3,0	3,2
Oljeboringstjenester mv.	5,3	11,0	3,9	10,7	8,5	14,3	15,3	9,4	5,6	14,6
Rørtransport	6,0	-16,9	12,4	2,5	9,3	-10,3	-24,4	-9,0	-22,8	-3,2
Reisetrafikk	2,9	2,9	2,8	3,2	2,6	2,2	2,7	2,8	3,6	4,6
Andre tjenester	3,4	3,6	3,2	3,3	3,9	3,7	3,9	3,5	3,6	4,0
Samferdsel	4,7	2,7	4,0	3,0	6,3	2,2	1,7	4,2	1,8	2,6
Finans- og forretningstjenester	3,4	4,4	3,4	3,6	4,0	4,3	4,4	4,1	4,7	5,0
Tjenester ellers	2,6	2,5	1,9	2,2	2,5	3,4	3,8	2,0	1,5	2,8

Tabell 29. Import. Løpende priser. Millioner kroner

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Import i alt	612 133	686 318	149 687	156 670	167 104	161 213	169 863	172 761	182 481	172 430
Varer	420 221	475 708	102 097	100 981	117 945	115 433	118 524	113 683	128 068	122 126
Råolje og naturgass	2 199	5 758	285	267	966	832	2 197	788	1 941	401
Skip, nybygde og eldre	11 913	14 001	5 152	3 120	1 475	2 115	2 331	4 571	4 984	4 023
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	1 036	1 314	59	90	63	106	131	137	940	215
Oljevirksomhet, diverse varer	1 466	2 447	245	449	533	485	579	900	483	640
Fly og helikoptere	434	1 485	108	239	10	189	268	249	779	1 055
Tradisjonelle varer	403 173	450 703	96 248	96 816	114 898	111 706	113 018	107 038	118 941	115 792
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	10 045	11 591	2 639	2 090	2 702	2 848	3 080	2 374	3 289	3 273
Bergverksprodukter	4 854	5 466	1 303	1 209	1 286	1 536	1 403	1 247	1 280	1 538
Industriprodukter	384 541	432 349	91 183	92 696	109 468	106 814	108 297	103 400	113 838	110 681
Nærings- og nytelsesmidler	20 250	23 750	4 864	5 239	5 787	5 240	5 935	6 106	6 469	5 569
Tekstiler, bekleddingsvarer og skotøy	21 773	23 277	4 366	6 313	5 279	6 202	4 810	6 666	5 599	6 512
Trevarer	8 805	11 276	2 202	2 099	2 434	2 642	2 873	2 750	3 011	2 589
Treforedlingsprodukter	7 015	7 522	1 687	1 652	1 927	1 913	1 817	1 784	2 008	1 878
Grafiske produkter	3 972	4 062	883	979	1 134	1 012	888	1 048	1 114	999
Raffinerte oljeprodukter	21 860	19 296	5 696	5 351	5 257	4 208	4 364	4 928	5 796	7 015
Kjemiske råvarer mv.	16 183	16 974	4 210	4 002	3 989	4 477	4 307	3 961	4 229	4 453
Kjemiske og mineralske produkter	39 754	44 345	9 633	9 568	11 066	11 064	11 273	10 554	11 454	11 042
Metaller	46 303	58 855	10 406	10 667	14 376	16 243	16 192	12 966	13 454	13 819
Verkstedsprodukter	156 296	176 410	37 292	36 982	45 214	43 133	44 230	41 580	47 467	45 554
Andre industriprodukter	14 998	17 001	3 357	3 419	4 643	4 075	3 880	4 018	5 028	4 262
Transportmidler mv. u. tilsv norsk prod.	27 332	29 581	6 587	6 425	8 362	6 605	7 728	7 039	8 209	6 989
Elektrisk kraft	3 733	1 297	1 123	821	1 442	508	238	17	534	300
Trad. varer utenom raffinerte oljeprodukter	381 313	431 407	90 552	91 465	109 641	107 498	108 654	102 110	113 145	108 777
Tjenester	191 912	210 610	47 590	55 689	49 159	45 780	51 339	59 078	54 413	50 304
Driftsutgifter utenom bunkers, skipsfart	39 450	41 698	9 754	10 255	10 663	10 050	10 366	10 178	11 104	10 338
Oljevirksomhet, diverse tjenester	9 824	12 168	2 027	2 776	3 510	2 405	2 186	3 270	4 307	2 852
Driftsutgifter utenom bunkers, oljeboring	2 719	3 384	559	770	978	665	605	911	1 203	791
Reisetrafikk	77 946	86 138	20 035	26 106	16 109	17 877	22 821	27 672	17 768	19 569
Andre tjenester	61 973	67 222	15 215	15 782	17 899	14 783	15 361	17 047	20 031	16 754
Samferdsel	5 590	6 868	1 407	1 263	1 897	1 270	1 577	1 593	2 428	1 795
Finans- og forretningstjenester	40 122	42 233	9 853	10 613	10 928	9 376	9 575	10 973	12 309	10 605
Tjenester ellers	16 261	18 121	3 955	3 906	5 074	4 137	4 209	4 481	5 294	4 354

Tabell 30. Import. Faste 2005-priser. Millioner kroner

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Import i alt	592 414	644 130	149 046	150 546	155 367	149 911	157 858	163 751	172 609	159 653
Varer	401 726	440 796	100 574	96 428	107 936	105 809	107 788	106 511	120 688	112 261
Råolje og naturgass	1 899	4 786	238	212	868	803	1 870	654	1 459	282
Skip, nybygde og eldre	12 092	14 686	5 439	3 059	1 447	2 166	2 361	4 751	5 408	4 374
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	1 004	1 401	61	86	59	105	132	141	1 022	234
Oljevirkosomhet, diverse varer	1 380	2 194	234	424	490	441	516	806	431	564
Fly og helikoptere	431	1 532	111	239	9	179	266	256	831	1 098
Tradisjonelle varer	384 920	416 197	94 491	92 408	105 063	102 115	102 642	99 903	111 538	105 709
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	10 052	11 197	2 686	2 099	2 640	2 703	2 945	2 328	3 222	2 987
Bergverksprodukter	5 020	5 340	1 473	1 241	1 202	1 454	1 306	1 247	1 332	1 469
Industriprodukter	367 534	398 413	89 559	88 670	100 295	97 405	98 080	96 302	106 625	101 032
Nærings- og nytelsesmidler	18 595	20 795	4 639	4 781	5 051	4 574	5 139	5 391	5 690	4 691
Tekstiler, bекledningsvarer og skotøy	21 399	22 798	4 708	6 088	4 871	6 067	4 920	6 432	5 379	6 164
Trevarer	8 620	9 960	2 207	2 090	2 271	2 358	2 573	2 434	2 595	2 250
Treforedlingsprodukter	6 932	7 250	1 694	1 624	1 856	1 842	1 755	1 729	1 924	1 778
Grafiske produkter	4 208	4 236	967	1 037	1 182	1 028	903	1 110	1 195	1 033
Raffinerte oljeprodukter	19 335	16 950	4 836	4 548	5 002	4 242	3 898	4 255	4 555	5 017
Kjemiske råvarer mv.	15 258	15 400	4 071	3 714	3 625	4 099	3 819	3 604	3 878	3 807
Kjemiske og mineralske produkter	39 712	44 097	9 889	9 675	10 677	10 847	11 149	10 635	11 466	10 997
Metaller	38 678	40 512	9 579	8 772	9 954	10 929	10 239	9 143	10 201	10 801
Verkstedsprodukter	154 138	172 000	37 209	36 796	43 701	41 303	42 673	40 842	47 183	43 862
Andre industriprodukter	14 655	16 366	3 366	3 388	4 397	3 897	3 774	3 953	4 742	4 068
Transportmidler mv. u. tilsv norsk prod.	26 004	28 049	6 394	6 157	7 708	6 221	7 239	6 771	7 818	6 564
Elektrisk kraft	2 314	1 248	773	398	926	552	312	25	358	220
Trad. varer utenom raffinerte oljeprodukter	365 585	399 248	89 655	87 860	100 061	97 873	98 744	95 647	106 983	100 693
Tjenester	190 688	203 334	48 472	54 118	47 431	44 102	50 071	57 240	51 921	47 392
Driftsutgifter utenom bunkers, skipsfart	42 485	42 862	11 200	10 213	10 925	10 197	11 315	10 321	11 029	10 244
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	9 248	10 904	1 934	2 621	3 224	2 187	1 949	2 927	3 840	2 513
Driftsutgifter utenom bunkers, oljeboring	2 611	3 107	549	739	916	620	557	835	1 096	700
Reisetrafikk	76 002	83 079	19 974	25 219	15 072	16 971	21 772	27 109	17 227	18 442
Andre tjenester	60 343	63 382	14 816	15 326	17 294	14 128	14 478	16 049	18 728	15 494
Samferdsel	5 451	6 688	1 386	1 237	1 827	1 239	1 529	1 555	2 365	1 720
Finans- og forretningstjenester	38 968	39 439	9 552	10 267	10 559	8 896	8 955	10 213	11 374	9 702
Tjenester ellers	15 924	17 255	3 877	3 823	4 909	3 993	3 994	4 280	4 989	4 072

Tabell 31. Import. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Import i alt	8,1	8,7	6,7	5,7	7,7	9,1	5,9	8,8	11,1	6,5
Varer	9,4	9,7	7,2	5,1	9,2	9,3	7,2	10,5	11,8	6,1
Råolje og naturgass	-50,9	152,0	-63,2	-69,4	-46,5	38,2	685,8	208,5	68,1	-64,9
Skip, nybygde og eldre	66,3	21,5	174,6	120,6	-44,0	0,9	-56,6	55,3	273,8	101,9
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	-15,9	39,4	88,6	-92,2	20,5	-86,8	117,6	64,7	..	122,5
Oljevirkomhet, diverse varer	-59,0	59,0	-75,8	-35,9	-36,4	89,8	120,9	90,0	-12,0	27,9
Fly og helikoptere	130,5	255,5	134,9	..	-92,5	148,3	139,8	7,2	..	514,2
Tradisjonelle varer	9,6	8,1	4,8	5,1	12,1	9,9	8,6	8,1	6,2	3,5
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	4,9	11,4	7,4	-0,6	4,1	2,9	9,6	10,9	22,0	10,5
Bergverksprodukter	15,9	6,4	36,4	18,9	-1,7	31,7	-11,4	0,5	10,9	1,0
Industriprodukter	9,2	8,4	3,9	4,8	11,8	9,4	9,5	8,6	6,3	3,7
Nærings- og nytelsesmidler	3,1	11,8	1,0	3,5	2,5	10,9	10,8	12,8	12,7	2,5
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	5,2	6,5	2,9	2,2	3,3	5,8	4,5	5,6	10,4	1,6
Trevarer	8,9	15,5	2,0	10,7	10,2	14,9	16,6	16,4	14,3	-4,6
Treforedlingsprodukter	1,0	4,6	-0,6	-4,1	1,9	4,8	3,6	6,5	3,7	-3,5
Grafiske produkter	12,8	0,7	19,7	7,6	7,6	0,6	-6,7	7,1	1,1	0,6
Raffinerte oljeprodukter	7,2	-12,3	-1,5	2,1	16,5	-14,3	-19,4	-6,4	-8,9	18,3
Kjemiske råvarer mv.	11,2	0,9	18,5	6,4	2,1	6,5	-6,2	-2,9	7,0	-7,1
Kjemiske og mineralske produkter	8,8	11,0	3,4	7,6	13,1	14,5	12,7	9,9	7,4	1,4
Metaller	-2,7	4,7	-7,9	-8,2	1,9	5,4	6,9	4,2	2,5	-1,2
Verkstedprodukter	14,8	11,6	8,5	7,8	16,0	13,4	14,7	11,0	8,0	6,2
Andre industriprodukter	6,0	11,7	0,8	1,8	9,2	11,2	12,1	16,7	7,8	4,4
Transportmidler mv. u. tilsv norsk prod.	10,2	7,9	-0,5	11,6	21,3	8,3	13,2	10,0	1,4	5,5
Elektrisk kraft	168,1	-46,1	141,7	139,3	411,4	154,5	-59,7	-93,6	-61,3	-60,1
Trad. varer utenom raffinerte oljeprodukter	9,7	9,2	5,2	5,3	11,9	11,2	10,1	8,9	6,9	2,9
Tjenester	5,4	6,6	5,7	6,8	4,6	8,4	3,3	5,8	9,5	7,5
Driftsutgifter utenom bunkers, skipsfart	-3,4	0,9	-4,0	-2,8	1,4	0,5	1,0	1,1	1,0	0,5
Oljevirkomhet, diverse tjenester	28,2	17,9	-5,9	28,0	87,4	48,9	0,8	11,7	19,1	14,9
Driftsutgifter utenom bunkers, oljeboring	32,0	19,0	-3,5	31,0	94,2	52,3	1,5	12,9	19,7	12,9
Reisetrafikk	12,8	9,3	12,5	15,6	7,2	7,8	9,0	7,5	14,3	8,7
Andre tjenester	0,1	5,0	7,1	-2,8	-5,7	9,5	-2,3	4,7	8,3	9,7
Samferdsel	-1,2	22,7	-2,8	0,5	2,6	23,7	10,3	25,8	29,5	38,8
Finans- og forretningstjenester	0,2	1,2	8,1	1,8	-12,2	3,6	-6,3	-0,5	7,7	9,1
Tjenester ellers	0,1	8,4	8,8	-14,1	8,4	20,4	3,0	12,0	1,6	2,0

Tabell 32. Import. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Import i alt	3,3	3,1	1,7	3,8	6,3	6,6	7,1	1,4	-1,7	0,4
Varer	4,6	3,2	2,1	4,5	8,7	6,4	8,3	1,9	-2,9	-0,3
Råolje og naturgass	15,8	3,9	34,1	15,1	1,6	-11,6	-1,9	-4,3	19,5	37,5
Skip, nybygde og eldre	-1,5	-3,2	-3,8	6,0	3,6	-3,2	4,2	-5,7	-9,6	-5,8
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	3,2	-9,0	-2,2	4,9	4,6	-2,3	2,0	-7,6	-13,4	-8,8
Oljevirkosomhet, diverse varer	6,3	5,0	4,5	6,0	7,6	6,9	7,0	5,5	3,0	3,2
Fly og helikoptere	0,7	-3,8	-2,2	0,5	11,7	-1,1	3,5	-2,8	-15,7	-9,1
Tradisjonelle varer	4,7	3,4	2,4	4,6	8,9	6,8	8,1	2,3	-2,5	0,1
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	-0,1	3,6	-2,3	3,9	2,3	5,9	6,4	2,4	-0,2	4,0
Bergverksprodukter	-3,3	5,9	-10,6	-2,2	2,9	10,4	21,5	2,6	-10,2	-0,9
Industriprodukter	4,6	3,7	2,4	4,2	8,7	7,0	8,5	2,7	-2,2	-0,1
Nærings- og nytelsesmidler	8,9	4,9	5,9	10,1	12,8	8,4	10,1	3,4	-0,8	3,6
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	1,7	0,3	-1,4	2,1	6,0	0,8	5,4	-0,1	-4,0	3,3
Trevarer	2,1	10,8	0,4	1,2	7,8	11,1	11,9	12,5	8,2	2,7
Treforedlingsprodukter	1,2	2,5	-2,2	3,4	6,5	4,4	4,0	1,4	0,5	1,7
Grafiske produkter	-5,6	1,6	-13,9	-2,9	-1,2	3,1	7,7	-0,0	-2,8	-1,8
Raffinerte oljeprodukter	13,1	0,7	24,8	1,0	-1,5	-11,6	-4,9	-1,6	21,1	41,0
Kjemiske råvarer mv.	6,1	3,9	2,2	8,9	11,0	5,6	9,0	2,0	-0,9	7,1
Kjemiske og mineralske produkter	0,1	0,5	-2,0	0,2	3,6	1,8	3,8	0,3	-3,6	-1,6
Metaller	19,7	21,4	8,8	19,1	42,5	42,0	45,6	16,6	-8,7	-13,9
Verkstedprodukter	1,4	1,1	-0,1	1,6	4,3	3,4	3,4	1,3	-2,8	-0,6
Andre industriprodukter	2,3	1,5	-0,3	3,7	3,4	2,4	3,1	0,7	0,4	0,2
Transportmidler mv. u. tilsv norsk prod.	5,1	0,3	3,2	5,8	6,9	2,4	3,6	-0,4	-3,2	0,3
Elektrisk kraft	61,3	-35,6	42,1	107,9	42,4	-42,5	-47,5	-67,6	-4,3	48,0
Trad. varer utenom raffinerte oljeprodukter	4,3	3,6	1,2	4,8	9,4	7,8	8,9	2,5	-3,5	-1,6
Tjenester	0,6	2,9	0,7	2,4	1,2	6,9	4,4	0,3	1,1	2,3
Driftsutgifter utenom bunkers, skipsfart	-7,1	4,8	-3,9	0,7	-13,5	13,9	5,2	-1,8	3,1	2,4
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	6,2	5,0	4,6	6,1	7,7	6,9	7,0	5,5	3,0	3,2
Driftsutgifter utenom bunkers, oljeboring	4,1	4,6	2,1	4,4	5,8	6,0	6,7	4,8	2,8	5,3
Reisetrafikk	2,6	1,1	0,8	2,3	9,6	5,6	4,5	-1,4	-3,5	0,7
Andre tjenester	2,7	3,3	2,5	2,9	3,3	3,3	3,3	3,2	3,3	3,3
Samferdsel	2,5	0,1	1,7	2,1	2,8	0,3	1,6	0,3	-1,1	1,8
Finans- og forretningstjenester	3,0	4,0	3,0	3,2	3,6	3,7	3,7	3,9	4,6	3,7
Tjenester ellers	2,1	2,8	1,6	2,3	2,6	3,3	3,3	2,5	2,7	3,2

Tabell 33. Sysselsatte personer. Lønnstakere og selvstendige. 1000

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
I alt	2 432,8	2 531,0	2 430,7	2 453,7	2 452,6	2 480,3	2 528,8	2 550,8	2 562,9	2 585,0
Jordbruk og skogbruk	61,7	60,2	61,7	62,4	61,2	59,1	59,9	61,4	60,6	58,3
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	14,0	13,9	14,7	13,4	14,5	13,4	14,1	13,3	14,8	13,7
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	36,0	38,9	34,9	37,8	37,3	36,7	37,5	41,0	40,3	39,3
Utvinning av råolje og naturgass	20,9	21,8	20,3	21,2	22,5	21,0	21,2	21,8	23,3	22,5
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	15,2	17,0	14,7	16,6	14,7	15,7	16,2	19,2	17,0	16,8
Bergverksdrift	4,0	4,1	4,1	4,2	4,2	3,9	4,1	4,3	4,2	4,1
Industri	274,1	284,9	272,8	275,6	277,3	280,0	283,4	285,5	290,5	289,6
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	49,5	50,5	49,2	50,0	49,9	49,4	49,6	51,2	51,6	50,2
Tekstil- og bekledningsindustri	5,4	5,4	5,5	5,5	5,3	5,5	5,5	5,3	5,2	5,2
Trelast- og trevareindustri	15,4	16,0	15,4	15,5	15,5	16,0	16,0	15,8	16,1	16,0
Treforedling	7,0	6,5	7,0	6,9	6,7	6,5	6,7	6,4	6,5	6,1
Forlag og grafisk industri	27,5	27,4	27,8	27,1	27,4	27,9	27,6	26,5	27,5	27,4
Oljeraffinering, kjemisk og mineralisk industri	22,5	22,9	22,7	22,5	22,3	22,6	23,0	22,9	23,3	23,7
Kjemiske råvarer	9,0	9,2	8,9	9,3	8,7	9,0	9,2	9,5	8,9	8,7
Metallindustri	12,4	12,6	12,5	12,3	12,1	12,3	12,8	12,8	12,6	12,2
Verkstedindustri	77,6	83,7	76,8	77,9	79,7	81,1	83,0	84,2	86,4	87,4
Bygging av skip og oljeplattformer	35,3	37,9	34,4	36,1	37,1	36,7	37,1	37,8	39,8	39,5
Møbelindustri og annen industri	12,5	12,9	12,7	12,5	12,5	13,0	13,0	12,9	12,7	13,3
Kraftforsyning	11,7	11,7	11,9	11,8	11,7	11,6	11,9	11,7	11,6	11,3
Vannforsyning	1,7	1,7	1,6	1,8	1,5	1,7	1,5	1,8	1,6	1,8
Bygge- og anleggsvirksomhet	169,5	186,4	169,1	173,0	171,9	179,1	186,0	190,7	189,8	189,4
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	353,3	366,1	354,8	358,0	353,1	356,2	367,3	370,4	370,4	373,1
Hotell- og restaurantvirksomhet	73,7	75,8	75,4	74,7	71,9	74,1	77,1	76,9	75,2	77,4
Rørtransport	0,6	0,7	0,6	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7
Utenriks sjøfart	46,3	49,6	46,4	46,0	46,4	49,8	49,8	49,3	49,7	52,4
Transport ellers	114,0	116,3	113,8	115,0	114,3	113,8	115,7	117,0	118,5	118,6
Post og telekommunikasjon	38,2	39,7	38,5	37,2	38,3	39,0	38,8	38,8	42,2	41,4
Finansiell tjenesteyting	47,8	48,9	47,4	48,3	48,3	48,0	48,6	49,6	49,4	49,2
Boligtjenester (husholdninger)	1,3	1,3	1,3	1,4	1,3	1,3	1,3	1,4	1,3	1,2
Forretningsmessig tjenesteyting	271,8	294,2	272,4	272,8	276,2	287,7	296,8	295,5	296,5	314,0
Offentlig administrasjon og forsvar	152,1	155,9	150,3	153,6	154,8	155,4	154,6	156,0	157,7	158,3
Undervisning	183,4	186,1	184,5	180,9	185,1	185,7	186,2	184,2	188,1	188,5
Helse- og sosialtjenester	471,8	486,1	468,6	477,5	477,4	476,5	484,4	492,0	491,0	492,1
Andre sosiale og personlige tjenester	105,7	108,5	105,8	107,5	105,4	106,5	109,3	109,4	108,6	110,6
Fastlands-Norge	2 349,8	2 441,8	2 348,7	2 369,2	2 368,3	2 393,2	2 441,0	2 459,9	2 472,1	2 492,7

Offentlig forvaltning	723,2	740,5	721,6	725,2	728,9	732,1	737,2	744,0	748,4	751,1
Statsforvaltningen	263,4	267,3	262,9	262,9	264,8	265,7	265,7	267,9	270,1	270,0
Sivil forvaltning	235,8	239,3	235,1	235,7	237,3	237,5	237,5	240,0	242,1	242,1
Forsvar	27,5	28,1	27,8	27,2	27,5	28,1	28,2	28,0	28,0	27,9
Kommuneforvaltningen	459,8	473,1	458,8	462,2	464,1	466,5	471,5	476,0	478,4	481,1

Tabell 34. Sysselsatte personer. Lønnstakere og selvstendige.
Prosentvis endring fra samme periode året før

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
I alt	3,4	4,0	3,3	3,7	4,0	3,6	4,0	4,0	4,5	4,2
Jordbruk og skogbruk	-3,3	-2,3	-2,7	-3,4	-4,4	-3,6	-3,0	-1,7	-1,0	-1,3
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	-0,9	-0,6	-0,3	-3,5	2,1	-0,5	-3,7	-0,2	2,1	2,5
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	5,9	7,9	6,5	7,1	6,3	7,6	7,3	8,5	8,1	6,9
Utvinning av råolje og naturgass	4,8	4,6	5,1	4,8	9,5	7,5	4,9	3,0	3,4	6,9
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	7,4	12,4	8,7	10,1	1,8	7,7	10,6	15,5	15,2	6,9
Bergverksdrift	1,0	2,3	1,1	1,0	1,2	3,1	0,1	4,2	1,9	3,7
Industri	3,9	3,9	3,2	4,2	4,9	3,5	3,9	3,6	4,8	3,4
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	0,2	2,0	0,6	0,4	-0,1	1,1	0,8	2,5	3,5	1,8
Tekstil- og bekledningsindustri	-1,3	-0,1	-3,0	-0,9	0,7	3,5	1,3	-3,6	-1,6	-4,6
Trelast- og trevareindustri	1,6	3,5	0,4	2,2	1,4	5,0	3,5	2,0	3,5	-0,2
Treforedling	-6,3	-6,5	-7,2	-7,8	-7,3	-11,6	-4,3	-6,8	-2,8	-5,8
Forlag og grafisk industri	-3,1	-0,6	-3,7	-2,8	-1,8	0,0	-0,7	-2,1	0,2	-1,8
Oljeraffinering, kjemisk og mineralisk industri	1,1	1,9	0,6	1,2	0,1	0,3	1,2	1,7	4,5	4,5
Kjemiske råvarer	2,0	1,9	3,3	2,6	2,8	-0,6	3,3	2,7	2,3	-3,6
Metallindustri	1,9	2,1	2,3	0,2	2,7	-0,9	2,0	3,8	3,7	-1,1
Verkstedindustri	9,2	7,9	8,1	9,5	11,2	6,9	8,1	8,2	8,3	7,8
Bygging av skip og oljeplattformer	13,7	7,2	12,1	15,2	14,7	9,2	7,9	4,6	7,3	7,5
Møbelindustri og annen industri	-0,0	3,0	-2,9	0,3	2,6	5,1	2,1	3,1	1,6	1,9
Kraftforsyning	0,7	-0,4	1,3	0,5	1,2	0,6	0,1	-1,1	-1,1	-2,2
Vannforsyning	0,8	-0,2	1,2	0,3	-2,0	-3,8	-3,1	-0,2	6,6	6,6
Bygge- og anleggsvirksomhet	8,9	10,0	8,1	9,2	10,2	9,3	10,0	10,2	10,4	5,7
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	1,2	3,6	1,0	1,3	1,4	2,5	3,5	3,5	4,9	4,7
Hotell- og restaurantvirksomhet	2,3	3,0	3,1	2,0	2,1	2,1	2,2	2,9	4,6	4,4
Rørtransport	1,3	4,8	2,8	4,5	2,1	5,0	0,6	-1,1	14,9	9,6
Utenriks sjøfart	1,1	7,1	0,8	1,4	1,1	7,1	7,2	7,1	7,1	5,2
Transport ellers	1,5	2,0	2,5	1,2	1,1	1,0	1,7	1,7	3,6	4,2
Post og telekommunikasjon	1,5	4,0	2,2	0,4	0,4	0,9	0,7	4,2	10,1	6,1
Finansiell tjenesteyting	3,0	2,4	3,3	3,4	2,7	1,9	2,6	2,8	2,3	2,6
Boligtjenester (husholdninger)	-0,6	1,1	-0,5	-1,4	-0,2	0,3	0,8	2,3	0,9	-1,6
Forretningsmessig tjenesteyting	8,8	8,2	9,7	8,6	9,1	8,3	9,0	8,3	7,4	9,2
Offentlig administrasjon og forsvar	2,4	2,5	0,3	3,7	4,7	3,8	2,8	1,6	1,9	1,9
Undervisning	1,7	1,4	2,3	1,5	1,8	1,4	0,9	1,8	1,6	1,5
Helse- og sosialtjenester	3,3	3,0	2,7	3,9	4,1	2,8	3,4	3,0	2,9	3,3
Andre sosiale og personlige tjenester	3,3	2,7	3,6	3,5	2,8	2,5	3,3	1,8	3,1	3,8
Fastlands-Norge	3,5	3,9	3,3	3,7	4,0	3,5	3,9	3,8	4,4	4,2

Offentlig forvaltning	2,6	2,4	2,3	2,9	3,1	2,1	2,2	2,6	2,7	2,6
Statsforvaltningen	2,4	1,5	2,2	2,3	2,4	1,0	1,1	1,9	2,0	1,6
Sivil forvaltning	2,8	1,5	2,8	2,7	2,8	1,0	1,0	1,8	2,0	1,9
Forsvar	-1,6	1,9	-2,4	-1,8	-0,7	1,3	1,5	2,9	2,0	-0,8
Kommuneforvaltningen	2,8	2,9	2,3	3,3	3,5	2,7	2,8	3,0	3,1	3,1

Tabell 35. Utførte timeverk. Lønnstakere og selvstendige. Millioner

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
I alt	3 425,8	3 571,2	827,7	787,7	897,7	936,6	875,3	821,1	938,2	926,4
Jordbruk og skogbruk	118,7	114,8	29,7	29,5	29,5	28,9	28,7	28,7	28,6	28,4
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	27,4	27,1	6,9	6,0	7,4	6,9	6,7	6,0	7,5	6,7
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	61,9	66,6	14,4	15,0	16,7	16,8	15,7	16,2	17,9	16,9
Utvinning av råolje og naturgass	36,3	37,9	8,5	8,6	10,2	9,7	9,0	8,8	10,4	9,8
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	25,6	28,8	5,9	6,4	6,6	7,2	6,7	7,4	7,5	7,2
Bergverksdrift	6,9	7,2	1,7	1,6	1,9	1,8	1,7	1,7	1,9	1,8
Industri	431,9	452,0	103,9	97,6	114,8	118,9	110,5	101,6	121,0	116,6
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	73,8	75,3	17,7	16,7	19,6	19,8	18,1	17,1	20,3	19,0
Tekstil- og bekledningsindustri	7,2	7,1	1,8	1,7	1,9	2,0	1,8	1,6	1,8	1,7
Trelast- og trevareindustri	24,0	24,9	5,7	5,5	6,3	6,7	6,1	5,6	6,6	6,3
Treforedling	11,1	10,5	2,8	2,4	2,8	2,8	2,7	2,3	2,7	2,5
Forlag og grafisk industri	39,1	39,1	9,6	8,6	10,2	10,6	9,8	8,4	10,3	9,9
Oljeraffinering, kjemisk og mineralisk industri	35,7	36,4	8,8	8,0	9,3	9,5	9,1	8,1	9,7	9,5
Kjemiske råvarer	14,8	15,1	3,6	3,4	3,8	4,0	3,8	3,5	3,9	3,7
Metallindustri	19,5	20,0	4,8	4,3	5,1	5,2	5,0	4,5	5,3	4,9
Verkstedindustri	128,6	139,8	30,7	29,2	34,6	36,2	34,0	31,8	37,8	37,1
Bygging av skip og oljeplattformer	59,4	64,4	13,8	13,7	16,3	16,9	15,4	14,5	17,7	17,1
Møbelindustri og annen industri	18,6	19,3	4,6	4,2	4,9	5,2	4,8	4,3	5,0	5,0
Kraftforsyning	18,7	18,7	4,5	4,3	4,9	5,0	4,6	4,2	4,9	4,5
Vannforsyning	2,5	2,5	0,6	0,6	0,6	0,7	0,6	0,6	0,6	0,7
Bygge- og anleggsvirksomhet	269,3	297,5	65,2	61,2	72,3	76,6	73,3	67,7	80,0	76,3
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	473,8	492,5	114,8	110,5	121,9	128,6	121,0	114,8	128,1	127,5
Hotell- og restaurantvirksomhet	92,3	95,0	23,2	22,6	22,6	24,3	23,8	23,1	23,7	24,9
Rørtransport	1,1	1,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Utenriks sjøfart	86,9	93,5	21,3	20,2	22,3	24,6	23,2	21,8	23,9	25,3
Transport ellers	187,1	190,7	45,4	43,9	48,6	49,2	46,6	44,6	50,3	49,3
Post og telekommunikasjon	53,8	56,4	13,0	12,0	14,1	14,7	13,4	12,7	15,6	14,9
Finansiell tjenesteyting	74,1	75,8	17,5	17,0	19,7	20,0	18,3	17,5	20,1	19,1
Boligtjenester (husholdninger)	1,6	1,7	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Forretningsmessig tjenesteyting	386,8	417,3	92,1	89,0	101,0	111,3	102,0	95,8	108,1	113,3
Offentlig administrasjon og forsvar	231,7	237,5	54,5	53,0	61,9	63,7	57,1	53,7	63,0	60,5
Undervisning	240,7	244,7	59,5	46,7	65,8	68,6	60,6	48,7	66,8	64,1
Helse- og sosialtjenester	521,4	537,7	126,1	124,7	135,4	138,1	131,9	128,8	138,9	138,5
Andre sosiale og personlige tjenester	137,1	140,8	32,9	31,7	35,5	37,4	34,7	32,3	36,5	36,2
Fastlands-Norge	3 275,9	3 409,9	791,7	752,3	858,3	894,9	836,1	782,9	896,0	883,9

Offentlig forvaltning	889,4	910,4	215,6	199,3	234,4	241,7	222,5	205,9	240,3	235,3
Statsforvaltningen	380,5	386,0	91,6	87,5	99,2	101,9	93,8	89,2	101,1	98,4
Sivil forvaltning	332,5	337,2	80,1	76,7	86,6	88,7	81,9	78,2	88,4	86,3
Forsvar	48,0	48,8	11,5	10,7	12,6	13,2	11,9	11,0	12,7	12,1
Kommuneforvaltningen	508,9	524,4	123,9	111,9	135,2	139,9	128,7	116,6	139,1	136,9
Markedsrettet virksomhet	2 456,8	2 579,4	592,2	570,4	643,0	673,1	632,2	596,9	677,2	670,0
Ikke markedsrettet virksomhet	969,1	991,8	235,4	217,4	254,6	263,5	243,1	224,2	261,0	256,4

Tabell 36. Utførte timeverk. Lønnstakere og selvstendige.
Prosentvis endring fra samme periode året før

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
I alt	2,6	4,2	-4,3	2,2	2,4	2,6	5,8	4,2	4,5	-1,1
Jordbruk og skogbruk	-4,4	-3,3	-6,0	-4,5	-5,2	-3,6	-3,4	-2,8	-3,2	-1,5
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	-0,8	-1,0	-5,9	-3,7	2,1	-1,6	-2,9	-0,6	1,1	-3,3
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	5,5	7,6	-1,1	6,1	5,4	6,2	8,8	8,0	7,4	0,6
Utvinning av råolje og naturgass	4,6	4,2	-1,7	4,0	8,8	6,0	6,0	2,6	2,4	1,2
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	6,6	12,4	-0,2	8,9	0,5	6,6	12,8	15,2	15,1	-0,2
Bergverksdrift	-2,0	4,6	-8,4	-2,7	-1,4	3,6	3,5	8,1	3,3	-0,2
Industri	3,9	4,6	-4,3	3,4	4,4	2,8	6,3	4,2	5,4	-1,9
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	-0,7	2,1	-7,8	-1,3	-0,9	0,1	2,7	2,2	3,6	-4,2
Tekstil- og bekledningsindustri	-0,4	-0,8	-9,0	-0,4	1,5	2,7	2,7	-5,2	-3,6	-11,7
Trelast- og trevareindustri	0,6	3,8	-8,2	0,5	-0,0	3,7	5,9	1,9	3,6	-6,6
Treforedling	-7,2	-5,9	-12,9	-9,9	-8,6	-12,2	-2,3	-6,1	-2,2	-8,3
Forlag og grafisk industri	-4,4	0,1	-11,6	-4,8	-3,5	-0,3	1,6	-1,6	0,7	-6,5
Oljeraffineri, kjemisk og mineralsk industri	0,3	2,0	-7,0	-0,1	-0,7	-1,1	2,7	1,9	4,7	-0,7
Kjemiske råvarer	1,4	2,0	-3,6	1,3	1,7	-1,7	4,9	2,7	2,3	-8,0
Metallindustri	1,6	2,4	-4,4	-1,2	1,9	-2,0	3,8	4,4	4,1	-5,4
Verkstedindustri	9,5	8,7	0,7	8,8	10,8	6,0	10,9	9,0	9,2	2,3
Bygging av skip og oljeplattformer	14,7	8,3	4,5	15,0	14,8	8,6	10,9	5,7	8,2	1,4
Møbelindustri og annen industri	-1,4	3,3	-11,7	-1,5	1,4	3,9	4,4	3,1	1,9	-4,2
Kraftforsyning	-0,4	-0,3	-7,4	-1,5	-0,5	-0,8	2,2	-1,1	-1,2	-8,6
Vannforsyning	0,3	-0,2	-7,2	-0,7	-2,6	-4,2	-0,7	-0,6	5,5	-1,1
Bygge- og anleggsvirksomhet	7,9	10,5	-0,5	7,4	8,8	8,4	12,5	10,6	10,7	-0,4
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	0,2	3,9	-6,9	-0,6	-0,2	1,6	5,4	3,9	5,1	-0,9
Hotell- og restaurantvirksomhet	2,0	2,9	-1,2	1,3	1,8	1,6	2,7	2,2	4,8	2,8
Rørtransport	1,7	5,0	-5,0	3,6	2,8	3,2	3,6	-2,0	14,4	1,7
Utenriks sjøfart	0,7	7,7	-4,2	0,2	0,6	6,9	9,1	7,7	7,0	2,8
Transport ellers	1,0	1,9	-3,7	-0,2	0,6	0,2	2,7	1,5	3,3	0,2
Post og telekommunikasjon	0,3	4,9	-6,2	-2,1	-0,9	-0,2	3,4	5,4	11,1	1,2
Finansiell tjenesteyting	1,9	2,3	-5,8	1,2	1,1	0,1	4,6	2,9	2,0	-4,2
Boligtjenester (husholdninger)	-1,5	2,1	-8,5	-3,6	-2,3	0,4	4,2	3,3	1,0	-7,5
Forretningsmessig tjenesteyting	7,8	7,9	0,5	6,6	7,1	6,2	10,8	7,7	7,0	1,8
Offentlig administrasjon og forsvar	1,1	2,5	-8,8	1,5	2,9	2,3	4,9	1,3	1,7	-5,1
Undervisning	1,0	1,7	-6,3	3,3	-3,2	-0,3	1,9	4,4	1,5	-6,4
Helse- og sosialtjenester	1,9	3,1	-3,8	2,3	2,7	2,1	4,6	3,3	2,6	0,3
Andre sosiale og personlige tjenester	2,0	2,7	-5,7	1,3	1,2	1,2	5,4	1,8	2,8	-3,1
Fastlands-Norge	2,6	4,1	-4,4	2,2	2,4	2,4	5,6	4,1	4,4	-1,2

Offentlig forvaltning	1,3	2,4	-5,5	1,8	0,3	0,7	3,2	3,3	2,5	-2,7
Statsforvaltningen	1,1	1,5	-5,4	0,1	0,6	-0,4	2,4	2,0	2,0	-3,4
Sivil forvaltning	1,6	1,4	-4,6	0,7	1,0	-0,4	2,2	2,0	2,0	-2,8
Forsvar	-2,2	1,6	-10,5	-3,5	-2,1	-0,4	3,2	2,3	1,5	-7,8
Kommuneforvaltningen	1,4	3,1	-5,5	3,1	0,1	1,5	3,9	4,3	2,9	-2,2
Markedsrettet virksomhet	3,1	5,0	-3,8	2,4	3,3	3,4	6,7	4,7	5,3	-0,5
Ikke markedsrettet virksomhet	1,2	2,4	-5,5	1,6	0,3	0,7	3,2	3,1	2,5	-2,7

Tabell 37. Lønnskostnader etter næring. Løpende priser. Millioner kroner

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
Lønnskostnader i alt.	882 807	975 314	216 941	222 972	227 751	236 650	239 968	246 437	252 259	256 227
Jordbruk og skogbruk	4 295	4 584	1 088	1 080	1 064	1 086	1 138	1 175	1 185	1 181
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	2 040	2 248	509	516	517	544	555	562	587	616
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	31 172	35 812	7 389	8 346	8 017	8 763	8 333	9 621	9 096	9 937
Utvinning av råolje og naturgass	19 886	22 252	4 718	5 168	5 307	5 536	5 223	5 699	5 794	6 278
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	11 287	13 560	2 671	3 179	2 710	3 227	3 110	3 922	3 302	3 660
Bergverksdrift	1 924	2 126	479	510	500	482	519	573	553	536
Industri	121 076	132 954	30 137	30 546	31 277	31 789	33 129	33 414	34 623	34 871
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	19 220	20 373	4 764	4 881	4 985	4 834	4 978	5 193	5 368	5 099
Tekstil- og bekledningsindustri	1 578	1 682	415	399	385	409	448	416	409	422
Trelast- og trevareindustri	5 357	5 809	1 331	1 371	1 363	1 394	1 453	1 469	1 493	1 499
Treforedling	3 250	3 236	833	780	800	787	849	772	827	788
Forlag og grafisk industri	11 787	12 321	3 015	2 884	2 929	3 085	3 149	2 984	3 103	3 204
Oljeraffinering, kjemisk og mineralisk industri	10 610	11 365	2 651	2 693	2 661	2 750	2 838	2 883	2 894	3 023
Kjemiske råvarer	4 985	5 256	1 257	1 280	1 213	1 273	1 340	1 363	1 280	1 268
Metallindustri	6 083	6 596	1 572	1 502	1 498	1 587	1 705	1 653	1 651	1 666
Verkstedindustri	35 862	41 224	8 853	9 039	9 480	9 685	10 215	10 396	10 928	11 162
Bygging av skip og oljeplattformer	18 058	20 509	4 372	4 632	4 880	4 855	5 014	5 113	5 527	5 525
Møbelindustri og annen industri	4 286	4 584	1 074	1 084	1 082	1 130	1 140	1 171	1 143	1 214
Kraftforsyning	6 514	7 058	1 683	1 622	1 622	1 713	1 827	1 760	1 758	1 766
Vannforsyning	662	692	145	185	156	175	151	192	173	180
Bygge- og anleggsvirksomhet	61 821	72 635	15 084	16 173	16 356	16 636	17 763	19 004	19 231	18 818
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	112 473	123 250	27 893	29 174	28 759	29 062	30 437	31 803	31 947	32 163
Hotell- og restaurantvirksomhet	18 108	19 567	4 562	4 691	4 555	4 597	4 938	5 081	4 951	5 070
Rørtransport	506	565	125	135	126	138	133	142	152	159
Utenriks sjøfart	14 659	16 116	3 677	3 629	3 674	4 044	4 045	3 993	4 033	4 342
Transport ellers	43 783	47 866	10 835	11 286	11 124	11 352	11 791	12 375	12 348	12 463
Post og telekommunikasjon	16 589	18 258	4 167	4 088	4 328	4 348	4 434	4 505	4 971	4 867
Finansiell tjenesteyting	30 173	32 843	7 470	7 690	7 801	7 991	8 139	8 354	8 358	8 690
Boligtjenester (husholdninger)	407	435	100	109	103	101	107	118	108	105
Forretningsmessig tjenesteyting	111 195	127 038	27 824	28 104	28 360	30 737	32 013	32 066	32 222	35 147
Offentlig administrasjon og forsvar	65 257	70 863	15 173	16 608	17 021	18 162	16 802	17 709	18 190	18 077
Undervisning	72 559	76 519	17 858	15 743	19 370	20 291	18 766	17 062	20 400	19 869
Helse- og sosialtjenester	137 274	151 101	33 139	35 019	35 333	36 790	36 709	38 626	38 976	38 883
Andre sosiale og personlige tjenester	30 320	32 784	7 605	7 717	7 688	7 849	8 240	8 301	8 394	8 489
Fastlands-Norge	836 470	922 821	205 750	210 861	215 934	223 705	227 457	232 681	238 978	241 788

Offentlig forvaltning	257 187	278 395	61 724	62 692	66 821	70 666	67 146	68 320	72 262	71 750
Statsforvaltningen	112 505	122 856	26 942	28 209	28 565	31 203	29 486	30 942	31 225	31 466
Sivil forvaltning	100 597	110 054	24 106	25 329	25 467	27 913	26 392	27 828	27 922	28 400
Forsvar	11 908	12 802	2 835	2 880	3 098	3 290	3 094	3 114	3 304	3 066
Kommuneforvaltningen	144 682	155 539	34 782	34 483	38 256	39 463	37 660	37 378	41 037	40 284

Tabell 38. Lønn per normalårsverk etter næring for lønnstakere.
Prosentvis endring fra samme periode året før

	2006	2007	06:2	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3	07:4	08:1
I alt	4,9	5,6	4,5	5,5	5,9	6,1	5,7	5,5	5,3	5,3
Jordbruk og skogbruk	3,9	4,3	3,8	3,9	4,1	4,6	4,5	4,4	3,9	5,2
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	6,2	6,1	6,2	6,2	6,6	6,2	6,2	6,1	5,6	5,5
Utvinning av råolje og naturgass, inklusiv tjenester	6,2	6,5	4,3	7,2	7,4	9,8	5,2	6,3	5,0	6,1
Utvinning av råolje og naturgass	5,9	7,0	4,2	7,0	6,7	9,8	5,5	7,1	5,6	6,1
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	7,0	6,9	5,1	8,4	7,6	9,9	5,3	6,9	5,7	6,1
Bergverksdrift	1,6	9,1	0,9	2,5	1,9	8,3	9,0	10,3	8,7	7,0
Industri	4,8	5,5	4,4	5,2	5,5	5,6	5,6	5,4	5,4	5,5
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	4,5	4,1	4,8	4,4	5,4	4,5	4,2	3,8	3,9	3,9
Tekstil- og bekledningsindustri	3,4	5,0	3,7	3,5	3,5	5,3	5,3	4,7	4,5	4,7
Trelast- og trevareindustri	3,7	4,3	3,7	4,2	4,1	4,3	4,5	4,2	4,4	4,4
Treforedling	3,2	6,4	3,2	2,9	3,4	6,3	6,6	6,3	6,3	6,3
Forlag og grafisk industri	2,7	5,4	2,3	3,0	2,9	5,6	5,4	5,2	5,3	5,3
Oljeraffineri, kjemisk og mineralisk industri	4,1	5,2	3,3	4,6	4,3	5,2	5,2	5,3	5,0	5,1
Kjemiske råvarer	5,1	3,4	4,9	5,6	5,3	3,7	3,1	3,7	3,2	3,3
Metallindustri	2,6	6,2	2,4	2,8	2,8	6,1	6,4	6,1	6,2	6,2
Verktedindustri	5,3	6,2	4,5	5,6	6,3	6,1	6,3	6,1	6,3	6,2
Bygging av skip og oljeplattformer	5,7	5,5	5,4	6,5	6,1	5,9	5,6	5,4	5,4	5,5
Møbelindustri og annen industri	4,9	5,0	4,0	5,5	5,4	4,9	5,3	5,0	4,9	5,0
Kraftforsyning	3,0	8,8	3,7	2,7	3,1	7,3	8,4	9,8	9,7	5,5
Vannforsyning	4,6	4,8	4,9	5,8	5,5	5,2	5,1	4,6	4,0	4,3
Bygge- og anleggsvirksomhet	5,0	6,3	4,7	5,2	5,5	6,8	6,4	6,1	6,0	6,1
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	5,1	6,1	4,0	5,9	6,4	6,7	6,1	5,8	6,0	5,8
Hotell- og restaurantvirksomhet	2,5	4,8	2,1	2,5	3,3	5,0	5,5	4,7	4,1	5,0
Rørtransport	5,5	6,6	3,6	6,1	6,6	8,8	5,7	6,9	5,3	5,5
Utenriks sjøfart	3,4	2,6	3,4	3,4	3,5	2,6	2,6	2,7	2,5	2,0
Transport ellers	5,6	5,9	4,5	6,6	7,5	6,0	5,7	6,1	5,7	5,3
Post og telekommunikasjon	7,1	6,5	5,9	8,0	9,0	6,8	6,7	6,7	5,8	5,9
Finansiell tjenesteyting	6,7	5,9	6,3	6,5	7,9	6,3	6,3	6,1	4,9	5,5
Boligtjenester (husholdninger)	4,5	5,7	4,7	5,0	5,8	6,6	6,1	5,3	4,8	5,0
Forretningsmessig tjenesteyting	5,0	5,2	4,8	5,5	5,5	5,7	5,5	4,8	4,8	4,9
Offentlig administrasjon og forsvar	4,8	5,1	4,0	6,0	6,6	6,3	5,4	4,7	4,3	4,4
Undervisning	3,2	4,4	3,1	3,7	4,3	4,6	4,3	4,6	4,1	4,1
Helse- og sosialtjenester	4,1	5,2	4,2	5,0	4,9	5,4	5,2	5,1	4,9	4,5
Andre sosiale og personlige tjenester	3,7	5,3	3,7	4,4	4,5	5,3	5,2	5,4	5,3	4,7
Fastlands-Norge	4,8	5,6	4,4	5,4	5,8	6,0	5,7	5,5	5,3	5,2

Offentlig forvaltning	4,0	4,9	4,0	4,9	5,2	5,4	5,0	4,8	4,5	4,3
Statsforvaltningen	4,1	5,1	3,9	4,6	5,1	5,5	5,1	5,0	4,7	4,4
Sivil forvaltning	3,8	5,1	3,7	4,3	4,8	5,4	5,1	5,0	4,7	4,3
Forsvar	5,7	5,5	4,9	6,9	7,4	6,6	5,6	5,2	4,6	4,4
Kommuneforvaltningen	4,0	4,8	3,9	5,2	5,3	5,3	4,9	4,7	4,4	4,3

Makroøkonomiske nøkkeltall og OECDs prognoser for utvalgte land

Tabell	Side
1. Bruttonasjonalprodukt.....	56*
2. Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner.....	56*
3. Konsum i offentlig forvaltning	56*
4. Bruttoinvesteringer i fast realkapital.....	57*
5. Eksport av varer og tjenester.....	57*
6. Import av varer og tjenester.....	57*
7. Privat konsumdeflator.....	58*
8. Lønnskostnader per sysselsatt	58*
9. Sysselsetting	58*
10. Arbeidsledighet	59*
11. Korte renter.....	59*
12. Budsjettbalanse	59*

Tabell 1. Bruttonasjonalprodukt, regnskap¹⁾ og prognose

Prosentvis volumendring fra foregående år

	2002	2003	2004	2005	2006	OECD-prognoser		
						2007	2008	2009
Danmark	0,5	0,4	2,1	3,1	3,5	2,0	1,7	0,8
Frankrike	1,1	1,1	2,3	1,7	2,2	1,9	1,8	2,0
Italia	0,3	0,1	1,0	0,2	1,9	1,8	1,3	1,3
Japan	0,3	1,4	2,7	1,9	2,2	1,9	1,6	1,8
USA	1,6	2,5	3,6	3,1	2,9	2,2	2,0	2,2
Storbritannia	2,1	2,8	3,3	1,8	2,8	3,1	2,0	2,4
Sverige	2,0	1,8	3,7	2,9	4,5	3,4	3,2	2,6
Tyskland	0,0	-0,2	0,6	1,0	3,1	2,6	1,8	1,6
Norge ²⁾	1,5	1,0	3,9	2,7	2,8	3,4	3,6	2,4

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 82.

¹⁾ OECDs tall for den nære forhistorien vil ofte ikke være oppdatert med de siste reviderte tallene.²⁾ Oppdaterte historiske tall for Norge finnes bl.a. i den siste vedleggstabellen i denne publikasjonen.**Tabell 2. Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner, regnskap¹⁾ og prognose**

Prosentvis volumendring fra foregående år

	2002	2003	2004	2005	2006	OECD-prognoser		
						2007	2008	2009
Danmark	1,5	1,0	4,7	4,2	3,1	1,9	1,7	1,5
Frankrike	2,4	2,0	2,4	2,2	2,2	1,9	2,1	2,4
Italia	0,2	1,0	0,7	0,6	1,5	2,1	1,7	1,7
Japan	1,1	0,4	1,6	1,6	0,9	1,6	1,1	1,3
USA	2,7	2,8	3,6	3,2	3,1	2,9	1,8	1,9
Storbritannia	3,5	2,9	3,4	1,5	2,1	3,1	1,7	2,2
Sverige	1,5	1,8	2,2	2,4	2,8	2,8	3,5	3,0
Tyskland	-0,8	0,2	-0,2	0,1	1,1	-0,2	1,8	1,7
Norge ²⁾	3,1	2,8	5,6	3,3	4,4	6,3	3,7	2,9

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 82.

¹⁾ OECDs tall for den nære forhistorien vil ofte ikke være oppdatert med de siste reviderte tallene.²⁾ Oppdaterte historiske tall for Norge finnes bl.a. i den siste vedleggstabellen i denne publikasjonen.**Tabell 3. Konsum i offentlig forvaltning, regnskap¹⁾ og prognose**

Prosentvis volumendring fra foregående år

	2002	2003	2004	2005	2006	OECD-prognoser		
						2007	2008	2009
Danmark	2,1	0,7	1,6	1,1	1,5	1,9	2,2	1,4
Frankrike	1,9	2,0	2,2	0,9	1,6	1,5	1,1	1,1
Italia	2,1	2,0	1,6	1,5	-0,3	0,5	1,2	0,8
Japan	2,4	2,3	1,9	1,7	0,4	1,0	1,9	1,4
USA	4,3	2,5	1,5	0,8	1,4	2,0	2,4	2,1
Storbritannia	3,5	3,5	3,2	2,7	2,1	1,7	2,0	2,0
Sverige	2,3	0,7	0,4	0,3	1,8	1,7	1,0	0,5
Tyskland	1,5	0,4	-1,5	0,5	0,9	2,0	1,2	1,5
Norge ²⁾	3,1	1,7	1,5	1,8	3,3	2,7	3,2	2,7

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 82.

¹⁾ OECDs tall for den nære forhistorien vil ofte ikke være oppdatert med de siste reviderte tallene.²⁾ Oppdaterte historiske tall for Norge finnes bl.a. i den siste vedleggstabellen i denne publikasjonen.

Tabell 4. Bruttoinvesteringer i fast realkapital, regnskap¹⁾ og prognose

Prosentvis volumendring fra foregående år

	2002	2003	2004	2005	2006	OECD-prognoser		
						2007	2008	2009
Danmark	0,1	-0,2	5,6	9,6	12,9	5,0	2,3	1,1
Frankrike	-1,6	2,2	3,3	4,1	4,1	3,7	2,5	2,6
Italia	4,0	-1,5	1,3	-0,2	2,4	2,3	1,5	1,4
Japan	-4,9	-0,5	1,4	2,4	3,3	-0,8	-0,3	1,8
USA	-3,5	3,2	6,1	5,8	2,6	-2,1	-1,2	2,4
Storbritannia.	3,6	1,1	5,9	1,5	8,2	5,7	1,8	3,5
Sverige	-2,6	1,1	6,4	8,1	7,9	10,3	7,1	3,5
Tyskland	-6,3	-0,2	-1,1	1,3	7,0	5,2	2,0	2,4
Norge ²⁾	-1,1	0,2	10,2	11,2	7,4	7,8	5,0	2,7

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 82.

¹⁾ OECDs tall for den nære forhistorien vil ofte ikke være oppdatert med de siste reviderte tallene.²⁾ Oppdaterte historiske tall for Norge finnes bl.a. i den siste vedleggstabellen i denne publikasjonen.**Tabell 5. Eksport av varer og tjenester, regnskap¹⁾ og prognose**

Prosentvis volumendring fra foregående år

	2002	2003	2004	2005	2006	OECD-prognoser		
						2007	2008	2009
Danmark	4,1	-0,9	2,2	7,2	10,1	3,2	4,7	3,9
Frankrike	1,3	-1,2	3,3	3,2	6,3	3,6	5,0	5,2
Italia	-4,0	-2,2	2,7	-0,0	5,5	2,2	2,3	2,5
Japan	7,5	9,2	13,9	7,0	9,6	8,1	7,8	7,2
USA	-2,3	1,3	9,7	6,9	8,4	8,1	8,6	6,5
Storbritannia.	1,0	1,7	4,9	8,2	10,3	-4,2	5,8	5,5
Sverige	0,9	4,4	11,1	7,0	8,4	5,1	5,7	6,5
Tyskland	4,3	2,4	9,2	7,4	12,9	8,4	7,2	6,2
Norge ²⁾	-0,3	-0,2	1,1	0,7	1,6	2,9	4,4	2,7

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 82.

¹⁾ OECDs tall for den nære forhistorien vil ofte ikke være oppdatert med de siste reviderte tallene.²⁾ Oppdaterte historiske tall for Norge finnes bl.a. i den siste vedleggstabellen i denne publikasjonen.**Tabell 6. Import av varer og tjenester, regnskap¹⁾ og prognose**

Prosentvis volumendring fra foregående år

	2002	2003	2004	2005	2006	OECD-prognoser		
						2007	2008	2009
Danmark	7,5	-1,6	6,9	10,7	14,4	4,7	5,4	5,1
Frankrike	1,6	1,5	6,2	5,4	7,1	4,5	5,6	5,3
Italia	-0,5	1,0	2,0	1,0	4,5	1,8	2,9	2,9
Japan	0,9	3,9	8,1	5,8	4,5	2,0	4,5	5,5
USA	3,4	4,1	11,3	5,9	5,9	2,1	3,4	4,3
Storbritannia.	4,8	2,0	6,6	7,1	9,8	-2,0	5,2	5,0
Sverige	-1,9	5,1	7,5	6,2	7,9	7,3	6,9	6,8
Tyskland	-1,4	5,3	6,5	6,9	11,5	6,4	7,8	7,2
Norge ²⁾	1,0	1,4	8,8	8,6	8,2	8,7	5,7	3,7

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 82.

¹⁾ OECDs tall for den nære forhistorien vil ofte ikke være oppdatert med de siste reviderte tallene.²⁾ Oppdaterte historiske tall for Norge finnes bl.a. i den siste vedleggstabellen i denne publikasjonen.

Tabell 7. Privat konsumdeflator, regnskap¹⁾ og prognose

Prosentvis endring fra foregående år

	2002	2003	2004	2005	2006	OECD-prognoser		
						2007	2008	2009
Danmark	1,7	1,3	1,5	2,2	2,1	1,8	2,2	2,7
Frankrike	1,0	1,9	1,9	1,8	1,9	1,5	2,3	1,9
Italia	2,9	2,8	2,6	2,4	2,7	1,8	2,2	2,0
Japan	-1,4	-0,9	-0,7	-0,8	-0,3	-0,5	0,1	0,3
USA	1,4	2,0	2,6	2,9	2,8	2,5	2,4	1,7
Storbritannia	1,6	1,9	1,7	2,5	2,4	2,4	2,5	2,4
Sverige	1,7	1,8	0,8	1,3	1,3	1,8	2,8	2,6
Tyskland	1,2	1,5	1,6	1,5	1,4	1,9	2,1	1,9
Norge ²⁾	1,4	3,0	0,7	1,0	2,0	0,5	2,5	2,1

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 82.

¹⁾ OECDs tall for den nære forhistorien vil ofte ikke være oppdatert med de siste reviderte tallene.²⁾ Se siste reviderte tabeller fra nasjonalregnskapet, for mest oppdaterte historiske tall.**Tabell 8. Lønnskostnader per sysselsatt, regnskap¹⁾ og prognose**

Prosentvis endring fra foregående år

	2002	2003	2004	2005	2006	OECD-prognoser		
						2007	2008	2009
Danmark	3,7	3,4	2,4	3,6	3,6	3,9	4,6	4,6
Frankrike	3,4	3,0	4,0	3,1	3,4	3,3	3,1	3,2
Italia	1,8	1,8	3,2	2,5	2,1	2,1	2,6	3,0
Japan	-2,1	-1,2	-0,9	0,1	0,1	0,0	0,6	1,8
USA	3,3	3,3	4,5	3,4	4,0	5,0	3,6	3,5
Storbritannia	2,8	4,6	4,1	4,5	4,1	3,6	1,6	3,7
Sverige	2,5	2,4	4,2	3,3	1,7	4,7	4,2	4,1
Tyskland	1,3	1,6	0,1	-0,1	1,3	1,3	2,3	2,7
Norge ²⁾	3,9	2,5	4,4	4,6	5,8	5,8	5,9	6,1

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 82.

¹⁾ OECDs tall for den nære forhistorien vil ofte ikke være oppdatert med de siste reviderte tallene.²⁾ Se siste reviderte tabeller fra nasjonalregnskapet, for mest oppdaterte historiske tall.**Tabell 9. Sysselsetting, regnskap¹⁾ og prognose**

Prosentvis endring fra foregående år

	2002	2003	2004	2005	2006	OECD-prognoser		
						2007	2008	2009
Danmark	-0,1	-1,3	-0,0	0,7	2,0	2,4	-0,0	-0,7
Frankrike	0,7	-0,0	0,2	0,6	0,9	1,1	0,7	0,6
Italia	1,5	1,0	1,5	0,7	2,2	0,6	0,9	0,7
Japan	-1,3	-0,2	0,2	0,4	0,4	0,4	-0,4	-0,5
USA	-0,3	0,9	1,1	1,8	1,9	1,1	0,4	0,8
Storbritannia	0,8	1,0	1,0	1,0	0,9	0,5	0,5	1,1
Sverige	0,1	-0,2	-0,4	1,0	2,0	2,6	1,5	0,3
Tyskland	-0,6	-0,9	0,4	-0,1	0,6	1,7	0,7	0,4
Norge ²⁾	0,4	-0,8	0,3	0,6	3,2	3,0	1,6	1,0

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 82.

¹⁾ OECDs tall for den nære forhistorien vil ofte ikke være oppdatert med de siste reviderte tallene.²⁾ Oppdaterte historiske tall for Norge finnes bl.a. i den siste vedleggstabellen i denne publikasjonen.

Tabell 10. Arbeidsledighet, regnskap¹⁾ og prognose

Prosent av arbeidsstyrken

	2002	2003	2004	2005	2006	OECD-prognoser		
						2007	2008	2009
Danmark	4,5	5,3	5,5	4,8	3,9	3,5	3,4	3,6
Frankrike	7,8	8,5	8,9	8,8	8,8	8,0	7,5	7,4
Italia	8,8	8,6	8,1	7,8	6,8	5,9	5,8	5,8
Japan	5,4	5,3	4,7	4,4	4,1	3,8	3,7	3,6
USA	5,8	6,0	5,5	5,1	4,6	4,6	5,0	5,0
Storbritannia.	5,2	5,0	4,8	4,8	5,5	5,5	5,7	5,5
Sverige	4,0	4,9	5,5	5,8	5,3	4,6	3,8	3,6
Tyskland	7,6	8,7	9,2	9,1	8,1	6,4	5,7	5,6
Norge ²⁾	3,9	4,5	4,5	4,6	3,4	2,5	2,5	2,5

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 82.

¹⁾ OECDs tall for den nære forhistorien vil ofte ikke være oppdatert med de siste reviderte tallene.²⁾ Oppdaterte historiske tall for Norge finnes bl.a. i den siste vedleggstabellen i denne publikasjonen.**Tabell 11. Korte renter, regnskap¹⁾ og prognose**

Prosent

	2002	2003	2004	2005	2006	OECD-prognoser		
						2007	2008	2009
Danmark	3,5	2,4	2,1	2,2	3,1	4,3	4,3	4,2
Frankrike	3,3	2,3	2,1	2,2	3,1	4,3	4,2	4,1
Italia	3,3	2,3	2,1	2,2	3,1	4,3	4,2	4,1
Japan	0,1	0,0	0,0	0,0	0,2	0,7	0,6	0,9
USA	1,8	1,2	1,6	3,5	5,2	5,3	4,6	4,7
Storbritannia.	4,0	3,7	4,6	4,7	4,8	5,9	5,2	5,1
Sverige	4,1	3,0	2,1	1,7	2,3	3,6	4,3	4,6
Tyskland	3,3	2,3	2,1	2,2	3,1	4,3	4,2	4,1
Norge ²⁾	6,9	4,1	2,0	2,2	3,1	4,9	5,8	5,7

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 82.

¹⁾ OECDs tall for den nære forhistorien vil ofte ikke være oppdatert med de siste reviderte tallene.²⁾ Oppdaterte historiske tall for Norge finnes bl.a. i den siste vedleggstabellen i denne publikasjonen.**Tabell 12. Budsjettbalanse, regnskap¹⁾ og prognose**

Prosent av BNP

	2002	2003	2004	2005	2006	OECD-prognoser		
						2007	2008	2009
Danmark	0,2	-0,1	1,9	4,6	4,7	4,8	3,8	3,0
Frankrike	-3,2	-4,1	-3,6	-3,0	-2,6	-2,5	-2,6	-2,6
Italia	-3,0	-3,5	-3,5	-4,3	-4,5	-2,2	-2,3	-2,0
Japan	-8,0	-7,9	-6,2	-6,4	-2,9	-3,4	-3,8	-3,4
USA	-3,8	-4,8	-4,4	-3,6	-2,6	-2,8	-3,4	-3,5
Storbritannia.	-1,7	-3,3	-3,3	-3,5	-2,8	-2,9	-3,4	-2,7
Sverige	-1,5	-1,1	0,6	2,1	2,3	2,9	3,1	3,1
Tyskland	-3,6	-4,0	-3,8	-3,4	-1,6	0,0	0,1	0,3
Norge ²⁾	9,2	7,3	11,1	15,2	18,0	17,1	16,6	16,3

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 82.

¹⁾ OECDs tall for den nære forhistorien vil ofte ikke være oppdatert med de siste reviderte tallene.²⁾ Oppdaterte historiske tall for Norge finnes bl.a. i den siste vedleggstabellen i denne publikasjonen.

Makroøkonomiske hovedstørrelser 1998-2011

Regnskap og prognoser. Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*	2007*	Prognoser			
											2008	2009	2010	2011
Realøkonomi														
Konsum i husholdninger mv.	2,8	3,7	4,2	2,1	3,1	2,8	5,6	4,0	4,7	6,4	3,3	2,9	2,7	3,6
Konsum i offentlig forvaltning	3,4	3,1	1,9	4,6	3,1	1,7	1,5	0,7	2,9	3,6	3,2	3,2	3,4	3,1
Bruttoinvestering i fast realkapital	13,6	-5,4	-3,5	-1,1	-1,1	0,2	10,2	13,3	7,3	9,3	4,6	-0,5	0,4	2,3
Utvinning og rørtransport	22,2	-13,0	-22,9	-4,6	-5,4	15,9	10,2	18,8	2,9	5,5	9,9	6,6	3,0	4,9
Fastlands-Norge	9,4	0,2	-1,4	3,9	2,3	-3,6	9,3	12,7	7,6	9,4	2,8	-2,4	-0,5	1,4
Næringer	10,4	-1,0	-0,4	2,5	4,0	-11,6	8,4	19,2	7,3	12,5	8,3	-4,9	-2,3	0,8
Bolig	7,7	3,0	5,6	8,1	-0,7	1,9	16,3	10,8	6,6	5,5	-8,3	-3,9	-2,5	4,7
Offentlig forvaltning	8,5	0,4	-11,2	2,7	1,7	10,4	2,5	1,3	10,1	7,8	5,5	5,7	5,9	-0,7
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	4,2	2,9	2,6	3,0	3,0	1,4	5,0	4,6	4,8	6,2	3,2	2,0	2,3	3,1
Lagerendring ²	0,4	-1,0	1,2	-1,3	0,1	-0,2	1,2	0,4	-0,1	-1,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Eksport	0,7	2,8	3,2	4,3	-0,3	-0,2	1,1	1,1	0,4	2,8	1,5	2,3	1,4	2,6
Råolje og naturgass	-5,8	0,4	3,8	6,6	2,4	-0,6	-0,5	-5,0	-6,6	-2,8	-1,8	2,6	0,1	0,1
Tradisjonelle varer	5,5	2,3	3,3	1,8	0,6	2,9	3,4	5,0	6,2	9,0	4,9	2,0	2,6	5,1
Import	8,8	-1,6	2,0	1,7	1,0	1,4	8,8	8,7	8,1	8,7	4,8	2,7	2,5	4,1
Tradisjonelle varer	9,3	-1,9	2,5	4,5	3,0	5,2	10,9	8,1	9,6	8,1	4,9	2,5	2,6	4,6
Bruttonasjonalprodukt	2,7	2,0	3,3	2,0	1,5	1,0	3,9	2,7	2,5	3,7	2,3	2,0	1,8	2,5
Fastlands-Norge	4,1	2,6	2,9	2,0	1,4	1,3	4,4	4,6	4,8	6,2	2,9	1,9	2,3	3,2
Industri og bergverk	-0,9	0,1	-0,6	-0,5	-0,4	3,0	5,7	4,2	7,1	4,7	0,3	0,9	0,8	1,5
Arbeidsmarked														
Utførte timeverk i Fastlands-Norge	2,5	0,8	-0,7	-0,9	-0,9	-2,1	1,7	1,4	2,6	4,1	2,5	1,0	1,2	1,3
Sysselsatte personer	2,7	0,9	0,6	0,4	0,4	-1,0	0,5	1,2	3,4	4,0	2,6	1,5	1,0	1,3
Arbeidstilbud ³	1,7	0,9	0,9	0,5	0,7	-0,4	0,5	1,4	2,2	3,1	2,7	1,7	1,4	1,2
Yrkesandel (nivå) ⁴	73,9	74,2	74,4	74,5	74,6	73,8	73,6	74,0	74,7	75,9	76,7	76,8	76,7	76,4
Arbeidsledighetsrate (nivå)	3,2	3,2	3,4	3,6	3,9	4,5	4,5	4,6	3,4	2,5	2,6	2,8	3,1	3,0
Priser og lønninger														
Lønn per normalårsverk	6,5	5,4	4,6	5,3	5,4	3,7	4,6	3,8	4,9	5,6	6,0	4,8	4,2	5,2
Konsumprisindeksen (KPI)	2,2	2,3	3,1	3,0	1,3	2,5	0,4	1,6	2,3	0,8	3,9	3,1	2,1	2,1
KPI-JAE ⁵	..	..	..	2,6	2,3	1,1	0,3	1,0	0,8	1,4	2,5	2,3	2,2	2,2
Eksportpris tradisjonelle varer	1,9	-0,5	11,8	-1,8	-9,1	-0,9	8,5	4,1	11,4	2,2	1,9	-2,3	4,1	6,3
Importpris tradisjonelle varer	0,7	-2,9	6,5	-1,6	-7,2	-0,4	4,0	0,5	4,7	3,4	-0,4	0,2	1,7	2,4
Boligpris ⁶	9,7	9,4	14,1	7,1	4,0	1,6	10,1	7,9	12,9	12,3	2,4	3,6	3,3	6,1
Inntekter, renter og valuta														
Husholdningenes realdisponible inntekt	5,3	2,4	3,4	-0,3	7,9	4,1	3,5	7,5	-6,5	6,4	4,3	3,7	3,7	4,2
Husholdningenes sparerate (nivå)	5,8	4,7	4,3	3,1	8,4	9,1	7,4	10,2	0,1	-0,4	1,5	2,0	3,0	3,7
Pengemarkedsrente (nivå)	5,8	6,5	6,8	7,2	6,9	4,1	2,0	2,2	3,1	5,0	6,3	5,7	5,0	5,3
Utlånsrente, banker (nivå) ⁷	7,4	8,4	8,0	8,8	8,4	6,5	4,2	3,9	4,3	5,7	7,1	6,9	6,1	6,1
Realrente etter skatt (nivå)	3,1	3,7	2,7	3,3	4,8	2,2	2,5	1,3	0,7	3,3	1,2	1,9	2,3	2,3
Importveid kronekurs (44 land) ⁸	2,5	-1,2	2,9	-3,1	-8,5	1,3	3,0	-3,9	0,6	-1,7	-5,4	-3,2	1,0	0,1
NOK per euro (nivå)	8,5	8,3	8,1	8,1	7,5	8,0	8,4	8,0	8,1	8,0	7,8	7,5	7,6	7,6
Utenriksøkonomi														
Driftsbalansen, mrd. kroner	-3,6	69,5	222,4	247,5	192,3	195,9	221,6	316,6	373,4	372,1	517,0	605,8	639,5	671,9
Driftsbalansen i prosent av BNP	-0,3	5,6	15,0	16,1	12,6	12,3	12,7	16,3	17,3	16,3	19,9	21,8	22,0	22,1
Utlandet														
Eksportmarkedsindikator	8,3	6,9	11,7	0,8	1,5	3,5	7,5	6,9	8,4	7,6	4,9	2,4	4,9	8,2
Konsumpris ECU/euro-området	1,1	1,1	2,1	2,3	2,3	2,1	2,1	2,2	2,2	2,2	3,3	2,2	1,9	1,9
3 måneders rente ECU/euro (nivå)	4,2	2,9	4,4	4,2	3,3	2,3	2,1	2,2	3,1	4,3	4,6	3,8	3,8	4,0
Råoljepris i kroner (nivå) ⁹	96	142	252	219	197	205	257	351	414	423	575	594	601	602

¹ Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.

² Endring i lagerendring i prosent av BNP. ³ Summen av ledige ifølge AKU og sysselsetting ekskl. utlendinger i utenriks sjøfart ifølge nasjonalregnskapet.

⁴ Summen av ledige ifølge AKU og sysselsetting ekskl. utlendinger i utenriks sjøfart ifølge nasjonalregnskapet som andel av middelfolkemengden.

⁵ KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer. ⁶ Selveier. ⁷ Gjennomsnitt for året. ⁸ Positivt fortegn innebærer depresiering.

⁹ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Redaksjonen avsluttet 27. mai 2008. Frigitt 29. mai 2008.